GNOMICA I

SEXTI PYTHAGORICI
CLITARCHI
EVAGRII PONTICI SENTENTIAE

AB

ANTON(IO) ELTER

EDITAE

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCXCII

INDEX SCHOLARVM

QVAE

SVMMIS AVSPICIIS

REGIS AVGVSTISSIMI

G V I L E L M I II

IMPERATORIS GERMANICI

IN VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

PER MENSES HIBERNOS A. MDCCCLXXXXI—LXXXXII

A DIE XVI M. OCTOBRIS

PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR

Insunt SEXTI Pythagorici sententiae cum appendicibus
ab Antonio Elter editae
pars I Sexti sent. 1—451 cum versione Rufini

BONNAE

EX CAROLI GEORGI TYPOGRAPHEO ACADEMICO

RECTOR ET SENATVS

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

CIVIBVS

S.

Sexti sententiarum primus meminit — nam de Seneca dubia res est (v. ad s. 231) — Origenes c. Cels. p. 397 (c. a. p. Chr. n. 250): ὑπομνησθῆναι χαριεστάτης γνώμης ἣ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἀναγεγραμμένῃ ἐν ταῖς Σέξτου γνώμαις ἐντυγχάνουσιν (v. ad s. 109) et in Matth. 19, 3: φησὶ δὲ Σέξτος ἐν ταῖς γνώμαις βιβλίῳ φερομένῳ παρὰ πολλοῖς ὡς δοκίμῳ (v. ad s. 13. 273). deinde 'in Latinum vertit' Sextum, 'quem Sextum ipsum esse tradunt, qui in urbe Roma Xystus vocatur, episcopi et martyris gloria decoratus', Rufinus Aquileiensis, de cuius opera haec Hieronymus in Ierem. 4, 22 et epist. ad Ctesiph. (a. 415): 'miserabilis Grunnius Sexti Pythagorei hominis gentilissimi unum librum interpretatus est in Latinum divisitque eum in duo volumina et sub nomine sancti martyris Xysti urbis Romanae episcopi ausus est edere': 'in quo iuxta dogma Pythagoricorum, qui hominem exaequant deo et de eius dicunt esse substantia, multa de perfectione dicuntur, ut qui volumen philosophi nesciunt sub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis'; contra 'nulla Christi, nulla spiritus sancti, nulla dei patris, nulla patriarcharum, prophetarum et apostolorum fit mentio et hunc librum solita temeritate et insania Anulum nominavit, qui per multas provincias legitur et maxime ab his qui ἀπάθειαν et impeccantiam praedicant' (i. e. Pelagianis); 'ita lectorem obsecro ut nefarium librum abiciat' sqq. Rufini versionem ipsius Pelagii et Sextum Romanum episcopum esse aliquamdiu putavit Augustinus, 'sed postea legit Sexti philosophi esse, non Xysti christiani' (retract. 2, 42). quantopere deinde lectitatus sit Anulus Rufini testes sunt et codicum (quorum agmen ducit clarissimus codex Salmasianus A qui epitomen servavit) et per saec. XVI et XVII editionum magnus numerus. deinde Syri quoque 'dicta s. Xysti episcopi Romani' verterunt, quae ex codicibus partim saec. VI Syriace edidit Lagarde Analect. Syr. 1858 p. 2—31, 10. Rufini versionem ex codicibus restitutam et Syrorum recensiones Latine redditas coniunctim exhibuit a. 1873 Ioannes Gildemeister, universitatis nostrae per multos annos decus columenque, et ita edidit ut nil nisi ipsa Graeca verba desiderari dixeris. nam paucis sententiis quas aut Porphyrius aut florilegia e Sexto derivaverant exceptis Graeca exempla exstare non videbantur.

Graecas Sexti sententias ipse in codice Vaticano 742 repperi d. XV m. Decembris 1880, eodem die quo primum Ignatio Guidi duce augustam illam bibliothecam ingressus sum. quas cum Bonnam redux Gildemeistero monstrarem valde hortatus est ut quam primum ederem; cur non propere ut solent ediderim si quis quaerit, scito me non uni Sexto operam dedisse, sed inde ab illo tempore omnia quae in bibliothecis servari videbantur gnomologia Graeca conquisivisse, quorum ingentem molem interim ita digestam habeo ut mox singula deinceps quo decet modo proferre queam. accedebat tamen aliud. etenim a. 1876 L. Duchesne Parisinus, vir doctissimus et de studiis meis gnomologicis meritissimus (ultro enim mihi obtulit apographon Melissae Patmiensis cod. 6 saec. XII summa cum cura ab ipso confectum), in Patmiensi codice 263 saec. X Sexti sententias inesse nuntiavit (Arch. des miss. scientif. 3, 3, 440; nunc cf. Sakkelionis catalogum bibl. Patm. 1890 p. 129), quo codice aegre carebam. sed postquam in Bucovinam delatus sum, tandem Sextum ad Vaticanum exemplum constitui ac prelo parabam, cum insperatum mihi misit Henricus Schenkl Vindobonensis Patmiensis apographon Emilio Reisch intercedente a. 1887 sibi comparatum. iam opus reficiendum erat, neque vero morae paenituit. nam ita rem se habere mox intellexi: cum Vaticanus a Rufino saepissime ita discederet ut de Rufini exemplo prorsus desperandum esset, Patmiensis adeo cum Rufiniano congruit ut vel eadem menda Rufinum interpretari videas; Vaticanam autem recensionem Syri secuti sunt, ita ut de Sexti verbis iam sat certo diiudicari possit. itaque nunc iterum Bonnam redux fidem totiens amicis datam solvo,

Sexti sententias edo Pythagoricae illius aevi sapientiae specimen non spernendum, gnomologiorum Graecorum quidem ramenta exilia; quas quomodo edendas putaverim paucis significabo.

Rufinus vertit Sexti sententias 1—451, in Patmiensi et Vaticano atque Syris plura exstant quae sine distinctione continuantur, ut Graecorum sint 1—610, Syrorum quos Gildemeister appendicis loco composuit II 1—587, I (qui tamen epitomen solam exhibet) 1—555. quorum tamen condicio non prorsus eadem est, nam et codices differunt et variae partes facile distinguuntur. deinde et Syrorum recensiones et Patmiensis ordinem praebent maxime lacerum et confusum ut de his quoque rebus quaerendum sit (cf. ad s. 262. 379. 413 al.). iam ad verba Sexti constituenda cum praeter Graecos codices versiones Latinas et Syriacas adhibendas esse appareat, tamen non ita comparatae sunt, ut quid in Graeco exemplo legerint protinus elicias. Rufinus quidem sat religiose rem egit et quasi verbum verbo reddidit. quae res cum egregium exemplum sit quomodo illa aetate Graeca verba in Latinum vertere soliti sint, Rufinum integrum proposui, simul ut monstrarem qua ratione Rufini verba in codicibus tradita essent et quomodo vel Graecorum ope emendanda. velut quod s. 309 est in codicibus 'nihil tale verum post deum' sqq. = οὐδὲν οὕτως ἐλεύθερον μετὰ θεόν, scribendum erat 'nihil tam liberum post deum', s. 289 'ore prius deum habeto in mente quam respiras' = συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν ἢ ἀνάπνει, est 'crebrius', s. 5 'deo studens fidelis esse' = ἐπιτηδεύων οὖν πιστὸς εἶναι nil aliud nisi 'ideo', s. 393 'mentiri in vita decipere est et decipi' = ψεύδεσθαι φυλάττου, ἔστιν γὰρ ἀπατᾶν καὶ ἀπατᾶσθαι i. e. 'mentiri vita' etc. orationis exempla sint 329 'maioris pretii dignum', 206 'poenitebis', 13 'suadet te', 361 'parcius magis' et 366 'praestat magis', 74 'verbum vel ratio' = ὁ λόγος et 126 'oratio vel vota' = εὐχή, 327 'praeveniens' = φθάνει et 401 'ne te praetereat' = μήποτε λάθῃς etc. proposui autem varias lectiones non omnes, nam Gildemeisteri operosam editionem spoliare non licuit, sed selectas ut qui codices (nam est ubi infimi) aut rectum servarint compareret aut sive casu sive coniectura rectiora invenerint. Gildemeisteri codicibus addidi lectiones codicis Atrebatensis (T) saec. X a Ioanne Wrobel collega olim Czernowitzensi benigne commodatas. Rufinum cum Graecis adiungerem, aequum erat in illis Patmiensem potius quam Vaticanum proponere, Vaticanum cum Syris in apparatu congregare — nam his in rebus ne diversas recensiones ex nostro arbitrio misceamus summopere cavendum est.

contra Syros ut integros reciperem a me impetrare non potui, ita enim vertunt (ut fere solent Syri de quibus cf. Ryssel, über den textkritischen Werth der syr. Uebersetzungen griech. Klassiker 1880. 1881, apteque comparantur Analecta orientalia ad poeticam Aristoteleam ed. Margoliouth 1887) ut apicum similitudines tantum sequantur, saepissime ex verbis aut nihil aut male intellectis mira atque inaudita effingant. igitur ceteris discrepantibus quocum facerent ubi facile erat diiudicatu, ne longus essem simplici nota indicavi, adieci praeterea selectas non dico varias lectiones sed versiones et interpretationis ludibria, nam omnes illorum nugas enucleare taeduit.

praeter codices et versiones commemorandi fuerunt illi qui aut Sexti sententiis usi aut cum eis cognatione quadam coniuncti sunt. epitome Sextiana sed peculiari modo ex priore parte et appendice composita est sylloge Clitarchi, quae tamen et ipsa ex variis codicibus restituenda est et infra post appendices edetur. conferendae erant deinde Pythagorae sententiae, ex Syriacis olim a Gildemeistero, Graece a Schenkelio editae, infra item Patmiensis ope denuo edendae, et cum Pythagora Porphyrii epistula ad Marcellam. minora quaedam ibidem accuratius tractabuntur velut Nili et Euagrii collectiones et quae exstant Sextiana in variis gnomologiis et scriptoribus. item Maximum et quae sunt eius generis quibus undique collectis editiones infercire solent prorsus secrevi. ceterum notarum indicem infra adscripsi, apparatum quoad fieri potuit resecui, quem licet contractior videatur obscurum non fore spero. qua autem ratione in edendis Sexti sententiis usus sim, deinde qua arte verterint et Rufinus et Syri interpretes, quid de Rufini codicibus statuendum sint, tum de compositione indole aetate fonte origine Sextiani operis posthac seorsum agetur, nam prolegomena quibus de his rebus fusius exposui, ne libellus modum excederet, segreganda fuerunt. interim priore hoc fasciculo prodeat Sexti sententiarum ea pars quam vertit Rufinus.

Σέξτου γνῶμαι.

1 Πιστὸς ἄνθρωπος ἐκλεκτός ἐστιν ἄνθρωπος.

2 Ἐκλεκτὸς ἄνθρωπος ἄνθρωπός ἐστι τοῦ θεοῦ.

3 Θεοῦ ἄνθρωπος ὁ ἄξιος θεοῦ.

4 Θεοῦ ἄξιος ὁ μηδὲν ἀνάξιον θεοῦ πράττων.

5 Ἐπιτηδεύων οὖν πιστὸς εἶναι μηδὲν ἀνάξιον θεοῦ πράξῃς.

6 Ὀλιγόπιστος ἐν πίστει ἄπιστος.

7a Πιστὸς ἐν δοκιμῇ πίστεως θεὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι ζῶντι.

7b Ἄπιστος ἐν πίστει νεκρὸς ἄνθρωπος ἐν σώματι ζῶντι.

8 Πιστὸς ἀληθείᾳ ὁ ἀναμάρτητος.

9 Μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων ἀκριβῶς βίου.

10 Οὐ γὰρ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παρὰ μικρόν.

11 Πᾶν ἁμάρτημα ἀσέβημα ἡγοῦ.

12 Οὐκ ὀφθαλμὸς οὐδὲ χεὶρ ἁμαρτάνει οὐδέ τι τῶν ὁμοίων, ἀλλ' ὁ κακῶς χρώμενος χειρὶ καὶ ὀφθαλμῷ.

13 Πᾶν μέλος τοῦ σώματος ἀναπεῖθόν σε μὴ σωφρονεῖν ῥῖψον· ἄμεινον γὰρ χωρὶς τοῦ μέλους ζῆν σωφρόνως ἢ μετὰ τοῦ μέλους ὀλεθρίως.

Sententiae Sexti

ex versione Rufini.

1 Fidelis homo electus homo est.

2 Electus homo homo dei est.

3 Homo dei est, qui deo dignus est.

4 Deo dignus est, qui nihil indignum deo agit.

5 Ideo studens fidelis esse nihil, quod deo indignum est, agas.

6 Dubius in fide infidelis.

7 Infidelis in fide homo mortuus in corpore viventi.

8 Vere fidelis est, qui non peccat.

9 Etiam in minimis caute age. [minima.

10 Non est minimum in vita hominis neglegere

11 Omne peccatum inpietatem puta.

12 Non manus aut oculus peccat aut aliquod huiusmodi membrum, sed male uti manu vel oculo.

13 Omne membrum corporis, quod suadet te contra pudicitiam agere, abiciendum; melius est enim sine uno membro vivere quam cum eo puniri.

P = Patmiensis 263 saec. X || R = Rufinus cuius sunt codices AQSCVTGU et WOPBLJM, editiones veteres cwr
V = Vaticanus 742 saec. XIV || X = Syri II versio integra; x = Syri I versionis epitome
Clit. et Pyth. = Clitarchi sententiae et Pythagorae sententiae infra seorsum editae; Porph. = Porph. ad Marc.
z = R codices praeter eos qui singulis locis exc(ipiuntur) reliqui; g = Gildemeisteri editio; P ct. R = P contra R
:— sim. sunt rubricae cod. V; s(ententia), intell(exit), interpr(etatur), contin(uat), dist(inguit), ins(erit), coll(ocat)
v(aria) l(ectio), leg(untur), e coni(ectura), ci. coni(eci vel conicias), scr(ipsi vel scribendum), vid(etur vel ut videtur) etc.

2 τοῦ om. PV f. 1 3 cf. 376 || ὁ om. V 4 Pyth. 45 (Porph. 15) θ. ἄ. σε ποιεῖ τὸ μηδὲν ἀν. θ. εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι (ubi θ. ἄξιος ἄνθρ. ὁ θ. ἄξια πράττων v. l.; ἀξίαν σε ποιήσει θ. τὸ μ. ἀν. θ. μήτε λέγειν μήτε πράττειν μήτε πάντως εἰδέναι ἀξιοῦν [seq. 376] Porph.) || θεοῦ om. et ἀνάξιος ὁ μηδὲν ἄξιον V || 'nihil indignum deo' Qc: 'dignum deo' Ag: 'nihil indigne' z 5 'ideo' scr.: om. AQg: 'deo' z (unde 'deo st. dignus esse' PSC); 'igitur' X 6 ἐν πίστει om. vid. X; 'in fide' om. A || 'infidelis' AQ: 'i. est' z 7a om. PR || ζῶντι VX (ex 7b? cf. 82d) 7b 'in fide' AS: om. zg || 'mortuus est' z (et Ps.-Isid.) exc. AQ || 'mortuus est homo qui cum damno suo in corpore vivit' x (post 6, i. e. ἄπιστος ἐν πίστει h. l. om. et 'qui cum damno suo — vivit' de suo finxit) 8 ἐν ἀληθείᾳ V cf. 7 || μὴ ἁμαρτάνων ὁ ἀναμάρτητος P 9 καὶ om. P ct. R || βιοῦ P (item 34) || 'et usque (καὶ μέχρι) ad minimas vitae (βίου) res prudenter agit' (post 8) X 10 Clit. 66 || γὰρ VX: om. PRClit. || inter 10 et 11 ins. 595 X 11 = 297a ubi om. exc. V 12 'non' AQ: 'non enim' z || 'membrum' etiam X || ἀλλὰ τὸ κ. ὁρώμενον ἐν χ. κ. ὀ. V: 'sed id, quod contra legem per haec membra patratur, peccatum est' (i. e. τὸ κ. δρώμενον) X; 'utens' e coni. M mg. c ('peccatum est' in fine, ex mente certe Rufini, add. Vr cf. X) 13 Orig. in Matth. 19, 3 φησὶ δὲ Σέξτος ἐν ταῖς γνώμαις βιβλίῳ φερομένῳ παρὰ πολλοῖς ὡς δοκίμῳ· πᾶν μέρος τὸ ἀναπ. κτλ. || μέρος ubique Orig. || τοῦ σώματος om. Orig.: 'corporis' om. WBLJSCM || ἀναπ. σε] ᾧ τι ἀναίτιον P || 'sine uno' AQGUw: 'cum uno' z (et 'quam cum duobus' JCMcr cf. Mt. 18, 8); non necess. vid. 'sine illo': 'sine uno' etiam X || σωφρόνως om. PR (inde 'puniri' R): X = VOrig. || ἢ μ. (om. τοῦ) μέλους P || ὀλεθρίως ζῆν V: ζῆν om. vid. X; 'perire vel puniri' e coni. G

14 Ἀθανάτους σοι νόμιζε παρὰ τῇ κρίσει καὶ τὰς τιμὰς ἔσεσθαι καὶ τὰς τιμωρίας.

15 Ὁπόσα τοῦ κόσμου ἔχεις, κἂν ἀφέληταί σού τις, μὴ ἀγανάκτει.

16 Σεαυτὸν ἐπιλήψιμον μὴ πάρεχε τῷ κόσμῳ.

17 Χωρὶς τῆς ἐλευθερίας πάντα ἀφαιρουμένῳ σε τῷ πέλας ὕπεικε.

18 Σοφὸς ἀκτήμων ὅμοιος θεῷ.

19 Τοῖς κοσμικοῖς πράγμασιν εἰς αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα [χρῶ.

20 Τὰ μὲν τοῦ κόσμου τῷ κόσμῳ, τὰ δὲ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ ἀκριβῶς ἀποδίδου.

21 Τὴν ψυχήν σου νόμιζε παραθήκην ἔχειν παρὰ τοῦ θεοῦ.

22 Ὅτε λέγεις περὶ θεοῦ, κρίνῃ ὑπὸ θεοῦ.

23 Ἄριστον ἡγοῦ καθαρμὸν τὸ μηδένα ἀδικεῖν.

24 Ψυχὴ καθαίρεται λόγῳ θεοῦ ὑπὸ σοφοῦ.

25 Ἀναίσθητον οὐσίαν μὴ πεισθῇς εἶναί ποτε θεοῦ.

26 Ὁ θεὸς καθὸ νοῦς ἐστιν αὐτοκίνητος, κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ὑφέστηκεν.

27 Θεοῦ μέγεθος οὐκ ἂν ἐξεύροις πτεροῖς πετόμενος.

28 Θεοῦ ὄνομα μὴ ζήτει, οὐ γὰρ εὑρήσεις· πᾶν τὸ ὀνομαζόμενον ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ κρείττονος, ἵνα τὸ μὲν καλῇ, τὸ δὲ ὑπακούῃ· τίς οὖν ὁ ὀνομάσας θεόν; θεὸς οὐκ ὄνομα θεοῦ, ἀλλὰ δόξα περὶ θεοῦ.

29 Μηθὲν οὖν ἐν θεῷ ὃ μὴ ἔστι ζήτει.

30 Θεὸς αὐγὴ σοφὴ τοῦ ἐναντίου ἀνεπίδεκτος.

31 Ὁ θεὸς ὅσα ἐποίησεν, ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτὰ ἐποίησεν.

32 Ἄγγελος ὑπηρέτης θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον, οὐ γὰρ δὴ πρὸς οὐδένα ἄλλον· τιμιώτερον οὖν ἄνθρωπος ἀγγέλου παρὰ θεῷ.

14 Inmortales tibi crede manere in iudicio et honores et poenas.

15 Quicquid saeculi habes, etiam auferat tibi quis, non indigneris.

16 Te ipsum reprehensibilem mundo non praebeas.

17 Omnia auferenti abs te cede praeter libertatem.

18 Sapiens vir et contemptor pecuniae similis [deo est.

19 Rebus saeculi in causis tantum necessariis utere.

20 Quae saeculi sunt saeculo, et quae dei sunt deo.

21 Certus esto, quia animam tuam depositum fidele acceperis a deo.

22 Cum loqueris de deo, scito, quia iudiceris a deo.

23 Optimam purificationem putato nemini nocere.

24 Anima purificatur verbo dei per sapientiam.

25 Numquam putes dei substantiam insensibilem esse.

26 Deus sicut mens est, quae sponte movetur, secundum hoc et subsistit.

27 Magnitudinem dei non invenies, etiamsi pen- [nis volare possis.

28 Nomen dei non quaeras, quia nec invenies, quia omne quod nomine compellatur a meliore nomen accipit, ut aliud quidem vocet, aliud autem audiat. Quis ergo est, qui nomen posuit deo? Deus non nomen est dei, sed indicium quod sentimus de deo.

29 Nihil ergo in deo quod non licet quaeras.

30 Deus sapiens lux est incapax contrarii.

31 Quaecumque autem fecit deus, pro hominibus ea fecit.

32 Angelus minister dei ad hominem; non enim ministrat ad nullum; tam pretiosius est homo apud deum quam angelus.

14 Pyth. 8 (πίστευε et om. ἔσεσθαι) ‖ σοι om. V ‖ 'tibi crede' AQcr: 'crede tibi' z ‖ 'manere' A: 'permanere' z fort. recte, 'fore' in usu esse desiit; 'tibi' = σοι   15 cf. 91ᵃ ubi om. R ‖ ὅπως τὰ τοῦ κ. ἔχῃς ὅταν ἀφαιρῆταί V ‖ ὅταν X vid., καὶ R vid. ‖ τι σου P   16 cf. 38 ‖ 'ne irretiaris mundo' X   17 cf. Pyth. 102 συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι πλὴν ἐλ. πάντα εἶκε ‖ παντὶ τῷ ἀφ. P; 'omnia' AQOPJMcwr: 'omni' WVTBLSGU; 'omne' X; vid. tamen R παντὶ legisse et propterea τῷ πέλας omisisse ‖ σοι V   18 cf. Pyth. 34ᵃ ζῇ ὡς ἀληθῶς θ. ὁμοίως ὁ αὐτάρκης καὶ ἀκτήμων φιλόσοφος   20 'deo redde' SCw(r)   21 'a. t. depositum' AQVGUr: 'a. t. id est depositum' z ‖ τοῦ om. V   22 om. X   23 μηδὲν V: X = PR ‖ 'nemini nocere' OPJSC(WBM)w: 'noc. nem.' zg   24 cf. ad 97 ‖ 'in verbo' zg exc. Q   25 'insensibile' Ag ‖ θεόν V: X = P   26 = 562 ubi om. P ‖ 'sponte movetur' AQ: 'mov. sp.' z   27—29 acta s. Babylae ap. Gild.   28 Io. Dam. o, 1 e martyrio Babylae (πᾶν γὰρ τὸ ὀ. ὑ. τ. κρ. ὀνομάζ. et post ὄνομα om. θεοῦ) ‖ 'accipit' GUJMcr: 'accepit' zg ‖ 'alius — alius' AQMcrg ‖ 'deus autem' z exc. AQG ‖ 'nomen est dei' QBc: 'n. est deo' zg ‖ 'iudicium' GT, cf. 103 ‖ περὶ θεόν P   29 'in deo' AQSCw: 'in deum' z ‖ 'quod igitur in deo non est' sqq. X   30 'deus' AQcr: om. z   31 ὁ om. V ‖ 'autem' om. G ‖ αὐτὰ om. P: 'ea' om. SGU   32 'minister est' A(QBw)g ‖ πρὸς ἀνθρώπους P(X) ex 31 ct. R ‖ 'non enim ministrat ad nullum' AQ: om. z ‖ πρὸς οὐδὲν P; ἄλλον om. PR; 'nec propter aliud quid' X ‖ 'pretiosius' scr.: 'pretiosus' R codd. g ‖ 'quam angelus' om. AQg

33 Τὸ μὲν πρῶτον εὐεργετοῦν ὁ θεός, τὸ δὲ δεύτερον εὐεργετούμενον ἄνθρωπος.	33 Primus beneficus deus, secundus est is, qui beneficii eius fit particeps homo.
34 Βίου τοιγαροῦν ὡς ὢν μετὰ θεόν.	34 Vive igitur tamquam qui sis post deum et electus ab eo.
35 Ἐκλεκτὸς ὢν ἔχεις τι ἐν τῇ συστάσει σου ὁποῖον θεός· χρῶ οὖν τῇ συστάσει σου ὡς ἱερῷ θεοῦ.	35 Habes in te aliquid simile dei et ideo utere te ipso velut templo dei propter illud, quod in te simile dei.
36 Ἐξουσίαν πιστῷ ὁ θεὸς δίδωσι τὴν κατὰ θεόν· καθαρὰν οὖν δίδωσι καὶ ἀναμάρτητον.	36 Libertatem arbitrii sui permisit deus hominibus sine dubio ut pure et sine peccato viventes similes fiant deo.
37 Αἰδείσθω σου τὸν βίον ὁ κόσμος.	37 Revereatur vitam tuam mundus.
38 Μηδενὶ σεαυτὸν ἐπιλήψιμον δίδου.	38 Nihil admittas, quod tibi inurat notam.
39 Κακῶς ζῶντα μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματος εὐθύνει κακὸς δαίμων, μέχρις οὗ καὶ τὸν ἔσχατον κοδράντην ἀπολάβῃ.	39 Male viventes cum e corpore excesserint cruciabit malus daemon, usque quo exigat ab eis etiam ultimum quadrantem.
40 Μακάριος ἀνήρ, οὗ τῆς ψυχῆς οὐδεὶς ἐπιλήψεται εἰς θεὸν πορευομένης.	40 Beatus vir, cuius animam nemo reprehendit ad deum pergentem.
41 Ὃ ἂν τιμήσῃς ὑπὲρ πάντα, ἐκεῖνό σου κυριεύσει.	41 Quicquid super omnia honoraveris, hoc tibi [dominabitur.
42 Τίμα τὸ ἄριστον, ἵνα καὶ ἄρχῃ ὑπὸ τοῦ ἀρίστου.	42 Deum ergo honora super omnia, ut ipse tibi dominetur.
43 Ἀρχόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρίστου αὐτὸς ἄρξεις ὧν ἂν προαιρῇ.	43 Si autem dominatum tui gerit deus, ita demum tu dominaberis omnibus.
44 Τιμὴ μεγίστη θεῷ θεοῦ γνῶσις καὶ ὁμοίωμα.	44 Honor summus deo scire eum et imitari.
45 Ὅμοιον μὲν οὐδὲν θεῷ, προσφιλέστατον δὲ τὸ εἰς δύναμιν ἐξομοιούμενον.	45 Simile quidem deo per omnia nihil est, grata tamen ei est inferioris prout possibile est imitatio.
46a Ἱερὸν ἅγιον θεοῦ διάνοια εὐσεβοῦς.	46 Templum sanctum est dei mens pii,
46b Ἄριστον θυσιαστήριον θεῷ καρδία καθαρὰ καὶ ἀναμάρτητος.	et altare optimum est ei cor mundum et sine peccato.
47 Θυσία θεῷ μόνη καὶ προσηνὴς ἡ ἀνθρώποις εὐεργεσία διὰ θεόν.	47 Hostia deo sola et acceptabilis bene facere hominibus pro deo.
48 Ἄνθρωπος κεχαρισμένα θεῷ πράττει ὁ ζῶν εἰς δύναμιν κατὰ θεόν.	48 Deo gratiam praestat homo, qui in quantum possibile est vivit secundum deum.
49 Ὁ μὲν θεὸς οὐδενὸς δεῖται, ὁ δὲ πιστὸς μόνου θεοῦ.	49 Deus quidem nullius eget, fidelis autem so-[lius dei.
50 Ζηλοῖ τὸν οὐδενὸς δεόμενον ὁ τῶν ὀλίγων ἀναγκαίως δεόμενος.	50 Aemulatur ergo illum, qui nullius eget, is qui paucis in rebus necessariis indiget.

33 ὁ om. P ‖ θεός ἐστιν P: 'est deus' SJCcr ‖ εὐεργετούμενον ἄγγελος, τὸ δὲ τρίτον ἄνθρ. P 34 θεοῦ P, cf. 176 ‖ 'post deum secundus' AQGJMOPcrg (et X cf. 82) ‖ 'et electus ab eo' ex 35 R 35 σου ὁπ. . . . σου om., tum ὡς υἱὸς θεοῦ (cf. 58) ἀνύσιμον V; X = P (sed σου prius om. vid. X) ‖ 'al. simile dei' R cf. 442 36—77 desunt X 36 cf. Porph. 11 ‖ ἐξουσίαν πίστεως (male, cf. 60. 375) δίδ. ὁ θεός (om. τὴν κατὰ θεόν) V; R certe = P ‖ 'hominibus deus' AQ Augustin. g 38 cf. 16 ‖ ποίει P, inde R (fort. habuit etiam μηδὲν) 39 cf. Mt. 5, 26 ‖ ζῶντι P ‖ εὐθυνεῖ R vid.; εὐθύνοι κακῶς V ‖ μέχρι σοῦ P ‖ 'novissimum quadrantem' (ut Itala et Vulg.) AQJMcrg 40 πορευομένης παρὰ θεῷ V 41 ὃ ἐάν τι μισεῖς P ‖ 'supra' g ‖ ἐκεῖνός P 42 τὸν ἄριστον PR (cf. 246) 43 αὐτὸς om. P ‖ ἂν om. V 44 cf. 148. 578 45 ἐλέου δ. μ. οὐ., πρ. V ‖ 'per omnia' om. G 46 'dei' Q: 'deo' zg 47 'deo sola' AQ: 'sola deo' z ‖ καὶ] ἡ V ('et' om. c) ‖ ἡ om. P ‖ ἡ ὑπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον διὰ θ. εὐεργ. V 48. 49 cf. 381. 382 49 Clit. 4 (ὁ δὲ σοφὸς) Pyth. 44a (Porph. 11) θεὸς (μὲν γὰρ add. Porph.) ὁ οὐδ., σοφὸς δὲ μ. θ. ‖ πιστὸς καὶ σοφὸς P ct. RVx ‖ τοῦ θεοῦ V et Clit. v. l. ‖ 'dei solius' AQVrg 50 cf. Clit. 11 ζήλου τὸν

51 Ἄσκει μέγας μὲν εἶναι παρὰ θεῷ, παρὰ δὲ ἀνθρώποις ἀνεπίφθονος.

52 Χρηστὸς ὢν εἰς τοὺς δεομένους μέγας ἂν εἴης παρὰ θεῷ.

53 Ἀνδρὸς σοφοῦ ζῶντος μὲν ὀλίγος ὁ λόγος παρὰ ἀνθρώποις, τελευτήσαντος δὲ τὸ κλέος ᾄδεται.

54 Τὸν χρόνον ὃν ἂν μὴ νοήσῃς τὸν θεόν, τοῦτον νόμιζέ σοι ἀπολωλέναι.

55 Τὸ μὲν σῶμά σου μόνον ἐπιδημείτω τῇ γῇ,
ἡ δὲ ψυχὴ ἀεὶ ἔστω παρὰ θεῷ.

56 Νόει τὰ καλά, ἵνα καὶ πράττῃς τὰ καλά.

57a Ἔννοια ἀνθρώπου θεὸν οὐ λανθάνει.

57b Ἔστω σου ἡ διάνοια καθαρὰ κακοῦ παντός.

58 Ἄξιος ἔσο τοῦ ἀξιώσαντός σε εἰπεῖν υἱὸν καὶ πρᾶττε πάντα ὡς υἱὸς θεοῦ.

59 Θεὸν πατέρα καλῶν ἐν οἷς πράττεις τούτου μέμνησο.

60 Ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ ἀναμάρτητος ἐξουσίαν ἔχει παρὰ θεῷ ὡς υἱὸς θεοῦ.

61 Ἀγαθὴ διάνοια χῶρος θεοῦ.

62 Κακὴ διάνοια χῶρός ἐστιν κακῶν.

63 Τὸν ἀδικοῦντα τοῦ ἀδικεῖν ἀπαλλάττων κολάζοις ἂν κατὰ θεόν.

64 Ἄσκει μὴ τὸ δοκεῖν ἀλλὰ τὸ εἶναι δίκαιος· τὸ δοκεῖν γὰρ ἕκαστον τοῦ εἶναι ἀφαιρεῖται.

65 Τίμα τὸ δίκαιον δι' αὐτό.

66 Οὐκ ἂν λάθοις θεὸν πράττων ἄδικα, οὐδὲ γὰρ διανοούμενος.

67 Σώφρων ἀνὴρ ἁγνὸς παρὰ τῷ θεῷ.

68 Ἀκολασίαν φεῦγε.

69 Εὐλογιστίαν ἄσκει.

70 Κράτει τῶν ἡδονῶν.

51 Satis age magnus quidem esse apud deum, apud homines vero invidiam effugere.

52 Si benignus es erga indigentes, magnus eris apud deum.

53 Sapiens vir, cuius viventis quidem parva est apud homines opinio, defuncti vero gloria praedicatur.

54 Omne tempus quod non de deo cogitas, hoc te computa perdidisse.

55 Corpus quidem tuum incedat in terra,
anima autem semper sit apud deum.

56 Intellege quae sint bona, ut et agas bona.

57 Cogitatio hominis deum non latet,
et ideo cogitatio tua pura sit ab omni malo.

58 Dignus esto eo, qui dignatus est te filium dicere, et age omnia quasi filius dei.

59 Qui deum patrem vocas, hoc in actibus tuis memor esto.

60 Vir castus et sine peccato potestatem accepit a deo esse filius dei.

61 Bona mens chorus est dei.

62 Mala mens chorus est daemonum malorum.

63 Iniustum si inhibeas agere iniuste, hoc est secundum deum punire.

64 Satis age non videri, sed esse iustus; certum est enim vere non esse eum qui videri vult.

65 Honora quod iustum est propter hoc ipsum, quia iustum est.

66 Nequaquam latebis deum agens iniuste, sed ne cogitans quidem.

67 Vir sapiens castus erit deo.

68 Omnem spurcitiam fuge.

69 Semper de bonis loqui stude.

70 Libidinem vince.

μηδενὸς δ. (om. cett.) || δηλοῖ P || 'ergo' om. c || ἐλαχίστων V: x = P || 'in rebus necessariis' R = ἀναγκαίως ('in paucis necessariis' G); ἀναγκαίων x vid. 51 Clit. 5 || μὲν μέγας V: μὲν om. Clit. ('quidem' om. QVc) || τῷ θεῷ Clit. || 'vero homines' c || 'effugere' AQ: 'fuge' z 52 'erga' QOVTB: 'apud' zg || δεηθέντας V || εἴη P ct. R 53 Clit. 137 σοφοῦ ζ. δόξα (cf. R) μὲν ὀλίγη, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τὸ κλ. ᾄ. || ζῶντος μὲν om. V || ὁ λόγος ὀλίγος P ct. R || 'sapientis viri viv.' e coni. w 54 't. quod' G: 't. quo' OPU: 't. in quo' zg || νοῇς P || σοι ἀπολωλεκέναι P et R vid.: x = V 55 Clit. 7 a v. ἡ ψυχή σου κτλ.; cf. 143. 418 || μόνον om. R || ψυχή σου VClit. ('an. autem tua' e coni. JGU) 56/57 'ut et bene agas bona. Cogitatio' sqq. Q: 'ut bene agas. Bona cogitatio' sqq. zg ('bona' om. Ag) 56 πράττεις P 57a Clit. 8 διάνοια (ex 57b) κτλ. || θεὸν οὐ om. V 58 cf. 221 || 57b. 58 contin. P, hinc ἔσῃ et πράττε οὖν (om. καὶ) P ct. R || ἔσω V || σε om. P ct. R; 'dign. est te' AQ: 'te dign. est' z || καὶ εἰπόντος V || υἱόν] κυρίου θεοῦ P || πάντα πράττε V 59 = 222; om. V || 'qui' Ac: 'quod' z || 'huius' cr: 'hoc' (τοῦτο) etiam 222 R 60 om. V || ἔχῃ P; 'accepit' etiam Augustin.: 'accipit' G: 'accipiet' Qg, cf. 375 61. 62 cf. Porph. 21 χώρημα γὰρ ἡ ψυχὴ ἢ θεῶν ἢ δαιμόνων (cf. R; 'malorum' om. SGU); χορός intell. R 63 ἐὰν P 64 τὸ μὴ P || γὰρ om. V ('enim' om. c) || 'vere' A: om. z || διαφέρεται intell. vid. R || 'nam fallaci simulatione inveterata fraudaris quin vere iustus sis' X 65 cf. 189 66 οὐ γὰρ διαν. ἐκφεύξῃ V cf. 71b || 'nec' g 67 σοφὸς ἀ. R || ἁγνὸς] ἀγαθὸς P ct. R || τῷ om. V 70 'libidinem' singul. ut 276. 411. 448

71a Νίκα τὸ σῶμα ἐν παντί.
71b Ἐκ φιληδονίας ἀκολασίαν οὐκ ἐκφεύξῃ.
72 Φιληδόνου ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει.
73 Τρυφῆς πέρας ὄλεθρος.
74 Ὁ λόγος σου τῶν πράξεων προηγείσθω.
75a Δεινότατόν ἐστιν πάθεσι δουλεύειν.
75b Ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι δεσπόται.
76 Φιλοχρηματία φιλοσωματίας ἔλεγχος.
77 Κτῶ τὰ τῆς ψυχῆς ὡς βέβαια.
78 Ἀποτάττου τοῖς τοῦ σώματος, ἐφ' ὅσον δυνατὸς εἶ.

79 Μόνον οἰκεῖον ἡγοῦ τὸ ἀγαθόν.
80 Ὁποῖος θέλεις εὐχόμενος εἶναι, ἀεὶ ἔσο.
81 Ὅταν τὰ κάλλιστα τῶν κτημάτων εὐλόγως εἰς βόρβορον ῥίψῃς, τότε καθαρὸς ὢν αἰτοῦ τι παρὰ τοῦ θεοῦ.
82a Ὁποῖος θέλεις εἶναι παρὰ θεῷ, ἤδη ἔσο.
82b Τῶν τοῦ κόσμου μεταδιδοὺς καταφρόνει.
82c Μέμνησο ὢν μετὰ θεόν.
82d Ψυχὴ ἀνθρώπου θεοσεβοῦς θεὸς ἐν σώματι.
82e Μιαίνει τὸν θεὸν ὁ κακῶς νοῶν τὸν θεόν.
83 Γλῶσσα βλάσφημος διανοίας ἔλεγχος κακῆς.
84 Γλῶσσαν εὔφημον κέκτησο, μάλιστα δὲ περὶ θεοῦ.

85 Κακῶς μὲν ποιῆσαι θεὸν δυνατὸς οὐδείς, ἀσεβέστατος δὲ ὁ βλασφημῶν· δυνατὸς γὰρ ὢν κἂν ἐποίησεν.
86a Κρηπὶς εὐσεβείας ἐγκράτεια.
86b Τέλος εὐσεβείας φιλία πρὸς θεόν.
87 Χρῶ τῷ εὐσεβεῖ ὡς σαυτῷ.
88 Εὔχου σοι γενέσθαι μὴ ἃ βούλει, ἀλλ' ἃ δεῖ καὶ συμφέρει.

71 Contine corpus in omnibus, quia ex deliciis et voluptatibus non effugies [spurcitiam.
72 Voluptuosum deus non exaudit.
73 Deliciarum finis corruptio.
74 Verbum vel ratio praecedat actus tuos.
75 Perniciosum est servire vitiis.
Quanta vitia habet anima, tot et dominos.
76 Amor pecuniae amorem carnalium indicat.
77 Adquire possessionem firmam animae virtutem.
78 Renuntia rebus corporis, dum adhuc potes et quantum potes.
79 Hoc solum tibi proprium ducito, quod bonum [est.
80 Qualis vis esse, cum oras deum, semper talis esto.
81 Cum optima quaeque abieceris praedam, tunc purificatus pete quod vis a deo.
82 Qualis vis esse apud deum, iam nunc esto talis. Cum distribuis ea quae mundi sunt, et ea despice, tamquam qui te scias esse post deum.

83 Lingua maleloquax indicium mentis est malae.
84 Insuesce linguam tuam bene proloqui, et maxime cum de deo sermo fit.
85 Male quidem facere deo nemo potest, inpius autem est qui blasphemat; hoc enim solum quod potuit fecit.
86 Fundamentum pietatis continentia, culmen autem pietatis amicitia ad deum.
87 Pium hominem habeto tamquam te ipsum.
88 Opta tibi evenire non quae vis, sed quae expedit.

71b Clit. 10 ἐκ φ. ἀκολασία φύεται 73 πέλας x 74 Porph. 34 ἡγείσθω τοίνυν πάσης ὁρμῆς ὁ λόγος || 'non verbum sed ratio' cr || σου τῶν ὁρμῶν σου V cf. Porph.; 'actum' x; male πράξεων PR ex 95b 75 cf. Porph. 34 ὅτι καὶ χαλεπώτερον δουλεύειν πάθεσιν ἢ τυράννοις (= Pyth. 23). ἀδύνατον δ' εἶναι ἐλεύθερον τὸν ὑπὸ παθῶν κρατούμενον (= Pyth. 25 Clit. 86). ὅσα γὰρ π. ψ., τ. καὶ ὠμοὶ δεσπόται (= Pyth. 76 Clit. 85, sed γὰρ et καὶ ὠμοὶ om. Clit.). Clitarchus quod ponit post 83 i. e. Sext. c. 252, mire convenit cum x qui p. 5, 11 i. e. post 262. quodsi x 'tot eius duri domini', ὠμοὶ certe a s. 75 alienum || τῆς ψυχῆς P || 'quanta' AQGU: 'quia quot' z 76 cf. Pyth. 117c (Porph. 14) ὁ δὲ φιλοσώματος καὶ φιλοχρήματος 77 ut supra AQVTGU ('animae, virtutem' g): 'a. p. firmam. quid est firma possessio nisi virtus animae' z; voluit 'ut possess. f.' R; simplicius x 78 'quia vel vi se ab eis expedire oportet' x (intell. ἐπεὶ ὅσον δυνατὸν δεῖ) 79 = 593 || 'proprium' Q: om. z || 'dicito' Qg || νόμον οἰκ. intell. X 81 ὡς βόρβορον X || εὐλόγως εἰς βόρβορον] 'praedam' Qg: 'praedia' z, ci. 'in paedorem' vel 'praedicans' (εὐλογῶν), 'pro merda' (cf. X) Eberhard || 'velut purificatus' Qg || τοῦ om. V 82 post 'sunt' interpungunt R codd. g: a 'cum' novam sent. inc. edd. = PVX 82a 'ut semper sis stude' X cf. 80, sed cave credas Sexti ordinem turbatum esse 82c μετὰ θεοῦ V 82d. e om. R, hab. X || μὴ αἴνει P || ποιῶν X 83 κακῆς ἔλεγχος V cf. 163 84 δὲ om. P et X vid. cf. 325 85 ἀδύνατον οὐδεὶς θεὸν P || 'est' om. O: 'et' P || δυνατὸς γὰρ κτλ. om. V || γὰρ om. vid. X || κἂν om. vid. R || ἐποίησας P 86 Clit. 13 ἐγκρ. δὲ (δὲ om. Max.) κρ. εὐσ., om. cett.; cf. 371 || κριτὴς V || 'pietatis' AP(S): 'p. est' bis z || 'continentia ita animum a peccatis tuetur (ἀσεβείας) ut crepida pedem tegit' X (rectius 371) 87 ἑαυτῷ P 88 Clit. 14 ||

89 Ὡς θέλεις χρήσασθαί σοι τοὺς πέλας, καὶ σὺ χρῶ αὐτοῖς.

90 Ἃ ψέγεις, μηδὲ ποίει.

91 Μηδείς σε πειθέτω ποιεῖν τι παρὰ τὸ βέλτιον.

91ᵃ Ἃ δέδοταί σοι, κἂν ἀφέληταί σού τις, μὴ ἀγανάκτει.

92 Ἃ δίδωσιν ὁ θεός, οὐδεὶς ἀφαιρεῖται.

93 Σκέπτου πρὸ τοῦ πράττειν καὶ ἃ πράττεις ἐξέταζε, ἵνα μηδὲν ποιῇς ὃ μὴ δεῖ.

94 Ὃ πράττων οὐκ ἂν θέλοις εἰδέναι τὸν θεόν, τοῦτο μὴ πράξῃς.

95ᵃ Πρὸ παντὸς οὗ πράττεις νόει τὸν θεόν.

95ᵇ Φῶς σου τῶν πράξεων προηγείσθω.

96 Μεγίστη ἀσέβεια εἰς θεὸν ἀνθρώπου κάκωσις.

97 Ψυχὴ φωτίζεται ἐννοίᾳ θεοῦ.

98 Αὐτάρκειαν ἄσκει.

99 Τῶν ἀπάντων μὴ ὀρέγου.

100 Τῶν καλῶν ἐκπόνει τὰ αἴτια.

101 Τὰ τοῦ σώματος μὴ ἀγάπα.

102 Ἀκάθαρτον ἄνθρωπον ποιεῖ πρᾶξις αἰσχρά.

103 Καθαίρει ψυχὴν ἀνοήτου δόξης ἔλεγχος.

104 Ὁ θεὸς ἀνθρώπων καλῶν πράξεων ἡγεμών ἐστιν.

105 Μηδένα ἐχθρὸν ἡγοῦ.

106ᵃ Ἀγάπα τὸ ὁμόφυλον.

106ᵇ Ἀγάπα τὸν θεὸν καὶ πρὸ τῆς ψυχῆς σου.

107 Οὐ χαλεπὸν ἁμαρτωλοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενέσθαι μὴ ἁμαρτάνοντας.

108ᵃ Τροφαὶ πολλαὶ ἁγνείαν ἐμποδίζουσιν.

108ᵇ Ἀκρασία σιτίων ἀκάθαρτον ποιεῖ.

89 Qualem vis esse tibi proximum tuum, talis et tu esto proximis tuis.

90 Quae culpas, facere noli.

91 Nulli suadenti adquiescas petere, quod non est bonum.

92 Quae tibi deus dat, nullus auferre potest.

93 Delibera priusquam agas, et antequam agas pervide quale sit quod facturus es.

94 Si quid non vis scire deum, hoc ne agas nec cogites.

95 Priusquam agas quodcumque agis, cogita deum, ut lux eius praecedat actus tuos.

96 Grandis inpietas in deum hominem affligere.

97 Anima inluminatur recordatione dei.

98 Contentus esse mediocribus stude.

99 Noli omnia concupiscere.

100 Occasiones bonorum perquire etiam cum labore.

101 Noli diligere ea, quae corporis sunt.

102 Inmundum hominem facit actus turpis.

103 Purgatur anima insipientis, cum arguitur intrinsecus latens sensus eius.

104 Deus in bonis actibus hominibus dux est.

105 Neminem inimicum deputes.

106 Dilige omne quod eiusdem tecum naturae est, deum vero etiam plus quam animam tuam dilige.

107 Pessimum est peccatoribus in unum convenire, cum peccant.

108 Multi cibi inpediunt castitatem, et incontinentia ciborum inmundum facit hominem.

γίνεσθαι P ‖ ἃ] ὡς P; 'qui — qui' A (i. e. 'quae'): 'quod — quod' zg cf. 141 ‖ καὶ] ἢ V ‖ 'quod vitae tuae utile esse debet' X; καὶ συμφέρει om. Clit. et R vid. (cf. 141. 153); δεῖ καὶ om. »φιλοσ. λόγοι« ed. Schenkl n. 21 89 = 210ᵃ ubi om. R
90 μηδὲ ποίει om. V (ἃ ψ. cum 91 coniunctis) ‖ 'quod' AUg ‖ 'culpas' AVGU: 'culpae est' z 91 ποιεῖν om. V: 'facere' X: 'petere' (αἰτεῖν sc. 'a deo' cf. 128) R (sed 'facere' S: 'patrare' ci. Gild.) ‖ βέλτιστον P 91ᵃ cf. 15, om. R ‖ ἃ δίδωσιν ὁ θεὸς (ex 92) et om. σού τις P 92 = 404 (ὅσα); Clit. 15 ἃ δ. παιδεία ταῦτα οὐδείς σε ἀφ. cf. Pyth. 3ᵇ (Porph. 12) δῶρον γὰρ θεοῦ πᾶν ἀναφαίρετον ‖ 'nullus auferre' BGcr et 405: 'auf. nullus' zg 93 cf. 153; Clit. 16 unice recte et quae huic parti conveniant: καὶ et ἐξέταζε om. PV quo facto μηδὲν π. ὃ abiit in μὴ δὶς π. ἃ PV (cf. ad 153): καὶ et ἐξέταζε ('pervide') habuit R, 'antequam' corruptum ('ne nequam'?); ἐξέταζε et μὴ δὶς X ‖ 'delibera' AVUr et 153: 'libra' z ‖ 'pervide' AWO(PTw): 'provide' vel 'praevide' z ‖ ποιήσῃς V 94 πράττων om. RX ‖ ἔχοις V; 'nihil quod deo non placere scis facias' X (i. e. ἔχοις εἰδέναι = 'scis', 'placere' de suo add., vix latet ἑαδέναι) ‖ 'nec cogites' de suo add. R 95ᵇ ante φῶς add. ὅπως γνῷς ἀνθρώπων κάκωσιν V (cf. 96) ‖ 'et is (95ᵃ) efficiet, ut illucescat tibi cognitio omnium quae te facere oportet' x (i. e. = P); diversa X; cf. 74 ‖ 'ut' (cf. Vx) om. c: scr. vid. 'et' 96 ἀνθρώπων P et. R 97 Clit. 17 Porph. 11 (καθαίρεται uterque cf. s. 24) ‖ 'cogitatione' SP[1] cf. 95 (νόει). 57 98 = 334, om. P ‖ 'de med.' z exc. A ('esto. De m.' z exc. AGUJcw)
99 ἀτόπων V: 'ea quae remota abs te sunt' (i. e. ἀτόπων!) X: 'quae usum tibi necessarium excedunt' x 100 'et e bonis elige tibi meliora et e melioribus perfecta' X (intell. ἐκλόγει pro ἔκλεγε τὰ ἄρτια) 103 καθαιρεῖ ψυχῆς P (et X?)
104 om. V; 102. 113. 104. 119 x; cf. 166. 304. 305 ‖ 'hominum' X = P: 'hominibus' x = R cf. 304 106 'omnem qui' A(c)g ‖ σου om. P et. R 107 om. P ‖ οὐ et μὴ praeteriit R; 'haud indecorum peccatoribus est convenire in unum quando resipiscere volunt a peccatis' X; οὐ del. vid. 108ᵃ 'cibi multi' V ‖ ἄγνοιαν V: ἁγνίαν P 108ᵇ :— '(Α)κρασία V

109 Ἐμψύχων ἁπάντων χρῆσις μὲν ἀδιάφορον, ἀποχὴ δὲ λογικώτερον.

110 Οὐ τὰ εἰσιόντα διὰ τοῦ στόματος σιτία καὶ ποτὰ μιαίνει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ κακοῦ ἤθους ἐξιόντα.

111 Ὃ ἂν . . ἡττώμενος σιτίον προσφέρῃ μιαίνει σε.

112 Πλήθει ἀρέσκειν μὴ ἐπιτήδευε.

113 Παντὸς οὗ καλῶς πράττεις αἴτιον ἡγοῦ τὸν θεόν.

114 Κακῶν θεὸς ἀναίτιος.

115 Μὴ πλεονεκτῶ ὧν τὸ σῶμα ἐπιζητεῖ.

116 Ψυχὴν χρυσὸς οὐ ῥύεται κακῶν.

117 Οὐ γέγονας ἐντρυφήσων τῇ τοῦ θεοῦ παρασκευῇ.

118 Κτῶ ἃ μηδείς σου ἀφαιρεῖται.

119 Φέρε τὰ ἀναγκαῖα ὡς ἀναγκαῖα.

120 Μεγαλοψυχίαν ἄσκει.

121ª Ὧν καταφρονῶν ἐπαινῇ εὐλόγως, τούτων μὴ περιέχου.

121ᵇ Ἐφ' οἷς εὐλόγως μεγαλοφρονεῖς, ταῦτα κέκτησο.

122 Εὔχου τῷ θεῷ τὰ ἄξια τοῦ θεοῦ.

123 Τὸν ἐν σοὶ λόγον τοῦ βίου σου νόμον ποίει.

124 Αἰτοῦ παρὰ θεοῦ, ἃ μὴ λάβοις ἂν παρὰ ἀνθρώπου.

125 Ὧν ἡγεμόνες οἱ πόνοι, ταῦτά σοι εὔχου γενέσθαι μετὰ τοὺς πόνους.

126 Εὐχὴ ῥαθύμου μάταιος λόγος.

127 Ὧν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεὶς οὐ δεήσῃ, καταφρόνει.

128 Ὃ κτησάμενος οὐ καθέξεις, μὴ αἰτοῦ παρὰ θεοῦ.

109 Animantium omnium usus quidem in cibis indifferens, abstinere vero rationabilius est.

110 Non cibi, qui per os inferuntur, polluunt hominem, sed ea quae ex malis actibus proferuntur.

111 Quicquid cupiditate victus acceperis polluit te.

112 Multitudini placere ne satis agas.

113 In omni quod bene agis auctorem esse deputa [deum.

114 Mali nullius auctor est deus.

115 Non amplius possideas, quam usus corporis [poscit.

116 Aurum animam non eripit de malis.

117 In deliciis positus corporis certum est, quia ignoras illa, quae praeparata sunt a deo.

118 Ea posside, quae nullus possit auferre a te.

119 Fer quod necesse est, sicut necesse est.

120 Magnanimus esse stude.

121 Ea, quae si contemnas recte laudaris, ne retineas.

In quibus probabiliter magnificus eris, haec [optine.

122 Haec posce de deo, quae dignum est praestare deum.

123 Ratio, quae in te est, vitae tuae ipsa sit lex.

124 Ea pete a deo, quae accipere ab homine non potes.

125 In quibus praecedere debet labor, haec tibi opta evenire post laborem.

126 Oratio vel vota pigri sermo vanus.

127 Non oportet contemni ea, quibus etiam post depositionem corporis indigemus.

128 Non petas a deo id, quod cum habueris non perpetuo optinebis.

109 Orig. c. Cels. p. 397 ὑπομνησθῆναι χαριεστάτης γνώμης ἣ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἀναγεγραμμένῃ ἐν ταῖς Σέξτου γνώμαις ἐντυγχάνουσιν οὕτως ἐχούσης· ἐμψύχων χρῆσις μ. ἀ., ἀ. δὲ λογικώτατον ‖ 'esus' coni. Jc ‖ μὲν] μόνον P ‖ ἀδιάφορος P ‖ χρησιμώτερον VX 110 καὶ ποτὰ om. R ‖ μιαίνει] κοινοῖ P ex Mt. 15, 11 ‖ τοῦ κακοῦ ἤ. V ‖ 'actibus' (= πρᾶξις) R corruptum, scr. vid. 'affectibus' 111 'omnis cibus cuius cupiditate vinceris' X: 'cupiditate' in Graecis PV excidit ‖ προσφέρεις P 112 cf. 534; 'nunquam consentiat animus tuus libidinem corporis satiare' X (πάθει, an libere post 111) 113 Clit. 18 (θεὸν ἡγοῦ αἴτιον) Porph. 12 καὶ πάντων ὧν πράττομεν ἀγαθῶν τὸν θεὸν αἴτιον ἡγώμεθα ‖ 'esse' om. Sc 114 Clit. 19 Porph. 12 (post 113) τῶν δὲ κ. .. θεὸς δὲ ἀναίτιος cf. Iambl. v. Pyth. 32 ‖ 'deus auctor est' G 115 :— (Μ)ὴ V; = 602 (ubi om. P) μὴ πλείονα κτῶ κτλ. ‖ πλεονεκτῶ PV 116 τὴν ψυχήν in fine coll. V 117 = 603 ubi om. P ‖ ἐν τρυφῇ ὧν PR et X vid. (inde R quasi esset οὐκ ἔγνωκας s. ἀγνοεῖς τὴν — παρασκευήν cf. 136. 283) 118 (Κ)τῶ V ‖ σου om. ('a te' om. Jc) et ἀφαιρήσεται V 119 φ. τὰ ἀναγκαῖα | μεγαλοψυχίαν V f. 6/6ᵛ 120 Clit. 20 121ª ἀντέχου V (et R? cf. 251) 121ᵇ μέγα φρονεῖς :— Ταῦτα V 122 Porph. 12 (post 114) ὅθεν καὶ εὐκτέον θεῷ τὰ ἄξια θεοῦ 123 σου] σοι V ‖ νόμιμον P ‖ 'lux' GU cf. 95ᵇ 124 :— Αἰτοῦ V; Porph. 12 (post 122) καὶ αἰτώμεθα ἃ μὴ λάβοιμεν ἂν παρ' ἑτέρου ‖ παρ' ἄλλου (cf. Porph.) P et R: X = V 125 om. P; Clit. 21 (εὔχου σοι) Porph. 12 (post 124) καὶ ὧν ἡ. οἱ μετ' ἀρετῆς π., τ. εὐχώμεθα γ. μ. τ. π. ‖ οἱ γεμόνες V 126 Porph. 12 (post 125) εὐχὴ γὰρ κτλ. ‖ 'preces hominis ingenii torpidi' X ‖ 'or. (vel) tota' G(U) 127 om. P; Pyth. 129ª (Porph. 12) . . ἐκείνων καταφρόνει πάντων (ὧν δὴ . . ἀπαλλαγεῖσα οὐ δεηθήσῃ et om. πάντων Porph.) ‖ ὧν τῶν τοῦ V ‖ οὐ om. vid. R, inde mutata sent. 128 inter 131 et 134 x; Clit. 22; Pyth. 3ª (Porph. 12 post 126) ἃ (ἃ δὲ Porph., cf. 124) κτησάμενος (item Porph. pro κτησαμένη!) κτλ. ‖ κτώμενος V et x vid. ‖ τοῦ θεοῦ P adde 121ª ἐπαινεῖ, εὐλόγως τ. P

129 Ἔθιζε τὴν ψυχήν σου μετὰ θεὸν ἐφ' ἑαυτῇ μεγαλοφρονεῖν.
130 Μηθὲν ὧν ἀφαιρήσεταί σε κακὸς ἀνὴρ τίμα.
131 Μόνον ἀγαθὸν ἡγοῦ τὸ πρέπον θεῷ.
132 Τὸ ἄξιον τοῦ θεοῦ καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.
133 Ὃ οὐ συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν θεῷ, οὐδὲ ἀνθρώπῳ.
134 Ταῦτα θέλε, ἃ θέλοι ἂν καὶ ὁ θεός.
135 Υἱὸς θεοῦ ὁ ταῦτα μόνα τιμῶν, ἃ καὶ ὁ θεός.

136 Ἐφ' ὅσον ποθεῖ τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ τὸν θεὸν ἀγνοεῖ.
137 Ὄρεξις κτήσεως ἀρχὴ πλεονεξίας.
138 Ἐκ φιλαυτίας ἀδικία φύεται.

139ᵃ Ὀλίγα πέφυκεν τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ἐνοχλεῖν.
139ᵇ Φιληδονία ποιεῖ σῶμα ἀφόρητον.
140 Πᾶν τὸ πλέον ἀνθρώπῳ πολέμιον.

141 Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ.
142 Σπουδάζοντά σε περὶ τὰ μὴ καλὰ λήσεται τὰ καλά.
143 Σοφοῦ διάνοια ἀεὶ παρὰ θεῷ.
144 Σοφοῦ διανοίᾳ θεὸς ἐνοικεῖ.
145 Σοφὸς ὀλίγοις γινώσκεται.
146 Ἀπλήρωτος ἐπιθυμία ἅπασα παντός, διὰ τοῦτο καὶ ἄπορος.
147 Τὸ σοφὸν ἀεὶ ἑαυτῷ ὅμοιον.
148 Αὔταρκες πρὸς εὐδαιμονίαν θεοῦ γνῶσις καὶ ὁμοίωμα.
149 Κακοὶ κολακευόμενοι κακίους γίνονται.
150 Ἀφόρητον γίνεται κακία ἐπαινουμένη.
151 Ἡ γλῶσσά σου τῷ νοΐ σου ἑπέσθω.

129 Insuesce animam tuam magnum aliquid de se sentire post deum.
130 Nihil pretiosum ducas, quod potest a te au[ferre homo malus.
131 Hoc solum bonum putato, quod deo dignum est.
132 Quod deo dignum est, hoc et viro bono.
133 Quicquid non convenit ad beatitudinem dei, nec conveniat homini dei.
134 Haec debes velle, quae vult et deus.
135 Filius dei est, qui haec sola pretiosa ducit, quae et deus.
136 Donec in desideriis est caro, anima ignorat [deum.
137 Cupiditas possidendi origo est avaritiae.
138 Cum semet ipsum quis amplius diligit, inde iniustitia nascitur.
139 Naturaliter parum quid corpus molestum est animae, luxuria vero facit corpus intolerabile.
140 Omne quod plus est homini, quam necesse sit, inimicum est ei.
141 Qui amat quae non expedit, non amabit quae [expedit.
142 Qui studium habet erga ea, quae non sunt bona, latebunt eum, quae bona sunt.
143 Sapientis mens semper apud deum est.
144 Sapientis mentem deus inhabitat.
145 Sapiens paucis verbis innotescit.
146 Inexplebilis est omnis cupiditas, propterea et semper indiget.
147 Sapiens semper sibi similis est.
148 Sufficit ad beatitudinem agnitio dei solius et imitatio.
149 Malis qui adulatur, peiores facit.
150 Intolerabilis fit malitia cum laudatur.
151 Lingua tua sensum tuum sequatur.

129 : – Ἔθιζε V || 'tuam' VTGUcr: om. zg || μέγα φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῇ V et R vid. coll. 121 130 μηδὲν V || ἀφαιρεῖται PX || 'auferre a te' OPGc 131 = 197 || τῷ θεῷ P 132 τοῦ om. V 133 om. X || οὐ om. et καὶ ἀνθρώπῳ P ct. R ('non' om. c) || θεῷ] 'dei' de suo R 134 cum 128 iungit x; Porph. 13 ταῦτ' οὖν θέλε καὶ αἰτοῦ τὸν θεὸν (cf. 128) ἃ θέλει τε καὶ ἔστιν αὐτός, cf. 'sed velis ab eo petere' sqq. x || θέλοιεν ὁ θ. V 135 μόνον V 136 Porph. 13 (post 134) εὖ ἐκεῖνο γινώσκουσα ὡς ἐφ' ὅσον τις τὸ σ. ποθεῖ καὶ τὰ τοῦ σώματος σύμφυλα, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγνοεῖ τὸν θεὸν κτλ. || τὸν om. P 137 Clit. 23 138 φιλαυτίας | Ἡ ἀδικία V; Clit. 24 ἐκ γὰρ φιλαργυρίας κτλ. || 'amplius' om. c || κακία P || γίνεται V 139ᵃ τὸ σῶμα om. X 139ᵇ 'vero' om. Sc || 'insatiabile' (ἀκόρητον = ἀκόρεστον) X cf. 150 140 πολ.] ἀφόρητον (cf. 139ᵇ) V: X = P 141 Clit. 25 || 'quod — quod' zg exc. A cf. 88 142 : – Σπουδάζοντά V || π. τὰ κακὰ VX || λήσῃ P: λήσεταί σε V: 'in te exstincta et deminuta sunt bona' (intell. λήξεται) X || 'l. ei' WLOPBg 143 ante 142 x; cf. 55, 2. 418 || τῷ θεῷ V 145 : – Σοφὸς V; 145 ante 142 Ocr: ante 143 zg, X = PV; Porph. 13 σοφὸς δὲ ἄνθρωπος ὀλίγοις γινωσκόμενος κτλ. (cf. Pyth. 97) || 'verbis' (codd. et Reg. Bened. 7) de suo add. R; 's. vir in paucis i.' e coni. c 146 Clit. 26 ἀπλήρωτον γὰρ (γὰρ om. Max.) ἡ ἐπ., διὰ τ. κ. ἄπορον || ἅπασα, παντὸς P: om. VxClit.: habuit X || 'neque saturantur' (ἄκορος) x et X vid. cf. 139ᵇ 147 ὅμοιον ἑαυτῷ V: 'similis est sibi' GUcr (fort. scr. 'simile'; 'similis' etiam X) 148 cf. 466 || καὶ ὁμοίωμα om. V et X vid., cf. 44. 578 149 Clit. 27 (om. γίνονται) 150 : – Ἀφόρητον V || ἀφόρητος R; 'haud modus est malo' X (ἀόριστον cf. 139ᵇ) || 'fit' AVJScr: 'fiet' z 151 σου om. P ct. R

152 Αἱρετώτερον λίθον εἰκῆ βάλλειν ἢ λόγον.	152 Melius est lapidem frustra iactare quam verbum.
153 Σκέπτου πρὸ τοῦ λέγειν, ἵνα μὴ λέγῃς ἃ μὴ δεῖ.	153 Delibera antequam dicas, ne quae non expedit dicas.
154 Ῥήματα ἄνευ νοῦ ψόφοι.	154 Verba sine sensu obprobria.
155 Πολυλογία οὐκ ἐκφεύγει ἁμαρτίαν.	155 Verbositas non effugiet peccatum.
156 Βραχυλογίᾳ σοφία παρακολουθεῖ.	156 Brevis est in sermonibus sapiens.
157 Μακρολογία σημεῖον ἀμαθίας.	157 Indicium inperitiae longa narratio.
158 Τὸ ἀληθὲς ἀγάπα.	158 Veritatem ama.
159 Τῷ ψεύδει χρῶ ὡς φαρμάκῳ.	159 Mendacio tamquam veneno utere.
160 Καιρὸς τῶν λόγων σου προηγείσθω.	160 Ante omnia tempus verbis tuis requirito.
161 Λέγε, ὅτε σιγᾶν οὐ καθήκει.	161 Tunc loquere, quando tacere non expedit.
162a Περὶ ὧν οὐκ οἶδας, σιώπα.	162 De quibus ignoras tace,
162b Περὶ ὧν οἶδας, ὅτε δεῖ λέγε.	de quibus autem certus es loquere opportune.
163 Λόγος παρὰ καιρὸν διανοίας ἔλεγχος κακῆς.	163 Sermo extra tempus indicium malitiosae mentis.
163a Ὁπότε δεῖ πράττειν, λόγῳ μὴ χρῶ.	
164 Ἐν συλλόγῳ πρῶτος λέγειν μὴ ἐπιτήδευε.	164 In conventu ne satis agas primus dicere.
164a Ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ λέγειν καὶ τοῦ σιωπᾶν.	
165 Ἄμεινον ἡττᾶσθαι τἀληθῆ λέγοντα τοῦ περιγενέσθαι μετὰ ἀπάτης.	165 Melius vinci vera dicentem, quam vincere mentientem.
165a Ὁ νικῶν τῷ ἀπατᾶν νικᾶται ἐν ἤθει.	
165b Μάρτυρες κακῶν γίνονται λόγοι ψευδεῖς.	
165c Μεγάλη περίστασις, ἣ πρέπει ψεῦδος.	
165d Ὁπότε ἁμαρτάνων εἶ τἀληθῆ λέγων, ἀναγκαίως τότε ψευδῆ λέγων οὐχ ἁμαρτήσεις.	
165e Μηδένα ἀπάτα, μάλιστα τὸν συμβουλίας δεόμενον.	
165f Μετὰ πλειόνων λέγων μᾶλλον ὄψει τὰ συμφέροντα.	
166 Πίστις ἁπασῶν καλῶν πράξεων ἡγεμών ἐστιν.	166 Fides omnes actus tuos praecedat.
167 Σοφία ψυχὴν ὁδηγεῖ πρὸς θεόν.	167 Sapientia animam perducit ad deum.

152 Clit. 28 (εἰκῆ λίθον); cf. Reg. Magistri 11 (saec. VII, Gild. p. XXV) 'nam et Origenes sapiens dixit, melius est lapidem in vanum (i. e. εἰκῆ) iactare quam verbum'; Pyth. 7 cf. 27 (Porph. 14) αἱρ. σοι ἔστω (αἱρετωτέρου σοι ὄντος Porph. ἔστω σοι αἱρ. Pyth. 27) λ. εἰ. βάλλειν (v. l. βαλεῖν) ἢ λ. (ἀργόν add. Pyth. 7) ‖ βαλεῖν V ‖ 'verbum' z: 'vanum verbum de deo proferre' Ag; 'facilius est lapidem in hominem conicere quam verbum stultum in virum prudentem' X, unde ne concludas eum legisse ἀργόν   153 cf. 93; Clit. 29 (ἵνα μὴ λέγῃς εἰκῆ cf. s. 152) ‖ πρὶν ἢ λέγειν V cf. 333; 'ante quem' AW ‖ μὴ δὶς λ. V cf. 93: X = P   154 Clit. 30 . . ψόφοι; 'voces inanes et vanae' X: ψόγος PR: φόβος V   155 πολυλογίᾳ οὐκ ἐκφεύξῃ (cf. R) ἁ. Vx(X?) recte cf. Prov. 10, 19; cf. 598 οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν ἀναλώμασιν   156 Clit. 31 ‖ βραχυλογία σοφίᾳ PR cf. 155: X(x?) = VClit. ‖ ἀκολουθεῖ V: 'sequitur' X ‖ 'est' PSTGcr: 'erit' zg   157 om. V; Clit. 32 ‖ 'est longa' z exc. PVT
159 Clit. 34 (ὡς φ. χρῶ) ‖ 'm. si oportet tanquam medicamento utere' x   161 sqq. Syros paullum confudit Gild., consentiunt cum V, numeros adscribo   161 X p. 16, 7 x p. 4, 3   162a et b X p. 16, 8 (162b libere, neglecto οἶδας) Clit. 36 (ὃ δεῖ)
163 :— Λόγος V; X p. 16, 9 Clit. 37 (ἀνοίας ἔ. et om. κακῆς) ‖ 'malae mentis' S cf. 83   163a om. PR: X p. 16, 10 (libere, neglecto πράττειν et μὴ) x p. 4, 3 Clit. 35   164 X p. 16, 11 (c. add.) Clit. 39, 1   164a om. PRV: restitui ex X p. 16, 13 ('magna sapientia') x p. 4, 4 = Clit. 38   165 :— Ἄμεινον V; X p. 16, 14 x p. 4, 5 Porph. 14 (post 152) καὶ τὸ ἡ. . . . ἢ νικᾶν ἀπατῶντα ‖ ('melius est' z exc. WLB ‖ ἢ τοῦ P   165a—f om. PR, hab. VX, 165a et e x   165a Porph. 14 (post 165) τὸ γὰρ νικῆσαν ἀπάτῃ ἐν τῷ ἤθει ἥττηται ‖ ἐν ἀληθείᾳ X vid.   165b Porph. 14 (post 165a) μ. δὲ κ. ψευδεῖς λόγοι   165c Clit. 40 μεγάλῃ περιστάσει πρ. ψ., item X (sed 'non decorum est')   165d X p. 16, 19 (libere) ‖ εἰς V   165e X p. 16, 21 x p. 4, 7 (c. add.) Clit. 41 (μάλ. δὲ)   165f X p. 16, 22 = V: Clit. 39, 2 μετὰ (μετὰ γὰρ v. l.) πλείονας λ. ὄψει μᾶλλον τὰ σ. haud inscite cum 164 coniunxit ‖ x p. 4, 9 ad 169 referendum vid.   166 cf. 104; ad s. 196 adnectit x ‖ πίστις ex RX: πιστὸς PV ‖ καλῶν VX: τῶν PR, unde etiam 'praecedat' R cf. 74   167 'animam' Acr: 'animas' z ‖ παρὰ θεῷ πρὸς θεόν P

168 Οὐδὲν οἰκειότερον σοφίᾳ ἀληθείας.

169 Οὐ δυνατὸν τὴν αὐτὴν φύσιν πιστήν τε εἶναι καὶ φιλοψευδῆ.

170 Δειλῇ καὶ ἀνελευθέρῳ φύσει πίστις οὐκ ἂν μετείη.

171 Τὸ λέγειν ἃ δεῖ τοῦ ἀκούειν πιστὸς ὢν μὴ προτίμα.

171ᵃ Ἐν πιστοῖς ὢν μᾶλλον ἄκουε ἤπερ λέγε.

172 Φιλήδονος ἀνὴρ ἄχρηστος ἐν παντί.

173 Ἀνεύθυνος ὢν λόγοις μὴ χρῶ περὶ θεοῦ.

174 Τὰ τῶν ἀγνοούντων ἁμαρτήματα τῶν διδαξάντων αὐτοὺς ὀνείδη.

175 Νεκροὶ παρὰ θεῷ, δι' οὓς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖται.

176 Σοφὸς ἀνὴρ εὐεργέτης μετὰ θεόν.

177 Τοὺς λόγους σου ὁ βίος βεβαιούτω παρὰ τοῖς ἀκούουσιν.

178 Ὃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδ' ὑπονοοῦ ποιεῖν.

179 Ἃ μὴ θέλεις παθεῖν, μηδὲ ποίει.

180 Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, καὶ προστάττειν ἑτέρῳ αἰσχρόν.

181 Μέχρι καὶ τῷ νῷ καθάρευε τῶν ἁμαρτημάτων.

182 Ἄρχων ἀνθρώπων μέμνησο ἄρχεσθαι παρὰ θεοῦ.

183 Ὁ κρίνων ἄνθρωπον κρίνεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

184 Μείζων ὁ κίνδυνος δικαζομένου δικαστῇ.

185 Ἅπασι μᾶλλον ἢ λόγῳ βλάπτε ἄνθρωπον.

186 Δυνατὸν ἀπατῆσαι λόγῳ ἄνθρωπον, θεὸν μέντοι ἀδύνατον.

187 Οὐ χαλεπὸν ἐπίστασθαι καὶ ἐν λόγῳ νενικῆσθαι.

168 Nihil autem tam vernaculum sapientiae, quam veritas.

169 Numquam potest bona effici anima mendacium diligens.

170 Pravo et pessimo ingenio fides aliena est.

171 Fidelis homo audire quae oportet amat magis quam dicere quae non oportet.

172 Vir libidinosus ad omnia inutilis.

173 Inreprehensibilis autem in verbis utitur de deo.

174 Peccata discentium obprobria sunt doctorum.

175 Mortui sunt apud deum, per quos nomen dei maledicitur.

176 Sapiens homo beneficus post deum.

177 Sermones tui vitam custodiant auditoribus.

178 Quod fieri non debet, nec in suspitionem ve- [nias quasi facias.

179 Ea quae pati non vis, neque facias.

180 Quae tibi facere turpe est, haec et alii inperare facienda turpissimum.

181 Etiam in cogitationibus mundus esto a peccato.

182 Cum praees hominibus, memento, quia et tibi praeest deus.

183 Et iudicans homines scito, quia et ipse iudi- [ceris a deo.

184 Maius est periculum iudicantis, quam eius qui iudicatur.

185 Levius est omne vulnus quam verbi.

186 Possibile est verbo fallere hominem, non tamen deum.

187 Non putes malum, si cum veritatem scias [vincaris in verbo.

168 Clit. 42 ..(σοφίας v. l.) ἡ ἀλήθεια || 'autem' om. GU || 'tam vernaculum' ('tabernaculum' A) Acr: 'decet sapientiae (!) magis' z nescio an recte 169 Clit. 43 (φιλόσοφόν τε) || αὐτὴν om. VR || πιστὴν] 'verax' (X)x: 'bona' R || τε om. VR || καὶ μὴ φ. P: καὶ ψευδῆ VXx 170 :— Δειλῇ V; om. X || μετήει P 171 Clit. 44 τοῦ λ. ἃ δεῖ τὸ ἀκ. προτίμα cf. R || ἃ δεῖ] ἀεὶ P || προτιμᾷ R? 171ᵃ X = V: om. R 172 ἄπιστος V(X): 'osor sui ipsius est, et qui se odit omnes homines aversatur' sqq. x (i. e. αἰςχρός? cf. 180. 188) 173 :— Ἀνεύθυνος V || 'in' om. GUw; 'utitur deo' PSGU: 'unitur deo' cr; scr. vid. 'inrepr. (del. 'autem' propter 'utitur' insertum) ne verbis utitor de deo' || μὴ om. VX ('quandocunque a reprehensione abes') cf. 541
174 Clit. 45 τὰ τ. παιδευομένων (cf. R) ἁ. τ. παιδευόντων ὀν. || X = P: τῶν μὴ διδαξάντων non male V 176 :— Σοφὸς V; cf. 542 177 Clit. 48 (om. παρὰ τ. ἀκ.) cf. Porph. 8 || 's. tuos vita custodiat aud.' certe scr. R 178 Pyth. 6 (ἃ); cf. 389 || ὑποπτεύου π. μήτε ὑπονόει P et x vid.: ὑπονόει X et Pyth. syr. 179 om. X || μήτε P 180 cf. 549 || ἄλλῳ αἰσχρότερόν ἐστιν P et fort. R: X = V || 'facienda' om. JSGUc 181 Porph. 9 διὸ καὶ μέχρι τοῦ νοῦ (νῦν cod.) καθαρεύειν δεῖ τῶν παθῶν τε καὶ τῶν διὰ τὸ πάθος ἁμαρτημάτων || τῷ νῷ] τοῦ λαλεῖν V: X = P || τῶν om. V || 'peccato' R (?) cf. Gild. corrig.
182 νόμιζε P cf. R || ὑπὸ P; 183 om. V 185 πᾶσι V || ἄνθρωπον om. VR || 'nunquam hominem affligas aut ei noceas vel verbo vel re' X; obscura R, 'verbum' VTGUcr (unde scripsi 'verbi'): 'vulnus' z ('peccatum' J): 'linguae vulnus' ci. Gild.; an λόγῳ om. et ex reliquis effinxit 'levius est omne quam vulnus'? cf. 389ᵃ 186 Clit. 53 ἄνθρ. μὲν ἀπατ. δυν. λόγῳ, θ. δὲ ἀδύν. || ἀπατ. λόγῳ δυν. ἄνθρ. V 187 'vincaris' BSc: 'vindicaris' z

188 Κακοδοξίας αἰτιώτατον ἡ ἐν πίστει φιλοδοξία.
189 Τίμα τὸ πιστὸς εἶναι διὰ τοῦ εἶναι.
190 Σέβου σοφὸν ἄνδρα ὡς εἰκόνα θεοῦ ζῶσαν.
191 Σοφὸς ἀνὴρ καὶ γυμνὸς ὢν δοκείτω σοι σοφὸς εἶναι.

192 Διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν χρήματα τιμήσῃς μηδένα.
193 Χαλεπόν ἐστιν πλουτοῦντα σωθῆναι.
194 Ψέγειν ἄνδρα σοφὸν καὶ θεὸν ἴσον ἁμάρτημα.
195 Λόγον χειρίζων περὶ θεοῦ παραθήκην σοι δεδόσθαι νόμιζε τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων.
196 Οὐκ ἔστιν σοι βιῶναι καλῶς μὴ πεπιστευκότα γνησίως.
197 Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγοῦ καὶ καλὸν μόνον τὸ πρέπον θεῷ.
198 Ποίει μεγάλα μὴ μεγάλα ὑπισχνούμενος.
199 Οὐ γενήσῃ σοφὸς οἰόμενος εἶναι πρὸ τοῦ εἶναι.

200 Μεγάλη περίστασις πιστὸν ἄνδρα δείκνυσι.
201 Τέλος ἡγοῦ βίου τὸ ζῆν κατὰ θεόν.
202 Μηδὲν ἡγοῦ κακόν, ὃ μή ἐστιν αἰσχρόν.
203 Κακοῦ πέρας ὕβρις, ὕβρεως δὲ ὄλεθρος.
204 Οὐκ ἀναβήσεται πάθος ἐπὶ καρδίαν πιστοῦ.
205 Πᾶν πάθος ψυχῆς λόγῳ πολέμιον.
206 Ὃ ἂν πράξῃς ἐν πάθει ὤν, μετανοήσεις.

207 Πάθη νοσημάτων ἀρχαί.
208a Κακία νόσος ψυχῆς.
208b Ἀδικία ψυχῆς θάνατος.
209 Τότε δόκει πιστὸς εἶναι, ὅταν τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἀπαλλαγῇς.
210 Ἀνθρώποις χρῶ τοῖς ἅπασιν ὡς κοινὸς ἀνθρώπων εὐεργέτης. [αὐτοῖς.
210a Ὡς θέλεις χρήσασθαί σοι τοὺς πέλας, καὶ σὺ χρῶ

188 Male sentire de fide amor iactantiae facit.
189 Fidelis esse magis quam videri stude. [ventis.
190 Cole sapientem virum sicut imaginem dei vi-
191 Sapiens uir, etiamsi nudus sit, sapiens habeatur apud te. [tas pecunias.
192 Neminem propterea honores, quia habet mul-
193 Difficile est divitem salvari. [ducito peccatum.
194 Derogare virum sapientem et deum aequale
195 Verbum de deo loquens depositum te putato accepisse a deo animas auditorum.
196 Ne putes bene vivere, qui non integre credit.
197 Quod bonum est, hoc solum te decere puta.

198 Age magna non magna pollicens.
199 Numquam eris sapiens, si te putaveris sapientem, antequam sis. [ditur.
200 In tribulationibus magnis qui sit fidelis osten-
201 Finem vitae aestima vivere secundum deum.
202 Nihil putes malum, quod non sit et turpe.
203 Mali finis iniuria, iniuriae autem perditio.
204 Non ascendit passio in cor hominis fidelis.
205 Omnis passio animi rationi eius inimica est.
206 Quicquid feceris, dum in passione est anima, poenitebis.
207 Passiones aegritudinum initia.
208 Malitia aegritudo est animae, animae autem mors iniustitia et inpietas.
209 Tunc te putato fidelem, cum passionibus animae carueris.
210 Omnibus hominibus ita utere quasi communis provisor hominum post deum.

188 ἡ om. P et R || 'exosa enim est vana laudatio sapienti, qua perhibetur rebus inutilibus laudari velle et vanam laudem amare' X (quasi esset κενοδοξία αἴσχρότατον ἐν πίστει φιλοδοξία) 189 :—Τίμα V; cf. 64. 65 inter 190 et 191 Σέξτου γνῶμαι inserit P || ὢν om. V || εἶναι om. PR 192 τιμήσεις PV 195 χ. παρὰ θεοῦ V: 'verbum dei' X || σοι om. V || περὶ θεοῦ in fine add. P, fort. παρὰ θεοῦ = 'a deo' R (om. Jcr) et X 196 'non potest' cr ('non b. vivit' Ps.-Isid) || σοι om. V || βιῶσαι P || 'te bene — credis' U 197 = 131 || μόνον post. om. V || 'dicere' codd. g: 'decere' vulg. || X = PV 198 Pyth. 91 πρᾶττε μεγ. μὴ ὑπ. μεγ.; cf. 470 || μὴ μ. ὑ. ad 199 P 199 γεννήσει P(?) || εἶναι prius om. V 200 :—Μεγάλη V 202 om. X; cf. 475 Porph. 9 (post 208a) κακία δὲ πᾶσα αἰσχρόν, τὸ δὲ αἰσχρὸν τῷ καλῷ ἐναντίον || 'et' om. cr ('et turpe quod non sit' GU) 202. 203 non dist. vid. P ut in R contin. WT(V^2) 203 κόρου πέρας X, cf. 73 τρυφῆς π. δ. Stob. fl. 43, 79 Πυθαγόρας εἶπεν εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον τρυφήν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα ὄλεθρον 204 'hominis' om. r

205 Pyth. 2b. 124 (Porph. 9) π. π. ψ. εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμιώτατον || 'verbo veritatis' X: 'virtuti' x 206 :—Ὃ V || πράξεις P || 'dum in angustia es' (cf. 200) X 207. 208a Porph. 9 π. δὲ ν. ἀ., ψυχῆς δὲ νόσημα (cf. R) κακία 207 om. X || ἀρχή Vx 208a om. V 208b 'autem' om. S || 'et inpietas' de suo add. R 209 'tunc' JGUcr: 'non' zg ('non — nisi cum' S) 210 cf. 260 ἐπιτήδευε κοινὸς ἀ. εὐεργ. εἶναι et 478 (ubi om. V) ἀ. χ. ὡς κοινωνοῖς καὶ πολίταις θεοῦ || ὡς κοινωνοῖς simpl. VX (cf. 478) || scr. 'hominum' R: 'omnium' codd. g || 'post deum' cf. 176 210a PX, post 212 V: om. R utpote = 89 || σὺ τοὺς π. χρήσ. P || τοὺς παῖδας V inepte

211 Ἀνθρώποις κακῶς χρώμενος σεαυτῷ κακῶς χρήσῃ.
212 Οὐδένα κακῶς ποιήσει ὁ πιστός.
213 Εὔχου τοὺς ἐχθροὺς δύνασθαι εὐεργετεῖν.
214 Φαύλοις φαίνεται ἄχρηστος σοφὸς ἀνήρ.
215 Οὐκ ἄνευ θεοῦ καλῶς ζήσεις.
216 Ὑπὲρ τοῦ κατὰ θεὸν ζῆν πάντα ὑπόμενε.
217 Εὐχῆς οὐκ ἀκούει θεὸς τοῦ ἀνθρώπων δεομένων οὐκ ἀκούοντος.
218 Φιλόσοφος φιλοσόφῳ δῶρον παρὰ θεοῦ.
219 Τιμῶν φιλόσοφον τιμήσεις σεαυτόν.
220 Πιστὸς ὢν ἴσθι.
221 Ὅταν υἱόν σε λέγῃ τις, μέμνησο τίνος σε λέγει υἱόν.
222 Θεὸν πατέρα καλῶν ἐν οἷς πράττεις τούτου μέμνησο.
223 Τὰ ῥήματά σου τὰ πιστὰ πολλῆς εὐσεβείας μεστὰ ἔστω.
224 Ἐν οἷς πράττεις πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχε τὸν θεόν.
225 Δεινόν ἐστιν θεὸν πατέρα ὁμολογοῦντα πρᾶξαί τι ἄσχημον.
226 Σοφὸν ὁ μὴ φιλῶν οὐδὲ ἑαυτόν.
227 Μηθὲν ἴδιον κτῆμα νομιζέσθω φιλοσόφῳ.
228 Ὧν κοινὸς ὁ θεὸς καὶ ταῦτα ὡς πατήρ, τούτων μὴ κοινὰ εἶναι τὰ κτήματα οὐκ εὐσεβές.
229 Ἀχαριστεῖ θεῷ ὁ μὴ περὶ πολλοῦ ποιούμενος φιλόσοφον.
230ª Γάμον γὰρ δίδωσίν σοι παραιτεῖσθαι, ἵνα ζήσῃς ὡς πάρεδρος θεῷ.
230ᵇ Γάμει καὶ παιδοποιοῦ χαλεπὸν εἰδὼς ἑκάτερον· εἰ δὲ καθάπερ εἰδὼς πόλεμον ὅτι χαλεπὸν ἀνδρίζοιο, καὶ γάμει καὶ παιδοποιοῦ.
231 Μοιχὸς τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς πᾶς ὁ ἀκόλαστος.

211 Qui hominibus male utitur, se ipso male utitur.
212 Nihil mali vult, qui fidelis est.
213 Opta, ut bene facere possis inimicis.
214 Malis ineptus videtur vir sapiens.
215 Sine deo non potes deo vivere.
216 Omnia suffer pro eo, ut secundum deum vivas.
217 Orationem non exaudit deus hominis, qui egenum non exaudit.
218 Sapiens sapienti donum a deo.
219 Honorans sapientem honorabis te ipsum.
220 Fidelem te esse nosce.
221 Cum filium te dei quis dicit, memento cuius te filium dicat.
222 Deum patrem invocans in actibus tuis hoc memorare.
223 Verba tua pietate semper plena sint.
224 In actibus tuis ante oculos pone deum.
225 Nefas est deum patrem invocare et inhonestum aliquid agere.
226 Qui non diligit sapientem, nec se ipsum.
227 Nulla propria possessio putetur philosophi.
228 Quorum communis est deus idemque pater, horum nisi et possessio communis est, inpii sunt.
229 Deo ingratus est, qui non magni ducit philosophum.
230 Coniugium tibi refutare concessum est, idcirco ut vivas indesinenter adhaerens deo. Nubere et filios procreare pessimum scias utrumque; sin autem tamquam proelium sciens esse pessimum, tamen pugnare vis, et uxorem nube et filios procrea.
231 Adulter etiam propriae uxoris omnis inpudicus.

211 om. VX (differt X p. 18, 18) 212 οὐδὲν κ. ποθήσει R? ‖ 'male' T ‖ ποιήσῃ P 213 'bene facere possis' JGU ('p. b. f.' c): 'b. p. f.' zg 214 Clit. 63 φ. ἄχρηστος δοκεῖ σοφὸς ἀ. ‖ 'malis hominibus' zg exc. PJScr ‖ ὁ σοφὸς ἀ. P 215 'deo v.' cf. 246. 264ª al. 216 'propter vitam quae a deo (θεοῦ) est' X ‖ πᾶν P ct. R 217 cf. 584. 492 ‖ οὐκ prius om. V ‖ τοῦ om. P (cf. 492. 584); τοῦ ἀνθρώπου et δεόμενον R vid. 218 'sapientia sap.' r ‖ 'quia frater fratri' et 219 'alium' X cf. 229 al. ‖ θεῷ V 220 'si fidelis es, tanquam dei filius haberis' X; 220—2 ante μέμνησο et ἐν οἷς dist. P : X = V 221 cf. 58 ‖ υἱῷ λέγῃ τίς σε P ‖ 'deo filius' etiam X ‖ τίνος λέγει σε υἱὸν εἶναι V; υἱῷ P; εἶναι om. vid. X 222 = 59 ubi om. V ‖ 'hoc' R 59 et 222 223 τὰ πιστὰ (πολλῆς) om. R ‖ εὐλαβείας (cf. Usener, der h. Theodosios p. 119) ἤτω μεστά V; ἔστωσαν P; 'omnibus fidei tuae praeceptis obediatur sincere' X (cf. Gild. ad s. 11) 224 :—Ἐν V 225 πατέρα θεὸν P ct. R ‖ 'aliquid inhonestum' Jcr 226 'sapientiam' SU ‖ οὔτε P 227 = 594 μ. ἴ. κτ. ν. φιλοσόφου ‖ μηδὲν κτῆμα ἴδιον V; 'aliam possessionem meliorem (ἥδιον) vera sapientia' (φιλοσόφου? = R et 594) X 228 om. VX ‖ 'est' prius om. G ‖ καὶ τ. ὡς πατήρ om. x ‖ 'et' om. c 229 εὐχαριστεῖ P 230ª γὰρ om. PR ‖ ζήσεις P ‖ ὡς om. V: ἀεὶ an 'indesin.' de suo R? 230ᵇ γάμει … ἑκάτερον om. VX ‖ 'vis' cr recte etsi fort. e coni.: 'non vis' zg ob male intellectum 'tamquam'; 'sin autem in te perferendi vis non est' X ‖ καὶ prius om. V ‖ καὶ ποίει V 231 Clit. 71 μοιχός ἐστι κτλ.; Hieron. adv. Iovin. 1 ex. (c. a. 392, ante Rufinum) 'unde et Sextus (v. l. Xystus) in sententiis »adulter est« inquit »in suam uxorem amator ardentior«' (Sen.

232 Μηδὲν ἕνεκα ψιλῆς ἡδονῆς ποίει.

233 Ἴσθι μοιχὸς εἶναι, κἂν νοήσῃς μοιχεῦσαι· καὶ περὶ παντὸς ἁμαρτήματος ὁ αὐτός ἔστω σοι λόγος.

234 Πιστὸν εἰπὼν σεαυτὸν ὡμολόγησας μηδὲ ἁμαρτεῖν θεῷ.

235 Πιστῇ γυναικὶ κόσμος σωφροσύνη νομιζέσθω.

236 Ἀνὴρ γυναῖκα ἀποπέμπων ὁμολογεῖ μηδὲ γυναικὸς ἄρχειν δύνασθαι.

237 Γυνὴ σώφρων ἀνδρὸς εὔκλεια.

238 Αἰδούμενος γαμετὴν αἰδουμένην ἕξεις.

239 Ὁ τῶν πιστῶν γάμος ἀγὼν ἔστω περὶ ἐγκρατείας.

240 Ὡς ἂν γαστρὸς ἄρξῃς, καὶ ἀφροδισίων ἄρξεις.

241 Φυλάττου τὸν παρὰ τῶν ἀπίστων ἔπαινον.

242 Ἃ προῖκα λαμβάνεις παρὰ θεοῦ, καὶ δίδου προῖκα.

243 Πλῆθος πιστῶν οὐκ ἂν ἐξεύροις· σπάνιον γὰρ τὸ ἀγαθόν.

244 Σοφὸν τίμα μετὰ θεόν.

245 Ἐλεγχόμενος ἵνα γένῃ σοφὸς χάριν ἴσθι τοῖς ἐλέγχουσιν.

246 Ὁ τὸν σοφὸν οὐ δυνάμενος φέρειν τὸ ἀγαθὸν οὐ δύναται φέρειν.

247 Πιστὸς εἶναι θέλων μάλιστα μὲν μὴ ἁμάρτῃς, εἰ δέ τι, μὴ δισσῶς τὸ αὐτό.

248 Ὃ μή ἐστι μάθημα θεοῦ ἄξιον, μὴ μάθῃς.

249 Πολυμαθία περιεργία ψυχῆς νομιζέσθω.

250 Ὁ τὰ τοῦ θεοῦ ἄξια εἰδὼς σοφὸς ἀνήρ.

251 Χωρὶς μαθήματος οὐκ ἔσῃ θεοφιλής· ἐκείνου περιέχου ὡς ἀναγκαίου.

232 Nihil propter solam libidinem facias.

233 Scito te adulterum esse etiam si cogitasti de adulterio; sed et de omni peccato eadem tibi sit ratio.

234 Fidelem te professus spopondisti pariter non peccare deo.

235 Fideli mulieri ornatum ducatur pudicitia.

236 Vir, qui uxorem dimittit, profitetur se nec mulierem regere.

237 Mulier pudica viri est gloria.

238 Reverentiam habens uxori habes eam reverentem.

239 Fidelium coniugium certamen habeat continentiae.

240 Prout continueris ventrem, ita et venerios motus.

241 Devita infidelium laudes.

242 Quae gratis accipis a deo, et praesta gratis.

243 Multitudinem fidelium non invenies, rarum enim est omne, quod bonum est.

244 Sapientem honora post deum.

245 Cum argueris, ut sapiens fias, habe gratiam arguentibus.

246 Qui sapienti non obtemperat, nec deo obtemperat.

247 Fidelis volens esse praecipue quidem nitere, ne pecces; quod etsi forte acciderit, saltim ne iteretur id ipsum.

248 Doctrinam, quae non est deo digna, ne discas.

249 Multa velle scire curiositas animi putanda est.

250 Qui cognoscit, quae deo digna sunt, ille sapiens.

251 Doctrinam, ex qua proficere potes in amore dei, illam specialiter et necessario expete.

de matrim. Haase 3, 434), cf. in Ezech. 6, 18 (a. 414, post Ruf.) 'pulchre in Xysti Pythagorici sententiolis dicitur »adulter est uxoris propriae amator ardentior«'; hinc in R 'vel amator ardentior' add. cr || ὁ om. V 231—258 hoc ordine X 231. 239 (?)—243. 253. 254. 256. 234. 240. 243—252. 255. 258 (cett. om.) 232 cf. Porph. 35 ψιλῆς δὲ ἕνεκα ἡδονῆς μηδέποτε χρήσῃ τοῖς μέρεσι (seq. 345) || μηδὲ P 233 μοιχὸς ὢν ἴσθι εἶναι (cf. 220, ct. R.) κἂν νοσεῖς τὸ μοιχεύειν P (cf. 'adulterium' J) || partem post. om. x et S || ὁ ante λόγος V || 'sit tibi' GUcr 234 καὶ ὁμολογήσας μηδὲν ἁμαρτήσθω V (cf. 235 extr.) || μήτε P cf. 226. 236 saepius 235 cf. 499 || 'ornatus' Jw: 'ornatui' Pcrg: 'ornatum' z || post 235 seq. 262. 379—405, dein 236—261 P 236 = 515ᵇ (x) || μήτε P || 'gerere' codd.: 'regere' g; δύνασθαι om. R ut 293 237 'viri est gloria' G: 'est v. gl.' U: 'gloria viri est' zg 238 cf. 501; Clit. 72 (τὴν γυναῖκα) || 'habebis' wr 240 Clit. 73 ἐφ' ὅσον ἂν κτλ. || ὅταν γ. ἄρξεις κ. ὑπογαστρίων ἄ. P ct. R; 'sicut' et 'pro ratione' X 241 = 570 ubi om. P; cf. 531 || τ. π. τὸν (?) ἀνθρώπων ἔ. P 242 'et' VT: om. zg || προῖκα καὶ δίδου V 243 cf. 535 πλ. φιλοσόφων οὐκ ἂν ἐξεύροις || εὕροις P || 'omne' om. J 246: –Ὁ τὸν V || 'deo' R cf. 42 247 om. P || πιστὸς εἶναι θέλων ad 246 V || '.. age igitur quae agis respiciens ne altera vice labores' X, cf. ad 93 248 ὃ μὴ ἔστι θεοῦ ἄξ. μάθ. μὴ θῇς V; 'disce' X; 'discas' PJSGU: 'dicas' z 249 πολυμάθεια V || νομιζέσθω σοι ad 250 P ct. R et VXx 250 ἀξίως P ct. R; εἰδὼς ἄξια V || ἀνήρ om. P (propter νομιζέσθω σοι): de RXx ('sapiens') incertum || 'est' in fine add. z exc. WOPw 251 facile ex R scr. χωρὶς οὗ μαθήματος, sed R ob ἐκείνου sent. mutavit et 'specialiter' add.; item x ('sine qua — non fis, ei'); post θεοφιλής dist. PVX || μαθημάτων V || ἀσόφου μὴ περιέχου V foede || 'specialiter et' om. G ('et nesessario' om. c) || ὡς ἀναγκαῖον P et R vid.; 'hanc doctrinam attende diligenter' X: 'acquire eique firmiter adhaere' x

252 Φείδεται χρόνου σοφὸς ἀνήρ.
253 Παρρησίαν ἄγε μετὰ αἰδοῦς.
253ª Ἔστιν σοφοῦ καὶ ὕπνος ἐγκράτεια.
254 Ἀνιάτω σε μᾶλλον τέκνα κακῶς ζῶντα τοῦ μὴ ζῆν.
255 Τὸ γὰρ ζῆν μὲν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καλῶς δὲ ζῆν καὶ ἐφ' ἡμῖν.
256 Τέκνα μὴ πιστὰ οὐ τέκνα.
257 Πιστὸς ἀνὴρ εὐχαρίστως φέρει τέκνων ἀποβολήν.
258 Μὴ κρίνης φιλόσοφον, ᾧ μὴ πάντα πιστεύεις.
259 Διαβολὰς κατὰ φιλοσόφου μὴ παραδέχου.
260 Ἐπιτήδευε κοινὸς ἀνθρώποις εὐεργέτης εἶναι.
261 Ἀπευκτὸν ἡγοῦ καὶ τὸ δικαίως τινὰ κολάζειν.
262 Μετ' εὐθυμίας εἰ θέλεις ζῆν, μὴ πολλὰ πρᾶττε· πολυπραγμονῶν γὰρ κακοπραγμονῶν ἔσῃ.
263 Ὃ μὴ κατέθου, μηδ' ἀνέλῃς,
οὐ γὰρ κατὰ τὸν αὐτάρκη πολιτεύῃ.
264ª Ἀφεὶς ἃ κέκτησαι ἀκολούθει τῷ ὀρθῷ λόγῳ.
264ᵇ Ἐλεύθερος ἔσῃ ἀπὸ πάντων δουλεύων θεῷ.
265 Ἀπαλλάττου τροφῆς ἔτι θέλων.
266 Τροφῆς παντὶ κοινώνει.
267 Ὑπὲρ τοῦ πτωχὸν τραφῆναι καὶ νηστεῦσαι καλόν.
268 Ποτόν σοι πᾶν ἡδὺ ἔστω.
269 Μέθην δὲ ὁμοίως μανίᾳ φυλάττου.
270 Ἄνθρωπος γαστρὸς ἡττώμενος ὅμοιος θηρίῳ.
271 Οὐδὲν φύεται ἐκ σαρκὸς ἀγαθόν.

252 Sapiens vir parcit ne perdat tempus.
253 Fiduciam cum verecundia habeto.
[morientes.
254 Excrucient te liberi male viventes magis quam
255 Vivere quidem non est in nobis, recte autem vivere in nobis est.
256 Filii infideles nec filii. [rorum.
257 Fidelis vir non ingrate fert abiectionem libe-
258 Non iudices esse philosophum, cui non de omnibus credis. [cipere.
259 Criminationes adversus philosophum noli re-
260 Stude communiter omni homini bene facere.
261 Execrabile sit tibi etiam iuste aliquid punire.
262 Si vis cum laetitia animi vivere, noli multa agere; in multis enim actibus moneris.
263 Quod non posuisti, non tollas,
sed sufficiant tibi quae tua sunt.
264 Derelinquens quae possides sequere verbum dei; liber enim eris ab omnibus, cum deo servis.
265 Cessa a cibo [........
266 A cibo] omni homini inperti. [est.
267 Pro reficiendo paupere etiam ieiunare bonum
268 Omne poculum suave tibi sit.
269 Temulentiam quasi insaniam fuge.
270 Homo qui a ventre vincitur similis est beluae.
271 Ex carne nil oritur bonum.

252 ὁ σοφὸς ἀ. P ut 214 253 post 273 x p. 5, 22 ut vid. || ἄγει VX; 'habe' S || de θαρρῆσαι cogit. R; 'homo sapiens (v. 252) etiam gradus suos cum verecundia facit' X (intell. παρβησίαν pro παράβασιν) 253ª om. RX || εἴ τι σοφοῦ κ. ὕ. (ἐγκράτεια om.) ἀνιάτω σε. μᾶλλον κτλ. V; num scr. ὕπνου? an cfd. 294? 254 cf. 520 || μὴ om. P ct. R 255 Clit. 76 || τέκνα ζῆν inc. P et Clit. (propter 254): 'corpore vivere' X: 'vivere' x || μὲν om. V(Xx) || καλῶς δὲ κτλ. om. V || καὶ om. Clit. et ut vid. RXx 256 post 254 X et R vulg. contra omnes codd. 257 om. X (et S); cf. 523 259 φιλοσόφων V: X = PR 260 cf. 210 || ἄνθρωπος P || 260. 261 iungit x quasi esset ἐπιτηδεύων 261 : – ἀπευκταῖον V; 'precare ut — nemini' sqq. x || τι R ('aliquem aliquid' G) || post 261 in P seq. 428 etc., 262 pars prior exstat post 235 sic νομιζέσθω. μετ' εὐθείας ... πολυπραγμονῶν γὰρ] καλὴ παρὰ θεῷ. θεὸν οὐνομιζόντως κτλ. i. e. 379 ex. et 380 sqq. inde a v. παρὰ θεῷ; pars post. cum 263--379 exstat post 488 in. θεραπεύει θεὸν ὁ θεραπεύων [κακοπραγμόνων ἤθη. ὃ μὴ κατέθου κτλ. (488 est θ. θ. ὁ θεραπεύων γονεῖς v. ad 379); disiecta membra s. 262 suis locis aptavit P ibi καλὴ addito, hic ingeniosa coniectura || 'moneris' WPB: 'moveris' OSw: 'et caute premoneris' VT: 'et comptus bene non eris' GU: 'minor eris' cr: 'noceris' Gild. (debebat 'nocueris'); nil mutandum, est καλή, et κακοπραγμόνων ἤθη quia 452 sqq. non vertit om. R. habuit igitur Rufinus codicem P gemellum, iis quae versa exstant uberiorem, transpositiones tamen ita notatae fuisse vid., ut R etiam pristinum ordinem recuperaret, qui P descripsit neglegeret || ceterum εὐθείας P et ('recte') X: x = VR || μὴ πολλὰ πρᾶττε] 'ne cupias principatum et dominium huius mundi' X || μὴ πολυπραγμονῶν γὰρ V 263 μηδὲ V || ἀνέλῃ? cf. 300 || οὐ γὰρ κτλ. om. P

264ª κέκτησα (?) P 264ᵇ: 'Ελεύθερος V || 'enim' om. S 265/266 quae respondeant verbis ἔτι θέλων τροφῆς potius in R codd. excidisse putaverim: 'c. a c. o. h. inperti' ('impertire' vel 'impertito' aliquot) codd. g: 'ede citra satietatem' post 265 add. vulg., fort. (del. 'ede') recte 266 τροφὴ π. κοινόν V: X = P 267 ὑπὲρ = 'super' intell. X ('melior enim is est' sqq.) 268 σου P 269 cf. Pyth. ap. Stob. 18, 25 || μ. καὶ μανίαν ὁμοίως P ct. R 270 Clit. 95 (ἥσσων); 274. 270 iungit x || γαστρὶ V || 'beluae similis est' z exc. A 271 ἐκ γαστρὸς P (ex 270) et X (licet cetera ex Paul. Gal. 6, 8 ubi σαρκός)

272 Αἰσχρᾶς ἡδονῆς τὸ μὲν ἡδὺ ταχέως ἄπεισιν, τὸ δὲ ὄνειδος παραμένει.

273 Ἀνθρώπους ἴδοις ἂν ὑπὲρ τοῦ τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος ἔχειν ἐρρωμένον ἀποκόπτοντας ἑαυτῶν καὶ ῥίπτοντας μέλη· πόσῳ βέλτιον ὑπὲρ τοῦ σωφρονεῖν.

274 Μεγάλην νόμιζε παιδείαν τὸ ἄρχειν σώματος· οὐ γὰρ παύσει ἐπιθυμίαν κτημάτων ἡ χρημάτων κτῆσις.

275 Φιλόσοφον οὐδέν ἐστιν, ὃ τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρεῖται.

276 Ἡδονὰς ἡγοῦ τὰς ἀναγκαίας ὡς ἀναγκαίας.

277 Τὰ ἀγαθὰ μὲν ἔχειν πάντες εὔχονται, κτῶνται δὲ οἱ γνησίως τοῦ θείου λόγου μετέχοντες.

278 Φιλόσοφος ὢν σεμνὸς ἔσο μᾶλλον ἢ φιλοσκώπτης.

279 Σπάνιόν σου ἔστω σκῶμμα καὶ τὸ εὔκαιρον.

280[a] Ἄμετρος γέλως σημεῖον ἀπροσεξίας.

280[b] Σεαυτῷ διαχεῖσθαι πέρα τοῦ μειδιᾶν μὴ ἐπιτρέψῃς.

281 Σπουδῇ πλείονι ἢ διαχύσει χρῶ.

282 Ἀγὼν ὁ βίος ἔστω σοι περὶ βίου σεμνοῦ.

283 Ἄριστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτεῖν, ἁμαρτάνοντα δὲ γινώσκειν ἄμεινον ἢ ἀγνοεῖν.

284 Ἀλαζὼν φιλόσοφος οὐκ ἔστιν.

285 Μεγάλην σοφίαν νόμιζε, δι' ἧς δυνήσῃ φέρειν ἀγνοούντων ἀπαιδευσίαν.

286 Αἰσχρὸν ἡγοῦ λόγον ἔχων διὰ σῶμα ἐπαινεῖσθαι.

287 Σοφῶν ψυχαὶ ἀκόρεστοι θεοσεβείας.

272 Turpissimae libidinis ea quidem, quae suavia sunt, cito transeunt, probra vero perpetua manent.

273 Solent homines abscidere aliqua membrorum suorum pro sanitate reliquorum; quanto id praestantius pro pudicitia fiet.

274 Grandem poenam putato cum desideriis corporalibus optinueris, numquam enim compescit desiderium possessio desideratorum.

275 Non est sapiens factum, in quo libertas aufertur.

276 Libidinem necessariam tamquam necessariam [ducito.

277 Bona quidem habere omnes optant, optinent autem hi, qui semetipsos ex integro verbo dei manciparunt.

278 Philosophus et honestus esto et non obtrecta- [tor.

279 Rara sit obtrectatio tua et opportuna.

280 Nimius risus indicium est animae neglegentis; non ergo tibi ipsi indulgeas plus diffundi quam subridere.

281 Alacritate magis utere, quam resolutione.

282 Castorum vita sit tibi ad honestatis exemplum.

283 Optimum quidem est non peccare, peccantem vero agnoscere, quam ignorare melius est.

284 Iactans non est philosophus.

285 Magnam scito esse sapientiam, per quam ferre potes ineruditorum inperitiam.

286 Turpe ducito proprio ore laudari.

287 Sapientium animae insatiabiles in amore dei.

272 aliena X || 'ea quidem quae' et 'sunt' om. S || 'Proba verba perp. m.' c || 273 Orig. in Matth. 19, 3 (post s. 13) καὶ πάλιν προβὰς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀφορμὴν διδοὺς ἐπὶ τὸ παραπλήσιον λέγει· ἀνθρώπους ἴδοις ἂν κτλ. cf. Porph. 34 (post 274) πολλάκις κόπτουσί τινα μέρη ἐπὶ σωτηρίᾳ ⟨τῶν λοιπῶν, σὺ δ' ἐπὶ σωτηρίᾳ⟩ τῆς ψυχῆς ἕτοιμος ἔσο τὸ ὅλον σῶμα ἀποκόπτειν || ἀνθρ. ἐὰν ἴδῃς V: 'vidi' x || ἑαυτῶν καὶ ῥίπτοντας om. V, καὶ ῥίπτοντας om. R || τὰ μέλη P: μέρη Orig. || ὑπὲρ post. om. V || libere X 274 Porph. 34 μεγάλη οὖν παιδεία ἄρχειν τοῦ σώμ. || 'corporalibus' VT: '(desiderans) carnalia' GU: om. zg; 'poenam' corruptum, ortum ex male intellecto 'optinueris' (cf. 'continueris' 240), scr. fort. 'peritiam' cf. 285; 'sapientiam' Xx (qui inter 267 et 272 coll.) || γὰρ om. V ('enim' om. GU) || παύσῃ ἐπιθυμίᾳ κτ. ἢ χρ. κτ. P 275 ὃς e corr. V || ἀφαιρήσεται V || sententia ambigua neque ab R recte intellecta; 'homo autem sapiens per libertatem suam cupidinem vincit et domat, nihil enim est quod hominis libertatem vincat' X suo more explicans 276 ante 274 transtulit V iniuria; cf. 119 || de singul. 'libidinem' cf. ad 70 || ἀναγκαίως ἀναγκαίας V || 't. non necessariam' GUcr || inter 276 et 277 P inserit Σέξτου γνῶμαι cf. ad 191 277 πάντες μὲν ἔχειν P ct. R || 'exintro' Wg || τ. θεοῦ λ. μετασχόντες V: Xx = P vid.; R quid legerit dubium 278 φιλοσκόπτης P 279 om. P || τὸ om. vid. R 280[b] μηδιᾶν P || 'plus' A: om. z 281 'alacritate magis utere' A: om. z (ceteris pro viribus resartis) || 'resolutione' est σπουδῇ, non διαχύσει (cf. 280), inflexit sent. R 282 = 573 ubi om. P (π. τοῦ σεμνοῦ recte) || ἀγνῶν R || ὁ βίος om. V || π. τοῦ σεμνοῦ x vid. et fort. nil aliud R: 'propter mundum illum castum qui non transit' X = PV 283 = 595 (ubi om. P) ἀ. μ. τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ἁμαρτόντα δὲ ἄμεινον μηνύειν ἢ κρύπτειν (prorsus idem X inter 10 et 11 ins.) Pyth. 89 πολλῷ ἄμεινον μὴ ἁμαρτάνειν, ἁμαρτάνοντα (v. l. ἁμαρτόντα) δὲ ἄμεινον γ. ἢ ἀγν. || 'est' bis om. G || ἁμαρτόντα V 285 :— Μεγάλην V; Pyth. 69 μ. παιδείαν κτλ. (v. l. δι' ἣν) || 'esse' om. J || δι' ἣν Px 286 ἡγοῦ] αἰδοῦ P || διὰ σῶμα VX: διὰ στόμα P, inde R! (λόγον ἔχων om. RX) 287 φιλοσόφων P ('sapientum' g) || 289. 287 coll. x

288 Ἀρχόμενος ἀπὸ θεοῦ πρᾶττε, ὃ ἂν πράττῃς.	288 Exordium a deo sume in agendo, quae agis.
289 Συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν ἢ ἀνάπνει.	289 Crebrius deum habeto in mente quam respiras.
290 Ἃ μαθόντα δεῖ ποιεῖν, ἄνευ τοῦ μαθεῖν μὴ ἐπιχείρει.	290 Ea, quae oportet discere et ita facere, ne coneris facere, antequam discas.
291 Σαρκὸς μὴ ἔρα.	291 Carnem noli amare.
292 Ψυχῆς ἀγαθῆς ἔρα μετὰ θεόν.	292 Animam bonam dilige post deum.
293 Οἰκείων ὀργὰς δύνασθαι φέρειν κατὰ σοφόν.	293 Domesticorum indignationes ferre sapientis est.
294 Φιλοσόφου πλοῦτος ἐγκράτεια.	294 Sapientium divitiae continentia.
295 Ὅπερ μεταδιδοὺς ἄλλοις αὐτὸς οὐχ ἕξεις, μὴ κρίνῃς ἀγαθὸν εἶναι.	295 Si quid proprium alii tradideris, at ipse non habebis, non iudices bonum.
296 Οὐδὲν ἀκοινώνητον ἀγαθόν.	296 Nihil bonum, quod non potest esse commune.
297 Μὴ νόμιζε μικρότερον ἁμάρτημα ἄλλο ἄλλου.	297 Non ducas aliud alio peccatum levius.
297a Πᾶν ἁμάρτημα ἀσέβημα ἡγοῦ.	
298 Ὡς ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαινεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι θέλεις, καὶ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ψεγόμενος ἀνέχου.	298 Sicut in bonis actibus laudari vis, ita in delictis patienter accipe si culperis.
299 Ὧν τῶν ἐπαίνων καταφρονεῖς, καὶ τῶν ψόγων ὑπερόρα.	299 Quorum laudes contemnis, nec derogationes magni pendas.
300 Θησαυρὸν κατατίθεσθαι μὲν οὐ φιλάνθρωπον, ἀναιρεῖσθαι δὲ οὐ κατὰ φιλόσοφον.	300 Thesaurum defodere quidem inhumanum est, inventum autem auferre non est philosophi.
301 Ὅσα πονεῖς διὰ τὸ σῶμα, καὶ διὰ τὴν ψυχὴν πονέσας σοφὸς ἂν εἴης.	301 Quantum laboras pro corpore, si tantum pro anima labores, sapiens eris.
302 Σοφὸν οὐδέν ἐστιν ὃ βλάπτει.	302 Sapiens non est, quod nocet.
303 Ὧν ἂν πράττῃς θεὸν ἐπικαλοῦ μάρτυρα.	303 Omnium quae agis deum invoca testem.
304 Ὁ θεὸς ἀνθρώπων βεβαιοῖ καλὰς πράξεις.	304 Deus bonos actus hominum confirmat.
305 Κακῶν πράξεων κακὸς δαίμων ἡγεμών ἐστιν.	305 Malorum actuum malus daemon dux est.

288 om. X (p. 21, 8 ad 289) ‖ ὑπὸ P ‖ ὃ πράττεις P(R?) 289 'ore prius' codd. g ('ora prius deum. Habeto in m. cum respiras' B: 'prius d. h. (in) ore et (in) mente quam r.' G(U et cr): dudum correxi, postea idem repperi in Euagrii q. f. versione antiqua de qua infra dicetur (Patrol. Gr. ed. Migne 40 p. 1275) 'dei crebrius recordari quam spiritum ducere oportet' et 'da operam ut crebrius deum in mente habeas quam spiritum ducas'; 'sit firma in te memoria dei' interpr. x: 'enixe in corde teneatur neve desinat' sqq. X ‖ ἀνάπνεε P 290 ἐγχείρει V 292 ἀγαθῆς om. P ct. R 293 αἰκιῶν P ‖ δύνασαι V ‖ κ. σοφῶν P: κ. φιλόσοφον V cf. 300 294 φιλοσόφω P: -ων R: 'sapientis' Xx: πιστοῦ V cf. 319 295 Clit. 105 τοῦτο σὸν κτῆμα οὐκ ἔστιν, ὃ παρόσον μεταδίδως τοῖς ἄλλοις αὐτὸς οὐχ ἕξεις quod explicatur ex V, nam παρ' ὅσον μὴ μεταδιδοὺς (intell. μεταδίδως) ἄ. αὐ. οὐχ ἕ. (cett. ad 296) V; cf. Pyth. 36 ‖ αὐτὸς om. P ct. R ‖ οὐκ ἔχεις κἂν μέγα ᾖ μὴ κτλ. P ct. R ‖ 'quod cum aliis das totum penes te non manet, non inter bona a te referatur' recte x: 'omne donum quod das ex opera non tua, tibi non imputatur in iustitiam' sim. X quasi esset ὅπερ μεταδίδως αὐτὸς οὐκ ἔχων 296 de V v. ad 295; similiter dist. w ('Ne iudices bonum quod non p. e. c.') 297 μὴ ν. ἁμ. μικρὸν ἄλλου ἄλλο V 297a = 11, h. l. om. PRXx 298: Ὡς V ‖ κατορθώμασι] 'in re quam instituis' X (de ὁρμᾶσθαι cogitat) ‖ ἐπαινεῖσθαι καὶ om. P: καὶ τιμᾶσθαι om. vid. RX ‖ ἀνέχου καὶ ἐν κακοῖς ψεγ. V; 'de stultitia' X ‖ 'ita et' G ‖ 'deliciis' WOP 299 om. X (p. 21, 20 ad 298); Clit. 106 ὃς ἂν τ. ἐπ. καταφρονῇ, οὗτος καὶ τ. ψ. καταφρονεῖ Pyth. 118b διόπερ ὧν . . ψ. καταφρόνει 300 μὲν καταθέσθαι V ('quidem defodere' O); 'effodere qu.' Sw ‖ 'non est humanitatis' X: 'non est virorum humanorum' x ‖ part. post. om. X ‖ 'auferre' = ἀφαιρεῖσθαι, 'tollere' = ἀναιρεῖσθαι cf. 263 ‖ κατὰ om. P ct. R ‖ 'est' post. om. J 301 :—Ὅσα V; cf. Pyth. 100 (Porph. 32) σοφὸς (συνετὸς v. l. et Porph.) ἄνθρωπος καὶ θεοφιλής, ὃς (om. codd. aliq. et Porph.) ὅσα οἱ ἄλλοι μοχθοῦσι τοῦ σώματος ἕνεκα, τοσαῦτα σπουδάζει αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ψυχῆς πονῆσαι (πονήσας Porph. cod.) ‖ πονέσας PV ‖ 'pro an. lab.' WPBJw: 'lab. pro an.' z ‖ 'laborares — esses' U 302 'quia sapienti nihil est quod ei noceat' X ‖ 'qui' R codd. g non intellecto neutro ('sap. est qui non nocet' G et Ps.-Isid.: 'sap. est qui non docet' S) 303 cf. Porph. 12 in. ‖ 'omnium' VB²T: 'omnia' zg ‖ πράττεις corr. in πράττῃς V¹: πράττεις P ‖ 'socium' X 304. 305 cf. 104; Porph. 16 θεὸς δὲ ἄνθρωπον βεβ. πράσσοντα καλά ‖ ὁ om. V Porph. ‖ ἀνθρώποις V et ('in fidelibus') X 305 Pyth. 54 Porph. 16 (post 304, om. ἐστιν = Pyth. v. l.)

306 Οὐκ ἀναγκάσεις σοφὸν πρᾶξαι ὃ μὴ βούλεται μᾶλλον ἤπερ θεόν.

307 Σοφὸς ἀνὴρ θεὸν ἀνθρώποις συνιστᾷ.

308 Ὁ θεὸς τῶν ἰδίων ἔργων μέγιστον φρονεῖ ἐπὶ σοφῷ.

309 Οὐδὲν οὕτως ἐλεύθερον μετὰ θεὸν ὡς σοφὸς ἀνήρ.

310 Ὅσα θεοῦ κτήματα, καὶ σοφοῦ.

311 Κοινωνεῖ βασιλείας θεοῦ σοφὸς ἀνήρ.

312 Κακὸς ἀνὴρ πρόνοιαν θεοῦ εἶναι οὐ θέλει.

313 Ψυχὴ κακὴ θεὸν φεύγει.

314 Πᾶν τὸ φαῦλον θεῷ πολέμιον.

315 Τὸ ἐν σοὶ φρονοῦν τοῦτο νόμιζε εἶναι ἄνθρωπον.

316 Ὅπου σου τὸ φρονοῦν, ἐκεῖ σου τὸ ἀγαθόν.

317 Ἀγαθὸν ἐν σαρκὶ μὴ ἐπιζήτει.

318 Ὃ μὴ βλάπτει ψυχήν, οὐδὲ ἄνθρωπον.

319 Φιλόσοφον ἄνθρωπον ὡς ὑπηρέτην θεοῦ τίμα μετὰ θεόν.

320 Τὸ σκήνωμα τῆς ψυχῆς σου βαρύνεσθαι μὲν ὑπερήφανον, ἀποθέσθαι δὲ πραέως ὁπότε χρὴ δύνασθαι μακάριον.

321 Θανάτου μὲν σαυτῷ παραίτιος μὴ γένῃ, τῷ δὲ ἀφαιρουμένῳ σε τοῦ σώματος μὴ ἀγανάκτει.

322 Σοφὸν ὁ τοῦ σώματος ἀφαιρούμενος τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ εὐεργετεῖ, λύεται γὰρ ὡς ἐκ δεσμῶν.

323 Ἄνθρωπον θανάτου φόβος λυπεῖ ἀπειρίᾳ ψυχῆς.

324 Σίδηρον ἀνδροφόνον ἄριστον μὲν ἦν μὴ γενέσθαι, γενόμενον δὲ σοὶ μὴ νόμιζε εἶναι.

306 Non poterit sapiens compelli facere quod non vult, sicut nec deus.

307 Sapiens vir deum hominibus commendat.

308 Deus inter opera sua omnia plus super sapientem gloriatur.

309 Nihil tam liberum post deum sicut sapiens vir.

310 Quaecunque deus possidet, haec et sapiens.

311 Particeps regni dei est vir sapiens.

312 Malus vir non vult esse providentiam.

313 Anima mala deum fugit.

314 Omne, quod malum est, deo inimicum est.

315 Quod sapit in te, hoc ducito esse hominem.

316 Ubi est quod sapit in te, ibi est et bonum tuum.

317 Bonum in carne non quaeras.

318 Quod animae non nocet, nec homini.

319 Philosophum hominem tamquam dei ministrum honora post deum.

320 Tabernaculum corporis graviter quidem ferre superbum est, deponere autem posse cum oportuerit in pace beatum est.

321 Mortis quidem ipse tibi causa non fias; si quis autem exuere te vult corpore, ne indigneris.

322 Sapientem de corpore iniuste si quis extrudat, iniquitate sua beneficium ei praestat, absolvitur enim tamquam de vinculis.

323 Hominem metus mortis contristat pro inperitia animae.

324 Ferrum, quo homines interimuntur, optimum quidem fuerat non fieri, factum tamen apud te non sit.

306 ὃ μὴ β. πρᾶξαι V; 'a voluntate dei avertere' X || ἤπερ] περὶ P cf. 403 307 'efficit ut deus hominibus appropinquet' X 308 ὁ om. V cf. 304 || ἰδίων] ἤδη P: om. vid. R || ἔργων om. V || 'etiam magis quam omnibus (cf. R) operibus suis' X i. e. μεῖζον vel πλέον = R ut vid.; an 'plus' superlativus est (*le plus*)? 309 'nihil tale verum p. d.' R codd. g, i. e. 'nihil tam liberum'; 'laudabilius' X || 'vir' scr.: 'post virum' codd. ('post verum' JV²g: om. cr) 310. 311 PX et WT: 311. 310 zg: om. V || 'quidquid deus odit et fastidit' X i. e. ἐχθήματα 311 (310 g) om. GU: post 312 J: post 315 Scr || κοινωνοὶ βασιλείᾳ P || 312 : – Κακὸς V; Porph. 16 post 313 q. v. || θεοῦ om. R || 'secundum voluntatem dei se gerere non vult' X (intell. πρὸς ἔννοιαν) 313 om. V; Porph. 16 ψ. οὖν πονηρὰ φ. μὲν θεόν, πρόνοιαν δὲ θ. εἶ. οὐ βούλεται (v. 312), νόμου τε θείου τοῦ πᾶν τὸ (παντὸς cod., corr. Ceriani) φαῦλον κολάζοντος (cf. 314) ἀποστατοῖ πάντως 316 φρονεῖν V || 'est' post. om. BS || 'ibi etiam b. t.' X = R 317 ζήτει V 318 οὔτε P 319 Clit. 134 εὐεργετοῦντά σε ἄνθρ. κτλ.; cf. 244 et Pyth. 112 τὸν εὐεργετοῦντά σε εἰς ψυχὴν ὡς ὑπ. θ. μ. θ. τίμα || πιστὸν ἄ. V cf. 294: 'hominem dei' X || ὡς om. P 320 σου om. PR; 'corporis' de suo scr. R || πράως V || 'non decet animam graves sibi esse res exiguas corporis (cogitavit κένωμα quasi esset τὰ κενά, 'corporis' mutavit ut R); precare autem (id e πραέως effinxit) ut cito (ex ὁπότε χρὴ) aerumnas corporis effugias; haec est precatio animi beati' X 321 ἑαυτῷ P || 'causa] auctor' U || 'ex. te' JU: 'te ex.' zg 322: σοφὸν V || 'qui iustum temere interficit' x: 'per vim corp. exuit' X cf. R || 'extrudat' cf. 321 || 'in iniquitate' zg exc. TOBJSUw 323 'mortis metus' w || λυπῇ P 323/4 λυπεῖ. ἀπειρία ψυχῆς σίδηρον ἀνδροφόνον. ἄριστον μὲν ἦν ... σὺ μὴ ν. εἶ. V 324 om. X (quod seq. p. 22, 17, v. Gild. ad s. 397, additam. est sent. 323) || 'factum' in fine add. zg exc. JUcr non intell. verbis 'apud te (σοὶ) non sit' (μὴ νόμιζε εἶναι)

325 Οὐδεμία προσποίησις ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ λανθάνει, μάλιστα δὲ ἐν πίστει.

326a Οἷον ἂν ᾖ σου τὸ ἦθος, τοιοῦτος ἔστω σου καὶ ὁ βίος.

326b Ἦθος θεοσεβὲς ποιεῖ βίον μακάριον.

327 Ὁ βουλευόμενος κατ' ἄλλου κακῶς, φθάνει κακῶς πάσχων.

328 Μή σε παύσῃ τοῦ εὐεργετεῖν ἀχάριστος ἄνθρωπος.

329 Μηθὲν ὧν παραχρῆμα αἰτούμενος δῷς, πλείονος ἄξιον κρίνῃς τοῦ λαμβάνοντος.

330 Κάλλιστα οὐσίᾳ χρήσῃ τοῖς δεομένοις προθύμως μεταδιδούς.

331 Ἀδελφὸν ἀγνωμονοῦντα πεῖθε μὴ ἀγνωμονεῖν καὶ ἀνιάτως ἔχοντα συντήρει.

332 Εὐγνωμοσύνῃ πάντας ἀνθρώπους νικᾶν ἀγωνίζου.

333 Νοῦν οὐ πρότερον ἕξεις, πρὶν ἢ γνῷς οὐκ ἔχων.

334 Αὐτάρκειαν ἄσκει.

335 Τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῖς οὐ χρωμένοις φορτία.

336 Ὑπηρετεῖν κρεῖττον ἑτέροις ἢ πρὸς ἄλλων ὑπηρετεῖσθαι.

337 Ὃν οὐκ ἀπαλλάττει ὁ θεὸς τοῦ σώματος μὴ βαρυνέσθω.

338 Δόγμα ἀκοινώνητον οὐ μόνον ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἀκούειν χαλεπὸν ἡγοῦ.

339 Ὁ διδοὺς ὁτιοῦν μετ' ὀνείδους ὑβρίζει [καὶ εἰς θεὸν ἁμαρτάνει].

340 Κηδόμενος ὀρφανῶν πατὴρ ἔσῃ πλειόνων τέκνων θεοφιλής.

341 Ὧι ἂν ὑπουργήσῃς ἕνεκα δόξης, μισθοῦ ὑπούργησας.

342 Ἐάν τι δῷς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γνωσθῆναι, οὐκ ἀνθρώπῳ δέδωκας, ἰδίᾳ δὲ ἡδονῇ.

325 Nulla simulatio multo tempore latebit et maxime in fide.

326 Prout sunt mores tui, talis sit et vita tua;

mores enim religiosi faciunt vitam beatam.

327 Qui cogitat adversus alium mala, praeveniens ipse perfert mala. [gratus.

328 Non te inpediat a bene faciendo homo in-

329 Nihil eorum, quae petitus dederis, maioris pretii dignum ducas pro eo, qui accipit.

330 Optime utitur facultatibus is, qui indigentibus libenter tribuit.

331 Fratrem volentem a fide discedere persuade, ne faciat, et si insanabilis est, magis conserva.

332 In fide omnes homines conare vincere.

333 Intellectum non prius habebis, quam intellexeris te non habere.

334 Sufficientiam servare stude. [utuntur.

335 Membra corporis sarcina sunt his, qui eis non

336 Ministrare aliis melius est quam ministrari ab aliis.

337 Quem deus non emittit ex corpore, non graviter ferat.

338 Sententiam, quae misericordiam vetat, non solum tenere sed et audire refuge.

339 Qui dat aliquid et inputat, contumeliam magis quam beneficium dedit.

340 Qui tuetur pupillos, erit multorum filiorum secundum deum pater. [ces facti tui.

341 Quicquid egeris causa gloriae, haec erit mer-

342 Si quid dederis ita ut hominibus innotescat, non homini, sed propriae libidini praestitisti.

325 om. X; Clit. 132 οὐ πρ. ἐπὶ πολὺν χρόνον λανθάνει Pyth. 51 ἴσθι ὡς οὐ πρ. πολλῷ χρ. λανθάνει || ἐν πολλῷ χρ. V; λανθ. ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ P ct. R Pyth. || δὲ om. P ct. R cf. 84 || 'in fide' A: 'in fine' z 326a Pyth. 13c οἷον γὰρ τὸ ἦ. ἑκάστου, τοι. καὶ ὁ βίος καὶ αἱ δόσεις (cf. 521 ὁποία ἂν ᾖ σου ἡ γυνή, τοιοῦτος ἔσται [ἔστω V] σου καὶ ὁ οἶκος [βίος P]) || ἐὰν PV || ἔσται VXx recte: 'sit' (om. JScr) R (= P) licet obstare vid. 'enim' (= x) 327 Pyth. 13a (cf. 326a) βουλευόμενος περὶ ἄ. κ. φθάνεις αὐτὸς π. ὑπὸ σεαυτοῦ κακῶς || βουλόμενος PV ct. R; 'qui alii malum infert' X || 'adversum' g cf. 259
328 :— Μή V; Pyth. 111 τ. εὐ. μήποτέ σε π. ἀ. ἄ. 329 libere X || μηδὲν V || δώσεις P || 'quae' S: 'quod' zg || 'petitus dederis' VT: 'petitus' Ww: 'poteris' S: 'petitur' zg; παραχρῆμα om. R, an excidit 'protinus'? || πλεονεξίαν κρίνεις P
330 τῇ περιουσίᾳ P ct. R || 'thesauros pretiosos possides' X (intell. καλλίστη οὐ.) 331 'magis' add. R 333 cf. 199; Clit. 109 οὐ πρ. γνώσῃ ὃ μὴ οἶσθα, πρὶν ἂν γνώσῃς οὐκ εἰδώς || πρηνὶ γνῷς P || 'nisi deum amas, et de unoquoque consilio valet hoc verbum' X 334 = 98 ubi om. P; om. X, sed similia p. 22, 19 pro 325 336 κρείττων P || 'sibi ipsi quam' x (ἑαυτοῖς ἤ) || 'ab aliis min.' cr 337 ὧν P || ὁ om. V || βαρύνεσθαι P || 'quicunque fidelis dei est, etiamsi corpore imperfectus sit, tibi gravis non sit' X (intell. ὃν ἀπελαττοῖ) 338 'et' om. AOPcrg || 'refugite' A[1] Ps.-Isid. g 339 ὁτιοῦν ὅτῳ μετὰ V || 'b. dat' S || καὶ εἰς θ. ἁμ. om. PRXx 340 φειδόμενος V: Xx = P || 'pusillos' U || 'multorum' RXx; fuitne πλεῖον ἤ? || παίδων V || θεοφιλῶν X: θεοφιλῶς R? 341 om. V || ὃ ἂν RX: ἐὰν ('et si') x || μισθοῦ] 'aut ut te remuneret' sqq. X: 'tanquam mercenarius' x 342 om. VX || ἐὰν δίδως P

343 Ὀργὴν πλήθους μὴ παρόξυνε.

344 Μάθε τοίνυν τί δεῖ ποιεῖν τὸν εὐδαιμονήσοντα.

345 Κρεῖττον ἀποθανεῖν λιμῷ ἢ διὰ γαστρὸς ἀκρασίαν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.

346 Ἐκμαγεῖον τὸ σῶμά σου νόμιζε τῆς ψυχῆς· καθαρὸν οὖν τήρει.

347 Ὁποῖα δ' ἂν ἐπιτηδεύσῃ ψυχὴ ἐνοικοῦσα τῷ σώματι, τοιαῦτα μαρτύρια ἔχουσα ἄπεισιν ἐπὶ τὴν κρίσιν.

348 Ἀκαθάρτου ψυχῆς ἀκάθαρτοι δαίμονες ἀντιποιοῦνται.

349 Πιστὴν ψυχὴν καὶ ἀγαθὴν ἐν ὁδῷ θεοῦ κακοὶ δαίμονες οὐκ ἐμποδίζουσιν.

350 Λόγου περὶ θεοῦ μὴ παντὶ κοινώνει.

351 Οὐκ ἀσφαλὲς ἀκούειν περὶ θεοῦ τοῖς ὑπὸ δόξης διεφθαρμένοις.

352 Περὶ θεοῦ καὶ τἀληθῆ λέγειν κίνδυνος οὐ μικρός.

353 Περὶ θεοῦ μηδὲν εἴπῃς μὴ μαθὼν παρὰ θεοῦ.

354 Ἀθέῳ δὲ περὶ θεοῦ μηδὲν εἴπῃς.

355 Περὶ θεοῦ λόγον ἀληθῆ ὡς θεὸν τίμα.

356 Μὴ καθαρεύων ἀνοσίων ἔργων μὴ φθέγξῃ περὶ θεοῦ λόγον.

357 Λόγος ἀληθὴς περὶ θεοῦ λόγος ἐστὶν θεοῦ.

358 Πεισθεὶς πρότερον θεοφιλὴς εἶναι πρὸς οὓς ἂν πεισθῇς λέγε περὶ θεοῦ.

359 Τὰ ἔργα σου θεοφιλῆ προηγείσθω παντὸς λόγου περὶ θεοῦ.

360 Ἐπὶ πλήθους λέγειν περὶ θεοῦ μὴ ἐπιτήδευε.

343 Iracundiam multitudinis ne provoces in te.

344 Disce, quod oportet fieri, ut beatus fias.

345 Melius est fame mori quam per incontinentiam ventris animam maculare.

346 Vestimentum putato esse animae corpus tuum, mundum igitur id serva.

347 Qualia gesserit studia anima corpus inhabitans, tales habebit testes in iudicio.

348 Inmundam animam inmundi daemones sibi vindicant.

349 Fidelem animam et bonam in via dei mali daemones non inpediunt.

350 Verbum de deo non omni homini committas.

351 Non est tutum audire de deo homines vanae gloriae iactantia corruptos.

352 De deo etiam quae vera sunt dicere periculum est non parvum.

353 De deo nihil dicas, quod non didiceris a deo.

354 Ei, qui non credit esse deum, de deo nihil loquaris.

355 Verbum verum ut deum honora.

356 Si inmunis non es a flagitiosis operibus, de deo nihil disceptes.

357 Sermo verus de deo sermo est dei.

358 Si scis, quia acceptum habent de te quod diligas deum hi qui te audiunt, tunc eis loquere de deo.

359 Opera caritatis dei praecedant abs te et tunc sermonem facito de deo.

360 In multitudine dicere de deo non audeas.

343 :—Ὀργὴν V; Clit. 110; 'ne ira utaris immoderate' X ‖ 'in te' om. S 344 τοίνυν om. PR: 'sed' Xx ‖ χρὴ V ‖ εὐδαιμονήσαντα V: 'qui beatus esse vult' x = R: εὐγνωμονοῦντα P ('tanquam deum timentem' X, cf. 392) 345 Clit. 114 (om. λιμῷ) Pyth. 110 (Porph. 35) τεθνάναι πολλῷ κρ. (πολλῷ γὰρ κρ. τεθν. Porph.) ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν ψ. ἀ. ‖ 'fame' om. et 'veneris' w 346 'vestimentum' (ἱμάτιον?) etiam X, cf. 449 347 δ' om. VRX 348 ἀκαθάρτῳ ψυχῇ P 349 = 591 (ψ. ἀ. καὶ π. ἐν ἐννοίαις θ. οὖσαν) 350—354 om. X ‖ λόγῳ PV 351 Pyth. 60[a] (Porph. 15) λόγον περὶ (om. PPorph.) θεοῦ τ. ὑ. δ. δ. λέγειν οὐκ ἀσφαλές ‖ 'quorum mens (δόξης) corrupta est' x 352 :—Περὶ V; Pyth. 60[b] (Porph. 15 post 351) καὶ γὰρ (καὶ add. Porph.) τὰ ἀληθῆ λ. ἐπὶ τούτων (περὶ θεοῦ add. Porph.) καὶ τὰ ψευδῆ κίνδυνον (ἴσον add. Porph.) φέρει ‖ τἀληθὲς V ‖ 'quae' et 'sunt' om. S ‖ 'et non parvum' zg exc. JSGUc 354 δὲ om. P; 'ei' AVS: 'et' z, an fuit 'et ei'? 355 post 356 X p. 26, 15 v. i. ‖ π. θεοῦ om. R ‖ ὡς θεοῦ VX cf. 357 356 cf. 590; Porph. 15 (post 351. 352) οὔτε τινὰ προσῆκεν ἀνοσ. ἔ. μὴ καθαρεύοντα φθέγγεσθαι π. θ. κτλ. ‖ φθέγξῃς P ‖ in X post lacunam 350—354 leg. 356 cum addit. (p. 23, 23—23, 27) quae a Sexto aliena vid.; quae seqq. p. 23, 28 etc. = s. 413 etc.; contra s. 355. 359. 364—366. 370—412 (cett. om.) transpositae leg. p. 26, 15—28, 7 inter s. 482 et 483. itaque primum 355 et 356 locum mutaverunt, dein folia transposita, tum alia lacunis absumpta, alia nova illata 357 cf. Pyth. 120 (Porph. 15 post 356) ‖ 'de deo' om. SGU cf. 355 ‖ 'est dei' VTGU: 'dei est' zg 358 nil nisi πιστοῖς λέγε περὶ θεοῦ V; 'dilige ergo deum et tunc loquaris de deo' (i. e. om. πρὸς οὓς ἂν π.) x; verba obscura cod. P vertit R ut potuit ('qui' WO; 'certum h.' PS); pro πεισθῇς leg. vid. εἴπῃς 359 Pyth. 61 (Porph. 15 post 357) λόγου τοῦ π. θ. προηγ. τὰ θεοφ. ἔργα (προηγ. οὖν τοῦ π. θ. λ. τὰ θ. ἔ. κτλ. Porph.) ‖ τὰ om. P ‖ ἔργα] 'mores' x ‖ 'praecedant' WOPST: 'procedant' z ‖ παντὸς om. R; 'omnia opera tua' x 360 cf. Porph. 15 (post 359) καὶ σιγάσθω ὁ π. αὐτοῦ λόγος ἐπὶ πλήθους ‖ πλήθει V ‖ scr. vid. 'studeas' ('audias' c)

361 Λόγου περὶ θεοῦ φείδου μᾶλλον ἢ περὶ ψυχῆς.

362 Ψυχὴν αἱρετώτερον ἢ λόγον εἰκῇ προέσθαι περὶ θεοῦ.

363a Θεοφιλοῦς ἀνδρὸς σώματος μὲν ἄρξεις, λόγου δὲ οὐ κυριεύσεις.

363b Σοφοῦ σώματος καὶ λέων ἄρχει, τούτου δὴ μόνου καὶ τύραννος.

364 Ὑπὸ τυράννου γινομένης ἀπειλῆς τίνος εἶ τότε μάλιστα μέμνησο.

365 Λόγον οἷς οὐ θέμις ὁ λέγων περὶ θεοῦ προδότης θεοῦ νομιζέσθω.

366 Λόγον περὶ θεοῦ σιγᾶν ἄμεινον ἢ προπετῶς διαλέγεσθαι.

367 Ὁ λέγων ψευδῆ περὶ θεοῦ καταψεύδεται θεοῦ.

368 Ἄνθρωπος μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ θεοῦ ἀληθὲς ἔρημός ἐστιν θεοῦ.

369 Θεὸν οὐκ ἔστιν γινώσκειν μὴ σεβόμενον.

370 Οὐκ ἔστιν ὅπως ἀδικῶν τις ἄνθρωπον σέβοι τὸν θεόν.

371 Κρηπὶς θεοσεβείας φιλανθρωπία.

372 Ὁ προνοῶν ἀνθρώπων εὐχόμενός τε ὑπὲρ πάντων οὗτος ἀληθείᾳ θεοῦ νομιζέσθω.

373 Θεοῦ μὲν ἴδιον τὸ σώζειν οὓς ἂν προαιρῆται.

374 Εὐσεβοῦς δὲ τὸ εὔχεσθαι θεῷ σώζειν.

375 Ὁπόταν εὐξαμένῳ σοι γένηται ὑπὸ τοῦ θεοῦ, τότε ἐξουσίαν ἔχειν ἡγοῦ παρὰ θεῷ.

376 Ἄξιος ἄνθρωπος θεοῦ θεὸς ἐν ἀνθρώποις.

376a Θεὸς καὶ υἱὸς θεοῦ τὸ μὲν ἄριστον, τὸ δὲ ἐγγυτάτω τοῦ ἀρίστου.

377 Ἀκτήμονα κρεῖττον ἢ ἀκοινώνητον εἶναι πολυκτήμονα.

361 Verbum de deo parcius proferto magis quam de anima.

362 Melius est animam perdere, quam verbum vanum de deo proferre.

363a Viri amantis deum corporis potestatem quidem habebis, non dominaberis vero animae.

363b Corporis quidem habet potestatem et leo, similiter et tyrannus.

364 Cum minatur tyrannus, cuius sis tunc maxime memor esto.

365 Verbum qui loquitur de deo his, quibus non licet, proditor dei putandus est.

366 Verbum de deo reticere praestat magis quam temere proferre.

367 Qui dicit de deo ea, quae non sunt, contra deum falsum loquitur.

368 Homo, qui nihil habet quod dicat de deo vere, desertus est a deo.

369 Deum non cognovit qui non colit.

370 Non est verum, quod deum colat, qui hominem laedit.

371 Fundamentum et initium est cultus dei amare homines.

372 Qui hominum curam gerit et orat deum pro eis, iste vere a deo esse putandus est.

373 Dei proprium est salvare quos dignos iudicat.

374 Cultoris autem dei est orare deum pro salute hominum.

375 Cum oranti tibi praestitum fuerit, quod poposcisti a deo, tunc tibi potestatem permissam a deo intellege.

376 Dignus deo homo deus est in hominibus.

377 Melius est non habere, quam multa habentem nemini inpertire.

361 μᾶλλον φείδου V; 'magis' om. J, cf. 366 362 Pyth. 123 ψ. νόμιζε αἱρ. εἶναι προέσθαι ἢ λ. βλάσφημον π. θ. Porph. 15 (post 360) νόμιζε αἱρ. εἶ. σιγᾶν (cf. 366) ἢ λ. εἰκῇ προέ. π. θ. ‖ προθέσθαι ἐπὶ (cf. 360) P 363a. b in R ut supra soli GU (sed 'habet' om. G, 'ut leo' GU cf. i. VT): 'v. a. d. c. potestatem habet leo et tyr. sim.' (cett. om.) zg ('potestatem quidem' V: 'corporis quidem' T; 'et leo sim. et tyr.' VT; 'corp. tantum, non autem animae pot. potest habere l. vel t.' ex coni. S) ‖ 363b ἄρξει P ct. R ‖ τούτου δὴ μ. κ. τύρ. ad 364 V 364 γενομένης V ‖ 'cum' GU: 'cum tibi' zg ‖ 'tyr. min.' B ‖ τινὸς PV ‖ εἴποτε V ‖ μάλιστα om. P ct. R 365 λόγου ad 364 adnexum V ‖ 'verbum quod non decet' X ‖ 'de deo qui loquitur' zg exc. GU 366: Λόγον V ‖ 'magis' om. GT ‖ 'proferre' cf. 362 368 π. θεοῦ λέγ. V ‖ 'de deo, vere des.' g; 're vera dei expers est' x 369 σεβόμενος P 370 om. P ‖ σέβοι] 'cognoscere' (ex 369 quod om.) X 371 :—Κρηπὶς V; Pyth. 56 (Porph. 35) κρ. εὐσεβείας ἡ φ. σοι νομιζέσθω (σοι νομ. ἡ φ. Porph.) ‖ 'fundamentum et initium' R: 'initium' X, cf. 86
372 πάντων PVx: 'eis' (αὐτῶν) RX ‖ ἀλήθεια P 373 ἐὰν P ‖ 'est' om. S ‖ 'quos vult' X; 'dignos' om. U 374 τὸ om. V 375 τοῦ om. V ‖ 'te donum a deo accepisse' X, cf. 60 376a Pyth. 4 (Porph. 15 post s. 4 cf. 7a) ἄ. ἄ. θ. θ. ἂν εἴη ἐν ἀ. (ἐν ἀνθρ. om. Porph.) ‖ θεοῦ om. P ct. R 376a om. R; 'deus enim et filius dei eodem loco habentur atque spiritus sanctus (!) X ‖ ἐγγύτατον P 377 'nihil habere' VTGUcr ‖ 'quam possidere aliquid, quod non cum multis communicet' X ‖ 'impertire' JU(w): 'impertiri' zg cf. 266

378 Μὴ διδοὺς δεομένοις δυνατὸς ὢν οὐ λήψῃ δεόμενος παρὰ θεοῦ.	378 Si non das egentibus cum possis, non accipies a deo cum poposceris.
379 Τροφῆς δεομένῳ μεταδιδόντος ἐξ ὅλης ψυχῆς δόμα μέν τι βραχύ, προθυμία δὲ μεγάλη παρὰ θεῷ.	379 Qui ex animo dat cibum indigenti, parum quidem est quod dat, sed magna fiet ei bonae voluntatis retributio.
380 Θεὸν ὁ νομίζων καὶ μηδὲν ἡγούμενος εἶναι πρὸς αὐτὸν οὐχ ἧττον ἢ ἄθεος.	380 Deum qui putat esse et nihil ab eo curari, nihil differt ab eo, qui non crediderit esse deum.
381 Τιμᾷ θεὸν ἄριστα ὁ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν ἐξομοιώσας θεῷ εἰς δύναμιν.	381 Optime honorat deum ille qui mentem suam, in quantum fieri potest, similem facit deo.
382 Θεὸς δεῖται μὲν οὐδαμῇ οὐδενός, χαίρει δὲ τοῖς μεταδιδοῦσι τοῖς δεομένοις.	382 Deus quidem nequaquam indiget, laetatur autem super hos, qui indigentibus tribuunt.
383 Πιστῶν ὀλίγοι μὲν ἔστωσαν οἱ λόγοι, ἔργα δὲ πολλά.	383 Fidelium pauca sint verba, opera autem multa.
384 Πιστὸς φιλομαθὴς ἐργάτης ἀληθείας.	384 Fidelis, qui libenter habet doceri, operarius efficitur veritatis.
385 Ἁρμόζου πρὸς τὰς περιστάσεις, ἵνα εὐθυμῇς.	385 Praepara et apta te ad tribulationes et laetus [eris.
386 Μηδένα ἀδικῶν οὐδένα φοβηθήσῃ.	386 Neminem laedens nullum timebis.
387 Τύραννος εὐδαιμονίαν οὐκ ἀφαιρεῖται.	387 Tyrannus beatitudinem non aufert.
388 Ὃ δεῖ ποιεῖν, ἑκὼν ποίει.	388 Quod fieri necesse est, voluntarie facito.
389 Ὃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδενὶ τρόπῳ ποίει.	389 Quod non oportet fieri, nullo modo facias.
389a Πάντα μᾶλλον ἢ τὸ σοφὸς εἶναι ὑπισχνοῦ.	389a Omne magis [. . . . .
390 Οὐ καλῶς πράττεις τὴν αἰτίαν ἀνάφερε εἰς θεόν.	390 . . . . . agis] causam refer ad deum.
391 Οὐδεὶς σοφὸς ἀνὴρ κάτω που βλέπων εἰς γῆν καὶ τραπέζας.	391 Nemo sapiens vir est, qui deorsum respicit in terram et mensas.
392 Τὸν φιλόσοφον οὐ τὸν χρηματισμὸν ἐλευθεροῦν δεῖ, ἀλλὰ τὴν ψυχήν.	392 Philosophi libertas non sit in nomine, sed in anima.
393 Ψεύδεσθαι φυλάττου· ἔστιν γὰρ ἀπατᾶν καὶ ἀπατᾶσθαι.	393 Mentiri vita; decipere est et decipi.
394 Τίς θεὸς γνῶθι· μάθε τὸ νοοῦν ἐν σοί.	394 Quid sit deus agnosce et quid in te quod [agnoscit deum.

378 Pyth. 75b ὁ γὰρ μὴ δ. ἀγαθοῖς δεομένοις οὐ λήψεται δ. π. θ. ‖ οὐ μὴ λ. V ‖ 'accipies' WJSTUw: 'accipis' zg ‖ 'poposceris' A(G)cr: 'petieris' z ‖ παρὰ θεῷ V 379 ἐξ ὅλης om. (ὅλης om. R) et ψυχή P ‖ 'parvum' R? ‖ ita P μεγάλη] δουλεύων τοῖς γονεῦσιν κτλ. i. e. s. 488 ex. sqq.; altera pars s. 379 cum sqq. exstat post 1—235+262 πολυπραγμονῶν γὰρ καλή [παρὰ θεῷ. θεὸν οὐ νομιζόντως κτλ. cf. ad 262. hinc παρὰ θεῷ om. et 'b. vol. retributio' R; 'voluntas autem a deo magni habetur' X 380 θεὸν οὐ νομιζόντως ὀνομάζων P: θ. οὐ νομίζοντος ὁ νομίζων V: 'deus enim non eius est qui verba solum loquitur' sqq. (certe θεὸν οὐκ ὀνομάζοντος cf. V, cetera libere) X: οὐ νομίζοντος ortum vid. ex οἱ νομίζοντες, itaque delevi ‖ οὐδὲν εἶναι πρ. αὐ. ἡγούμενος οὐχ ἧττονα θεός P ‖ 'credederit' A: 'credit' z 381 post 385 V: om. X; Pyth. 109a (Porph. 16) τιμήσεις τὸν θεὸν ἄριστα (καὶ τ. μὲν ἄ. τὸν θεόν Porph.) ὅταν τῷ θεῷ τὴν (σαυτῆς add. Porph.) διάνοιαν ὁμοιώσῃς ‖ θεόν, sed τῷ θεῷ P ‖ 'fieri' om. GU cf. 48 382 :—Θεὸς V; Pyth. 75c (post 378) ἐπεὶ καὶ λέγεται ὀρθῶς δεῖσθαι μὲν οὐδαμῇ οὐδαμῶς τὸ θεῖον, χαίρειν δὲ τῷ μεταδιδόντι τοῖς δικαίοις καὶ διὰ θεὸν πενομένοις; cf. 49 ‖ οὐδενὸς om. R; οὐδαμῇ om. X ‖ 'hos' A: 'his' z 383 οἱ om. V ‖ πολλὰ δὲ τὰ ἔργα P ct. R ‖ 'pauca sunt verba' BGc: 'pauea sint verba' P: 'paucas (paueas) inter verba' WOVT etc.: corr. rg, nisi scr. 'sunto' 384 'habet doceri' A: 'doceri' OT(V): 'docetur' P: 'docet' z 385 Clit. 120 ‖ ἁρμόττου V: 'certamen ini' X (ἀγωνίζου) 386 = 608 ubi om. P ‖ φοβήσῃ V 387 Clit. 121 περιστάσεις (cf. 385) εὐδ. οὐδαμῶς ἀφαιροῦνται ‖ 'timorem dei' X ‖ 'auferet' zg exc. JGUcwr 388 om. V; cf. 471 389 δεῖ μὴ V 389a τὸ om. P ‖ in R lacuna: 'omnem magis causam' 389b. 390 iungunt codd. g 390 ἀνάφερε τὴν αἰτίαν V 391 ἀνὴρ om. V ‖ κατώπου V ‖ τράπεζαν P ct. R: X = V 392 :—Τὸν V ‖ οὐ τὸν] αὐτὸν P ‖ ῥηματ. intell. R; 'sapiens non e verbis (cf. R) suis cognoscitur sapiens esse, sed ex operibus' libere ut solet X ‖ ἐλευθεροῖν P 393 'm. in vita d. est et d.' codd. g 394 cf. 577 ‖ μάθε] τί PR: X = V ‖ ἔστιν ἐν σοί P ct. R ‖ 'deum' etiam X

395 Θεοῦ καλὸν ἔργον ἀγαθὸς ἄνθρωπος.
396 Ἄθλιοι, δι' οὓς ὁ λόγος ἀκούει κακῶς.
397 Ψυχὴν θάνατος οὐκ ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ κακὸς βίος.
398 Πρὸς ὃ γέγονας εἰδὼς γνώσῃ σαυτόν.
399 Οὐκ ἔστιν κατὰ θεὸν ζῆν ἄνευ τοῦ σωφρόνως καὶ καλῶς καὶ δικαίως πράττειν.
400 Ἀνθρώπων ἀπίστων βίος ὄνειδος.
401 Μήποτε λάθῃς σαυτὸν ἀγενεῖ φύσει μεταδιδοὺς λόγου θεοῦ.
402 Ψυχὴν ἀπὸ γῆς πίστις ἀνάγει παρὰ θεόν.
403 Σοφοῦ ψυχῆς μέγεθος οὐκ ἂν ἐξεύροις μᾶλλον ἤπερ καὶ θεοῦ.
404 Ὅσα δίδωσιν ὁ θεός, οὐδεὶς ἀφαιρεῖται.
405 Ὃ παρέχει κόσμος, βεβαίως οὐ τηρεῖ.
406 Θεία σοφία ἡ τοῦ θεοῦ γνῶσις.
407 Ἀκαθάρτῳ ψυχῇ μὴ τόλμα λέγειν περὶ θεοῦ.
408 Ἀνδρὸς πεῖραν πρότερον ἔργων ἢ λόγων ποίει.
409 Τὰ ὦτά σου μὴ παντὶ πίστευε.
410 Οἴεσθαι μὲν περὶ θεοῦ εὐμαρές, λέγειν δὲ ἀληθὲς μόνῳ τῷ δικαίῳ συγκεχώρηται.
411 Μὴ βασάνιζέ σου τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα μηδὲ τὴν ψυχήν σου βασανίσῃς ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς.
412 Ἔθιζε σεαυτὸν τῷ μὲν σώματι παρέχειν τὰ τοῦ σώματος σωφρόνως, τῇ δὲ ψυχῇ θεοσεβῶς.
413 Τρέφε σου τὴν μὲν ψυχὴν λόγῳ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα σιτίοις λιτοῖς.
414 Χαίρειν ἔθιζέ σου τὴν ψυχὴν ἐφ' οἷς καλὸν χαίρειν.

395 Dei opus bonum homo bonus.
396 Sine deo sunt hi, pro quibus verbum dei ma[ledicitur.
397 Animam mors non perdit, sed mala vita.
398 Si scis, a quo factus es, et temetipsum agnoscis.
399 Non est secundum deum vivere nisi pudice et bene et iuste quis agat.
400 Hominum infidelium vita obprobrium est.
401 Ne te praetereat et malo ingenio verba dei committas.
402 Animam de terra fides elevat ad deum.
403 Animae sapientis magnitudinem non reperies, sicut nec dei quidem.
404 Quaecumque dat mundus, nemo firmiter tenet.
405 Quaecumque dat deus, nullus auferre potest.
406 Divina sapientia est scientia.
407 Inmundae animae ne audeas loqui de deo.
408 Viri periculum in operibus primo et sic in verbis facito.
409 Aures tuas non omnibus committas.
410 Opinari quidem de deo facile ab omnibus est, dicere autem veritatem de deo soli iusto permittendum est.
411 Non cruciet anima tua corpus tuum neque animam tuam cruciet libido corporis.
412 Insuesce te ipsum corpori quidem praebere, quae sua sunt, caste, et animae, quae sua sunt, pie.
413 Pasce animam tuam verbo dei, corpus vero simplicibus cibis.
414 In illis insuesce gaudere animam tuam, in [quibus recte gaudet.

395 'homo bonus' VTGUr: om. z 396 cf. 175 || ἄθεοι R: X = PV || 'nomini dei' X || κακός P 397 'vita mala' z exc. PGTcwr 398 om. P || οὗ R; 'prout veri cognitionem adipisceris' X (quasi esset καθὸ γέγονας εἰδώς) || 398. 399 inter 328 et 335 x 399 Clit. 123 οὐκ ἔστιν εὐκλεῶς ζῆν κτλ. || x = Clit. R: καὶ καλῶς om. PV ('et bene' om. OS); δικαίως καὶ σωφρόνος V; quasi καὶ δικαίως ἄνευ τοῦ σωφρόνως X 400 cf. Pyth. 39b τῶν ἀμαθῶν ὄνειδος εἶναι τὸν βίον (cf. 174) || 'opprobrium doctorum eorum' X (cf. 174) 401 λάθῃ P || ἀπηνεῖ V || 'nunquam verbum dei hominem fallaciter doceas' X 402 ἀπὸ γῆς om. X || ἄγει V 403 ἤπερ] περ ἢ P cf. 306 || 'quidem' om. Jc cf. 306 404 = 92; ordinem 404. 405 invertit R || 'aufer(e)t' Jc cf. 92 405 :—Ὃ V; om. X (et SU) || 'nemo' de suo R, vid. τηρεῖ sensu neutro usurp. cf. mus. Rhen. 41, 538 || post τηρεῖ seq. in P 236—261, contra 406 sqq. leg. post 454 406 ἡ τοῦ om. V || in R 'dei' add. vid. 407 = 451 (ἀκολάστῳ) ubi om. PX, h. l. om. X || 'immunda anima' WOBSw || 'loqui experimentum de deo' zg exc. OGU, explicatio vid. vocis 'periculum' (408) 408 Pyth. 88a πεῖραν ἀνθρώπου ἐκ τῶν ἔργων μᾶλλον λάμβανε ἢ ἐκ τῶν λόγων || πρότερον πεῖραν P || ποιοῦ P 409 Clit. 126, 1 (μὴ πᾶσιν ὕπεχε) 410 om. V || 'operari' z exc. P2S || 'est' prius om. w || δικαίως P || 'solius prophetae et iusti est' X 411 μὴ βασανίζου τῇ ψ. V || μήτε P || de singul. 'libido' v. ad 70 412 om. V || scr. vid. τῇ δὲ ψυχῇ τὰ αὐτῆς θ.: 'et animo rursus fideliter quod ei debetur' x: 'et verum dei timorem da animo' X (= P) 413 sqq. post 356 (nam 359—412 transpositae leg. inter 482 et 483 v. s.) X, mendum omnibus Syri codd. commune, immo Syro antiquius, nam quod 413 in P iusto ordine incipit Ἀρχῇ τρέφε σου τὴν μὲν ψυχὴν κτλ., iam apparet mirum illud Ἀρχῇ nil esse nisi signum ordinis restituti in archetypo codicis P, ordinem turbatum secutus est qui primum Syriace vertit: ordine integro x = V || μὲν om. V || θείῳ λόγῳ P || ὀλίγοις V: Xx = P 414. 415 om. V, 414 om. X (p. 23, 29 ad 413)

415 Ψυχὴ χαίρουσα ἐπὶ μικροῖς ἄτιμος παρὰ θεῷ.

415a Σοφοῦ ψυχὴ ἀκούει θεοῦ.

416 Σοφοῦ ψυχὴ ἁρμόζεται πρὸς θεὸν ὑπὸ θεοῦ.

417 Σοφοῦ ψυχὴ ἀεὶ θεὸν ὁρᾷ.

418 Ψυχὴ σοφοῦ σύνεστιν ἀεὶ θεῷ.

419 Καρδία θεοφιλοῦς ἐν χειρὶ θεοῦ ἵδρυται.

420 Ψυχῆς ἄνοδος πρὸς θεὸν διὰ λόγου θεοῦ.

421 Σοφὸς ἕπεται θεῷ καὶ ὁ θεὸς ψυχῇ σοφοῦ.

422 Χαίρει τῷ ἀρχομένῳ τὸ ἄρχον καὶ ὁ θεὸς οὖν σοφῷ χαίρει.

423 Ἀχώριστόν ἐστιν τοῦ ἀρχομένου τὸ ἄρχον, καὶ θεὸς οὖν τοῦ σοφοῦ προνοεῖ καὶ κήδεται.

424 Ἐπιτροπεύεται σοφὸς ἀνὴρ ὑπὸ θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ μακάριος.

425 Ψυχὴ σοφοῦ δοκιμάζεται διὰ σώματος ὑπὸ θεοῦ.

426 Οὐχ ἡ γλῶττα τοῦ σοφοῦ τιμία παρὰ θεῷ, ἀλλ' ἡ φρόνησις.

427 Σοφὸς ἀνὴρ καὶ σιγῶν τὸν θεὸν τιμᾷ εἰδὼς διὰ τίνα σιγᾷ.

428 Γαστρὸς καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα ὁ μὴ κρατῶν οὐδεὶς πιστός.

429 Ἄνθρωπος ἀκρατὴς μιαίνει τὸν θεόν.

430 Ἄνθρωπον θεοῦ γνῶσις βραχυλόγον ποιεῖ.

431 Πολλοὺς λόγους περὶ θεοῦ ἀπειρία ποιεῖ.

432 Θεὸν ἄνθρωπος εἰδὼς οὐ πολλὰ κομπάζει.

433 Ἐκλεκτὸς ἄνθρωπος ποιεῖ μὲν πάντα κατὰ θεόν, εἶναι δὲ οὐχ ὑπισχνεῖται.

415 Anima, quae in rebus nullis gaudet, indigna est apud deum.

415a Sapientis anima semper audit deum.

416 Sapientis anima deo aptatur a deo.

417 Sapientis anima semper intuetur deum.

418 Sapientis anima semper est cum deo.

419 Cor diligentis deum in manu dei stabilitum est.

420 Animae ascensus ad deum per verbum dei est.

421 Sapiens sequitur deum et deus animam sapientis.

422 Gaudet rex super hos quos regit, gaudet ergo et deus super sapientem.

423 Inseparabilis est ab his quos regit ille qui regit, ita ergo et deus ab anima sapientis, quem tuetur et regit.

424 Dispensatur a deo vir sapiens et idcirco beatus est.

425 Anima sapientis probatur a deo per corpus.

426 Non lingua sapientis pròbabilis est apud deum, sed mens.

427 Sapiens vir etiam cum tacet honorat deum.

428 Ventrem et ea, quae sub alvo sunt, qui non continet, non est fidelis.

429 Homo incontinens polluit deum.

430 Hominem scientia dei paucis verbis uti facit.

431 Multis verbis uti de deo ignorantia dei facit.

432 Homo qui deum scit non multa ambitione utitur.

433 Qui electus dei est, facit quidem omnia secundum deum, esse autem se ipse non iactat electum.

415 'nullis' AVTGU: 'illis' ('iniquis, vanis') z || 'a. cui paucum aliquid sufficit, a deo honoratus est' (ἐντ.) X 415a om. X et Ag (v. Gild. ad 417) 416 om. V, post 417 X p. 24, 2 'animus iusti desponsatus est deo' (om. x, nam p. 7, 26—27 = 418); 416. 418 Porph. 16 ψυχὴ δὲ σοφοῦ ἁρμόζεται πρὸς θεόν, ἀεὶ θεὸν ὁρᾷ, σύνεστιν ἀεὶ θεῷ 417 om. z exc. A || ψυχὴ σοφοῦ V 418 cf. 55. 143 || ἐστιν V 419 ἵδρυται ad 420 V 420 θείου V || 'est' om. S 421 :—Σοφὸς V || καὶ θεὸς σοφοῦ ψυχῇ χαίρει (cf. 422) V: 'eoque gaudet' X 422—424 om. X || 422. 423 Porph. 16 (post 418) εἰ δὲ χαίρει τῷ ἀ. τὸ ἄ., καὶ θεὸς σοφοῦ κήδ. καὶ πρ. || 'hos' A: 'his' z || ὁ om. V || οὖν om. P, 'ergo' om. SU cf. 423 423 ἐστιν] ἀεὶ V ('est' om. Jc) || ἀρχουμένου P || θ. οὖν σοφοῦ καὶ πρ. καὶ κ. V 424 cf Clit. 135 μακάριος οὗ ὁ θεὸς κηδεμὼν ἐστιν Porph. 16 (post 423) καὶ διὰ τοῦτο μακάριος ὁ σοφός, ὅτι ἐπιτρ. ὑ. θ. || ὑποτροπεύεται V || τοῦ θεοῦ V || 'est' om. c 425 διὰ τοῦ σώμ. ὑπὸ τοῦ θεοῦ V || 'probatur ... sapientis' 426 om. et 'sed et mens' z exc. A 426 οὐχ ἡ γλ. σοφοῦ π. τῷ θεῷ τίμιον κτλ. V || 426. 427 Pyth. 16 (Porph. 16 post 424) γλ. σοφοῦ οὐ προηγουμένως (οὐχ ἡ γλ. τοῦ σοφοῦ Porph. = Sext.) τίμιον π. θεῷ ἀλλὰ τὰ ἔργα. σοφὸς γὰρ ἀ. κ. σ. τ. θ. τιμᾷ 427 = 589 ubi om. P, h. l. om. V || 'a deo honoratur' X || εἰδὼς διὰ τίνα σιγᾷ om. Xx et 589 et Pyth. (Porph.) || post σιγᾷ in P seq. 455 etc., 428—430 leg. post 261 428 = 588 (om. ὁ) ubi om. P, h. l. om. V 429 Porph. 16 (post 427) ἄνθρωπος δὲ ἀμαθὴς καὶ εὐχόμενος καὶ θύων μιαίνει τὸ θεῖον κτλ. = Pyth. 17 γλώτταλγος ἄνθρ. καὶ ἀμαθὴς εὐχ. κ. θ. τὸν θεὸν μιαίνει κτλ. || τὸν om. V 430 Pyth. 12 (Porph. 20) βρ. μάλιστα ἡ θ. γν. ποιεῖ. (θ. γὰρ γν. π. βρ. Porph.) || θεοῦ om. V: X = P 431—443 deficiunt P 431 Pyth. 12 (post 430) πολλῶν δὲ λόγων π. θ. ἡ πρὸς θεὸν ἀμαθία αἰτία || περὶ θεοῦ om. X || 'dei' (cf. Pyth.) om. Jc; cf. 156. 157 433 'electus dei' etiam X

434	....	Fidelis homo semper in metu est, usquequo eat ad deum.
435	Ἄνθρωπος δὶς ἐμπιπλώμενος τροφῇ καὶ μηδέποτε μόνος κοιμώμενος νύκτωρ συνουσίας οὐ φεύγει.	Homo, qui secundo satiatur cibo nec dormit noctu, concubitum non effugit, sed ne apud deum quidem dignus est.
436a	Εἱμαρμένη πιστὸν οὐ ποιεῖ.	Sapientem fatum non facit;
436b	Εἱμαρμένη θεοῦ χάριτος οὐκ ἄρχει· εἰ δὲ μή, καὶ θεοῦ.	gratia enim dei fato non subiacet, alioquin et deus.
437	....	Graviter accipit libidines corporis vir fidelis.
438	Πιστὸς ἀνὴρ τρέφεται ἐγκρατείᾳ.	Fidelis vir continentia pascitur.
439	Γνῶθι ῥήματα καὶ κτίσματα θεοῦ καὶ τίμα κατ' ἀξίαν τὸν θεόν.	Agnosce, qui sunt filii dei in creaturis eius, et honora unumquemque pro merito post deum.
440	....	Nihil proprium dei ducas, quod malum est.
441	Ψυχὴ πιστὴ ἁγνὴ καὶ σοφὴ καὶ προφῆτις ἀληθείας θεοῦ.	Fidelis anima casta et sapiens propheta veritatis dei est.
442	Οὐκ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεὸν οὐκ ἔχων ἐν ἑαυτῷ οἷον ὁ θεὸς θέλει.	Non amabis dominum deum, si non habueris in te aliquid simile dei.
443	Φίλον ἡγοῦ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.	Amicum deputa similem simili.
444	Οὐκ ἀγαπῶν τὸν θεὸν οὐκ ἔσῃ παρὰ θεῷ.	Tantummodo non diligis deum, non ibis ad [deum.
445	Ἔθιζε σεαυτὸν ἀεὶ ἐφορᾶν πρὸς τὸν θεόν.	Consuesce te ipsum semper respicere ad deum.
446	Ὁρῶν τὸν θεὸν ὄψῃ σεαυτόν.	Intuendo deum videbis eum.
447	Ὁρῶν τὸν θεὸν ποιήσεις τὸ ἐν σοὶ φρονοῦν ὁποῖον ὁ θεός.	Videns deum facies mentem tuam talem, qualis est deus.
448	Σέβου τὸ ἐν σοὶ καὶ ταῖς τοῦ σώματος ἐπιθυμίαις μὴ καθυβρίσῃς.	Excole, quod intra te est, nec ei ex libidine corporis contumeliam facias.
449	Ἀσπίλωτόν σου τὸ σῶμα τήρει ὡς ἔνδυμα τῆς ψυχῆς παρὰ θεοῦ, ὡς καὶ τὸν χιτῶνά σου τηρεῖς ἀσπίλωτον ἔνδυμα ὄντα τῆς σαρκός.	Incontaminatum custodi corpus tuum, tamquam si indumentum id acceperis a deo, sicut et vestimentum corporis tui inmaculatum servare studes.
450	Σοφοῦ διάνοια θεοῦ ἔνοπτρον.	Sapientis mens speculum est dei.
451	Ἀκολάστῳ ψυχῇ μὴ τόλμα λέγειν περὶ θεοῦ.	Inmundae autem animae nihil audeas dicere de [deo.

434 om. V ‖ 'fidelis autem h.' GU ‖ 'apud omnem fidelem deum timentem vere manet timor dei (om. R) et probe agit, usquedum diebus suis completis abeat ad deum' X 435 'nec dormit n., concubitum non' A(V): 'non d. n. nec concubitum' sive 'nec cubitum (non)' z; μόνος om. R; 'nocte' AJg ‖ μηδέποτε om. X ‖ 'sed nec dignus est apud deum' add. etiam X
436 'alioquin et deus' ad 437 ubi om. 'vir fidelis' z exc. A ‖ 'vir fidelis non observat sortem et nativitatem' nec plura X
437 om. V; 'virum sapientem si impugnant cupiditates corporis, facile eas exstinguit X 438 'operam dat' X i. e. στρέφεται? 439 'opus (χρήματα) et creationem' X; 'filii' R? ‖ 'unumquemque post deum pro merito honorare' X = R, itaque scr. καὶ τίμα ἕκαστον κατ' ἀ. μετὰ θεόν 440 om. V; 'nunquam in cogitatione tua admittas mala homini a deo esse' sqq. X 441 : – Ψυχὴ V ‖ καὶ post. om. R; 'mundus et sapiens animus propheta est veritatis dei' sqq. X 442 'dominum' om. GUg et X ‖ θέλει om. XR cf. 35. 447 443 : – Φίλον V; = 592 ubi om. P ‖ φίλον ἡγοῦ] 'imitatur et diligit' X ‖ τὸν ὅ. an 'simile' R? 444 'tantummodo' ad 443 et 'si non d.' Br(VJc) ‖ τὸν om. V ‖ 'ad deum ire' etiam X 445 ἀφορᾶν P
446 om. V ‖ αὐτόν R et X vid. 447 om. X ‖ ὁ om. P 448 om. V (et GU) ‖ 'cohibe' X (vix = σέβου cf. 190. 369) ‖ 'libidine' singul. v. ad 70 cf. 437? ‖ καθυβρίσεις P 449 cf. 346 ‖ ἄσπιλον bis P ‖ ἔνδυμα ψυχῆς π. θεῷ V ‖ τηρήσεις V: RX = P
450 σοφὴ V ‖ 'in sapientis cogit. d. habitat' sqq. X (ἐνοικεῖ ex 141) ‖ in P seq. 569. 579 etc. 451 = 407 (ἀκαθάρτῳ); deest P: om. X ‖ 'non mundae' Ag ‖ 'autem' om. S ‖ sine dist. continuant VXx et P (post 610): explicit Rufinus.

NATALICIA

REGIS AVGVSTISSIMI

G V I L E L M I II

IMPERATORIS GERMANICI

AB VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

D. XXVII M. IANVARII A. MDCCCLXXXXII

IN AVLA MAGNA HORA XI PVBLICE CONCELEBRANDA

INDICVNT

VNIVERSITATIS

RECTOR ET SENATVS

Insunt SEXTI Pythagorici sententiae cum appendicibus
ab Antonio Elter editae
pars II Sexti app. s. 452—610 et Clitarchi epitome

BONNAE
EX CAROLI GEORGI TYPOGRAPHEO ACADEMICO

A. Appendix sententiarum Sexti.

Sexti sententiarum partem cum nuper ederem (p. I s. 1—451 cum versione Rufini v. ind. schol. Bonn. hib. 1891/2), praeter codices P(atmiensem) qui inscribit Σέξτου γνῶμαι et V(aticanum) anepigraphum praesto fuerunt versiones Latina R(ufini) et Syrorum duae, integra altera (II = X), altera brevior (I = x). eam autem rationem inter omnes intercedere vidimus, ut Rufinus 451 tantum priores sententias verterit, longe plures sint et in codicibus et apud Syros. nam in his nulla distinctione facta aut nova inscriptione interposita continuantur. nunc cum appendices recensere in animo sit, non solum Rufino qui Patmiensi a latere esse solebat destituti sumus, sed ne reliquis quidem aeque uti possumus, cum non omnia quae restant omnes exhibeant neque in eis quae addunt ita ut in prioribus consentiant. omnium longe locupletissimus est V qui pertinet usque ad s. 610, in s. 555 explicit x (de ceteris cf. ad 555), in s. 587 X cuius tamen magna pars (486—532) lacuna absumpta esse videtur (cf. etiam ad 595). atque hi ut antea consociati eundem ordinem et eandem in delectu habendo rationem secuntur; differt P, qui usque ad s. 555 omnes descripsit una aut duabus exceptis et nunc in ipsa s. 555 cum x explicit, de reliquis insolito more 10 tantum selegit, easque non post s. 555 collocat, sed inter ipsas illas s. 451 et 452 — nam foliorum transpositione qua P foede turbatum esse cognovimus, haec loco mota non sunt. ab ipsis igitur libris quibus Sexti sententiae servatae sunt inducimur ut varias partes discernamus:

primum s. 1—451 ex PVXxR nuper editas,
deinde app. I s. 452—555 in PVXx
II s. 556—587 in PVX
III s. 588—610 in PV exstantes, sed ita ut P in s. 556—610 = app. II. III epitomes instar sit et app. II. III ante app. I ponat; app. II autem iterum bipertita est, nam s. 556—577 in codicibus X (et V) a s. 578—587 separantur, et P certe ex illis tantum s. 569, inde a s. 578 plura affert.

in talibus rebus a codicibus semper proficiscendum est. sed recte de his partibus a nobis iudicatum esse ipsae sententiae demonstrant. nam licet appendices atque priora omnia eiusdem sint farinae, tamen singulas partes argumento ac compositione diversas esse facile perspicitur. ut rem paucis significem, cum Sexti sententiae (1—451 dico) liberiore modo ita se excipiant ut maximam partem posterior quaeque ex antecedenti quasi filum ducat et paullatim res ad alia deflectatur, app. I s. 452—555 ita sunt compositae ut plures eandem rem spectent et tamquam in capita eas discribere possis; in quibus sunt sane quae Sexto deesse mireris velut περὶ βασιλέως, πατρίδος, γονέων, περὶ γυναικῶν de quibus pauca leguntur s. 235—7. monendum tamen est huius dispositionis non in s. 452 sed in s. 453 initium fieri et sententias περὶ ἀρχῆς sub finem positas fere redire ad argumentum eclogarum 453 et 454 sqq.; prorsus aliter res se habet in app. II a et b, nam et 556—577 et 578—587 sententiae sunt de deo (exceptis s. 569 sqq.). denique app. III s. 588—610 ea re differunt quod permultae sententiae in iis recurrunt ex ipsis Sexti s. 1—451 derivatae, cum in app. I et II eaedem non inveniantur, licet saepe Sexto tam propinquae sint ut ex illis fluxisse videantur. sed de his rebus fusius agendum erit, ubi quaestionem de indole atque origine et Sexti sententiarum et appendicum aggrediemur.

in textu constituendo atque in apparatu condendo eandem rationem secutus sum atque in prioribus. sed quo facilius oculis comprehenderetur, quid quisque in variis partibus servaverit, nunc singulis sententiis codicum notas apponere quam apparatui confundere malui. Syrorum quidem appendices una cum reliquis exhibuit Gildemeister, sed quoniam Rufini aut Graecorum codicum ope non utebatur, omnia recte disponere atque in ordinem redigere non contigit, quare insuper Syrorum conspectum unicuique paginae subieci. cum Rufinus deficeret, paullo largior fui in Syrorum lectionibus afferendis, sed ne nunc quidem omnia illorum interpretamenta describere placuit. numeros continuavi priores, ita enim variae partes facilius distingui et inter se comparari posse videbantur; in app. I deinde partes seu capita quae dixi diductis litteris indicavi. attuli praeterea ut antea Clit(archum), Pyth(agoram), Porph(yrii epistulam ad Marcellam): qui qualia habuerint aut quo modo Sextiana in usum suum verterint, infra cum edantur explanabitur; interim satis sit monuisse Pyth. (Porph.) ultra s. 555 non comparere, Clit. ex app. II et III solas s. 574 et 600 deprompsisse, codicem autem usurpavisse Patmiensi ut videtur simillimum.

App. I.

452 PXx Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἔπραξας δὶς ἀδικήσεις.

453 PXx Ἄρχων μὲν ἐπιτήδευε πραῢς εἶναι, ἀρχόμενος δὲ μεγαλόφρων.

454 PVX Βασιλεῖ συμβούλευε τὰ συμφέροντα τῇ ἀρχῇ.

455 PXx Βασιλεῖ μὴ ἐπιχείρει συγγίνεσθαι μὴ δυνάμενος δυσωπεῖν βασιλέα.

456 Px Βασιλεῖ καλῶς χρώμενος ἄρξεις βασιλέως.

457 PV Βασιλέα φρόνησις, οὐ διάδημα ποιεῖ.

458 V Νοῦς ἐστι τὸ ἄρχον.

459 PV Ὁ βασιλεύων ἀνθρώπων καλῶς βασιλεύεται ὑπὸ θεοῦ.

460 PV Βασιλεῖ πιστὸς ὢν καὶ βασιλεὺς ἔσῃ.

461 PVXx Κυνικοῦ ἀνδρὸς ἄσκησις μὲν ἀγαθή, βίος δὲ οὐ προηγούμενος.

462 PVx Κυνικοῦ μὴ τὸ σχῆμα ἀποδέχου, ἀλλὰ τὴν μεγαλοψυχίαν ζήλου.

463 PXx Κυνικὸς ἀληθὴς βασιλεὺς ἀνεπίφθονος.

464 PXx Κυνικὸς ἀληθὴς τὸν κόσμον οἶκον ἡγεῖται.

465 PX Ὧι ἂν ἔλῃ βίῳ πρᾶττε τὰ ἀκόλουθα.

466 P Πρὸς τὴν ἄκραν εὐδαιμονίαν αὐτάρκης ἀρετή.

467 PVX Πλούσιον μόνον νόμιζε τὸν σοφόν.

468 PVX Ὧν ἀρετὴ αἰτία, τούτων οὐδενὶ φαῦλον πρόσεστιν.

469 PVX Ὧν κακία αἰτία, τούτων καθαρεύσει σοφὸς ἀνήρ.

470 PX Τὰ καλὰ ποιεῖν μὲν καλόν, ὑπισχνεῖσθαι δὲ αὔθαδες.

471 PXx Ἃ δεῖ πράττειν ἐν περιστάσει, μὴ πράξῃς προηγουμένως.

472 PVXx Ὑπὲρ ὧν θέλεις ζῆν, ὑπὲρ τούτων καὶ ἀπόθανε.

473 PVX Οὐχ ὁ θάνατος κακόν, ἀλλὰ τὸ μὴ δύνασθαι γενναίως ἀποθανεῖν.

474 PX Μηδὲν τῶν μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀγαθὸν ἡγοῦ.

475 PX Οὐδὲν κακόν, ὃ μὴ αἰσχρόν.

P = Patmiensis 263 saec. X ‖ R = Rufini versio Latina ‖ V = Vaticanus 742 saec. XIV ‖ :— sim. rubricae cod. V
X = Syri II versio integra ‖ x = Syri I versionis epitome
Clit. Pyth. = Clitarchi et Pythagorae sententiae infra editae ‖ Porph. = Porph. ad Marc.

X = p. 25, 12—17; x = p. 8, 5—13 X = p. 25, 18—26, 3; x = p. 8, 14—18

inter 450 (om. 451) et 452 'quicunque animus subactus non est calamitatibus, per calamitates demissus fit' inserit X (Gild. ad s. 385) 452—454 post 610 P v. praef. 452 Clit. 54 ‖ ὑπὲρ ὧν X vid. ‖ ἔπραξας ἀδίκως P 453 Clit. 55 (πρᾷος) 454 Clit. 56 ‖ post 454 seq. 406—427, deinde 455 sqq. P 455 Clit. 57 ‖ μὴ δυν. κτλ.] 'nisi consilium tuum audit' Xx 456 'si autem consilium tuum admittit' x 457—459 Clit. 58—60 Pyth. 15 ‖ νοῦς γάρ ἐστιν ὁ ἄρχων Clit. Pyth. 459 ὁ om. VPyth; βασιλ. γάρ τις ἀ. κ. οὗτος ὑπὸ θ. βασιλεύεται Pyth. ‖ τοῦ θεοῦ Clit. 460 καὶ om. P 461 οὐ om. P ‖ 'sapientes (κυνικοῦ, item in seqq.) mundi per sapientiam suam bene se gerunt (ἄσκησις ἀγαθή), apud deum autem mercede carent' X 461/2 'si virtutes philosophorum laudamus, quanto magis oportet eos in bonis rebus superare, non dum in externo eorum habitu eis similes fiamus' sqq. x i. e. om. οὐ = P 462 Pyth. 59 463/4 pluribus x (p. 8, 14—16) ‖ 'rex est ignoratus' (ἀνεπίφαντος) X: 'rex sui ipsius est . . quia simultate non afficitur' x 464/5 . . ἡγεῖται. ⟨μ⟩ακρόβιον προηγούμενον ᾧ ἂν κτλ. P quod quomodo explicandum sit non video, at idem fere legit X 'vere sapiens mundum sibi putat domum transitoriam, studet autem (i. e. προηγούμ.) mundo futuro qui semper manet (i. e. μακρόβιον). omnis laboris quem ipse subis servus es' (?) sqq. 466 cf. 148 467 pluribus X (p. 25, 22. 23) ‖ μόνον om. P 468 :—Ὧν V ‖ οὐδὲν V et (om. τούτων ut vid.) X 469 'ab omni malo praetextu se continet iustus' X ‖ καθαρεύει VX ‖ ἀνήρ om. P(X) 470 cf. 198 ‖ 'iactare vero quod bene egerit' X cf. R 433 471 cf. 388 ‖ προηγουμένως ut initium s. 472 servavit V ‖ 'quodcunque scis te facere debere, voluntarie sine molestia facias; si autem . . aliis molestiam movet, ne fac' X: 'nil quod agi oportet differ (i. e. προηγουμένως), ut tempore angustiarum agas' x; an ἃ δεῖ πρ. προηγουμένως, ἐν περιστάσει μὴ πράξῃς habuerunt (X)x contra PV? cf. Epict. diss. 3, 14, 7 472 Pyth. 131 (Porph. 34) ὧν ἕνεκα ζῆν ἐθέλεις, τούτων χάριν καὶ ἀποθανεῖν μὴ κατόκνει 473 Clit. 62 ‖ οὐ θάνατος V ‖ κακός P ‖ 'at miseri sunt, qui nondum perfecta aetate moriuntur' X ('legit τελείως' Gild.) 474 'bona et mala in unum commista' sqq. X (tamquam esset μεταμίξ) 475 cf. 202

476 PVXx 'Ὀργὴ λογισμὸν ἐκπλήττει.

477 PVXx Ὁ φθονῶν ἑαυτὸν ζημιοῖ.

478 PX Ἀνθρώποις χρῶ ὡς κοινωνοῖς καὶ πολίταις θεοῦ.

479 PVX Μᾶλλον τοῖς μὴ δυναμένοις σε ἀμείβεσθαι χαρίζου.

480 PX Οὐδεὶς ἂν γένοιτο εὔλογος, ὅπου λογισμὸς τοῦ ποιῆσαι αἰσχρόν.

481 PXx Ἀρχὴ πατρίδος ἐπιμελείας ἀρίστη ἡ ἑαυτοῦ ἐπιμέλεια.

482 PXx Μεγάλως εὐεργετεῖ πατρίδα ὁ σπουδάσας ἀγαθὸς εἶναι πολίτης.

483 PX Ἀναθημάτων ἄριστα ἐν πόλει πολιτῶν ἀνδραγαθία.

484 PX Πατρίδος εὐεργέτης ἀνὴρ σοφός.

485 PX Οὐ σῴζεται μέρος ἄνευ τοῦ ὅλου.

486 PV Ἄριστα τιμᾷ γονεῖς ὁ μάλιστα γονέων ἐπιμελούμενος.

487 PV Εὐχάριστος γονεῦσιν ἄνθρωπος θεοφιλής.

488 PV Θεραπεύει θεὸν ὁ θεραπεύων γονεῖς.

489 PV Οὐκ ἔστιν εὐσεβέστερον ἀνάλωμα τοῦ εἰς γονεῖς.

490 PV Ὁποίους ἂν ἀξιοῖς σοι παῖδας εἶναι, τοιοῦτος ἔσο τοῖς γονεῦσι.

491 P Ἀχάριστος γονεῦσιν ἄνθρωπος ἀσεβής.

492 PV Εὐχῆς οὐκ ἀκούει θεὸς γονέων οὐκ ἀκούοντος.

493 PV Γονέων ὀργὰς φέρειν εὐσεβές.

494 PV Γονέων πείθου μὲν μᾶλλον τῷ πατρί, θεράπευε δὲ τὴν μητέρα.

495 PV Γονεῦσιν ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμὸν καλὸν ὑπείκειν.

496 V Ἀναγκαιότατον τὸ φιλάδελφον ἡγοῦ.

497 PV Αἱ μὲν ἄλλαι φιλίαι φθονοῦνται, ἀδελφὸς δὲ ἀδελφὸν εὐθύνεται μὴ φιλῶν.

498 PV Καλὸν ἀδελφῷ καὶ ζωῆς καὶ θανάτου ἰσομοιρεῖν.

499 PVx Οὐδὲν οἰκειότερον σωφροσύνης γάμῳ.

500 PV Ὅρα τὴν γυναῖκα ὡς μέρος σεαυτοῦ.

501 PV Αἰδούμενος τὴν γαμετὴν σῴζεις ἀνήρ.

502 PV Ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἑνὸς ζῴου τελείου μέρη.

503 PV Τιμάτω μὲν ὁ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα ὡς προστάτης, ἡ γυνὴ δὲ τὸν ἄνδρα ὡς κηδεμόνα.

504 PV Μηδὲν κτῆμα ἔστω τοῦ ἀνδρός, ὃ μὴ καὶ τῆς γυναικός ἐστιν.

505 PVx Ἁμαρτήματα γυναικῶν ἀνδρῶν ἀπαιδευσίαι.

506 PVx Ἀνὴρ ἀρχέτω γυναικός, ἀλλὰ μὴ τυραννείτω.

507 PV Ἀνδρὸς ἀκρασία γυναῖκα ἀπόλλυσιν.

508 PVx Γυναικὸς ἄρχειν ἱκανὸς ὁ σώφρων ἀνήρ.

509 P Οἱ δι' ἡδονὴν παιδοποιούμενοι ὑβρίζουσι τὰς παιδοποιίας.

510 P Ἁγνεία κόρου περίσσευμα.

511 P Προὶξ πολλὴ τέκνα βελτίονα οὐ ποιεῖ.

512 PVx Χαλεπώτερον πλουσιωτέρας ἄρξεις.

513 PVx Γυνὴ φιλόκοσμος οὐ πιστή.

514 PVx Γυνὴ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα νόμον ἡγείσθω τοῦ βίου.

515 PVx Ὁ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα πείθεσθαι αὐτῷ ποιείτω.

X = p. 26, 4—13+28, 9—12 (14); x = p. 8, 19—22 x = p. 8, 23—28

476 :—'Ὀργὴ V 478 cf. 210; de V cf. ibd. ‖ καὶ πολίταις om. X 479 μᾶλλον PX: om. V 480 praemittit X (p. 26, 7) 'nemo enim miserior et minor est eo qui nescit quid bonum sit et quid malum' 481 sqq. cf. Clit. 64. 65 ‖ de 'Ἀρχὴ (PXx) non est quod dubites coll. 413 (cf. ad 483) aut ad 480 referas ‖ πατρίδος] 'de aliis' 481. 482 x 482 Pyth. 66 ‖ ἀγαθὸς πολίταις X? ‖ 'qui prius sibi ipsi mederi scit' ex 481 x 483 'primarium facinus insigne quod homo facere potest, est hominibus dei bona facere (cf. 481/2) eis qui se deo dicarunt' p. 26, 13, tunc p. 26, 15—28, 7 mediae sententiae 483 (neque inter 482 et 483 ut dictum est ad 356. 413) inseruntur 355. 359—412, deinde seq. p. 28, 9 'et hoc est sacrificium deo magis gratum quam omnes bestiae et splendida sacrificia' X cf. 47 (quae nunc cum 36—77 deest X) 484 'moderator sapiens' X 485 Clit. 67 486 ὁ om. P 486—535 desunt X (ins. p. 28, 12. 14 'a multis cibis molestiae oriuntur corpori' sqq. cf. 265 sqq. 530ᵃ v. ad 488) 488 θ. θ. ὁ θεραπεύων κακοπραγμόνων ἤθη κτλ. = 262—379, deinde post προθυμία δὲ μεγάλη (v. ad 379) seq. δουλεύων τοῖς γονεῦσιν, οὐκ ἔστιν εὐσεβ. κτλ. P 489 Clit. 68 ‖ ἀνάλωμα τοῦ] ἂν ἄλλο τι P 490 ὁποίους ἂν ἄξιοι ὦσι παῖδας εἶναι quod scripserat ilico mutavit in ὁποῖοι ἂν ἄξιοι σοι παῖδες εἶναι V ‖ εὔξῃ P ‖ ἔσο] γίνου V ‖ τοῖς γονεῦσιν σου P 492 cf. 217. 584 ‖ ἀκουόντων in fine V 494 μὲν μᾶλλον πείθου V 495 ἀπομπιπλᾶσι V: ἀναπιμπλᾶσιν P ‖ ὑπήκειν P: ὑπενεγκεῖν V 498 Pyth. 58 ‖ mirum ni fuerit ἀδελφῶ 499 σωφροσύνη V (= -η) ‖ γάμῳ x: γάμου PV cf. 168. 235 500 :Ὅρα (corr. ex ὅρα) V ‖ ὁρᾶ et ἑαυτοῦ P ‖ μέλος V 501 cf. 228 ‖ αἰδ. ἀνὴρ γυναῖκα οὐ σώζεται P 502 τελείου om. P 503 ὁ om. P ‖ προστάτην P (an παραστάτιν?) ‖ ἡ δὲ γυνὴ V ‖ κηδαιμόνα P 504 Pyth. 67 μ. κτ. ἴδιόν ἐστιν κτλ. ‖ ἐστιν in fine om. V 505 ἁμάρτημα V: x = P 506 Pyth. 68 μὴ τυραννείτω, ἀλλ' ἀρχ. ὁ ἀν. τῆς γυν. ‖ γυνή in fine add. V (!) 507 ἀνδρὸς om. P 508 cum 499 iungit x (p. 8, 24) ‖ ἱκανώτατος σωφρονέστατος (om. ἀνήρ) V: x = P 510 scr. Ἁγνεία cf. 435 511 Clit. 74 512 'difficile tibi est' x 513 Clit. 75 514 μόνον P 515 πείθ. αὐτῷ πειθέτω P: 'homo . . eius similis etiam ut fiat, uxori suae persuadere potest' x (certe πειθέτω=P) ‖ αὐτῷ PV ‖

516 P ʽΟ ἐπιγάμων τέκνοις μὴ εὐδοκιμείτω.

517 PV ʺΟταν ἀρκῇ τέκνοις, ἀρκοῦ καὶ ἀφροδισίοις.

518 P ʼΩμότατος τεκνοκτόνος, ὁ τὰ μηδὲν ἠδικηκότα τέκνα ἀναιρῶν.

519 PVx Τοὺς παῖδας τρέφε ὡς ὑπηρέτας θεοῦ ἐσομένους.

520 PVx Εὔχου σοι μὴ γίνεσθαι τέκνα ἢ κακὰ γίνεσθαι.

521 PVx ʽΟποία ἂν ᾖ σου ἡ γυνή, τοιοῦτος ἔσται σου καὶ ὁ οἶκος.

522 PVx Οὐ σεαυτῷ μόνῳ τέκνα γεννήσας μέμνησο ὅτι θνητὰ γεννᾷς.

523 PVx Μὴ δυνάμενος φέρειν τέκνων ἀποβολὴν μὴ παιδοποιοῦ.

524 PVx Φύσις μεγάλη ἐπιμελουμένη βελτίων γίνεται, ἀμελουμένη δὲ χείρων.

525 PVx Μεγάλη φύσις μεγάλης δεῖται καὶ τῆς ἐπιμελείας.

526 PVx Μεγάλη φύσις ἡ πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκυῖα.

527 PVx ʽΗ ἐπ' ἄκρον εὐφυΐα σφαλερά.

528 PVx ʽΟ κακῶς εὐφυΐᾳ χρησάμενος ἀχάριστος τῇ φύσει νομιζέσθω.

529 PVx ʼΑσφαλὴς φύσις μεγάλων οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν αἰτία.

530 Px Χαλεπώτερον σοφιστὴς εἰς τὸ διαφθεῖραι νέου ψυχὴν ὄχλοις ἐπαίνων.

531 PV Φυλάττου φαύλων ἐπαίνους.

532 P Οὐδὲν ὤνιον μέγα ἀνάθημα.

533 PVX Λόγος ὀρθὸς ὅμοιος θεῷ, διὰ τοῦτο καὶ ἄπρατος.

534 PVX ʽΟ τοῖς πολλοῖς πειρώμενος ἀρέσκειν πολλοῖς ὅμοιος.

535 P Πλῆθος φιλοσόφων οὐκ ἂν ἐξεύροις.

536 PVXx Γονέων διδάσκαλοι μείζους εὐεργέται.

537 PVX ʼΕν παντὶ τοῦ δοκεῖν τὸ εἶναι λυσιτελέστερον.

538 PX ʺΟν οὐκ οἶδας πῶς ποτ' ἔχει παιδείας, τοῦτον μήποτε τολμήσῃς λέγειν εὐδαίμονα.

539 PXx Οὐκ ἔστιν εὐγενῶς φιλοσοφεῖν πόνων μὴ καταφρονήσαντα.

540 PVXx Παίδευε σαυτόν, εἶτα τοὺς ἄλλους.

541 PVXx ʼΑνεύθυνος ὢν μὴ ἐπιχείρει νέων ἄρχειν.

542 PVX Παιδευτικὸς ἀνὴρ οὗτος εὐεργέτης μετὰ θεόν.

543 PVXx ʼΕλέγχων σεαυτὸν ὑπ' ἄλλων οὐκ ἐλεγχθήσῃ.

544 PV ʼΑνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ.

545 PVX Παιδευτικὸς θέλων εἶναι ἄσκει πραΰτητα.

546 PVXx ʽΟ βίος σου τοῖς παιδευομένοις ὑπόθεσις τῶν λόγων σου ἔστω.

547 PVXx Τῶν δογμάτων σου τὰ ἔργα ἀπόδειξις ἔστω.

548 PVXx Πλεονέκτει τῶν ἀρχομένων ἐν ἅπασι τοῖς πόνοις.

x = p. 8, 29—9, 9 (10) X = p. 28, 15—29, 3; x = p. 9, 9—16

post 515 scite ponit 521, deinde 236 (ubi om.) x (p. 8, 29. 30) 516 obscurum, certe scr. vid. ἐπιγαμῶν 517 ὅταν ἄρχης τέκνων, ἄρχε καὶ ἀφροδισίων V cf. 240 520 γενέσθαι bis V || τ. μᾶλλον ἢ κακῶς γεννᾶσθαι P cf. 254 521 σου prius om. P || τ. ἔστω V || καὶ ὁ βίος P et x (post 515) cf. 326ᵃ 522 γεννᾶς utrobique P 522/3 ita contrahit x 'recordare filios mortales tibi esse, ut ferre possis eorum mortem' 523 cf. 257 || τέκνων φέρειν V || παιδοποίει V 524 post 525 x || φύσις μεγάλη ('magnanimitas' 524 sqq. x) μικρᾶς ἀμελουμένη γίνεται χείρων P et x (om. μικρᾶς) 525 καὶ τῆς om. Px 526 :—Μεγάλη V || εὖ πεφ.] εὐφυΐα (cf. 527. 528) V: 'quae cum probitate consociata est' sqq. x (συμπεφυκυῖα?) 528 ὁ καλῶς εὐφ. χρώμενος P ('qui . . male utitur' x) 529 :.ʼΑσφαλὴς V || οὐκ ἀγ. οὔτε κ. ἀγγεῖα P || nil nisi 'natura enim causa malorum non est' x 530 ad 536 adiungit x 'doctor autem malus (v. ad 536) sufficit' sqq. (om. ὄχλοις ἐπαίνων) 530ᵃ 'oderis voluptates corporis et libidines animi despicias' add. x 531 cf. 241 = 570 532 ὀνίων P (an ὄνιον?) || ἀνάθεμα P 533 διὸ καὶ πρακτικός V (quod ortum vid. ex ἄπρακτος): 'propterea omne quod indicat stat et valet' X (i. e. πρακτικός an ἀτάρακτος?) 534 cf. 112 535 cf. 243 536 Clit. 78 || 'boni doctores' Xx 537 cf. 64; libere X 'unum bonum opus quod facis praestat multis verbis quae loqueris' 538 dedi ex Clit. 46; γ. δ. μ. εὐεργέται, ἐν π. τὸ δοκεῖν εἶναι. λυσιτελέστερον οὖν ἐστιν τὸ ποτὲ παιδείας ἔχειν. τοῦτον μηδέποτε τολμήσεις εὐδαίμονα λέγειν (536—8) P: rectius etsi libere X 'si doctorem vides verba facere, at penes quem opera doctrinae conspicua non sunt, ne audeas eum doctorem (cf. 536) appellare. neminem, nisi tentaveris et exploraveris, unquam deum timere (εὐδαίμονα) declara' sqq. 539 Clit. 47 (om. μὴ) || 'efficaciter (ἐνεργῶς) in iustitia erudire' (παιδεύειν Gild.) x: 'doctor esse' X 540 :Παίδευε V || ἔπειτα P 541 'nisi a vituperatione liber es' x (tamquam esset ἀνεύθ. μὴ ὤν): 'si indignus es principatu' X || μὴ om. V cf. 544. 173 || pluribus persequitur X 542 cf. 176 || οὗτος om. V et X vid. || cum 542 sqq. cfd. vid. 244 sqq. 543 σαυτὸν V || ὑπὸ P 544 ἀνεξέστατος P || βιώτατος ἀνθρώπων P 545 Pyth. 86 (π. ἄνθρωπος) || εἶναι θέλων V cf. 247 || πραότητα V 546 Pyth. 78 || τῶν παιδευομένων PxPyth. || τῷ λόγῳ P || σου post. om. PPyth.; 'quia boni tui mores (cf. 326ᵃ) . . fundamentum sunt eis, qui a te discunt' X: 'mores tui praestantes sint tibi auctoritas disciplinae in alios adhibendae' x (p. 9, 15) i. e. τῶν λόγων σου om. Xx 547 Clit. 49; Porph. 8 τὰ γὰρ ἔργα τ. δ. ἑκάστου φέρειν πέφυκε τὰς ἀποδείξεις || τὰ om. P 548 ἐν

549 PVXx Αἰσχρὸν προστάττειν, ἃ μὴ ποιεῖς.

550 PVXx Σαυτοῦ μὴ κρατῶν ἄλλων μὴ θέλε κρατεῖν.

551 PVXx Κάλλιστον ἐφόδιον πρὸς ἀρχὴν τὸ ἄρχειν ἑαυτοῦ.

552 PXx Ἄρχε ἑκόντων.

553 PVXx Χαλεπώτερον εὐγενῶν νέων ἄρχειν ἢ λεόντων.

554 PVXx Ἐπιστάμενος ἄρχειν καὶ γυμνὸς ὢν ἄρξεις.

555 PXx Ἐν παντὶ ἀρχικώτατος ὁ φρονιμώτατος.

App. IIa.

556 VX Ἕν τὸ σοφώτατον ἐν τοῖς οὖσι καὶ ἄριστον· εἷς οὖν καὶ θεός.

557 VX Τὸ μοναρχοῦν δεύτερον εἶναι οὐ πέφυκε.

558 VX Μόνον αὐτῆς μονάδος ἐστὶν ὁ θεός.

559 VX Ὁ τοῦ θεοῦ νοῦς αὐτοκίνητος καὶ ἀεικίνητος.

560 VX Θεός ἐστιν οὐσία ἀίδιος, μακάριος θεός, ἔστι τε πρὸ παντὸς χρόνου καὶ πάσης γενέσεως μακάριον.

561 VX Πηγὴ πάντων καλῶν ὁ θεός ἐστιν.

562 VX Ὁ θεὸς καθὸ νοῦς ἐστιν αὐτοκίνητος, κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ ὑφέστηκεν.

563 VX Ὁ τοῦ θεοῦ νοῦς ὁ πρὸ πάντων σοφός.

564 VX Τὸν αἵματος καὶ κνίσσης δεόμενον μὴ τόλμα λέγειν θεόν.

565 VX Θεοῦ γνώμῃ σῴζεται τὰ σύμπαντα, θεοῦ δυνάμει δυνατὰ πάντα.

566 VX Οὐσία θεοῦ δύναμις τῶν ὄντων τοῦ παθεῖν ἀνεπίδεκτος.

567 VX Ἀπειρία θεοῦ πλῆθος ἐποίησε θεῶν.

568 VX Βλὰξ ἄνθρωπος θεὸν ἀγνοῶν ξύλα καὶ λίθους τιμᾷ.

569 PVX Ἀδικοῦντα μὲν λαθεῖν δυνατόν, πίστιν δὲ λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν ἀδύνατον.

570 VX Φυλάττου τὸν παρὰ τῶν ἀπίστων ἔπαινον.

571 VX Ἐπαινεθέντες πόσοι ἀπώλοντο.

572 VX Κρῖνε σεαυτὸν ὡς μηδὲν ἁμαρτεῖν καὶ οὐ μὴ κριθῇς.

573 VX Ἀγὼν ὁ βίος ἔστω σοι περὶ τοῦ σεμνοῦ.

574 VX Οὐκ ἔστιν ἅμα δουλεύειν ἡδονῇ καὶ θεῷ.

575 VX Κατ' ἀξίαν δουλεύων ἄρξεις τῶν τοῦ θεοῦ.

576 VX Ὁποῖον ἂν ᾖ σου τὸ ἄρχον, τοιοῦτος ἔσῃ.

577 VX Γνῶθι θεόν, ἵνα γνῷς καὶ σαυτόν.

X = p. 29, 4—21; x = p. 9, 17—24 X = p. 29, 22—30, 7

ἅπασι om. P et x ut vid. ('per solam operum tuorum praestantiam'); 'passionibus (ita codd.), occupatione et labore omnes qui a te discunt (cf. 546) supera' sqq. X (i. e. ἐν ἅπασι πάθεσι καὶ πόνοις?) 549 cf. 180 || αἰσχρὸν προστ. ἴσα καὶ ποιεῖν V; simile quid legit x ut vid. 'et persuasus esto bona esse quae facis et quae ab aliis postulas ut faciant' (i. e. ἄσκει προστ. ἴσα καὶ ποιεῖν coni. x?) 550 Pyth. 98 (σεαυτοῦ) || ἑαυτοῦ P || ἄλλον P || 'alios continentiam docere' item propter 540 sqq. X 551 Pyth. 106 τὸ ἄ. ἑ. κάλλ. ἐφ. πρὸς ἀρχήν || 'bona moderatoris medicina' X: 'optimum quod convenit dominatui' (fort. intell. κάλλ. ἐφόσον πρὸς ἀ.) x || τοῦ ἄρχειν σεαυτῷ P 552 ἀρχαὶ ἑκόντων χαλεπώτερον κτλ. P; 'b. m. m. haec est, cum primum se ipsum sanat (551) et tunc eos qui ab eo sanari volunt' iungit X: 'esto igitur tuus ipsius dominus et tunc eorum qui a te gubernari volunt' x || quod seq. X 'princeps, qui medicinam prius in se ostendit, aliis medicinam adhibere potest' fort. cfd. cum Clit. 50 (553 = Clit. 51) ἄρχεσθαι [μὴ] μαθὼν ἄρχειν [μὴ] ἐπιχείρει 553 Clit. 51 = Xx || χαλεπώτερον εὐγενῶν cum 552 om. V || ἢ γερόντων P 555 Clit. 52 || ἐν πάσῃ ἀρχῇ ἰσότατος ὁ φρ. P (ortum ex ἐν πᾶσι?): 'quia verus moderator sapiens dei est' X: 'semper enim aptus est sapiens qui moderandi artem exhibeat' x i. e. ἀρχικώτατος Xx = Clit. || post 555 concludit x 'propterea assidue studeas, ut in omnibus tuis meditationibus et verbis et operibus tua ipsius mens tibi non fiat condemnator', deinde seq. p. 9, 26—10, 10 nova epitome 13 sententiarum (188. 199. 205. 226. 233. 251. 252. 255. 264. 282. 294. 301. 340) et appendix p. 10, 12—20 (Gild. p. 84, cuius ultima verba fortasse comparanda sunt cum s. 546) in quibus explicit x; in 555 item nunc explicit P (seq. Σέξτου γνῶμαι i. e. Pythagorae sententiae de quibus v. infra), nam app. II et III epitomen ante app. I collocat P, et item atque P ut vid. Clit. cf. i. praef.; continuant V (: —Ἕν) et X p. 29, 15 sine distinctione et pluribus aliquem transitum operatus 556 sqq. liberius X 559 'donum enim dei libera voluntas est (νοῦς αὐτοκίνητος) quae omnia quae vult facit' male X cf. ad 562 560 'est autem deus intellectus occultus (!) X || μακάριος] 'vivus' X || μακάριον om. X 561 . Πηγὴ V 562 = 26 (om. δὴ); partem post. om. X 566 'et quemcunque deus corroborat, eum non invadit affectus' X 567 θεοῦ] 'hominis' X 569 post 450 contin. P || ἀδικούμενον μαθεῖν ἀδύνατον, π. δὲ λ. ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν ἀδύνατον P; περὶ τοῦ λαβεῖν V; 'homo enim, qui errori servit, errat et peccat peccata sua priora (pro λαθεῖν), qui autem veram fidem suscipit (tamquam esset π. δὲ λαβόντα) non errat nec decipitur nec peccat' (i. e. λαθεῖν ἀδύνατον) X 570 = 241 ubi 571 adnexuit X || τὸν] τῶν V 571 'nam multi sunt qui' (πολλοί?) X 573 = 282 (περὶ βίου σεμνοῦ) 574 Clit. 136 575 fort. scr. θεῷ κατ' ἀξίαν δουλεύων κτλ. ('et cum ei vere servis' X) 576 ἔσο X 577 cf. 394 || quae post 577 seq. in X codd. AD p. 30, 10—31, 1 ut aliena recte seclusit Gildemeister cf. p. XXXII, documento autem sunt distinguenda esse 578—587 ab antecedentibus; item 578 :Τιμὴ V cf. praef.

App. IIb

578 PVX Τιμὴ μεγίστη θεῷ θεοῦ γνῶσις ἐν σιγῇ.

579 PVX Ὁμοίωσις θεοῦ παντὸς τοὐναντίου ἀποφυγή.

580 VX Ἑαυτὸν αἰδοῦ μετὰ θεόν.

581 VX Εὐκαίρει τῷ θεῷ.

582 VX Δικαίου διανοίας θεὸς ἡγεμών ἐστιν.

583 PVX Τιμῶν τὸν θεὸν τίμα ἃ καὶ ὁ θεός.

584 VX Εὐχῆς οὐκ ἀκούει θεὸς σπουδαίως δεομένων οὐκ ἀκούοντος.

585 PVX Σεαυτῷ δεῖ πίστιν ἐπιφέρειν μετὰ θεὸν λόγον θεοῦ.

586 PV Ὡς πρέπει λέγε περὶ θεοῦ.

587 VX Πιστὸς ἀνὴρ ἑνὶ λατρεύει τῷ ἐπὶ πᾶσι.

App. III

588 V Γαστρὸς καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα μὴ κρατῶν οὐδὲ εἷς πιστός.

589 V Σοφὸς ἀνὴρ καὶ σιγῶν θεὸν τιμᾷ.

590 V Καθαρὰν τὴν ψυχὴν ἔχων ἀνοσίων ἔργων λέγε περὶ θεοῦ καὶ ἄκουε.

591 PV Ψυχὴν ἀγαθὴν καὶ πιστὴν ἐν ἐννοίαις θεοῦ οὖσαν κακοὶ δαίμονες οὐκ ἐμποδίζουσιν.

592 V Φίλον ἡγοῦ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.

593 PV Μόνον οἰκεῖον ἡγοῦ τὸ ἀγαθόν.

594 PV Μηδὲν ἴδιον κτῆμα νομιζέσθω φιλοσόφου.

595 V Ἄριστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ἁμαρτόντα δὲ ἄμεινον μηνύειν ἢ κρύπτειν.

596 V Νομιζέσθω σοι ἁμάρτημα εἶναι καὶ τὸ διανοηθῆναι ἁμαρτεῖν.

597 V Πᾶν ὃ ἂν διανοηθῇς ὥστε ποιῆσαι, πεποίηκας αὐτὸ τῇ ψυχῇ.

598 V Οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν ἀναλώμασι.

599 V Πολύθεος ἄνθρωπος ἄθεος.

600 V Ὧν ἂν ἐπιθυμήσῃς, τούτων νόμιζε δοῦλος εἶναι.

601 V Αἰσχρὸν νόμιζε τὸ διανοηθῆναι τὸ αἰσχρόν.

602 V Μὴ πλείονα κτῶ ὧν τὸ σῶμα ἐπιζητεῖ.

603 V Οὐ γέγονας ἐντρυφήσων τῇ τοῦ κόσμου παρασκευῇ.

604 V Ἄνθρωπος δουλεύων ἡδονῇ δουλεύει κακῷ δαίμονι.

605 V Κακοὺς ἀνθρώπους μένει ὁπόσα οὐ προσδοκήσουσι.

606 V Δικαιοσύνην ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ ἄσκει.

607 V Τὰ δίκαια ποίει καὶ πρὸς τοὺς ἀδικεῖν σε πειρωμένους.

608 V Μηδένα ἀδικῶν οὐδένα φοβηθήσῃ.

609 V Ὑπὸ τῶν πλησίον ἀνέχου ψευδόμενος.

610 PV Σπουδὴ πλειόνων ἐπιμεμφὴς γίνεται.

X = p. 31, 1—9

578 cf. 44 (. . γνῶσις καὶ ὁμοίωμα cf. 579); post 579 coll. P || θεῷ om. V || γνῶσις] ὁμοίωσις P 579 θεῶ π. τοῦ ἐν. P || πάντως V 582 δεῖ καὶ οὐ δεῖ ἀνοίας θ. ἡ. ἐ. V: correxi ex X 'quia in cogitationem iusti deus imperium habet' 583 τὸν et ὁ om. V || τ. τ. θ. ταῦτα μόνον τίμα κτλ. P: 'honora eos qui' X 584 = 217 (σπουδ.] ἀνθρώπων) cf. 492 || εὐχῆς ἀκούει θ. σπ. δεομένων. σοῦ μὴ ἀκούσαντος σεαυτῷ δεῖ κτλ. manifesta interpolatione V: dedi secundum X (cf. P ad 585) nisi quod ibi pro σπουδαίως δ. 'qui hominem sui generis a se petentem' cf. 217 585/6 ἑαυτῶ σὲ δεῖ π. ἐπιφ. μετὰ θ. λόγον ὡς ἐπὶ θεοῦ λέγε περὶ σοῦ P itemque 585 'et post fidem in deum fidem etiam in te ipsum habeas' X 586 cf. 355 sqq. post 587 explicit X 588 = 428 (ὁ μὴ κρατῶν) ubi om. V 589 = 427 (XxPyth.Porph.) ubi om. V (εἰδὼς διὰ τίνα σιγᾷ 427 add. P) 590 cf. 356 591 :— Ψυχὴν V; = 349 (πιστὴν ψ. καὶ ἀγαθὴν ἐν ὁδῷ θεοῦ κ. δ. οὐκ ἐμπ.) || πίστιν P || ἐν om. P 592 = 443 593 = 79 594 = 227 || νομιζέσθω κτῆμα P || νόμιζε et om. φιλοσόφου V 595 = 283 (γινώσκειν ἄμεινον ἢ ἀγνοεῖν) eadem atque 595 X inter 10 et 11 597 . Πᾶν V || ἐὰν V 598 cf. 155 πολυλογίᾳ οὐκ ἐκφ. ἁμ. 600 cf. Clit. 12 ὧν ἐπιθυμεῖ τις δοῦλός ἐστιν 602 = 115 603 = 117 (τῇ τοῦ θεοῦ π.) 608 = 386 609 cf. 298 post 610 seq. 452 sqq. P cf. praef. || γίνεται :— V (seq. παραίνεσις γνωμικὴ δι' ἀλφαβήτου)

B. Clitarchi sententiae.

Ioannes Gildemeister, cum Sextum ex Rufini et Syrorum versionibus recenseret, egregie animadvertit (p. XXXIX), quamquam Sexti liber ipse aetatem non tulisse ei videbatur, at Sexti epitomen Graecam exstare eamque inesse in sylloge quam e codice Parisiensi 1630 (J) Boissonadius edidit Anecdot. Gr. 1 p. 127—134 (inc. Ἔπου θεῷ), nam inter 93 sententias, quas continet, 59 apud Sextum aut Latinum aut Syriacum inveniri easque maximam partem eodem ordine dispositas esse; accessisse quidem alienas 34, sed eas posterioribus potissimum immistas esse. his praesertim adsumptis se ʻ Sexti sententiarum recensiones Latinam Graecam Syriacas coniunctim exhibuisse ʼ in titulo posuit. qua de re nunc, postquam ipsa Sexti verba cum appendicibus recuperavimus, aliquanto certius statui potest. verum non solum Sexti liber, sed epitomae quoque alia exempla adsunt. etenim in codice Vaticano 1144 (L) legitur gnomologium plane gemellum (inc. Ἔπου θεῷ) et inscribitur Ἐκ τῶν Κλειτάρχου πραγματικῶν χρειῶν συναγωγή. gemellum autem dico non quod eadem contineat — immo si verba respicis diversissimum dixeris, nam e 59 eclogis quas affert, cum Parisiensibus 22 tantum consentiunt, sed eae omnes eodem ordine in utroque ceteris interpositae sunt, ut si componas, 22 locis prorsus congruant, in intervallis alter altera habeat. sic igitur concludendum est, ampliorem syllogen, Clitarchi scilicet, utrumque excerpsisse, ordine et a Parisiensi (J) et a Vaticano (L) religiose servato, sed in deligendis ἐκ τῶν Κλειτάρχου χρειῶν sententiis suo utrumque arbitrio usum esse; atque si calculum probabilitatis sequimur, olim 93×59 : 22 i. e. circiter 250 sententias fuisse consentaneum est.

iam apparet haec non singillatim edenda sed Clitarchi syllogen ex duabus epitomis restituendam esse. atque quae communia sunt facile coniungas, in iis quae intersunt tamen haereas quomodo alteram alteri intexas. sed postquam intellectum est, ipsum Clitarchum nil aliud esse nisi Sexti epitomen quandam (nam Vaticanum eadem familiaritate cum Sexto coniunctum esse, vix est quod moneam), in digerendis singulis sententiis unus optime nobis viam monstrabit ipse Sextus, videsis

Par. (J)	13.		14.			15.			16.	17	18
Vat. (L)		12.		13.		14.		15.			16
=Sext.	120.	125.	128.	137.	138	141.	146.	149.	152.	153	154
=Clit.	20.	21.	22.	23.	24	25.	26.	27.	28.	29	30

hac quidem ratione sat magnam partem Clitarchi ad pristinum ordinem reducere licet, inde a Sext. s. 174 autem ipse Clitarchus Sexti dispositionem deserere videtur. quam rem priusquam persequamur, de aliis codicibus agendum est, quibus Clitarchi sententiae servantur.

atque Parisiensis (J) epitomae nova epitome — Clitarchi nepos, Sexti si placet pronepos — est codex Bodleianus misc. 120 (T, eclog. 38, inscr. παραινετικά, inc. Ἔπου θεῷ), cuius collationem Henrici Schenkl comitati debeo. certe praeter Parisienses novam nullam affert, coniungit quae in J cuius ordinem sequitur se excipiunt cum in Clitarcho distent velut s. 56 + 58, 88 + 92, in excerpendis sententiis magis magisque parcus omnes praeterit quae lacero codice in J perierunt (quarum multae aut Vaticani aut ipsius Sexti ope supplentur), excepta s. 123 ubi tamen eam vocem quae in J evanuit (πράττειν quod est in Sexto) omisit. quare T ex ipso codice J descriptum esse dicerem, nisi illo rectius s. 86 + 85 et 102 + 103 coniungeret — siquidem recta sunt quae de codice J Boissonade rettulit.

accedunt denique sententiae Clitarchi quae leguntur in collectione illa amplissima (C), cuius exemplum notissimum est codex Parisiensis 1168 (C^a) post alios accuratius descriptus ab H. Schenkl, die epiktetischen Fragmente 1888 p. 24 — cuius collectionis editionem integram (et sacrae et profanae partis) totiens a me publice flagitatam una cum quaestionibus de indole eius ac compositione quam primum in lucem proferam. ibi 23 sententiae sunt inscriptae nomine Κλειτάρχου (C. Paris. prof. 205—227 editionis proximae, inc. Ἄρχων μὲν ἐπιτήδευε). eiusdem collectionis alterum exemplum quod Clitarchea contineat est in codice Parisiensi suppl. Gr. 690 (C^b, 5 eclogarum = C^a 1—5), tertium in codice Coisliniano 249 (C^c, sunt 12 eclogae, inc. Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ, ex C selectae servato ordine), quartum ex codice Parisiensi 1630 dedit Boissonade Anecd. Gr. 1, 118 (C^d, una est ecloga = C^a 1). Cli-

tarchi quidem nomen in omnibus codicibus prae se ferunt et sunt Clitarchi, sed si dispositionem spectamus prorsus alienae esse videntur. nam C 1—4. 6—17 (cetera om. LJT) = Clit. 55. 58(+59). 25(+26). 54; (13+)23(+24). 34+40. 39. 50. (74). 88(+89. 90. 91). 92. 99. 101+103. 114 editionis nostrae ex LJT restitutae. sed cum iustum ordinem ab LJT servatum esse ipsius Sexti auctoritate constet, talia quidquid causae fuit ut C in deligendo ordinem mutaret (cf. e. g. Clit. 34+40. 39) moram nobis non facient. quid quod ea quae nova habet velut Clit. 24. 26. 59 (om. LJT) rectissime ab eo cum praecedentibus coniungi iterum Sexti ordine comprobatur.

excellit autem inter omnes C, quod hic illic particulas γὰρ et δὲ conservavit (cf. s. 13. 24. 26. 39. 59. 103) a ceteris omissas, quae etsi maximam partem a Sexto quoque absunt, quin Clitarcho tribuendae sint, dubitari nequit. nam ut nunc perverso ordine in C leguntur, sensu carent, velut s. 13 = Sext. 86ᵃ cum s. 12 ὧν ἐπιθυμεῖ τις δοῦλός ἐστιν = Sext. 600 extra ordinem propter cognationem ut est homo eclecticus composuit, sed ut coalescerent, Sexti verba κρηπὶς εὐσεβείας ἐγκράτεια mutavit in ἐγκράτεια δὲ κρηπὶς εὐσεβείας, quae si ut nunc in C ponuntur post s. 138 (μὴ τὸ ἔχειν ἀρετὴν καλὸν νόμιζε κτλ.) legimus quis est qui intellegat? itaque δὲ certe a C inventum non est, scripsit ipse Clitarchus. item s. 39 γὰρ recte se habere ea re demonstratur quod eandem ob causam Clitarchus ex verbis μετὰ πλειόνων Sexti effecit μετὰ πλειόνας, item s. 26 ἀπλήρωτον γὰρ ἡ ἐπιθυμία pro ἀπλήρωτος ἐπιθυμία, s. 24 ἐκ γὰρ φιλαργυρίας pro ἐκ φιλαυτίας, item s. 103 post 102 δὲ necessarium al. quae cum ita sint, ordo quidem quem praebet C suo loco relinquendus est. restituendus est Clitarchi libellus secundum ordinem codicum LJT duce adsumpto Sexto, et ad eandem normam C quoque revocandus est.

iam Maximus, ut hoc addam quoniam verbo expediri potest, quod tot Sexti sententias Clitarchi nomine affert (id quod multos offendit neque fugit Gildemeisterum), Clitarchum ipsum adiisse putandus non est, sed cum collectionis Paris. copias in capita sua distribueret (cuius collectionis quintum exemplum dicendum est, C* tamen simillimum), in Clitarcho quoque usus est exili epitoma C, eiusque ordinem sequitur et a Clitarcho et a Sexto diversum, particulas autem rursus abiecit. quare, ne dicam de illis sententiis quas Sexti nomine aliunde accepit, recte fecisse mihi videor quod Maximi codicum multitudine aut innumeris collectionibus e Maximo deinceps generatis in Sexto recensendo interim prorsus abstinui.

quoniam de ordine sententiarum constat et ipsius Sexti epitomen ex parte certe agnovimus, videamus, quali exemplo Clitarchus usus et quo modo in ceteris sententiis colligendis versatus sit, nam nisi his rebus perspectis ne Clitarchum quidem ex diversis syllogis restituere licebit. atque usque ad s. 45 = Sext. 174 eum in omnibus fere Sexti vestigia legere diximus, e sequentibus s. 48 est Sext. 177, intercedunt s. 46. 47 = Sext. 538. 539 ex appendicibus sumptae. quae res licet mira videatur, tamen haud difficilis est explicatu. scilicet postquam Sext. 174 (τὰ τῶν παιδευομένων ἁμαρτήματα κτλ.) descripsit, cum similia περὶ παιδείας in appendicibus exstare animadverteret, statim adiunxit, neque eum ut eclogarium libertate abusum esse clamabimus. porro ad s. 48 = Sext. 177 adnexuit Sext. app. 547, deinde cum Sext. 182 esset περὶ ἀρχῆς, tres sententias 50—52 de eodem argumento ascivit ex Sext. app. I extr., tum rediit s. 53 ad Sext. 186. interim observavisse videtur alias περὶ ἀρχῆς καὶ βασιλείας legi in app. I initio, itaque has quoque deinceps excepit (s. 55—60 = Sext. app. 453—459) et cum eis etiam appendicis primam s. 452 (ἀγωνιζόμενος κτλ.) quamquam ab illis diversam, at s. 53 = Sext. 186 similiorem. itaque etsi quodammodo seriem turbavit, tamen plana sunt omnia neque qua ratione singula inter s. 51 et 55 et 62 distribuenda sint dubium superest. habuit igitur Sextum cum appendicibus et omnia unius Sexti ni fallor nomine inscripta, sed certis indiciis distinctae fuerunt appendices, siquidem Sextiana (s. 1—451 dico) nunquam miscuit, appendices tantum prioribus infudit, atque ita infudit ut eas discerperet prout in Sexti ordinem recipi posse viderentur. quibus rebus iam certissime demonstratur, re vera Clitarchum Sexti sententias legisse, ne quis forte existimet, priorem esse Clitarchum eiusque sententias Sexto pro stamine fuisse cui cetera intexeret.

Clitarchus postquam ad appendices delapsus est, inde a s. 46 longe plures quidem ex his deprompsit, sed tam scite composuit ut inde a s. 55 et Sexti et appendicum iustum ordinem servaret. hac via pergit usque ad s. 78 = Sext. app. 536, in ceteris appendicum sententiae fere desunt. iam si memineris app. 538—555 exstare s. 46—52, apparet Clitarchum codice usum esse qui certe comprehenderet Sexti s. 1—555 i. e. Sextum cum appendice I sive codice x et P non dissimili, nam uterque in eadem s. 555 explicit. pauca

autem admiscuit quae iisdem verbis apud Sextum non leguntur, sed ea non aliena esse verum ad ipsius Sexti exempla formata loci docent quibus singulae sententiae ponuntur, velut s. 65 cfd. cum Sext. app. 481—484, s. 69. 70. cfd. cum app. 508. 509 al.

inde a. s. 79 a Sexto magis magisque recedere videtur, nam in 60 fere quae restant eclogis rarae nantes conspiciuntur Sexti sententiae, sed ordo Sexti antiquus ab omnibus fere servatur; in iis quoque quae intersunt Sexti ordine ductus rursus multa invenias ad verba aut mentem Sexti conformata. cetera autem unde eum sumpsisse putabimus? si prorsus aliena essent, me quidem iudice tam pauca Sextiana illis non conspersisset. accedit quod novae sententiae eiusdem generis sunt atque eae quae in app. I leguntur secundum capita quaedam dispositae. nam e. g. s. 88—92 sunt sententiae περὶ φιλίας qua de re neque in Sexto neque in appendice verba fieri sane mirum est, s. 100 sqq. sunt περὶ ἰσχύος ψυχῆς al. neque desunt quae ut in app. I fieri videmus cum Pythagorae sententiis congruant. ita igitur potius statuendum videtur, Clitarchum habuisse quidem Sexti librum cum appendice I, sed ea multo ampliore quam in nostris codicibus PVXx reperitur, neque ut novas Clitarchi sententias secernendas sed cum Sexti app. I conferendas esse. singula unde provenerint nunc non persequor, nam ad rem profligandam alia subsidia comparanda et omnes appendices accurate examinandae sunt. sed his quaestionibus indulgere iam spatium vetat.

restat ut de ultimis Clitarchi eclogis videamus, simul ut cognoscamus num praeter app. I etiam app. II et III in Sexti codice quo usus est invenerit. nam postquam Sexti sententias usque ad s. 409 ita excerpsit ut contra ordinem ne semel quidem peccatum videatur, extrema parte afferuntur Sexti s. 325. 319. 424. 574. 53. atque quod s. 53 omnium agmen claudit non mirabimur, sed antecedit s. 574 ex app. II sumpta; quam si post app. I repperisset ut est in VX, credo iam supra ad s. 86 adscripsisset. itaque non tam longe a s. 424 afuisse videtur, ut una huc devenerint. deinde ex app. III adest s. 12 = Sext. 600 (cf. adnot.) quam iam primis eclogis inseruit. paucissima igitur sunt et suspicionem movent, ex app. II. III parvum tantum delectum habuisse codicem Clitarchi, eadem autem in P in epitomen coacta sunt neque post app. I sed post s. 1—451 collocantur. ergo huic ut summam faciam similior exstitisse videtur codex Clitarchi, in app. I tamen omnibus longe uberior. — denique quod C in tam exigua collectione 23 sententiarum Clitarchi tot novas praebet (C 5. 18—23) eisque praeter C 5 ceteras continuat, sane maxime mirum est; a Pythagoricis prorsus aliena non sunt, num omnia Clitarchi sint (cf. ad s. 143. 139), nunc non diiudico. interim eas in calce collocatas invenies.

longior fui in Clitarchi sylloga describenda, sed restitutam edere malui quam ut solent una recensione proposita ceteris in apparatu constipatis lectorem eludere, restitui autem non potuit nisi Sexto in auxilium vocato et Sexti gratia Clitarchum nunc edimus. quomodo in singulis eclogis disponendis versatus sim iam enarrare piget ne opus taedii plenum repetam, quae ad rem facere videbantur in adnotatione critica indicavi. atque rara fortuna contigit ut in Clitarcho Sexti codicem non solum optimum (nam est ubi unus recta servaverit cf. s. 16. 30. 38. 46) et locupletissimum, sed ordinem quoque investigare liceret non turbatum (ut turbis scatet P); in s. 85 = Sext. 75[b] autem non ipse descivit, sed facit cum x. in verbis minus anxium se praestitit. nam saepe verba detraxit, mutavit, transposuit, novas sententias ex Sexti verbis produxit, alia aliter composuit, sunt quae recte emendasse videatur (cf. e. g. 35 sqq.), quae ne Sexto inferamus, meminerimus oportet eodem sive arbitrio sive artificio quo in Sexto Clitarchus, in Clitarcho rursus usum esse C, in C Maximum etc. ceterum praeter Sextum Pythagorae quoque sententias aut Porphyrio similia consuluit ut nova afferret aut verbis speciem quandam novi ingenii indueret (cf. ad s. 17. 59. 63. 86/5. 102. 114. 126[a]. 134). sed de his rebus cum aliis uberius agendum erit in prolegomenis Sextianis.

de editione mea pauca habeo quae addam. singulorum codicum eclogas non numeravi, ne numerorum mole obrueremur; ut uno obtutu comprehenderetur cui codici unaquaeque sententia deberetur, simul ut spatio parcerem, codices ita indicare conatus sum ut punctum (.) priori numero appositum codicem L significet, virgula (,) J, signa coniuncta (;) LJ, altera virgula T („ = JT). in C propter ordinem diversum fieri non poterat, quare huius collectionis conspectum subieci. Maximum et similia mox una cum C. Par. edenda reposui. in adnotatione Sexti verba adscripsi (ut in Sexto Clitarchi), Sexti codicum varias lectiones selectas attuli, ut quae ratio inter Clitarchum et Sextum et utriusque codices intercederet compareret. idem feci in Pythagorae et Porphyrii verbis, nisi ubi Clitarchus cum Sexto plane congruebat.

Ἐκ τῶν Κλειτάρχου πραγματικῶν χρειῶν συναγωγή.

1;, Ἕπου θεῷ.
2; Γνῶθι σαυτόν.
3. Πατρίδα τὸν κόσμον ἡγοῦ.
4;, 49 Ὁ μὲν θεὸς οὐδενὸς δεῖται, ὁ δὲ σοφὸς μόνου θεοῦ.
5. 51 Ἄσκει μέγας εἶναι παρὰ τῷ θεῷ, παρὰ δὲ ἀνθρώποις ἀνεπίφθονος.
6;, Εὐσεβὴς οὐχ ὁ πολλὰ θύων, ἀλλ' ὁ μηδὲν ἀδικῶν.
7,, 55^{b} Ἡ ψυχή σου ἀεὶ ἔστω παρὰ θεῷ.
8,, 57^{a} Διάνοια ἀνθρώπου θεὸν οὐ λανθάνει.
9,, Δίκαιος ἀνὴρ εἰκὼν θεοῦ.
10. 71^{b} Ἐκ φιληδονίας ἀκολασία φύεται.
11;, 50 Ζήλου τὸν μηδενὸς δεόμενον.
12. 600 Ὧν ἐπιθυμεῖ τις δοῦλός ἐστιν.
13 86^{a} Ἐγκράτεια δὲ κρηπὶς εὐσεβείας.
14. 88 Εὔχου σοι γενέσθαι μὴ ἃ βούλει, ἀλλ' ἃ δεῖ.
15. 92 Ἃ δίδωσι παιδεία, ταῦτα οὐδείς σε ἀφαιρήσεται.
16,, 93 Σκέπτου πρὸ τοῦ πράττειν καὶ ἃ πράττεις ἐξέταζε, ἵνα μηδὲν ποιῇς, ὃ μὴ δεῖ.
17,, 97 Ψυχὴ καθαίρεται ἐννοίᾳ θεοῦ.
18,,113 Παντὸς οὗ καλῶς πράττεις θεὸν ἡγοῦ αἴτιον.
19,,114 Κακῶν θεὸς ἀναίτιος.
20, 120 Μεγαλοψυχίαν ἄσκει.
21. 125 (Ὧ)ν ἡγεμόνες οἱ πόνοι, ταῦτα εὔχου σοι γενέσθαι μετὰ τοὺς πόνους.
22, 128 Ὁ κτησάμενος οὐ καθέξεις, μὴ αἰτοῦ παρὰ θεοῦ.
23. 137 Ὀρέξις κτήσεως ἀρχὴ πλεονεξίας.
24 138 Ἐκ γὰρ φιλαργυρίας ἀδικία φύεται.
25;,141 Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ.
26 146 Ἀπλήρωτον γὰρ ἡ ἐπιθυμία, διὰ τοῦτο καὶ ἄπορον.
27. 149 Κακοὶ κολακευόμενοι κακίους.
28,,152 Αἱρετώτερον εἰκῇ λίθον βάλλειν ἢ λόγον.
29,,153 Σκέπτου πρὸ τοῦ λέγειν, ἵνα μὴ λέγῃς εἰκῇ.
30; 154 Ῥήματα ἄνευ νοῦ ψόφοι.
31;,156 Βραχυλογίᾳ σοφία παρακολουθεῖ.
32;,157 Μακρολογία σημεῖον ἀμαθίας.

C = C. Paris. prof. 205—227 (= Clit. C 1—23) inscr. Κλειτάρχου
C^{a} = cod. Parisiensis 1168 saec. XIII fol. 96 ‖ C^{b} = cod. Parisiensis suppl. Gr. 690 saec. X—XI
C^{c} = cod. Coislinianus 249 saec. XIV ‖ C^{d} = cod. Parisiensis 1630 fol. 189 sqq. (Boissonade Anecd. Gr. 1, 118)
L = cod. Vaticanus 1144 saec. XV fol. 232v inscr. rubro ut supra (nisi quod χρεῶν); initia sententiarum rubro
J = cod. Parisiensis 1630 fol. 186 sine titulo, descripsit Boissonade Anecd. Gr. 1, 127 (addito indice Γνῶμαι σοφῶν)
T = cod. Bodleianus misc. 120 saec. XV fol. 183, inscriptionem finxit παραινετικά, contulit H. Schenkl
prior numerus est Clitarchi, alter Sexti ‖ Sext. PVRXx = codices Sexti
(.) numeris supra adiectum = L ‖ (,) = J ‖ (:) = LJ ‖ (,,) sive (;,) = JT sive LJT
( ) inclusi initia a rubricatore L omissa ‖ [ ] quae in J evanuerunt ‖ 1+2 quae ut una sententia continuantur

13+23+24 = C^{a} 6 ‖ 25+26 = C^{abc} 3

1+2 L 4 Pyth. 44^{a} (Porph. 11) ‖ σοφὸς Clit.Pyth.Porph.: πιστὸς καὶ σοφὸς P: πιστὸς VRx ‖ δεῖται post σοφὸς add. JT(x) ‖ τοῦ θεοῦ J(non T)V 5 μέγας μὲν Sext. ‖ παρὰ θεῷ Sext. 6 cf. Sext. 47 ‖ μηδένα L cf. Sext. 23 7 σου etiam V (cf. Sext. 55^{a}) ‖ τῷ θεῷ T 8 ἔννοια Sext. (διάνοια Sext. 57^{b}) 9 cf. Sext. 64 sqq. 190 10 ἀκολασίαν οὐκ ἐκφεύξῃ Sext. 11 Ζηλοῖ τὸν οὐδ. δ. ὁ τῶν κτλ. Sext. 12 ὧν ἂν ἐπιθυμήσῃς, τούτων νόμιζε δοῦλος εἶναι Sext.; propter argumenti affinitatem 11 et 12 huc rettulit et cum 13 (δὲ) coniunxit Clit. cf. Sext. 75^{a}; notandum autem X quoque ad Sext. 20 addere 'sed scias eius quod concupiscis te servum esse' = Clit. 12 13 κρηπὶς εὐσ. ἐγκρ. Sext.: ἐγκράτεια δὲ C (etsi nunc post n. 138) cf. praef. ‖ κριπὶς fuerat C^{a} 14 γίνεσθαι P ‖ δεῖ καὶ συμφέρει Sext. 15 Ὃ rubro L ‖ ἃ δ. ὁ θεός, οὐδεὶς ἀφαιρεῖται Sext. 92 et 404 (nisi quod ὅσα 404) 16 corrupte Sext. codd. ubi v. 17 φωτίζεται Sext.: καθαίρεται ex Sext. 103 cf. Sext. 24; item Porph. 11 καὶ καθαίρεται μὲν ἄνθρωπος ἐννοίᾳ θ. 18 Porph. 12 ‖ αἴτιον ἡγοῦ τὸν θεόν Sext. 18+19 T; 19 Porph. 12 (post 18) 21 Porph. 12 ‖ σοι εὔχου Sext. 22 Pyth. 3^{a} (Porph. 12) ἃ κτησ. κτλ. ‖ κτώμενος V ‖ τοῦ θεοῦ P 24 ἐκ φιλαυτίας (om. γὰρ) Sext. ‖ κακία P ‖ γίνεται V 26 ἀπλήρωτος ἐπιθυμία [ἅπασα παντός add. PX] δ. τ. κ. ἄπορος Sext. ‖ γὰρ C: om. Sext. ‖ ἐπιθυμία] φιλία C^{c} 27 sine init. rubr. L (voluit igitur οἱ κακοί?) ‖ γίνονται in fine add. Sext. 28 Pyth. 7 (Porph. 14) ‖ λίθον εἰκῇ Sext.Pyth.Porph. 28+29 T 29 εἰκῇ ex 28: ἃ μὴ δεῖ Sext. cf. 16 30 Clit. recte = X: ψόγος PR: φόβος V 31 ἀκολουθεῖ V 31+32 JT

33, Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ πατρίς.

34, 159 Τῷ ψεύδει ὡς φαρμάκῳ χρῶ.

35 „ 163[a] Ὁπότε δεῖ πράττειν, λόγῳ μὴ χρῶ.

36 „ 162 Περὶ ὧν οὐκ οἶδας, σιώπα,
περὶ ὧν οἶδας, ὃ δεῖ λέγε.

37 „ 163 Λόγος παρὰ καιρὸν ἀνοίας ἔλεγχος.

38 „ 164[a] Ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ λέγειν καὶ τοῦ σιωπᾶν.

39, 164 Ἐν συλλόγῳ πρῶτος λέγειν μὴ ἐπιτήδευε·
165[f] μετὰ γὰρ πλείονας λέγων ὄψει μᾶλλον τὰ συμφέροντα.

40 „ 165[c] Μεγάλη περιστάσει πρέπει ψεῦδος.

41 „ 165[e] Μηδένα ἀπάτα, μάλιστα δὲ τὸν συμβουλίας δεόμενον.

42, 168 Οὐδὲν οἰκειότερον σοφίᾳ ἢ ἀλήθεια.

43 „ 169 Οὐ δυνατὸν τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε εἶναι καὶ φιλοψευδῆ.

44. 171 Τοῦ λέγειν ἃ δεῖ τὸ ἀκούειν προτίμα.

45. 174 Τὰ τῶν παιδευομένων ἁμαρτήματα τῶν παιδευόντων ὀνείδη.

46, 538 Ὃν οὐκ οἶδας πῶς ποτ' ἔχει παιδείας, τοῦτον μήποτε τολμήσῃς λέγειν εὐδαίμονα.

47, 539 Οὐκ ἔστιν εὐγενῶς φιλοσοφεῖν πόνων καταφρονήσαντα.

48, 177 Τοὺς λόγους σου ὁ βίος βεβαιούτω.

49, 547 Τῶν δογμάτων σου τὰ ἔργα ἀπόδειξις ἔστω.

50;, Ἄρχεσθαι μὴ μαθὼν ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει.

51;, 553 (Χ)αλεπώτερον εὐγενῶν νέων ἄρχειν ἢ λεόντων.

52. 555 Ἐν παντὶ ἀρχικώτατος ὁ φρονιμώτατος.

53 „ 186 Ἄνθρωπον μὲν ἀπατῆσαι δυνατὸν λόγῳ, θεὸν δὲ ἀδύνατον.

54. 452 Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ οὗ ἀδίκως ἔπραξας δὶς ἀδικήσεις.

55;, 453 Ἄρχων μὲν ἐπιτήδευε πρᾷος εἶναι, ἀρχόμενος δὲ μεγαλόφρων.

56 „ 454 Βασιλεῖ συμβούλευε τὰ συμφέροντα τῇ ἀρχῇ.

57. 455 Βασιλεῖ μὴ ἐπιχείρει συγγίνεσθαι μὴ δυνάμενος δυσωπεῖν βασιλέα.

58 „ 457 Βασιλέα φρόνησις, οὐ διάδημα ποιεῖ·

59 458 νοῦς γάρ ἐστιν ὁ ἄρχων.

60 „ 459 Ὁ βασιλεύων ἀνθρώπων καλῶς βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

61. Ὅταν ἐπὶ μικροῖς παύσῃ μέγα φρονεῖν, τότε ἄρξῃ μέγα φρονεῖν.

62; 473 Οὐχ ὁ θάνατος κακόν, ἀλλὰ τὸ μὴ δύνασθαι γενναίως ἀποθανεῖν.

63, Ἄνθρωπος ὅμοιον ἔχει θεῷ τὸ εὐεργετεῖν.

64. 214 Φαύλοις ἄχρηστος δοκεῖ σοφὸς ἀνήρ.

65. Ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανεῖν εὐτυχές.

66, 10 Οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παρὰ μικρόν·

67, 488 οὐ σῴζεται μέρος ἄνευ τοῦ ὅλου.

68. 489 Οὐκ ἔστιν εὐσεβέστερον ἀνάλωμα τοῦ εἰς γονεῖς.

69. (Γ)άμει δυνατὸς ὢν ἄρχειν.

70. Ὅρος ἀφροδισίων παιδοποιία.

71. 231 Μοιχός ἐστι τῆς αὑτοῦ γυναικὸς πᾶς ὁ ἀκόλαστος.

72. 238 Αἰδούμενος τὴν γυναῖκα αἰδουμένην ἕξεις.

73, 240 Ἐφ' ὅσον ἂν γαστρὸς ἄρξῃς, καὶ ἀφροδισίων ἄρξεις.

74 511 Προὶξ πολλὴ τέκνα βελτίονα οὐ ποιεῖ.

34+40 = C^{ac} 7 ‖ 39 = C^{ac} 8 ‖ 50 = C^{ac} 9 ‖ 54 = C^{abc} 4 ‖ 55 = C^{abd} 1 ‖ 58+59 = C^{ab} 2 ‖ 74 = C^{a} 10

33 etsi nexum turbat ex eodem fonte petitum unde Sext. 158 τὸ ἀληθὲς ἀγάπα; cf. Sext. 464 34 χρῶ ὡς φαρμάκῳ Sext. 35 om. PR cf. 38. 39, 2. 40. 41 (Clit. = VXx); sententias haud inscite ex parte aliter disposuit Clit. 36 ὅτε δεῖ Sext. 37 διανοίας ἔλεγχος κακῆς Sext. 38 Clit. = Xx: om. PRV 39 ἐν om. J ‖ μετὰ πλειόνων λ. μᾶλλον ὄψει τὰ σ. Sext. (39, 2 om. PR): 164/165[f] coniunctis μ. πλείονας γὰρ lepide Clit. ‖ γὰρ om. J Sext. 40 μεγάλη περίστασις, ἢ πρ. ψ. Sext. (40 om. PR) 41 om. PR ‖ δὲ om. Sext. 42 σοφίας J ‖ σοφ. ἀληθείας Sext. 43 αὐτὴν om. VR ‖ πιστὴν τε εἶναι Sext. (τε om. VR) ‖ ψευδῆ VXx 44 τὸ λέγειν ἃ δεῖ (ἀεὶ P) τοῦ ἀκ. πιστὸς ὢν μὴ προτίμα Sext. (cf. R) 45 τὰ τ. ἀγνοούντων ἁμ. τ. (μὴ add. V) διδαξάντων αὐτοὺς ὀν. Sext. ('discentium — doctorum' R) 46 corrupte Sext. codd. ubi v. 47 μὴ καταφρ. Sext. 48 παρὰ τοῖς ἀκούουσιν add. Sext. 48+49 similiter coniunxit Porph. 8 λόγων, ὧν τὴν βεβαίαν ἀκρόασιν αἱ πράξεις ἐλέγχειν εἰώθασι. τὰ γὰρ ἔργα τῶν δογμάτων ἑκάστου φέρειν πέφυκε τὰς ἀποδείξεις. καὶ δεῖ οὕτως βιοῦν κτλ. ‖ 49 τὰ om. P 50 cf. Sext. 552[a] et ab altera parte Sext. 182 (290). cf. etiam Solon. ap. Demetr. Phal. ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ ‖ ἄρχει post. l. L ‖ 50+51 T 51 Clit. = Xx: χαλεπώτερον εὐγενῶν om. V ‖ ἢ γερόντων P 52 Clit. = Xx: ἐν πάσῃ ἀρχῇ ἰσότατος P 53 δυνατὸν ἀπ. λόγῳ (ἀπ. λ. δ. V) ἄνθρ., θ. μέντοι ἀδ. Sext. 55 μὲν] δὲ et om. ἀρχόμ. δὲ μεγαλόφρων T 56+58 T ‖ 57 δυνάμενον L 58—60 Pyth. 15; 58+59 βασ. φρόνιμον τὸ διάδημα οὐ ποιεῖ κτλ. C ‖ νοῦς ἐστι τὸ ἄρχον Sext.(V): Clit. = Pyth. 60 ὁ om. V Pyth. ‖ ἄνθρωπον J ‖ ὑπὸ θεοῦ Sext. Pyth. 61 fort. cfd. Sext. 462 62 οὐ θάν. V ‖ κακός P 63 Pyth. 47 θεοῦ ὅμ. ἔχει ἄνθρ. τὸ εὖ ποιεῖν κτλ. cf. Sext. 210 sqq. = 478 sq. 64 φ. φαίνεται ἄχρ. Sext. 65 cf. Sext. 481—484 et 216 in. 66 οὐ γὰρ VX ‖ huc rettulit propter 67, quare 66+67 J 69. 70 cf. Sext. 508 (236). 509 71 ἐστι om. Sext. ‖ αὐτοῦ L ‖ ὁ om. V 72 αἰδ. γαμετὴν Sext. cf. Sext. 501 73 ὡς ἂν Sext. (ὅταν P)

75. 513 (Γ)υνὴ φιλόκοσμος οὐ πιστή.

76. 255 Τέκνα ζῆν μὲν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. καλῶς δὲ ζῆν ἐφ' ἡμῖν.

77. (Δ)ιδασκάλους τίμα.

78. 536 Γονέων διδάσκαλοι μείζους εὐεργέται.

79;, Φιλοπονία φύσιν διορθοῦται.

80;, Ῥαθυμία φύσιν ἀπόλλυσιν.

81. Ὀψιμαθὴς γίνου ἢ ἀμαθής.

82. Πᾶν ἁμάρτημα χρόνου ζημία.

83. Φιλοπόνῳ χρόνος περισσεύει.

84. Τῶν ἐπὶ σχολῆς λόγων ἐν ταῖς περιστάσεσι μέμνησο.

85,, 75b Ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι δεσπόται.

86,, Οὐκ ἔστιν ἐλεύθερον εἶναι κρατούμενον ὑπὸ παθῶν.

87, Ὕπνον προσίεσο διὰ τὸ ἀναγκαῖον.

88,, Μὴ ταχέως τοὺς φίλους κτῶ.

89 Οὓς ἂν κτήσῃ φίλους, τήρει.

90 Σεαυτοῦ τὰ ἀτυχήματα τῶν φίλων ἡγοῦ, τῶν δὲ ἰδίων εὐτυχημάτων κοινώνει τοῖς φίλοις.

91 Τελευτησάντων τῶν φίλων θρηνεῖν μὲν οὐκ εὐγενές, προνοεῖν δὲ τῶν οἰκείων ἐπιμελές.

92,, Περιστάσεις δοκιμάζουσι φίλους.

93, Πῖνε μετὰ τὸ διψῆν.

94, Ἔσθιε μετὰ τὸ πεινῆν.

95, 270 Ἄνθρωπος γαστρὸς ἥσσων ὅμοιος θηρίῳ.

96, Μὴ ἐπιτείχιζε τῇ ψυχῇ σου τὸ σῶμα.

97, Ὅρος σιτίων ἔστω σοι τὸ μὴ πεινῆν.

98,, Ἀκρόπολίς ἐστι σοφοῦ μεγαλοψυχία.

99;, Ἀρετὴν μὲν ἔχων πάντα ἕξεις, κακίαν δὲ οὐδὲ σεαυτόν.

100, Ἰσχὺν σώματος πόνοι καταναγκάζουσι σιτίων μᾶλλον.

101, Ἡ ἰσχὺς τοῦ σώματός σου μὴ γινέσθω τῆς ψυχῆς ἀσθένεια.

102,, Αἱροῦ τῇ ψυχῇ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι ἰσχύειν.

103,, Ἰσχὺν δὲ ψυχῆς φρόνησιν νόμιζε.

104, Εἷς ἀνὴρ μυρίων περιγίνεται τῇ φρονήσει.

105, 295 Τοῦτο σὸν κτῆμα οὐκ ἔστιν, ὃ παρόσον μεταδίδως τοῖς ἄλλοις αὐτὸς οὐχ ἕξεις.

106,, 299 Ὃς ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇ, οὗτος καὶ τῶν ψόγων καταφρονεῖ.

107, Ἀ[.....] τοὺς φίλους ἡγοῦ.

108, Τὰ δίκαια μετὰ πειθοῦς αἱρετώτερον ποιεῖν ἢ μετὰ βίας.

109. 333 Οὐ πρότερον γνώσῃ ὃ μὴ οἶσθα, πρὶν ἂν γνώσῃς οὐκ εἰδώς.

110, 343 [Ὀργὴν πλήθους] μὴ παρόξυνε.

111,, Ἔπαινον πλήθους μὴ θαύμαζε ἢ μὴ ἀτίμαζε.

112, Θόρυβον τ[........]μάτων ἦχον.

113, Ψυχὴν σιτίοις μὴ ἐπιθολοῦ μηδὲ ἀμέτροι[ς......]

114; 345 [Κρεῖττον ἀποθαν]εῖν ἢ διὰ γαστρὸς ἀκρασίαν ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.

115. Ἄμεινον εἰδέναι ἀγνοοῦντα ὅτι ἀγνοεῖ ἢ δοκεῖν μὴ γινώσκοντα γινώσκειν.

116. Μέθης καιρὸς οὐδὲ εἷς οὐδενὶ ἐπεὶ μηδὲ τοῦ ληρεῖν.

88+89 = C^{a} 11 ‖ 90. 91. 92 = C^{ac} 12. 13. 14 ‖ 99 = C^{a} 15 ‖ 101+103 = C^{ac} 16 ‖ 114 = C^{a} 17

76 huc adsumpsit propter Sext. 516 sqq. ‖ ἀνιάτω σε μᾶλλον τέκνα κτλ. τὸ γὰρ ζῆν μὲν οὐκ ἐφ' ἡ., κ. δὲ ζ. καὶ ἐφ' ἡ. Sext. (τέκνα ζῆν μὲν P = Clit.) ‖ μὲν et καλῶς δὲ κτλ. om. V   77 ex eodem fonte quo 1—3 cf. ad 33; cf. Sext. 244 (post 243 = 535) σοφὸν τίμα μετὰ θεόν   79. 80 cf. Sext. 524 sqq. ‖ 79+80 J (non T)   81 cf. Sext. 248 sqq.   82 vix mutandum   83 cf. Sext. 252   86+85 T (non J) quod mire convenit cum Porph. 34 ἀδύνατον δ' εἶναι ἐλεύθερον τὸν ὑπὸ παθῶν κρατούμενον (= Pyth. 25). ὅσα γὰρ π. ψ., τοσ. καὶ ὠμοὶ δεσπόται (= Pyth. 76 Sext. 75_b). inde igitur sumpsit Clit., sed quod hic posuit, memineris Sext. 75^a et ^{b} in x item exstare inter 262 et 265, ut 86 cfd. cum Sext. 264^b ἐλεύθερος ἔσῃ ἀπὸ πάντων (num intell. παθῶν?) δουλεύων θεῷ. verba tamen καὶ ὠμοὶ om. Clit. = 75_b contra Pyth. Porph. et x   88 sqq. περὶ φιλίας sententiae in Sexto et app. exc. 443 = 592 non leguntur; cf. Solon. ap. Demetr. Phal. φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε ‖ 88+92 T   89 ἐὰν C (an δ' ἂν?)   90 τὰ εὐτυχήματα C^{c} ‖ τῶν φίλων in fine C^{a}: τῷ φίλῳ C^{c} 93+94 J; cf. Sext. 265 sqq.   95 ἡττώμενος Sext.   100+101 J ‖ 101 ἡ om. C^{c}: ἢ J ‖ σου om. C   102 Pyth. 49 ἰσχ. τῇ ψ. αἱροῦ μ. ἢ τῷ σώμ.; 103 cf. Pyth. 50 ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σοφοῦ ἡ φρόνησις, quare recte ἰσχὺν δὲ C (δὲ om. JT) et 102+103 T   105 ὅπερ μεταδιδοὺς ἄλλοις αὐτὸς οὐχ ἕξεις, μὴ κρίνῃς ἀγαθὸν εἶναι Sext., sed παρ' ὅσον μὴ μεταδιδοὺς ἄ. αὐτ. οὐχ ἕ. (cett. ad 296) V (αὐτ. οὐκ ἔχεις κἂν μέγα ᾖ μὴ κτλ. P), talia legit et τοῦτο σὸν κτῆμα οὐκ ἔστιν de suo add. Clit. ‖ ὃ] ᾧ J   106 ὧν τῶν ἐπ. καταφρονεῖς, καὶ τ. ψ. ὑπερόρα Sext. et Pyth. 118^b (nisi quod καταφρόνει in fine) ‖ τοῦ ψόγου T   107 Ἀ[δελφοὺς εἶναι] suppl. Boissonade; Ἀρίστους θησαυροὺς τοὺς φίλους ἡγοῦ »φιλοσ. λόγοι« ed. Schenkl n. 66   109 νοῦν οὐ πρότερον ἕξεις, πρὶν ἢ γνῷς οὐκ ἔχων Sext. ‖ οὐκ οἶσθα in fine L, an scr. γνῷς ὡς οὐκ οἶσθα?   111 ἐπαίνων T ‖ ἢ] καὶ coni. Boissonade male   114 ἀποθανεῖν λιμῷ Sext.; τεθνάναι πολλῷ κρεῖττον ἢ δι' ἀκρ. τὴν ψ. ἀ. Pyth. 110 (Porph. 35) ‖ δι' ἀκρασίας C   115 cf. Sext. 283 ‖ δοκεῖ L

117; Νέος εὐφ[υέστατος μὴ παιδαγωγ]ίᾳ συζῶν διαφερόντως γίνεται κακός.

118. Ἀνόητος τὴν ἑαυτοῦ δόξαν προτιμᾷ τοῦ κοινῇ συνοίσοντος.

119. Νέαις ψυχαῖς καὶ ἁπαλαῖς μεγάλους κινδύνους καὶ πόνους μὴ ἐπίβαλλε.

120,385 Ἁρμόζου πρὸς τὰ[ς περιστάσεις, ἵνα] εὐθυμῇς.

121,387 Περιστάσεις εὐδαιμονίαν οὐδαμῶς ἀφαιρ[οῦνται].

122. Ὅσα δίδωσι τύχη, ταῦτα περιστάσεις ἀφαιροῦνται.

123,,399 Οὐκ ἔστιν εὐκλεῶς ζῆν ἄνευ τοῦ σωφρόνως καὶ καλῶς καὶ δικαίως [πράττειν].

124, [.......] βίαιον μάθημα.

125,, Ψυχὴ καθαίρεται κακίας ἀπαλλαγῇ.

126,409 [Τὰ ὦτά σου μὴ] πᾶσιν ὕπεχε·

126ª, λόγος γὰρ κακὸς κακῶν ἡγεμών ἐστιν.

127, Δύναμιν μεγ[.......] φρονήσεως οὐκ ἂν εὕροις.

128, Πολλὰ βουλευόμενος ἔπειτα πρᾶττε ὡς ἐξουσίαν μὴ ἔχων ἐπανορθοῦσθαι τὰ πραχθέντα.

129; Φύσεως ἀντιπραττούσης πάντα κενά.

130, Τρίχας τὰς τοῦ σώματος μὴ δυνάμενος φέρειν πῶς οἴσεις πανοπλίαν;

131, Τρίβων καὶ κόμη καὶ γένειον ἀγαθῷ μὲν ἀνδρὶ οἰκεῖα, κακῷ δὲ στίγματα.

132,325 Οὐδεμία προσποίησις ἐπὶ πολὺν χρόνον λανθάνει.

133; Μαντικὴ ἀνδρὸς σοφοῦ εὐβουλία.

134. 319 Εὐεργετοῦντά σε ἄνθρωπον ὡς ὑπηρέτην θεοῦ τίμα μετὰ θεόν.

135,,424 Μακάριος οὗ ὁ θεὸς κηδεμών ἐστιν.

136;,574 Οὐκ ἔστιν ἅμα δουλεύειν ἡδονῇ καὶ θεῷ.

137; 53 Σοφοῦ ζῶντος δόξα μὲν ὀλίγη, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τὸ κλέος ᾄδεται.

— -- --

138 Μὴ τὸ ἔχειν ἀρετὴν καλὸν νόμιζε, ἀλλὰ τὸ ὡς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ.

139 Ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἰοῦ τὸν σίδηρον, οὕτως τοὺς φθονεροὺς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἤθους κατεσθίεσθαι.

140 Ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπὸ ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἕνεκεν χρημάτων πράττειν μάθωμεν.

141 Κρεῖττον ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

142 Τῆς ψυχῆς ὡς ἡγεμόνος ἐπιμελοῦ, τοῦ δὲ σώματος ὡς στρατιώτου προνόει.

143 Πᾶν τὸ πλεῖον ἀνθρώπῳ πολέμιον.
Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ λήσεταί σε τὰ καλὰ σπουδάζοντα περὶ τὰ μὴ καλά.

144 Ὃ μὴ θέλεις ἀκούειν, μηδὲ εἴπῃς·
ὃ μὴ θέλεις λέγειν, μηδ' ἄκουε.
Ὤτων καὶ γλώττης μέγας ὁ κίνδυνος.

138--144 = C 5 et 18—23 (138 = C^{ab}, 139 = C^{a}, 140. 141 = C^{ac}, 142. 143 = C^{a}, 144 = C^{ac})

117 ...ίας τυχὼν J 119 νέοις L 121 τύραννος εὐδ. οὐκ ἀφαιρεῖται Sext. 122 cf. Sext. 404/5 123 οὐκ ἔ. κατὰ θεὸν ζῆν Sext. ‖ καὶ καλῶς om. PV (δικαίως καὶ σωφρ. V): Clit. = xR ‖ πράττειν (quod deficit J) om. T 124 [οὐ παραμένει] βίαιον μάθημα coni. Boissonade coll. Georgid. p. 13 125 cf. 17 Sext. 407 in. 126 μὴ παντὶ πίστευε Sext. ('non omnibus committas' R) ‖ 126ª Pyth. 64 λ. κ. κ. ἔργων ἡγ. cf. Sext. 305 127 δ. μεγ[άλην ἄνευ] φρον. suppl. Boissonade 128 cf. Pyth. 14 132 οὐδ. πρ. ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ λ., μάλιστα δὲ ἐν πίστει Sext. (λανθ. ἐπὶ π. χρ. P): οὐδ. πρ. πολλῷ χρόνῳ λ. Pyth. 51 134 Pyth. 112 τὸν εὐεργ. σε εἰς ψυχὴν ὡς ὑ. θ.: μετὰ θεὸν τίμα cf. Sext. 319 φιλόσοφον ἄνθρωπον ὡς ὑ. θ. τ. μ. θ. (et Sext. 328 ad v. εὐεργετεῖν) 135 ἐπιτροπεύεται σοφὸς ἀνὴρ ὑπὸ θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ μακάριος Sext. (Porph. 16) cf. Sext. 40 in. 135+136 T ‖ ἡδονῇ δουλεύειν L 137 non male ultimo loco posuit Clit. ‖ ἀνδρὸς σοφοῦ ζ. μὲν ὀλίγος ὁ λόγος παρὰ ἀνθρώποις, τελευτήσαντος δὲ τὸ κλ. ᾄ. Sext. (ζῶντος μὲν om. V) 138 ἔχειν] ἄρχειν C^{a} quod ni fallor indicium est C^{a} 5 (post C 4 = Clit. 54) sententiam aliquam περὶ ἀρχῆς (55 sqq.) praetermisisse 140 ἑαυτοὺς om. C^{c} ‖ μάθομεν C^{c} 143 = Sext. 140 πᾶν τὸ πλέον ἀ. π. et 141 φιλῶν ἃ μὴ δεῖ οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ et 142 σπουδάζοντά σε π. τὰ μὴ κ. λήσ. τὰ καλά. sed cum ipse C 3 = Clit. 25 φιλῶν ἃ μὴ δεῖ οὐ φιλ. ἃ δεῖ iam supra recte attulerit, haec ibi inserere non ausus sum, immo ex ipso Sexto petita videntur ‖ πολέμιον] ἀφόρητον V ‖ περὶ τὰ κακὰ VX ‖ λήσῃ P: λήξεται X 144 εἴπῃς] ἄκουε C^{c} ‖ μηδ'] μηδὲ C^{c} ‖ γλώσσης C^{c}

INDEX SCHOLARVM

QVAE

SVMMIS AVSPICIIS

REGIS AVGVSTISSIMI

G V I L E L M I II

IMPERATORIS GERMANICI

IN VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

PER MENSES HIBERNOS A. MDCCCLXXXXII—MDCCCLXXXXIII

A DIE XV M. OCTOBRIS

PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR

Insunt EVAGRII PONTICI sententiae
ab Antonio Elter editae

BONNAE
EX CAROLI GEORGI TYPOGRAPHEO ACADEMICO

RECTOR ET SENATVS

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

CIVIBVS

S.

Sexti Pythagorici sententiis cum Rufini versione, appendicibus, Clitarchi epitoma editis proximum est ut quae eiusdem disciplinae in aliis gnomologiis servata sint vestigia colligamus. ac Pythagorae sententias et quae ex his Porphyrius epistulae ad Marcellam inseruit antequam recenseamus, de scriptore quodam agendum est eiusdem Pelagianorum sectae quae tanto cum ardore Sexti sententias arripuit assecla, quem multum in Sexti et Pythagoricorum sententiis versatum esse ipsa fragmenta quae habemus declarant. etenim in Ioannis Damasceni Parallelis q. f. et in multis quae inde derivata sunt florilegiis sacris et sacroprofanis et Sexti nomine nonnullae et Sexti sententiis gemellae nomine Euagrii afferuntur, Euagrium autem inter celeberrimos Origenis qui primus Sexti sententias protraxit sectatores fuisse, ipse Hieronymus testis est in Ierem. 4 in.: 'cum subito haeresis Pythagorae et Zenonis, ἀπαθείας et ἀναμαρτησίας id est impassibilitatis et impeccantiae, quae olim in Origene et dudum in discipulis eius Grunnio (Rufino) Euagrioque Pontico et Ioviniano iugulata est, coepit reviviscere', et in ep. ad Ctesiph. 3 cum Sexti 'Pythagorei hominis absque Christo atque ethnici' 'nefarium librum' proscribit et 'miserabilis Grunnii' versionem quam vehementissime impugnat, cum Basilide et Priscilliano Euagrium Ponticum Iboritam componit qui 'edidit librum et sententias περὶ ἀπαθείας quam nos impassibilitatem vel imperturbationem possumus dicere. ... huius libros per orientem Graecos, et interpretante discipulo eius Rufino Latinos plerique in occidente lectitant' (cf. etiam adv. Pelag. prol.). denique de scriptis eius Gennad. vir. ill. 11: 'Euagrius monachus (praeter alia multa in quibus et 'librum C sententiarum' et 'L sententiarum') edidit et paucas sententiolas valde obscuras et ut ipse in his ait solis monachorum cordibus cognoscibiles quas similiter ego Latinas edidi', et 17 Rufinum et ille commemorat cum Origene 'Xysti Romani sententias' et 'Euagrii sententias' Latinis exhibuisse atque 'horum omnium quaecumque praemissis prologis a Latinis leguntur, a Rufino interpretata' esse adnotat. fuerunt igitur Euagrii Pontici sententiae et eiusdem disciplinae Pythagorae et Zenonis esse putabantur atque Sexti sententiae, Rufinus autem et Sextianas vertit et Euagrianas. itaque Euagrii sententiae quod Sexto tam cognatae sunt iam non mirabimur.

de versione Latina infra videbimus, interim Graeca circumspiciamus. apud Damascenum ea singulis capitibus dispersa reperiri supra dixi, sed non solus servavit, immo ipsae Euagrii sententiae aetatem tulisse videntur. exstant enim collectiones quibus prorsus eaedem sententiae continentur tres, alphabeta gnomica duo cum tertia sylloga analphabeta. sunt autem haec

I inc. Ἀρχὴ σωτηρίας ἡ ἑαυτοῦ κατάγνωσις (s. 24, vulgo Nili; ed. ap. Orelli opusc. sentent. 1, 320 Patrolog. Gr. ed. Migne 79, 1249)

II inc. Ἄτοπόν ἐστιν τὸ διώκοντα κτλ. (s. 24, ed. ap. Migne 40, 1267 ut Euagrii)

III inc. Ἀρχὴ ἀγάπης ὑπόληψις δόξης (s. 24, ed. ap. Migne 40, 1269 ut Euagrii)

quae in codicibus quos quidem novi plerumque Nili nomine feruntur eadem confusione qua alia quoque Euagrii et Nili opuscula 'sunt permista et inserta, ne dicam confusa in antiquis codicibus, ut aegre discerni possint' (Suaresius Nili op. p. 613), quarum coll. II et III propter Damascenum Euagrio dederunt editores recentiores, coll. I Nilo reliquerunt; quae tamen quin Euagrii Pontici sint omnes, iam dubitari nequit. nam Pythagorica etsi in coll. I plurima sunt, in coll. II multa, pauca in coll. III, insunt tamen in omnibus neque sententiis aut stilo inter se differunt et numero quoque eclogarum tertia alteras exaequat. atque codicibus accedit ipsius Damasceni auctoritas. nam non solum eaedem sunt sententiae quae exstant in codicibus et apud Damascenum, sed ipsas illas quas supra dixi tres collectiones eodem quo secundum opti-

mos codices eas enumeravi ordine Damascenus adhibuit et sub finem plerumque capitum adscripsit. vide enim quae singulis locis deinceps proferuntur

Dam. Α cap. 19 p. 357: I 2. II 11. 25; duo priora
Κ 3 p. 563
Ε cap. 8 p. 481: II 14. 15. III 4; item
Π 21 p. 661. Φ 1 p. 707
Ε cap. 17 p. 515: I 9. 11
Υ cap. 17 p. 703: II 4. 5. III 3. 11. 12
Φ cap. 7 p. 714: I 7. II 3. 12. III 22.

qua re non solum quod Euagrium collectionum auctorem esse coniecimus comprobatur, sed quod multo maius est iam via aperitur ad quaestionem gravissimam de origine ac compositione gnomologii illius amplissimi quod Ioannis Damasceni falso nomine fertur, falso Parallelorum, falsissimo Sacrorum parallelorum titulo. quamquam rem nunc persequi non licet, nam de toto hoc argumento longe accuratiora propediem nos edocebit et omnibus his quaestionibus certum fundamentum primus parabit F. Loofs. id unum igitur demonstrasse satis sit, etiam qui 'Sacra' illa composuit vetustiora gnomologia suum in usum convertisse. nam etsi Euagrii sententias esse probavimus, tamen ipsa hac triplici forma eas ab illo editas esse negaverim: florilegia sunt ex Euagrii sententiis excerpta. ceterum quod 'Sacrorum' auctor Euagriana pauca primo (de deo) et alteri (de homine) libro inseruit, plurima tertio ('Parallelis') dedit, qua de re Loofsius benigne me certiorem fecit, ipsa singularum sententiarum natura explicatur.

verum ad tres quas dixi iam accedit quarta sylloge eaque Euagrii nomine inscripta. legitur autem in maximo illo gnomologiorum et sacrorum et profanorum thesauro cuius locupletissimum codicem habemus Paris. Gr. 1168, ubi fol. 74ᵛ collectae exstant 10 sententiae Εὐαγρίου inc. Ἄτοπόν ἐστι διώκοντα τὰς τιμὰς κτλ. quarum prima quidem eadem est cum coll. II 1, s. 2 autem cum III 5, porro s. 6 = I 6 etc. tamen ne forte existimes hac sylloga genuinum Euagrii gnomologium aut eius saltem epitomam contineri, e quo tres illae excerptae sint, unum moneo quo simul natura atque origo quartae huius collectionis quam certissime evincitur. paucae sunt Euagrii sententiae, sed novam quandam (Εἰ βούλει γνῶναι θεόν, προλαβὼν γνῶθι σαυτόν i. e. II 2) deprehendimus in ea parte thesauri Parisiensis ubi compositae leguntur Κλήμεντος sententiae (cod. 1168 fol. 76ᵛ), eadem autem apud Damascenum exstat Γ cap. 2 p. 402 post eclogam aliquam Clementis. item coll. I 8 inter Euagrianas quidem omittit Parisiensis, habet tamen (cod. 1168 fol. 49) admixtam sententiis Gregorii Theologi et subiunctam notissimae eiusdem (ex orat. 27) eclogae (quae et ipsa e Pythagoricis originem duxit cf. Sext. 289) Μνημονευτέον θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον — eadem vero (nisi quod in editionibus vulgatis Ioannis Chrysostomi aliquod excerptum interponitur) Euagrii illam sententiam antecedit apud Damascenum Δ cap. 3 p. 427 — ita igitur res est: collectio Parisiensis ex ipso Damasceno derivata est, neque Euagrii tantum sententiae sed omnia fere florilegia sacra illius thesauri, id quod propediem me fusius commonstraturum esse scito. itaque quarta hac collectione facile carere videbimur, nisi ubi in Damasceni verbis rectiora codicibus servavit (cf. ad s. 8. 76). verum peculiare horum quoque quae integra descripta habeo Parisiensis thesauri florilegiorum sacrorum pretium in eo consistit quod ex illis item atque in profanis accidit in Maximi et similium opera devenerunt si quas apud eos cum aliorum tum Euagrii sententias legimus — quae res vel in Euagrii tam exiguo sententiarum numero facile demonstratur, in aliis partibus clarissime apparet. nam quae in Parisiensi collectae sunt, eae ad unam omnes Euagrii lemmate iisdem verbis in variis Maximi capitibus reperiuntur, in capite 41 autem cum Par. 3 et 8 una transcripsit etiam huius ordinem servavit; contra illa quae in Parisiensi inter Clementinas delapsa est, item apud Maximum cap. 56 legitur Κλήμεντος nomine insignita, et altera quam Parisiensis errore ad Gregorianas rettulit, a Maximo iterum cum ea quae in Parisiensi praecedit tamquam τοῦ Θεολόγου religiose descripta est in cap. 52 (περὶ μνήμης). itaque egregio exemplo iam totam fere gnomologiorum sacrorum propagationem explicatam habes et oculis propositam. nam ita res se habet, ut dubitari omnino nequeat: singulorum auctorum sententiae a Damasceno in multifaria capita distributae, in thesauro Parisiensi rursus prout cuiusque esse videbantur collectae, a Maximo iterum in capita discerptae, ex Maximo in florilegiorum recentiorum turbam dispersae sunt. iam velim memineris e. g. sententiae illius Epicuri Ζῆν ἄμεινον ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον κτλ., vides quam varia fata habuerit: ad Pythagoricos (33, inde cum Syris Stob. flor. 5, 28 Porph. ad Marc. 29), Euagrium (I 6), Damascenum (Α 37), Parisiensem (Eu. 6), Maximum (c. 21), ceterorum gregem deinceps delata est. quae simul

documento sit quam non fieri possit ne dicam deceat, ut gnomologiorum Graecorum historiam aeque describamus florilegiis sacris ut volunt neglectis et tamquam exsectis.

ad Euagrium ut redeamus, propter Maximum et qui ab eo pendent Parisiensem collectionem quarto loco adiciendam esse duxi, quamquam ipsa e Damasceno fluxit. quod autem et Maximus e Damasceno habet quae nunc in Parisiensi sylloga desunt (17. 71), et Parisiensis quae in Damasceno nunc non leguntur (Par. 3. 4), aut in hoc sunt quae tres Euagrii collectiones excedunt, his rebus non immorabimur, nam de iis recte iudicari nequit antequam 'Sacrorum' iusta editio parata et structura perquisita erit. interim cetera Damasceni aut aliorum Euagriana adscribere dubitavi cum ex quibus operibus sumpta sint non liqueat neque Pythagoricis similia in iis inesse videantur; immo iam in 'Sacra' Damasceni ex vetustioribus quae fuere florilegiis errores irrepsisse, iterum Euagrii exemplo quam certissime demonstratur. nam s. 76 'Ανθεῖ πρὸς ἐπιστήμην ψυχὴ κτλ. quam Damasceni Γ 4 p. 404 codices Euagrii nomine inscribunt, e Damasceno sumpsit compilator Parisiensis (8), inde ut Euagrianam accepit et propagavit Maximus (c. 41 cf. s. p. 48, 2), minime Euagrii est, sed Philonis de somn. 2 p. 622 M.; neque id nunc agimus ut Euagrii fragmenta omnia colligamus, sed ut 'sententiarum' reliquiae quantum Sexti aut Pythagoricorum disciplinae servaverint et ipsae collectiones quem locum in gnomologiorum historia universa habuerint componamus. 'Euagrium autem, monachum, constat quidem, multa scripsisse, eorumque quaedam tum fragmenta et citationes habemus in codice regularum, in Patrum vitis et apophthegmatibus in catenis, in libris excerptorum, in thesauro ascetico et in scholiis ad Climacum, nec non apud Palladium, Socratem, Climacum, Dorotheum, Maximum et Nicephorum, itemque in Damasceno Billii et Palladio Bigotiano; sed difficultatem parit non mediocrem, quod fuse probatum est a doctis, et saepe adparet, etiam in marginibus nostris, nempe eadem cum libris impressis, tum in exemplaribus, manu exaratis, modo Euagrio, modo Nilo adsignari' (Coteler. mon. eccl. Gr. 3, 544). ceterum de vita libris doctrina Euagrii (ad quem scriptus est Gregorii Nazianzeni liber περὶ θεότητος) post veteres (cf. e. g. Tillemont mém. hist. eccl. 10, 385 Fabricius Bibl. Gr. 9, 284 Migne in Rufino Patrolog. Lat. 21, 200. 448 et Euagrio Patr. Gr. 40, 1213 Assemanus Biblioth. Orient. 3, 1, 45) optime nuper egit J. Dräseke Patristische Untersuchungen 1889 p. 117.

restat ut de Latina versione sententiarum Euagrii videamus, cuius etiamnunc specimina superesse dicuntur. etenim Gallandus cum Euagrii libello de octo vitiosis cogitationibus appendicis instar nonnulla edidit 'quae in suo exemplari legebat vetus interpres, sive Rufinus, sive Gennadius, ex aliis fortasse Euagrii lucubrationibus asceticis excerpta' (ap. Migne 40, 1275). unde sumpta sint non comperi, sed quae exstant haud spernenda videntur. ibi enim post alia leguntur: 'quod autem quavis etiam morte acerbius existimandum sit oratione privari, praeclare nos docet propheta Daniel, quippe qui prius duxerit mori, quam vel horae momento precatione orbari. dei crebrius recordari quam spiritum ducere oportet'. Gildemeisteri aciem haec Euagrii fragmenta non fugerant (v. Sext. p. XXXIX), verum in ipso Sexto eorum non meminerat. nam ultima verba nil sunt nisi Sexti s. 289 Συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν ἢ ἀνάπνει quae omnes codices et editores Rufinum faciebant vertentem 'ore prius deum habeto in mente quam respiras', scilicet rescribendum erat 'crebrius'. quod autem et in Sexti et in Euagrii versione eandem vocem adhiberi videmus, si quid his rebus tribuere licet cum certa argumenta desint, indicio esse videtur 'veterem interpretem' Euagrii eundem esse cum Sexti interprete Rufino.

iam vero alia sententia interposita, tamquam Pythagoricorum recordatus 11 deinceps sententias profert quae ad unam omnes inter Pythagorica et Sextiana recurrunt, neque solum Pythagoricae sunt sed eodem ordine — id quoque iam Gildemeister animadvertit — leguntur initio florilegii Monacensis quae est epitome gnomologii illius quod ἐκλογὴν ἐκ τῶν Δημοκρίτου καὶ 'Εγχειριδίου τοῦ 'Επικτήτου καὶ τῆς πρὸς Δημόνικον ἐπιστολῆς τοῦ 'Ισοκράτους καὶ ἑτέρων φιλοσόφων se esse praedicat (v. Wachsmuth Studien p. 166), ut sint epitome capitis primi quod est περὶ θεοῦ, earumque sententiarum excerptio quas Pythagoricas esse aliunde novimus. haec si ita ut in versione antiqua leguntur iam habuit Euagrius, quaestio gravissima oritur. nam aut Pythagorica omnia illius gnomologii quae a ceteris facile secernuntur sunt Euagrii et ceteris resectis genuinas illas Euagrii 'sententias' recuperatas habebimus, aut florilegium Monacense i. e. illius gnomologii epitome Euagrio est antiquior. illud tamen quominus statuamus, prohibent ipsius Euagrii de quibus egimus collectiones, quibus cum Democriti et so-

ciorum gnomologio prorsus nulla est familiaritas. igitur nil relinquitur nisi ut concludamus Euagrio cum alia Pythagoricorum scripta quibus in suis 'sententiis' usus est, tum florilegium praesto fuisse Monacensi gemellum, cuius partem primam data aliqua occasione transcripserit. utut est dum de origine huius veteris translationis certiora edoceamur, satius esse duxi has sententias non inter Euagrianas infra describere, sed gnomologio illi Democriti al. relinquere, quod neque 'Byzantinum' est neque 'restitutum' ut alio loco ostendam, sed vere Pythagoricum et cum Pythagoricis restituendum.

de ipsis Euagrii quas nunc edimus sententiis ut verbum tantum addam — nam nimia iam praefatus sum prae paucitate sententiarum — non ipsum Euagrii librum, quem propter Pelagianismi suspicionem intercidisse dixerim, sed sententiarum florilegium nos tenere arbitrabar. alphabeta quidem gnomica (quae multa sunt in codicibus et ea quam primum colligenda) sat vetusta exstant, sed si hac forma Euagrius sententias condidit, cur tertiam collectionem diversam adiecerit, sane mirum est. sed certiora in ipsis sententiis deprehenduntur. nam s. 34 et 36 Κάκιστον μνῆμα κτλ. et Μέγιστον μνῆμα κτλ. interposita s. 35 Λάλει ἃ δεῖ κτλ., aut 10 et 54 Κάκιστόν ἐστι πάθεσι δουλεύειν αἰσχροῖς et Δεινόν ἐστι πάθεσι δουλεύειν σαρκός, et praesertim s. 38 et 39 Ξένος καὶ πένης θεοῦ κολλούριον· ὁ δεχόμενος αὐτὸν ταχέως ἀναβλέψει excerptorem produnt nimis facili manu alphabeta colligentem, nisi forte ipsum Euagrium cum ex Sexti aut Pythagoricorum libris suas sententias decerpserit tale artificium secutum esse existimabimus. nam florilegium certe est, tam diversa sunt et inter se confusa quae in acrostichidis formam coacta videmus, et initia potissimum sententiarum non inventa sed a compilatore deformata sunt. singula autem e Pythagorica aliqua collectione excerpta esse manifestum est.

atque ut quae ratio inter Euagrium Pythagoricosque intercedat paullo accuratius examinemus, prima collectio tota est vere Pythagorica, nam licet nonnullae iisdem verbis in nostris syllogis non legantur, tamen omnes ex eadem et opinionum et verborum patria prodierunt et colorem servaverunt, novum tamen in usum scite auctor convertit sive deflexit sententias, velut s. 22 Χριστιανοῦ ἀνδρὸς scripsit pro Κυνικοῦ ἀνδρός, s. 9 Ἱερέα in locum vocis Βασιλέα substituit, s. 5 Εὐσεβὴς οὐχ ὁ πολλὰ θύων mutavit in οὐχ ὁ πολλοὺς ἐλεῶν. item ubi nova sententia evadit, Pythagorica verba dignoscuntur velut s. 15. 20. 23. — paullo minus aperta res est in altero alphabeto. iam rara exempla quae totidem verbis cum Pythagoricis congruant, tamen hic quoque vestigia ubique adsunt et verba Pythagorica tamquam pellucent. itaque lege solutior est altera haec compositio ut non iam integras sententias afferat, sed memoriam sequatur et lectiones Pythagoricas quodammodo coalescere dixeris velut s. 28-30. 32-33. sed quod gravius est, media collectione inde a s. 36 et forma sollemnis iam deseritur acrostichide utut fit performata (cf. s. 34 et 36, 38 et 39) et peculiaris cuiusdam philosophiae indicia emergunt (cf. s. 38/9. 41 al.), quae ne obscuriora videantur vitae monasticae patrum Aegyptiorum meminisse iuvabit. sed ita utrumque alphabetum comparatum est ut unum auctorem facile agnoscas, cf. s. 7 et 27. 14 et 38. 9 et 33. 5/15 et 32 al. — iam vero tertia collectio et forma et argumento prorsus differre videtur. tamen et in his subsunt Pythagorica et ea similiter deformata atque in superioribus cf. s. 56 cum s. 15, et s. 54 etiam propius abest ab antiquo exemplo quam s. 10, ita ut hanc quoque ab eodem auctore profectam esse certum sit. accedit quod et ipsa 24 sententiis constat ut alphabeta duo (nam quod s. 68 et 69 in codicibus discerpuntur itemque in coll. II s. 43, contra rei naturam factum est), ut eundem numerum auctor voluisse videatur licet acrostichidem dimiserit. sed vinculo iam solutae sententiae procedunt et singulae magis magisque inter se cohaerent (cf. s. 49 et 50. 61 sqq.); hinc diversa illa huius collectionis species (Sexti aphorismis ea in re similior), hinc nova illa et in Pythagoricis inaudita velut s. 51. 52. 57 (cf. 44). 59. 60. 69 et de scriptura sacra atque Iesu Christo sententiae 61-68. ita quod florilegium esse coepit Pythagoricum per acrostichides excerptum et a medio altero alphabeto paullatim novis dictis commiscetur, tertia collectione desinit in gnomicam compositionem forma solutam. quae si his rebus accuratius perpensis vel ita ut nunc sunt ipsi Euagrio tribuere malueris, iam ego non amplius refragabor. unum addam, eiusdem trium collectionum originis indicia apparere etiam in verbis aut notionibus quibusdam communibus quae breviter in fine componam: ἀρχή 1. 49; εὐσεβής 5. 32; ἐλεῶν 5. 52; φίλος 7. 27. (46. 69); ἱερεύς 9. 33; ξένος 14. 38; πάθεσι δουλεύειν 10. 54; ἀνεπίληπτος 23. 33; φιλόδοξος 37.

59; φιλόπονος 21. 43 (cf. 25); πραΰτης 42. 50; εὐεργετεῖν 40. 66; θεωρία 44. 54. 57; ὕδωρ 41. 59; χρυσός 46. 72. (6); ἀναφαίνεται 31. 68; ἀρέσκειν 19. 55; μισεῖν 48. 60; φθεγγόμενος 15. 32; cf. ἀγάπη 49. 50; κτῆμα 34. 36; ἀρετή 11. 12. 51; λογισμός 51. 70; ἀληθής 61. 67. 69. 71. (44); ὑπερήφανος 51. 60; ἔργῳ — λόγῳ 4. 8. 11; ἃ δεῖ 35. 45.

'sententias' inscripsi simpliciter neque habui quomodo distinguerem. nam neque C neque L sententiarum librum neque ipsas sententias περὶ ἀπαθείας tenemus et multa quae exstant Euagrii opuscula sententiosa quomodo digerenda sint et cum veterum testimoniis concilianda non expedio (velut quas volunt esse veteres Rufini versiones, ap. Migne 40, 1273 cf. 21, 205, in codicibus Paris. 2025 saec. XII fol. 117 et 2708 saec. XV fol. 15 feruntur ut 'proverbia Evagrii de graeco in latinum translata a beato Jeronimo'), quae licet in iis Euagrius Pythagoricorum vestigia non ita presserit, apte cum nostris conferentur sententiis, quae quin Euagrii Pontici sint ut iterum moneam prorsus dubitari nequit. sed de origine et argumento sententiarum si quae restant rectius agetur una cum quaestionibus Sextianis.

codicum multitudine, nam libri abundant, in recensendis tribus collectionibus — quarum numeros continuare quam iterare malui — abstinui, vulgatam plerumque neglexi. codicem Barberinum qui Euagrii, non Nili nomen praemittere dicitur (cf. Galland ap. Migne 40, 1216 C) doleo me olim praeteriisse; ceterum etiam in cod. Mosquensi 325 saec. XII inter Nili opera leguntur fol. 331 νουθεσίαι κατὰ ἀλφάβητον inc. Ἀρχὴ σωτηρίας (i. e. coll. I) adscripta nota καὶ ταῦτα ὁμοίως εὗρον (sc. ἐν ἄλλῳ Εὐαγρίου). recentiora florilegia (ut Georgidem al.) praeter Maximum procul habui omnia. denique codicibus usus sum hisce:

M = Monac. Gr. 498 (Nili) saec. X f. 104
I contulit E. Wölfflin in usum H. Schenkelii
qui amicissime mihi ut solet concessit
II. III Christio intercedente mihi contulit G. Karo
P = Paris. Gr. 913 (Nili) saec. XII f. 190

I.

1 Ἀρχὴ σωτηρίας ἡ ἑαυτοῦ κατάγνωσις.

2 Βέλτιον λίθον εἰκῇ βαλεῖν ἢ λόγον.

Sext. 152 αἱρετώτερον λ. εἰ. βάλλειν ἢ λ. cf. Clit. 28 Pyth. 7 Porph. 14 Origen. in Reg. Magistri 11

3 Γίνου τοῖς πᾶσιν ὡς σὺ θέλεις τοὺς πάντας.

cf. Sext. 89 = 210ᵃ ὡς θέλεις χρήσασθαί σοι τοὺς πέλας, καὶ σὺ χρῶ αὐτοῖς

4 Δικαιοσύνην μᾶλλον ἔργῳ ἢ λόγῳ ἄσκει.

Sext. 606 δικαιοσύνην ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ ἄσκει

5 Εὐσεβὴς οὐχ ὁ πολλοὺς ἐλεῶν, ἀλλ' ὁ μηδένα ἀδικῶν.

Clit. 6 εὐσεβὴς οὐχ ὁ πολλὰ θύων, ἀλλ' ὁ μηδέν(α) ἀδικῶν

6 Ζῆν ἄμεινον ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καὶ θαρρεῖν ἢ ταράττεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.

Pyth. 33 cf. Porph. 29 (Epicur. fr. 207 cf. Usener p. LX) ζῆν κρεῖττον κτλ.

7 Ἡδὺς ἐκεῖνος φίλων ὁ τὴν ψυχὴν διατρέφων.

8 Θεὸν ἔργοις μὲν σέβου, λόγῳ δὲ ὕμνει, ἐννοίᾳ δὲ τίμα.

9 Ἱερέα φρόνησις καὶ βίος καὶ εὐγένεια ποιεῖ.

cf. Sext. 457 Clit. 58 Pyth. 15 βασιλέα φρόνησις, οὐ διάδημα ποιεῖ

10 Κάκιστόν ἐστι πάθεσι δουλεύειν αἰσχροῖς.

cf. 54. Sext. 75ᵃ δεινότατόν ἐστιν πάθεσι δουλεύειν. cf. Pyth. 23 Porph. 34

11 Λόγῳ μὲν τὴν ἀρετὴν δίδασκε, ἔργῳ δὲ αὐτὴν κήρυσσε.

12 Μὴ τὸ ἔχειν ἀρετὴν καλὸν εἶναι νόμιζε, ἀλλὰ τὸ ὡς δεῖ.

Clit. 138 item (sed om. εἶναι et in fine add. καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ)

13 Νόμον τιμῶν κατὰ νόμον ζήσεις.

14 Ξένος ἐκεῖνος. οὐ ξένα τὰ τοῦ κόσμου.

15 Ὁ φθονῶν ἑαυτὸν ζημιοῖ· ὁ γὰρ κατ' ἄλλου κακῶς φθεγγόμενος φθάνει πάσχων ὑφ' ἑαυτοῦ κακῶς.

Sext. 477 ὁ φθονῶν ἑαυτὸν ζημιοῖ et 327 Pyth. 13ᵃ ὁ βουλευόμενος κατ' ἄλλου κακῶς, φθάνει κακῶς πάσχων (πάσχων ὑπὸ σεαυτοῦ κακῶς Pyth.)

16 Πλούσιον μήτε κολάκευε μήτε παρόξυνε.

17 Ῥώννυσι μὲν οἶνος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν λόγος θεοῦ.

cf. Pyth. 95 ῥώννυσι μὲν οἶνος τὸν δεσμὸν τῆς ψυχῆς κτλ.

18 Σιτίοις χρῶ οὐ τοῖς ἡδέσιν, ἀλλὰ τοῖς ὠφελίμοις.

19 Τοῖς ὄχλοις πειρώμενος ἀρέσκειν τῶν ὄχλων ἔσῃ ὅμοιος.

Sext. 534 ὁ τοῖς πολλοῖς πειρώμενος ἀρέσκειν πολλοῖς ὅμοιος

20 Ὑπὲρ πάντα καταχρῶ τῷ σώματι.

cf. Sext. 71ᵃ νίκα τὸ σῶμα ἐν παντί cf. i. 29

21 Φιλόπονος ἐκεῖνος, ᾧ χρόνος περισσεύει.

Clit. 83 φιλοπόνῳ χρόνος περισσεύει

22 Χριστιανοῦ ἀνδρὸς μὴ τὸ σχῆμα ἀποδέχου, ἀλλὰ τὸ τῆς ψυχῆς φρόνημα.

Sext. 462 Pyth. 59 κυνικοῦ μὴ τὸ σχῆμα ἀποδέχου, ἀλλὰ τὴν μεγαλοψυχίαν ζήλου, cf. ad s. 9. 56. 15. 40

23 Ψέγειν τὸν ἀνεπίληπτον εἰς θεὸν ἁμαρτία.

Sext. 194 ψέγειν ἄνδρα σοφὸν καὶ θεὸν ἴσον ἁμάρτημα

24 Ὤτων καὶ γλώσσης μέγας ὁ κίνδυνος.

Clit. 144, 3 item, cf. Sext. 352

I inscr. τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου γνῶμαι P: τοῦ αὐτοῦ (sc. Nili) γνῶμαι M; Euagrii lemmate fere Dam. 1 = Dam. M 3 p. 594 sine lemmate (ante Nilum) ‖ σεαυτοῦ P 2 = A 19 p. 357 = K 3 p. 563 ‖ βαλεῖν εἰκῇ Dam. utrobique 3 ὡσεὶ M: ὡς σοὶ vulgo rectius 4 ἢ] καὶ M 6 = A 37 p. 375: Par. 6: Max. c. 21 7 = Φ 7 p. 714 ‖ cf. 27; φίλος M²Dam.: ὁ φίλος vulgo 8 = Δ 3 p. 427: Par. inter sententias Gregorii Theologi: Max. c. 52 item cf. s. p. 48, 2 ‖ τὸν θεὸν Dam.Par.Max. ‖ μὲν] σεμνοῖς Dam. edit.: Par. recte ‖ λόγοις Dam.Par. vulgo ‖ δὲ post. om. Dam. edit.: Par. recte 9 = E 17 p. 515 'Euagrii, al. Nili' 10 πάθεσι] πᾶσι vulgo 11 = E 17 p. 515 post 9 14 οὗ] ᾧ vulgo 15 post ζημιοῖ add. κόσμου MP cf. 14 16 παρόξυναι M 17 = O 7 p. 629: Max. c. 30 ‖ μὲν γὰρ Dam. ‖ τὸ om. Dam.Max. 18 = A 26 p. 365 'Nili', sed seq. lemma Euagrii huc referendum ‖ οὐ] μὴ Dam. 19 ὁμοίως P 20 καταχρῶ] 'mortifica' vertit Orelli 21 οὐ περισσεύει M vulgo 22 = X 4 p. 725 ‖ τῆς ψυχῆς τὸ φρόνημα Dam. 23 = O 9 p. 630 = X 2 p. 723 s. lemm.

II.

25 Ἄτοπόν ἐστιν τὸ διώκοντα τὰς τιμὰς φεύγειν τοὺς πόνους, δι' ὧν αἱ τιμαί.

26 Βούλει γνῶναι θεόν, προλαβὼν γνῶθι σεαυτόν.
cf. Pyth. 11 βούλει γνωσθῆναι θεῷ, ἀγνοήθητι μάλιστα παρὰ ἀνθρώποις et Sext. 577 γνῶθι θεόν, ἵνα γνῷς καὶ σαυτόν cf. 394

27 Γνήσιος φίλων ὁ τὰς περιστάσεις κοινούμενος.
cf. Clit. 92 περιστάσεις δοκιμάζουσι φίλους

28 Δεινόν ἐστι μέγα φρονεῖν μικρὰ πράττοντα.

29 Ἐν παντὶ τὸ οἴεσθαι εἰς τὸ εἰδέναι ἐμποδίζει.

30 Ζωῆς ἀλόγου δαίμων ἡγεμών.
in 28—30 coaluerunt memoriae Sextianae 198 (Pyth. 91) ποίει μεγάλα μὴ μεγάλα ὑπισχνούμενος et 199 οὐ γενήσῃ σοφὸς οἰόμενος εἶναι πρὸ τοῦ εἶναι cf. 349 . . κακοὶ δαίμονες οὐκ ἐμποδίζουσιν et 305 (Pyth. 54 Porph. 16) κακῶν πράξεων κακὸς δαίμων ἡγεμών ἐστιν

31 Ἡ τῆς ψυχῆς εὐγένεια ἐκ τῆς εὐτονίας ἀναφαίνεται.

32 Θεοσεβὴς ἐκεῖνος ὁ μὴ καθ' ἑαυτοῦ φθεγγόμενος.

33 Ἱερὸν θεοῦ ἄνθρωπος ἀνεπίληπτος.
cum 32—3 cf. Sext. 46 ἱερὸν ἅγιον θεοῦ διάνοια εὐσεβοῦς. ἄριστον θυσιαστήριον θεῷ καρδία κ. κ. ἀναμάρτητος

34 Κάκιστον κτῆμα βίος ἀδόκιμος.

35 Λάλει ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ καὶ οὐκ ἀκούσεις ἃ μὴ δεῖ.
cf. Sext. 153 Clit. 29

36 Μέγιστον κτῆμα φίλος ἀδιάπτωτος.

37 Νόσημα ψυχῆς γνώμη φιλόδοξος.

38 Ξένος καὶ πένης θεοῦ κολλούριον —

39 Ὁ δεχόμενος αὐτὸν ταχέως ἀναβλέψει.

40 Πάντας μὲν εὐεργετεῖν καλόν, μᾶλλον δὲ τοὺς μὴ δυναμένους ἀμείβεσθαι.
cf. Sext. 479 μᾶλλον τοῖς μὴ δυναμένοις σε ἀμείβεσθαι χαρίζου

41 Ῥήτωρ ἐν δικαιότητι ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος.

42 Σωφροσύνη καὶ πραΰτης ψυχῆς Χερουβίμ.

43 Τὸ ἔντιμον ἐν γήρᾳ εἶναι ἀπόδειξις τοῦ φιλόπονον πρὸ γήρως γεγονέναι· τὸ σπουδαῖον ἐν νέῳ ἐχέγγυον τοῦ ἔντιμον ἐν γήρᾳ ἔσεσθαι.

44 Ὑπερῷον ψυχῆς θεωρία ἀληθής.

45 Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ.
Sext. 141 Clit. 25 item

46 Χρυσὸν κίβδηλον ἄμεινον ἢ φίλον κεκτῆσθαι.

47 Ψυχὴ καθαρὰ μετὰ θεὸν θεός.
cf. Sext. 292 ψυχῆς ἀγαθῆς ἔρα μετὰ θεόν

48 Ὦ ἀπὸ τῆς φιλαυτίας τῆς πάντα μισούσης.

III.

49 Ἀρχὴ ἀγάπης ὑπόληψις δόξης.

50 Καλὸν πλουτεῖν ἐν πραΰτητι καὶ ἀγάπῃ.

51 Λικμήτωρ ἀρετῆς λογισμὸς ὑπερήφανος.

52 Λεία ὁδὸς ὑπὸ ἐλεημοσύνης γίνεται.

53 Ἄδικος δικαστὴς μεμολυσμένη συνείδησις.

54 Δεινόν ἐστι πάθεσι δουλεύειν σαρκός.
cf. 10. Sext. 75_a δεινότατόν ἐστιν πάθεσι δουλεύειν cf. Pyth. 23 Porph. 34

55 Εἰ θέλεις ἄλυπος εἶναι, θεῷ ἀρέσκειν σπούδαζε.

56 Ὁ καλῶς φροντίζων ἑαυτοῦ φροντίζεται ὑπὸ θεοῦ.
cf. Sext. 459 Clit. 59 Pyth. 15 ὁ βασιλεύων ἀνθρώπων καλῶς βασιλεύεται ὑπὸ θεοῦ

II inscr. τοῦ αὐτοῦ γνῶμαι P: τοῦ αὐτοῦ γνῶμαι κατὰ στοιχεῖον M[1] marg. 25 = Ε 18 p. 518 'Eiusdem' post Nil. = Φ 5 p. 713 'Euagrii': Par. 1: Max. c. 32 cf. Harris fragments of Philo p. 81 ‖ τὸ om. Dam.Par.Max.: τὸν M ‖ διώκειν Dam. p. 713 ‖ πεφύκασι γίνεσθαι add. Dam. p. 713 26 = Γ 2 p. 402 'Euagrii' praecedente 'Clementis' ecloga: Par. inter Clementinas: Max. c. 56 Κλήμεντος cf. s. p 48, 2 ‖ εἰ βούλει male et Par. et Max. 27 = Φ 7 p. 714 post 7 ‖ φίλος MDam. cf. 7 28 et 29 = Υ 11 p. 703 ‖ 29 propter Sextum fort. exspectaveris τὸ οἴεσθαι εἰς τὸ εἶναι, cf. Dam. Ο 6 titulum περὶ οἰήσεως καὶ δοκήσεως, καὶ ὅτι κρεῖττον τὸ εἶναι τοῦ δοκεῖν· ἐμπόδιον γὰρ τοῦτο πρὸς ἀρετήν 30 = Α 24 p. 362 35 = Α 19 p. 357 post 2 = Κ 3 p. 563 post 2 cf. Harris p. 79: Par. 10: Max. c. 47 ‖ ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ Max. 36 = Φ 7 p. 714 post 27 37 νόσημα δὲ P 38 et 39 = Ε 8 p. 481 = Π 21 p. 661 = Φ 1 p. 707 ‖ 39 ὁ δεξάμενος Dam. p. 481 ‖ αὐτοὺς Dam. ubique 40 μάλιστα vulgo ‖ δυναμένους vulgo recte: βουλομένους MP 43 = Par. 3: Max. c. 41 ‖ τὸ δὲ σπουδαῖον Par.Max. ‖ πρὸ γήρους — ἐν γήρει ἔσεσθαι P 45 φιλήσει P 48 = Χ 1 p. 721 ‖ μειούσης Escor. Υ — III — 2 s. XIV in ras.

III inscr. τοῦ αὐτοῦ γνῶμαι P: sine inscr. M 51 = Υ 11 p. 703 post 29 52 = Ε 8 p. 481 post 39 cf. Harris p. 105 53 = Δ 19 p. 447: Par. 2: Max. c. 5 ‖ μεμολυμμένη M 56 = Π 2 p. 634 sine lemm.

57 Σώφρων καρδία λιμὴν θεωρημάτων.

58 Ὅταν θέλῃς σαυτὸν γνῶναι τίς εἶ, μὴ συγκρίνῃς τίς ἦς, ἀλλὰ τί γέγονας ἐξ ἀρχῆς.

cf. Sext. 398 πρὸς οὗ γέγονας εἰδὼς γνώσῃ σαυτόν

59 Λάκκος ἄνυδρος φιλόδοξος ψυχή.

60 Ὑπερήφανος ψυχὴ πανδοχεῖον λῃστῶν, μισεῖ δὲ ἦχον γνώσεως.

61 Ἀληθοῦς ἀνδρὸς πλάνη κακὴ τὸ μὴ εἰδέναι τὰς Γραφάς.

62 Εἰ φοβῇ τὸν θεόν, ἐκ τῶν δακρύων γνῶθι.

63 Ἄρρηκτον ὅπλον ταπεινοφροσύνη ψυχῆς.

64 Δένδρον παραδείσου φιλάρετος ἀνήρ.

65 Ἰησοῦς Χριστὸς ξύλον ἐστὶ ζωῆς. χρῶ αὐτῷ ὡς δεῖ καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃς εἰς τὸν αἰῶνα.

66 Εὐεργέτει τοὺς ὄντως πτωχοὺς καὶ βρώσῃ Χριστόν.

67 Ῥώμη ἀληθὴς τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα ἐσθίειν.

68 Εἰ φιλεῖς τὸν Χριστόν, τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρεῖν οὐκ ἐπιλήσῃ· ἐκεῖθεν γὰρ ἀναφαίνεται εὐεργέτης μετὰ θεόν.

cf. Sext. 176 σοφὸς ἀνὴρ εὐεργέτης μετὰ θεόν

69 Ὁ κατὰ θεὸν φίλος ῥέει γάλα καὶ μέλι τοῖς ἀληθέσι λόγοις, ῥᾴθυμος δὲ ψυχὴ τοιοῦτον οὐχ ἕξει φίλον.

de τοῖς ἀληθέσι λόγοις (sc. περὶ θεοῦ) cf. Sext. 355 sqq. 441

70 Ὠμὸς δεσπότης φιλήδονος λογισμός.

cf. Sext. 72 φιληδόνου ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει et 75b Clit. 85 Pyth. 76 Porph. 34 ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι καὶ ὠμοὶ δεσπόται, cf. ad s. 10. 20

71 Σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσόν ἐστι θάπτειν.

72 Ὁ φοβούμενος τὸν θεὸν κατὰ θεὸν πάντα ποιεῖ.

cf. Sext. 433 ἐκλεκτὸς ἄνθρωπος ποιεῖ μὲν πάντα κατὰ θεὸν κτλ

IV.

(1) Ἄτοπόν ἐστι διώκοντα τὰς τιμὰς κτλ. = 25

(2) Ἄδικος δικαστὴς μεμολυσμένη συνείδησις = 53

(3) Τὸ ἔντιμον ἐν γήρᾳ εἶναι ἀπόδειξις κτλ. = 43

73 (4) Χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸν τῆς κενοδοξίας δαίμονα· ὃ γὰρ ποιήσεις καθαιρήσειν αὐτήν, τοῦτο ἀρχή σοι κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται.

74 (5) Μὴ ἀποδέχου ἐγκράτειαν διωκομένης πρᾳότητος· ὅστις γὰρ βρωμάτων ἢ πομάτων ἀπέχεται, θυμὸν δὲ ἀλόγως κινεῖ, οὗτος ἔοικε ποντοπορούσῃ νηὶ καὶ ἐχούσῃ δαίμονα κυβερνήτην.

(6) Ζῆν ἄμεινον ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον κτλ. = 6

75 (7) Φυτὸν μεταφερόμενον συνεχῶς καρπὸν οὐ ποιεῖ.

76 (8)* Ἀνθεῖ πρὸς ἐπιστήμην ψυχή, ὁπότε αἱ τοῦ σώματος ἀκμαὶ χρόνου μήκει μαραίνονται.

77 (9) Ἀγάπη τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τοῦ θυμοῦ θεραπεύει.

(10) Λάλει ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ καὶ οὐκ ἀκούσεις ἃ μὴ δεῖ = 35

57 = Κ 15 p. 570 59 et 60 = Υ 11 p. 703 post 51 61—68 non agnoscit Dam. 63 ὅπλων M 64 δένδρον παραδείσου cf. sent. ad fratr. p. 1281 C Migne 65 ξύλον ζωῆς cf. cap. pract. ad Anatol. p. 1221 B Migne cf. Apocal. 2, 9 δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου τοῦ Θεοῦ cf. 22, 2 68 cf. 1 Ioh. 5. 3 αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. Apocal. 22, 14 μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς || ἐπιλάθῃ P vulgo || ultima verba ἐκεῖθεν γὰρ κτλ. non nova sunt sententia, sed respiciunt ad s. 66/67 69 = Φ 7 p. 714 post 36 || λόγοις αὐτοῦ (ῥᾴθυμος κτλ. om.) Dam. οὐκέξει P 71 = Α 19 p. 357 post 35: Max. c. 35 || τὸ σιγᾶν Max. 72 = Α 4 p. 307 || πράττει Dam.

IV inscr. Εὐαγρίου Par. 72, 1 = Ε 18 p. 518 Φ 5 p. 713 Max. c. 32 v. s. 72, 2 = Δ 19 p. 447 v. s. 73 = Max. c. 34; est Euagrii cap. pract. ad Anatol. 20 p. 1225 D Migne ubi χαλεπὸν δ. τ. τ. κ. λογισμόν· ὃ γὰρ ποιεῖς εἰς καθαίρεσιν αὐτοῦ, τ. ἀ. σ. κ. ἑ. καθίσταται: inde Par. et Max. etc. lectio optime illustratur 74 = Π 15 p. 654: Max. c. 19 || Βρωμάτων ἢ πομάτων ἀπεχόμενος . . κινῶν κτλ. Max. 75 = Δ 23 p. 448: Max. c. 25 || οὐ ποιήσει καρπόν Dam. 76 = Γ 4 p. 404: Max. c. 41 Εὐαγρίου, est autem Philonis de somn. 2 p. 622 M. ubi ἀνθεῖ γὰρ ἡ ψυχὴ πρὸς ἐπιστήμην, ὁπότε κτλ. || αἱ et χρόνου om. Dam. cf. Harris p. 92: Max. = Par. 77 = Α 18 p. 356: Max. c. 6 || φλεγόμενα et θεραπεύειν (?) Dam.: Max. = Par. 77, 10 = Α 19 p. 357 Κ 3 p. 563 v. s.

(Aus dem Rhein. Mus. für Philol. XLVII, 4)

Zu den neuen Bruchstücken des Stobäus
(Nachtrag zu S. 130)
und den Sprüchen des Euagrius.

Durch die oben zu Stob. fr. 4 u. 15 angeführten Stellen in Wyttenbachs Commentar zu Plutarch war ich auf eine Leidener Hs. (Γνῶμαι Σοφῶν) aufmerksam geworden, die offenbar ähnliches enthielt wie die oben mitgetheilten Bruchstücke. Die Hs., um die es sich vermuthlich handelte, Voss. Gr. in Qu. 18 ('Apophthegmata vel gnomae Sapientum' der Catalog p. 396) war aber damals von Leiden verschickt, so dass ich der Sache nicht sofort nachgehen konnte. Ich habe sie inzwischen in Bonn benutzen können und theile das Ergebniss gleich hier mit: es ist genau ein zweites Exemplar der oben veröffentlichten Stobäusfragmente. Die Hs. besteht aus verschiedenen zusammengebundenen Hs.-Resten, und fol. 8—13 sind das Stück und zwar das Schlussstück einer solchen bis auf diesen Rest zu Grunde gegangenen Hs., ungefähr derselben Zeit wie Vat. Gr. 1144; eine moderne Hand setzte über fol. 8 den Titel γνῶμαι σοφῶν, unter dem denn auch Wyttenbach die Hs. citirt. fol. 8 beginnt jetzt Μακάριον οὐ τὸ τυγχάνειν κτλ. = fr. 4 und gibt dann ununterbrochen (die Lemmata fortlaufend im Text) die sämmtlichen folgenden Fragmente. Was auf das letzte Wort γένωνται (fr. 30) folgt, Ἐν πολέμοις κτλ., in der letzten Zeile von fol. 8^v und zwar ohne jeglichen Absatz, ist jedoch nicht etwa eine Fortsetzung der Stobäusfragmente, sondern ein ganz neues Gnomologium (auch in Vat. Gr. 1144 erhalten), das ich anderwärts behandeln werde. Es fehlt dagegen der Anfang, aber auch hier werden wir Verluste für Stobäus kaum zu beklagen haben, denn das oder die ehemals vorhergehenden Blätter enthielten vor den auf der Rückseite des letzten unten beginnenden Stobäusauszügen wohl noch verschiedenes Andere, wahrscheinlich irgend eines der übrigen im Vat. Gr. 1144 stehenden Stücke.

Viel neues erfahren wir aus Voss. nicht, der Text ist gegen Vat. sogar sehr verwahrlost, immerhin hat er allein zu fr. 5 das Lemma Ἀρκεσιλάου bewahrt und das Dictum passt in der That sehr gut zu dem was uns von sonstigen Aussprüchen des Arkesilaos überliefert ist (vgl. Zeller Philos. d. Griech.^{3} 3, 1, 496); verkehrt war es, wenn Wyttenbach das Lemma mit dem voraufgehenden fr. 4 zu verbinden glaubte. Auch die übrigen Lesarten seien der Vollständigkeit halber hier kurz zusammengestellt: fr. 5 ἔφη δεῖν. fr. 6^a θεοῦ] θ' | οἱ (sic). fr. 9 ὃν οὐκ ἐφῆμέρως (also mit Pyth. ἐφημέρως zu lesen). fr. 10 οὐ καθέξεις] οὐκάθέζειν. fr. 11 μεμετριμένη. fr. 12 inc. περὶ θεῶν: . μὴ συνεχῆ κτλ. — νοήσεις — δυσαρρωστήσεις. fr. 13 περὶ τῶν καλλῶν. fr. 14 περὶ = Vat. — οὐδὲν] οὐδὲ δὲ. fr. 15 περικλέα περικλῆς ὁ Ξ. (ohne Absetzung des Lemmas) — μυούμενος] μ άμενος (sic) — οὐδὲ ἔφη — οὐδεὶς τῶν ἐχθρῶν ἐπενθίμη. fr. 17 μισεῖς recte. fr. 18 ἀργοὶ] αἰγοὶ. fr. 20 καὶ γὰρ om. — οἰκονομηκοὶ — κοινωνηκεῖν — διάγων — τε καὶ σφηκῶν vix recte. fr. 22 σωκράτ(ους) — ἑταίρων recte — τὸν . . δυσχεραίνοντας — πολλὰ = Vat. (!). fr. 23 ἐξέρου = Vat. (!) — ἀρττέον (ἀρκτέον Vat.). fr. 27 τὰ ἄλλα καὶ (om. Vat.). fr. 30 ἐχθροὶ recte.

Zu den oben S. 131 ff. gemachten Anführungen sei ferner bemerkt, dass die Clitarchsprüche im Bonner Kaisergeburtstagprogramm 1892 (siehe jetzt Gnomica I Lips. Teubner 1892 p. XXXVII), die Pythagorassprüche aber noch nicht im ind. schol.

HIONIS

'V R

R

expressae

57 Σώφρων καρδία λιμὴν θεωρημάτων ... 85 Pyth. 76 Porph. 34 ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι καὶ

58 Ὅταν θέλῃς σαυτὸν γνῶναι
τίς ἦς, ἀλλὰ τί γέγονας ἐξ ἀ
cf. Sext. 398 πρὸς οὗ γέγονας

59 Λάκκος ἄνυδρος φιλόδοξος ψ

60 Ὑπερήφανος ψυχὴ πανδοχεῖ
ἦχον γνώσεως.

61 Ἀληθοῦς ἀνδρὸς πλάνη κακι
Γραφάς.

62 Εἰ φοβῇ τὸν θεόν, ἐκ τῶν δ

63 Ἄρρηκτον ὅπλον ταπεινοφρο

64 Δένδρον παραδείσου φιλάρετ

65 Ἰησοῦς Χριστὸς ξύλον ἐστὶ ζ
δεῖ καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃς εἰς

66 Εὐεργέτει τοὺς ὄντως πτωχοὺ

67 Ῥώμη ἀληθὴς τὸ τοῦ Χριστο

68 Εἰ φιλεῖς τὸν Χριστόν, τὰς ἐ
οὐκ ἐπιλήσῃ· ἐκεῖθεν γὰρ ἀν
μετὰ θεόν.
cf. Sext. 176 σοφὸς ἀνὴρ εὐερ

69 Ὁ κατὰ θεὸν φίλος ῥέει γάλ
θέσι λόγοις, ῥᾴθυμος δὲ ψυ
φίλον.
de τοῖς ἀληθέσι λόγοις (sc. περὶ
441

70 Ὠμὸς δεσπότης φιλήδονος λ
cf. Sext. 72 φιληδόνου ὁ θεὸς

57 = K 15 p. 570 59 et
δρον παραδείσου cf. sent. ad fratr.
Apocal. 2, 9 δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ
1 Ioh. 5. 3 αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη
ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία
nova sunt sententia, sed respiciunt
οὐκέξει P 71 = A 19 p. 357 post
IV inscr. Εὐαγρίου Par.
= Max. c. 34; est Euagrii cap. pra
καθαίρεσιν αὐτοῦ, τ. ἀ. σ. κ. ἐ. καθ
c. 19 ‖ Βρωμάτων ἢ πομάτων ἀπεχ
76 = Γ 4 p. 404: Max. c. 41 Εὐα
μην, ὁπότε κτλ. ‖ αἱ et χρόνου om.
θεραπεύειν (?) Dam.: Max. = Par.

2

Bonn. aest. 1892 erschienen sind, sondern statt deren die o. S. 134 f. in Aussicht gestellten Sprüche des Epictet und Moschion (jetzt auch Gnomica II Lips. 1892), und so wie die Dinge einmal zusammenhängen, sei es gestattet, bei dieser Gelegenheit auch zu den im ind. schol. Bonn. hib. 1892/3 edirten Sprüchen des Euagrius (jetzt Gnomica I p. XLVII) einen kleinen Nachtrag zu liefern.

Unter den Schriften des Euagrius vom Pontus, dessen Sprüche in den engsten Beziehungen zu Sextus und andern Pythagorikern stehen, läuft seit Alters auch in lateinischer Uebersetzung (als Fortsetzung des Traktats 'De octo vitiosis cogitationibus') ein Stück um, dessen theilweise Uebereinstimmung mit dem sog. Florilegium Monacense (hinter dem Meineke'schen Stobäus) bereits Gildemeister zu Sextus p. XXXIX erkannte (danach Wachsmuth Studien S. 164), und dessen mögliche Bedeutung für die Geschichte der Democrit-Epictet-Isocrates-Sammlung ich Gnomica I p. IL erörterte. Ueber die Herkunft dieser von den Frühern Rufinus oder Gennadius beigelegten 'alten' Uebersetzung war bisher nichts zu ermitteln. Dafür ist es aber unterdessen gelungen, das griechische Original selbst wiederaufzufinden, wodurch nun die ganze Frage endgültig entschieden wird. Es ist erhalten im cod. Paris. Gr. 1220 s. XIV, den ich selbst 1885 für Apophthegmen u. ä. tractirt hatte, ohne des Euagrius weiter zu achten, da die Euagriussprüche ohnehin meist in Nilushss. stehen. Bei der Ausarbeitung des Euagrius jedoch erinnerte ich mich der Hs. wieder und ersuchte Herrn Dr. Bethe auf alle Fälle um eine genauere Beschreibung der darin befindlichen Euagriusstücke. Seine freundlichen Mittheilungen trafen leider zu spät ein, um noch in den Gnomica berücksichtigt werden zu können, weshalb ich sie, um die Sache sofort zu erledigen, gleich an dieser Stelle mit vorlege. Die Hs. (früher Reg. 1770 und als solcher für Euagrius benutzt von Cotelier, Eccles. Graec. monum. 3 [1686] p. 68) enthält also

fol. 270 (ohne Titel) Ἐπειδὴ πρώην δεδήλωκας κτλ. = Euagr. cap. pract. ad Anatol. Migne Patrol. Gr. 40, 1220 bis καὶ θεολογικῆς συνεστώς p. 1221 D cf. Cotelier p. 547, 'Evagrii monachi opusculum de vestibus monachorum Aegypti' der Catalog.

folgen fol. 271 Εὐαγρίου ὅροι παθῶν ψυχῆς λογικῆς, inc. Ἰκτερός, expl. πεπιστευμέναι = Migne p. 1264—1268.

folgen fol. 271 unten τοῦ αὐτοῦ γνῶμαι, inc. Ἀρχὴ σωτηρίας, expl. κίνδυνος = coll. I (Gnomica I p. LII, also auch eine Bestätigung für die Autorschaft des Euagrius vgl. p. LI, Cotelier p. 544, für den Text sonst unerheblich).

folgt fol. 271ᵛ lin. 1 τοῦ αὐτοῦ, inc. Εἰ ἡμέρα κυρίου ὡς χίλια ἔτη, expl. ψαλτήριόν ἐστι νοῦς καθαρὸς ὑπὸ πνευματικῆς κενούμενος γνώσεως, mir nicht bekannt.

folgt ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Εὐαγρίου συγγραφέντος ὑπὸ Παλλαδίου, inc. Ἐπέστησαν τούτῳ τρεῖς δαίμονες ἐν σχήματι κληρικῶν, expl. βαρεῖσθαι ὑπὸ τῆς μονότητος (cf. Pallad. historia Lausiaca c. 86 Migne 34 p. 1194 B), ed. Cotelier p. 117.

folgt fol. 272 lin. 1 Εὐαγρίου πρὸς Ἀνατόλιον, περὶ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν, inc. Ὀκτώ εἰσι, expl. πλῆθος ὁρώμενον = Migne p. 1272—1276 B, zuerst gedruckt von Bigot in Palladii vita S. Io. Chrysost. Paris. 1680 p. 349 'e duobus codicibus Regiis' d. i. unser Paris. Gr. 1220 = Reg. 1770 und Paris. Gr. 39 = Reg. 3441 fol. 214 (der hiermit schliesst); Bigots Abschrift 'e codice Regio' steht im Paris. Gr. 3099.

Darauf folgt nun aber noch, wovon auch im Catalog nichts bemerkt, fol. 272ᵛ unten, ohne besondern Titel Πέντε εἰσὶν αἱ ἐργασίαι, δι' ὧν ὁ θεὸς θεραπεύεται κτλ. und das ist genau das, womit die 'alte' lateinische Uebersetzung von 'De octo vitiosis cogitationibus' fortfährt: 'Quinque sunt opera, quorum adiumento Dei benevolentia conciliatur' sqq. und so fort bis καὶ ἑνὶ μόνῳ ἑνωθήσεται = 'et duntaxat uni copulabitur', Migne p. 1278 A. Der Rest des fol. 273 ist leer, fol. 274 folgt τοῦ ἁγίου Νείλου κτλ. Wie das Stück in der lateinischen Uebersetzung unter die Schriften des Euagrius gerieth (hinter 'De octo vitiosis cogitationibus' wie eine dazu gehörige Fortsetzung), ist danach leicht erklärlich, aber dass Euagrius der Verfasser sei, daran ist jetzt überhaupt nicht mehr zu denken. Denn dieses ganze Stück ist, wie ich schon nach der lateinischen Uebersetzung geargwöhnt hatte und nun klar in die Augen springt, nichts als ein ganz gemeines junges Florilegium aus wenigen z. Th. ganz bekannten Sprüchen, aber ohne jede Spur von Euagrius, und zwar stehen im Par. sogar meist noch die alten Lemmata, die keinen Zweifel mehr übrig lassen. So ist zum Anfang am Rande ganz klar und deutlich beigeschrieben τοῦ μεγάλου Βασιλείου; zu Ὥσπερ τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἡμέτερον κτλ. = 'Quemadmodum corpus hoc nostrum' sqq. τοῦ Χρυσοστόμου. Als ganz neue Sentenz folgt auf στερηθῆναι προσευχῆς = 'precatione orbari': Μνημονευτέον γὰρ θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον = 'Dei crebrius recordari quam spiritum ducere oportet', das ist aber, wie sich nun herausstellt, genau Gregor. Naz. or. 27 (nicht Sextus 289 vgl. Gnomica I p. XLVIII). Darauf kommt der berufene Abschnitt Ἀνανεούσθω ὁ περὶ θεοῦ λόγος (om. μᾶλλον) ἢ τὰ σιτία. Συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν ἢ ἀνάπνει κτλ. = 'Fac sermonem de deo frequentius quam cibum repetas. Da operam ut crebrius deum in mente habeas quam spiritum ducas' sqq. (natürlich wie alles Uebrige als fortlaufender Theil dieses Florilegs), in der That nichts anderes als das dem 1. Capitel des Democrit-Epictet-Isocrates-Gnomologiums entsprechende Stück des Florilegium Monacense, auch im Wortlaut durchweg mit ihm übereinstimmend (doch ohne die Erweiterungen unserer Hss., Wachsmuth a. a. O.). Das nächste, Τῆς μὲν φρονήσεως ἔργον κτλ. = 'Prudentiae munus' sqq. hat das Lemma Ἡσυχίου; dann folgt, immer fortlaufend, doch wie ein besonderer Titel Ὅρος ψυχῆς. Ψυχὴ τοίνυν ἐστὶν κτλ. = 'Anima est viva' sqq. und so fort; endlich gegen Schluss Οἱ ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἢ ἀργίαν ἢ ἀπαιδευσίαν σημαίνουσιν = 'Diurni somni' sqq. mit dem Lemma περὶ ὕπ(νου) Δημοκρίτου, oft in Florilegien, stammt aus Stob. Flor. 6, 55 Mein. Darauf folgt dann noch τοῦ ἁγίου Μαξίμου. Πᾶσα ψυχὴ κτλ. = 'Quaevis anima' sqq. bis ἑνωθήσεται = 'copulabitur'. Das letzte Stückchen 'Octo sunt cogitationes . . . irae et fornicationis' fehlt im Paris. Gr. 1220.

Kurz ein ganz junges Florilegium, das etwa so zu ediren wie es einem in den Weg gekommen unerlaubt wäre: es hat mit so vielem seinesgleichen zu warten, bis nach Bearbeitung der älteren originalen Sammlungen auch an diese spätesten Ausläufer die Reihe kommt. Seinen Werth hat es ja freilich schon durch die Auslassung der in die nicht wenigen Hss. des Florilegium Monacense eingedrungenen fremdartigen n. 9—13. Natürlich mit Euagrius hat das Ganze nicht das Geringste mehr zu thun, Euagrius hat dieses bis auf Maximus Confessor (7. Jhdt.) herabreichende kleine Florilegium ebensowenig gekannt wie Rufinus oder Gennadius die

)HIONIS

Γ V R

R

m expressae

57 Σώφρων καρδία λιμὴν θεωρημάτων.

58 Ὅταν θέλῃς σαυτὸν γνῶναι
τίς ἦς, ἀλλὰ τί γέγονας ἐξ ἀ
cf. Sext. 398 πρὸς οὗ γέγονας

59 Λάκκος ἄνυδρος φιλόδοξος ψ

60 Ὑπερήφανος ψυχὴ πανδοχεῖ
ἦχον γνώσεως.

61 Ἀληθοῦς ἀνδρὸς πλάνη κακι
Γραφάς.

62 Εἰ φοβῇ τὸν θεόν, ἐκ τῶν δ

63 Ἄρρηκτον ὅπλον ταπεινοφρο

64 Δένδρον παραδείσου φιλάρετ

65 Ἰησοῦς Χριστὸς ξύλον ἐστὶ ζ
δεῖ καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃς εἰς

66 Εὐεργέτει τοὺς ὄντως πτωχοὺ

67 Ῥώμη ἀληθὴς τὸ τοῦ Χριστο

68 Εἰ φιλεῖς τὸν Χριστόν, τὰς ἐ
οὐκ ἐπιλήσῃ· ἐκεῖθεν γὰρ ἀν
μετὰ θεόν.
cf. Sext. 176 σοφὸς ἀνὴρ εὐερ

69 Ὁ κατὰ θεὸν φίλος ῥέει γάλ
θέσι λόγοις, ῥᾴθυμος δὲ ψυ
φίλον.
de τοῖς ἀληθέσι λόγοις (sc. περὶ
441

70 Ὠμὸς δεσπότης φιλήδονος λ
cf. Sext. 72 φιληδόνου ὁ θεὸς

57 = K 15 p. 570   59 et
δρον παραδείσου cf. sent. ad fratr.
Apocal. 2, 9 δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ
1 Ioh. 5. 3 αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη
ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία
nova sunt sententia, sed respiciunt
οὐκέξει P   71 = A 19 p. 357 post
IV inscr. Εὐαγρίου Par.
= Max. c. 34; est Euagrii cap. pra
καθαίρεσιν αὐτοῦ, τ. ἀ. σ. κ. ἑ. καθ
c. 19 ‖ Βρωμάτων ἢ πομάτων ἀπεχ
76 = Γ 4 p. 404: Max. c. 41 Εὐα
μην, ὁπότε κτλ. ‖ αἱ et χρόνου om.
θεραπεύειν (?) Dam.: Max. = Par.

85 Pyth. 76 Porph. 34 ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι καὶ

lateinische Uebersetzung gemacht haben[1]. Lehrreich aber ist der Fall immerhin, indem er so recht deutlich zeigt, wie in dieser versplitterten Litteratur jeder Tag Neues bringt und selbst das an sich Unbedeutendste beitragen kann, Schwierigkeiten, wie sie sich in dieser eigenartigen Ueberlieferung fortwährend ergeben, aus dem Wege räumen zu helfen.

Bonn, August 1892. A. Elter.

[1] Wahrscheinlich ist sogar diese sog. 'alte' lateinische Uebersetzung einfach — modern, und — nach Paris. Gr. 1220 gemacht. Gedruckt ward sie zuerst von Billy (Billius) in Io. Damasceni opera Paris. 1577 p. 549 unter dem Titel 'Euagrii ad Anatolium de octo vitiosis cogitationibus', Traktat und Florilegium zusammen wie ein Stück, 'ex locupletissima Reginae matris Bibliotheca petitum'. Die Uebersetzung ist also wohl keiner lateinischen Hs. entnommen, sondern rührt wie ja auch die des Io. Damascenus von Billy selbst her und dann ist, wie mir eben noch Herr H. Omont (26. Sept.) freundlichst mittheilt, die von ihm benutzte Hs. keine andere als gerade unser Paris. Gr. 1220, der einst dem Cardinal Ridolfi und dann Catharina von Medicis gehörte. Dass Billy trotz der Lemmata den fremden Anhang mit Euagrius zusammendruckte, ist freilich merkwürdig, merkwürdiger wie diese Lemmata, die auch er wenigstens z. Th. noch hat und die auch bei ihm die Fremdartigkeit der Fortsetzung erkennen lassen, später in den Ausgaben verschwinden. Es stehen nämlich bei Billy am Rande ausser einigen Inhaltsangaben (wie auch zum Anfang 'Quinque sunt opera' sqq.) noch die Lemmata 'Chrys. de Orat.' zum Absatz 'Quemadmodum corpus' sqq. in der Mitte = Paris. Gr. 1220, ferner zu 'Dei crebrius'] 'Naz.', dieses richtig ergänzt; die übrigen in Paris. Gr. 1220 fehlen freilich seltsamerweise, dafür steht aber noch 'Naz.' je zu 'Homo nulla re] Parum cauta] Sane ratiocinationis] Animae purae] Nulla omnino] Sagax atque'], was also Billy fälschlich zugesetzt haben müsste (wie auch den Schlusssatz 'Octo . . fornicationis'); endlich hat er dem Ὅρος ψυχῆς in Paris. Gr. 1220 entsprechend in besonderer Zeile die Ueberschrift 'Definitio animae'. — Billy's lateinischer Text ging im Ganzen so über in die Bibliothecae Patrum seit der zweiten Auflage von de la Bigne Paris. 1589 t. 5 p. 1332 (die erste erschien 1575 ff.), so in die Colon. 1618 t. 4 p. 926 und die Lugdun. 1677 t. 5 p. 1234. Dagegen seit der Paris. 1644 t. 5 p. 700 bleibt von den Lemmaten, ob durch Zufall oder Absicht weiss ich nicht, nur mehr das einzige nach Paris. Gr. 1220 berechtigte 'Chrysost. de orat.' (und zwar wie in Paris. Gr. 1220 jetzt neben den Anfang des Absatzes gestellt), und so hat auch die Lugdun. 1677 t. 27 p. 98. Als dann Bigot 1680 von 'Euagr. ad Anat. de o. vit. cog.' nach ebendemselben Paris. Gr. 1220 (u. 39) das griechische Original edirte (s. o.), brach er richtig mit πλῆθος ὁρώμενον ab und liess das angehängte Florilegium Πέντε εἰσὶν αἱ ἐργασίαι, das ja wirklich mit Euagrius nichts gemein hat und von Billy nur so mitgenommen war, einfach bei Seite. Die erste griechisch-lateinische Bibliotheca Patrum, Galland 1770 t. 7 p. 577 verband endlich den griechischen Text Bigots (Euagr.) mit dem landläufigen lateinischen (Euagr. und Floril.), indem sie, wo der griechische aufhört, den lateinischen ruhig weiterlaufen lässt, ohne die Herkunft und Fremdartigkeit der Fortsetzung zu ahnen: 'Graeca porro ex Bigotiano edito descripsimus, apposita vulgata interpretatione in Bibliotheca Patrum Parisiensi exstante; neque illa praeterea omisimus, quae in suo exemplari legebat vetus interpres, sive Rufinus, sive Gennadius, ex aliis fortasse, ut videtur Tillemontio (mém. eccl. 10 p. 385), Evagrii lucubrationibus asceticis excerpta'; die Marginalien aber (Rubriken und Lemmata) sammt der Ueberschrift 'Definitio animae' sind hier auf einmal ganz verschwunden: damit ist die letzte Spur des Florilegiums verwischt und der umfangreichere 'alte' lateinische Euagrius, der uns so lange genarrt, fertig. Blosser Abdruck von Galland ist Migne.

Universitäts-Buchdruckerei von Carl Georgi in Bonn.

GNOMICA II

EPICTETI ET MOSCHIONIS

QVAE FERVNTVR

SENTENTIAE

AB

ANTONIO ELTER

EDITAE

ex ind. schol. Bonn. aest. MDCCCXCII seorsum expressae cum corollario

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCXCII

Epicteti nomine apud Ioannem Stobaeum sententiarum magnus numerus legitur, quas Epicteti non esse inter viros doctos constat, nam neque in dissertationum libris servatis talia reperiuntur et a disciplina Epictetea aliena sunt, sed ad Sexti et Pythagoricorum sententias nuper editas multo propius accedunt et eiusdem fere aetatis similisque ingenii produnt scriptorem gnomicum dignum potius qui cum illis quam cum Epicteto conferatur. quisquis autem composuit aut Epicteti nomen inscripsit, in florilegiis eadem saepius Moschionis cuiusdam nomine feruntur, et in Moschionis quae exstant sententiarum collectionibus multa insunt cum illis communia; quae apud Stobaeum non reperiuntur, et ea ita comparata sunt, ut eundem auctorem facile agnoscas sive Epictetum personatum sive Moschionem quem aeque ignoramus. et licet numero delectu dispositione sententiarum longe inter se differant atque speciem praebeant diversissimam, tamen adeo ea omnia inter se cohaerere, ut facili opera illud gnomologium unde et Epicteti et Moschionis q. d. sententiae fluxerint in pristinam formam restitui eiusque natura atque indoles monstrari possit, dudum intellexi cum Moschionis collectiones tum ineditas pertractarem. has interim Henricus Schenkl ex suis meisque schedis protulit (die epiktet. Fragmente 1888, p. 77), nunc idem et Stobaei Epictetea et Moschionis florilegia duo singula deinceps apte exhibuit in Epicteti dissertationum editione (append. C—F) p. 461 sqq. quare iam meum esse duxi ut post Sextum hoc quoque gnomologium sive Epicteti sive Moschionis dicere malumus ex variis syllogis in antiquum statum reductum proponerem.

agitur autem de collectionibus hisce:

C) de sententiis Epicteti quas per varia capita distributas servavit Stobaeus (Epictet. ed. Schenkl app. C p. 461), quibuscum coniungendae sunt

D) sententiae Epicteti quas cum Stobaei fragmentis codicis Vaticani 1144 nuper edidi (mus. rhen. 47, 130, Schenkl app. D p. 479), ita ut eius quod excerpsit Stobaeus gnomologii Epictetei has habeamus partes

Ecl. II fr. 11—14 (D 1—4) ex cap. 11 ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον

Ecl. II fr. 17—21 (D 5—8) ex capp. 32 sqq. περὶ φιλίας

Flor. 1, 125—171 Hense (cf. mus. rhen. 39, 392) = 1, 46—52. 5, 84—106. 1, 54—57. 5, 107—117. 3, 77—78 Mein. (C 1—47) ex cap. περὶ ἀρετῆς

Flor. 9, 40—48 Mein. (C 48—56) ex cap. περὶ δικαιοσύνης

Flor. 45, 19 Mein. (C 57) ex cap. περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν

et Flor. 46, 79—88 Mein. (C 58—67) ex cap. περὶ ἀρχῆς.

his accedunt

F) Μοσχίωνος ὑποθῆκαι (inc. Παραφύλαττε σαυτὸν κτλ.) in multis codicibus traditae (Schenkl app. F 1—18 p. 486) et

E) Μοσχίωνος γνῶμαι (inc. Βέλτιον ὀλιγάκις κτλ.) collectionis amplissimae Parisiensis (cod. 1168) prof. 300—324 (Schenkl app. E 1—25 p. 481). inter has syllogas quae ratio intercedat quaeritur.

ac primum quidem mirum est Moschionis illas recensiones saepius cum Epicteteis quam inter se congruere, nam coeunt E 2 = F 16 et E 8 = F 6; contra F 11—13. 16. 18 = C 1—3. 7. 9 et E 9. 10. 11 = C 13. 15. 27, unde elucet non ita diversa ea esse ut de communi fonte desperandum sit, nam apparet subesse ordinem ex quo omnes pendeant eumque prae ceteris a C teneri. neque tamen ab ordine descivit F, nam ita convenit inter C et F, ut ordine religiose servato ex pleniore sylloga suum uterque delectum instituisse censendus sit, et si C et F componas illam recuperaveris: F 1—10 || F 11—13 = C 1—3 || F 14. 15 et C 4—6 || F 16 = C 7 || F 17 et C 8 || F 18 = C 9. quare hoc simul efficitur F non totius operis, sed exordii tantum esse epitomen, nam ultra F 18 = C 9 non pertinet.

paullo difficilior res est in E, sed ex parte vidimus ordinem eum sequi cum F C consentaneum: E 8—11 = F 6. C 13. 15. 27; idem cadit in priores eclogas

huius recensionis, nam E 1. 2. 7 = C 4. 7 (= F 16). 36. quod explicari nequit nisi sumimus collectionis E conditorem non semel sed iterum antiquam syllogam excerpsisse. quae si recte statuimus, haec quoque eodem modo quo F cum C coniungendae et E 3—6 inter C 7 et C 36 inserendae sunt, ita ut quattuor iam nacti simus epitomas C, F, E 1—7, E 8 sqq. sed plures supersunt Stobaei epitomae, cum non uno tenore omnia descripserit, sed hinc illinc ea deprompserit quae in singula capita distribueret, ut C 1—47 selegit quae in capite περὶ ἀρετῆς poneret. cum his fortasse alia olim coniuncta erant quae Stobaeus suis rationibus ductus aliis capitibus consignavit. atque recurrunt D 5 = E 12 (quae est alterius epitomae E) et D 8 = E 5 (quae est prioris E). qua re ni fallor demonstratur D 5—8 certe inserendas esse inter E 11 et E 7 = C 27 et C 36. quinta igitur est epitome D et quinque epitomis contextis hac quidem in parte (ab F 1 usque ad E 5 = D 8) antiquae syllogae imaginem et exemplum locupletissimum tenebimus, ut ex tabula infra proposita facile intellegetur.

...	..	..	...	D 1—4	i. s. 1-4
F 1-5	..	..	...	...	s. 5-9
F 6	..	..	E 8	...	s. 10
F 7-10	..	..	...	...	s. 11-14
F 11	C 1	..	...	...	s. 15
F 12	C 2	..	...	...	s. 16
F 13	C 3	..	...	...	s. 17
...	C 4	E 1	...	...	s. 18
F 14.15	..	..	...	[cf. Fl. 13, 33-	s. 19. 20
...	..	..	...	35]	s. 20ᵃ
...	C 5. 6	..	...	...	s. 21. 22
F 16	C 7	E 2	...	...	s. 23
...	C 8	..	...	...	s. 24
F 17	..	..	...	[cf. Fl. 97, 30]	s. 25
F 18	C 9	..	...	...	s. 26
—	C 10-12	.	...	...	s. 27-29
	C 13	..	E 9	...	s. 30
	C 14	..	...	...	s. 31
	C 15	..	E 10	...	s. 32
	C 16-26	..	...	...	s. 33-43
	C 27	..	E 11	...	s. 44
	..	..	E 12	D 5	s. 45
	..	..	...	D 6. 7	s. 46. 47
	..	E 3. 4	...	...	s. 48. 49
	..	E 5	...	D 8	s. 50
	..	..	E 13. 14	...	s. 51. 52
	..	E 6	...	...	s. 53
	C 28-30	..	...	...	s. 54-56
	..	..	...	C 48—52	s. 57-61
	..	..	E 15	C 53	s. 62
	..	..	...	C 54—56	s. 63-65
	C 31-35	..	...	...	s. 66-70
	C 36	E 7	...	...	s. 71
	C 37-47	..	...	...	s. 72-82
	C 57-67	..	...	...	s. 83-93
	..	..	E 16 sqq.	...	s. 94 sqq.

de s. 1—4 et 51 sqq. cum singulis mox videbimus, interim paullisper subsistamus. dixi nuper cum Clitarchum ederem in describenda gnomologiorum historia a codicibus semper proficiscendum esse. nunc si eclogas eo quem supra constituimus ordine comparaverimus, statim apparebit quam iuste rem egerimus. nam ipsas illas diversarum collectionum sententias in unum locum convenire videmus, quibus idem argumentum tractatur, atque cum in singulis collectionibus velut in E nullo fere ordine se excipiant, epitomis compositis optime omnia decurrunt et lacunae quibus antea hiabant quasi sponte supplentur; e. g. C 27 = E 11 (s. 44) est περὶ φιλίας, eandem autem rem spectant et E 12 = D 5 et E 5 = D 8 (s. 50) et quae intercedunt D 6. 7 et E 3. 4 quae antea inter E 2 (= C 7 F 16) et E 5 suspensae haerebant, ita ut eo quem diximus modo coniunctae egregiam sententiarum περὶ φιλίας seriem (s. 44—50) efficiant. qua re non solum pristini gnomologii ordo restituitur et qua ratione singulae sententiae inter se disponendae sint definitur — velut D 5—8 cum C 27 recte coniungi, non tamen coire cum C 28—35 si argumentum respicimus manifestum est (de E 13. 14. 6 cf. adnot.), aut C 8 Ἐξέταζε σαυτόν, πότερα πλουτεῖν θέλεις ἢ εὐδαιμονεῖν κτλ. collocandam esse ante F 17 Μὴ φεῦγε πενίαν κτλ. — sed ordine restituto natura quoque et compositio illius gnomologii aperietur ut infra accuratius persequemur.

vidimus Stobaeum largam quidem copiam sententiarum in capite περὶ ἀρετῆς exhibuisse (C 1—47), partem tamen (D 5—8) exsecuisse (inter C 27 et 28) et capitibus περὶ φιλίας dedisse. tertium excerptum ex Epicteti sententiis posuit in capite περὶ δικαιοσύνης (C 48—56). quod quem locum olim tenuerit iam investigandum est. atque quoniam scriptorem cognovimus de eodem argumento plura deinceps proferentem, certe eclogas illas περὶ δικαιοσύνης Stobaeum uno loco coniunctas repperisse, non ipsum variis partibus sparsas collegisse censebimus, ut E sententias hinc illinc delibatas contulit. iis autem quae supra composuimus eas praemissas fuisse propter F 1—9 probabile non est, quibus procul dubio profanarum sententiarum initium continetur; locum multo inferiorem fuisse monstrat E. nam cum E 11 = C 27 (s. 44), E 12 = D 5 (s. 45), E 13. 14 = s. 51. 52 verisimiliter fuerint, iam E 15 = C 53 esse animadvertimus. itaque C 48—56 ante s. 53 collocandae non sunt. neque tamen ut nunc in Stobaeo leguntur eclogas περὶ δικαιοσύνης post

eclogas περὶ ἀρετῆς i. e. post C 47 demum exstitisse putaverim, nam C 47 et C 48 tam diversi sunt argumenti ut in antiqua sylloge hanc illam excepisse nullo modo credi possit. ita enim qui hoc gnomologium confecit sententias inter se conexuit ut non solum de eadem re plura deinceps componeret, sed etiam verborum et sententiarum quadam similitudine ductus ad nova procederet. sic quae cum C 47 coniungenda sint mox apparebit. C 48—56 autem si neque subiungendae sunt neque praefigendae sed uno loco inserendae, i. e. si Stobaeus in serie C 1—47 post s. 52 eas omisit utpote capiti nono aptiores quam primo, ut D 5—8 seposuit utpote libri II capitibus περὶ φιλίας magis convenientes, vix aliam sedem ab iis desertam esse conieceris quam post C 28—30 (s. 54—56) ubi agitur περὶ ἀληθείας καὶ δόξης, praesertim si conferas s. 11 καὶ δίκαιος οὐχ ὁ διὰ δόξαν τι νείμας ἀλλὰ δι' ἀλήθειαν et C 48 quae incipit Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς ... οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς κτλ. nam tali modo verborum quadam repetitione solere nostrum gnomologum sententias inter se conectere infra videbimus. quare dum nova auxilia afferantur quibus aequior locus indicetur, C 48—56 (cum E 15 = C 53) inter C 30 et C 31 (qua de cf. adn.) ut s. 57—65 inserendas esse duxi.

facilior autem res est expeditu in ceteris quae Stobaeus servavit excerptis. atque quae in Flor. cap. 45 et 46 descripsit περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν καὶ ἀρχῆς (C 57—67) quin ea quoque uno loco item coniuncta invenerit dubitari nequit. ex E quae comparari possint ut illarum ope quo referantur cognoscamus non adsunt, tamen de sede ambigendum non est. nam quominus inter C 1—47 inseramus argumento prohibemur ab illis diverso. sed eclogarum C 1—47 ultimis proponuntur οἰκονομικὰ quaedam et omnium extrema C 47 comparatio est de navigio petita, ab eadem autem imagine incipiunt C 57—67, ita ut illa transitum fieri appareat ad πολιτικὰ quae certe cum ultimis inter C 1—47 et rebus et stilo congruunt. quin etiam C 47 et C 57 et verbis et sententia tam arte inter se cohaerent ut, nisi illius memineris, quid C 57 sibi velint verba αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος non prorsus intellegas. itaque C 57—67 cum C 1—47 (= s. 15—82) coniungere et his illa continuare (= s. 83—93) non dubitavimus; simul vides quam recte C 48—56 (περὶ δικαιοσύνης) a C 47 procul habenda esse supra contenderimus.

unum superest Stobaei excerptum seu potius excerpti exile fragmentum Vaticanum D 1—4 i. e. sententiae de deo, quas ex more illius aevi initio omnium positas fuisse non probabilis coniectura sed res est certissima. de eclogis quibusdam a Stobaeo Pythagorae (Flor. 13, 33—35) aut Hypsaei nomine (Flor. 97, 30) citatis postea dicetur.

restat E, non simplex sed duplex epitome E 1—7 et E 8—15 quae quam bene cum ordine supra demonstrato congruat non est quod iterum exponam. cum omnibus partibus optime convenit quamvis pauca et suo usus ordine delibaverit. tantum C 57—67 sprevisse videbatur, neque tamen prorsus neglexit. nam E 16 quidem cum C 67 tam cognata est, ut haud temere illi (= s. 93) hanc subiungas (= s. 94). quod si recte factum est, non minus recte cum E 15 sententias illas περὶ δικαιοσύνης C 48—56 ante C 57—67 et quae ab iis divelli nequeunt C 31—47 supra insertas esse comprobatur. — secuntur in E s. 17—25 quarum apud ceteros nulla recurrit. atque cum ex superioribus paucissima excerpserit, quod in extremis sententiis E tantum abundare videmus, sane mirum est. E 17 quidem et 18 ita comparatae sunt ut versus finem olim positas fuisse non negaverim (cf. e. g. Clitarchum qui inc. Ἔπου θεῷ, expl. Σοφοῦ . . μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ κλέος ᾄδεται), sed quae restant siquidem omnia sunt Moschionis vix iusto ordine exhibentur. possis suspicari tertiam esse epitomen, si comparaveris E 19 cum s. 14 sqq. (τύχη), E 23 cum s. 24 sqq. (πενία), tamen reliquas quomodo interseras non liquet neque credi potest E in tertio hoc delectu ne semel quidem in eclogam incidisse a ceteris collectionibus allatam. quare tutius visum est E 17—25 suo loco relinquere et in fine omnium appendicis instar collocare. hoc unum addo, ut in Moschione E, plane eodem modo in Clitarcho C — quae eadem est collectio Parisiensis — priore parte satis accurate cum ceteris recensionibus congruere, nova multa in fine adicere.

his rebus feliciter peractis et de singulis collectionibus et de antiquo gnomologio Epicteti seu Moschionis rectius iudicari potest. atque F fragmentum tantum esse sive quintae fere particulae (s. 5—26) excerptum supra iam cognovimus. plura non exstare valde dolendum est, nam etsi nonnulla et ipse praetermisit (v. s. 18. 20ᵃ—22. 24), tamen ceteros tam longe superat, ut totam illam seriem s. 6—13 fere solus servaverit, nam frustulum tantum (s. 10) inde decerpsit E. sed magis etiam mirandum est vel pusillum illud fragmentum per medii aevi saecula adeo in deliciis habi-

tum esse ut totiens describeretur (cf. i. p. 11), praesertim in codicibus Βασιλικῶν ubi plerumque legitur inter testamentum Gregorii Theologi et tractatum de bissexto — 'sunt autem praecepta.. folium quartae formae unum vix excessura; quid enim multis ad recte beateque vivendum praeceptis opus?' ut dicit Kollarius ad Lambecii comm. 5, 338.

ad Stobaeum ut transeamus, ea primum examinanda sunt quae sat integra in Florilegio q. d. leguntur. atque auctor gnomologii post sententias de deo quas D servavit, in iis quae F potissimum debentur generaliter exorsus concludit s. 13 et 14 Μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ, deinde pergit s. 15 Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ κτλ. ab hac sententia in capite περὶ ἀρετῆς incipit Stobaeus et magnum deinde eclogarum numerum in opus suum transcripsit. sed mireris eum a s. 15 neque a s. 16 Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ κτλ. initium fecisse, nam s. 15 non ἀρετὴν spectat, sed τύχην de qua antea (inde a s. 12) agitur quamque mittit scriptor inde a s. 16 ut ad ἀρετὴν progrediatur; sed quoniam verborum structura s. 15 et 16 coniunctae sunt, ea de re cum Stobaeo non disceptabimus. verum ne proxima quidem proprie ad caput περὶ ἀρετῆς pertinent. nam ne dicam de s. 18 sqq. quae sunt περὶ ἁμαρτημάτων et quarum pars (s. 19—20ª) mirum in modum sub Pythagorae nomine in cap. 13 περὶ παρρησίας legitur (cf. etiam Fl. 13, 24. 26. 27) et hanc ob causam a Stobaeo nunc omittitur, certe quae inde a s. 24 usque ad s. 43 (una excepta s. 25 qua de v. i.) plene descripsit, non sententiae sunt περὶ ἀρετῆς, sed περὶ πλούτου καὶ πενίας (suo prooemio instructae Ἐξέταζε σαυτὸν κτλ.) et περὶ σίτου καὶ ποτοῦ. quae omnia Stobaeus procul dubio ideo continuavit, quod eodem modo ea in exemplo suo coniuncta repperit neque in capita discripta habuit. nam capita si in codice fuissent aut tituli singulis partibus inscripti, in sua quaeque capita distribuisset et sententias περὶ πλούτου e. g. Flor. c. 91—97 dedisset. transcripsit igitur ut erant neque legentis sed suo commodo consuluit. quamquam ea illuc potius spectare eum non fugerat. nam ut s. 19—20ª in Flor. cap. 1 omisit ne post Flor. 13, 33—35 iterarentur, ita s. 25 nullam aliam ob causam hic praeteriit nisi quod Flor. cap. 97 (inscr. σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου), 30 etsi Hypsaei nomine eam iam collocatam videbat. — quae sequebantur sententiae περὶ φιλίας eas quidem separavit et exsecuit ut in libro II poneret unde sumpsit D, sed tam leviter rem egit, ut s. 44 quae manifesto eodem pertineret relinqueret et cum eclogis illis περὶ πότου dormitanter in capite περὶ ἀρετῆς describeret. utrimque igitur et s. 15 et s. 44 fines excessit, finibus diversissima inclusit.

inde a s. 44 quot eclogas περὶ φιλίας et qualia cum illis transiluerit non constat, cum libri I et II integri non supersint. sed in capite περὶ ἀρετῆς rursus pergit inde a s. 54, verum quae legimus aperte sunt sententiae περὶ ἀληθείας καὶ δόξης, quas ni fallor quod miscellae videbantur farragini capitis περὶ ἀρετῆς relinquere quam alium in locum deferre maluit. sententias 57—65 recte seiunxit et capiti περὶ δικαιοσύνης tribuit, sed in capite περὶ ἀρετῆς iterum inde a s. 66 composuit sententias primum περὶ ἐλευθερίας καὶ δουλείας, deinde οἰκονομικὰ nonnulla tamquam alius locus non pateret, atque ea quoque procul dubio ita descripsit ut in suo exemplo coniuncta exstabant. tam diversa Stobaeus uno in capite constipavit sua ipsius dispositione neglecta, tamen ipsi neglegentiae debemus quod per tam prolixum excerptum ordinem atque nexum sententiarum qui antiquitus fuerunt recognoscere licet. quid mirum igitur quod Conr. Gesner ordinem codicum turbatum esse ratus transpositis eclogis Stobaeo succurrere sibi visus est et C 8—30 (s. 24 sqq. Ἐξέταζε σαυτόν, πότερα πλουτεῖν θέλεις κτλ.) et 35—45 (s. 71 sqq. Ὅπερ φεύγεις παθεῖν κτλ.) in cap. περὶ σωφροσύνης (5, 84—117), C 46 et 47 (s. 81. 82) in cap. περὶ φρονήσεως (3.77. 78) detulit et C 22 (s. 39) in cap. περὶ κακίας (2,30) repetivit, quamquam ne ita quidem ut bene dispositae essent perfecit. quae nunc O. Hense in codicum ordinem restituit (cf. mus. rhen. 39, 392), recte eum restituisse et rerum argumento et ceterarum collectionum ordine comprobatur. — in C 47 explicit excerptum varii argumenti capitis περὶ ἀρετῆς, ab oeconomicis sententiis politicas (C 57—67) Stobaeus separavit. quarum unam rettulit ad cap. 45 περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν, reliquas ad cap. 46 περὶ ἀρχῆς κτλ. ut quae coniunctae erant non divelleret. locum quidem recte adsignavit, sed iterum compilatorem deprehendimus non nimis accuratum. nam cap. 46 περὶ ἀρχῆς καὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα si examinaveris, multa ibi reperies de aequo iudice dicta et similia eorum quae ex Epicteto capiti περὶ δικαιοσύνης mandaverat. qua re et ipsa id certe comprobatur, Epicteti sententias περὶ δικαιοσύνης a sententiis περὶ οἰκίας et περὶ πολιτείας remotas atque illis anteriores fuisse.

quae idcirco fusius persecutus sum, quia maxime idonea videbantur ad illustrandam artem atque rationem qua in componendo thesauro Stobaeus usus est. nam quod tam varia in uno capite congessit, documento est exemplum quod Stobaeus secutus est sententias non inscriptionibus seu paragraphis distinctas habuisse, sed delectum ipsum Stobaeum instituisse. quod quo iudicio fecerit vidimus. hinc autem explicatur diversa illa quae in Stobaeo observatur excerpendi consuetudo. nam e. g. placita philosophorum per omnia capita distribuit quippe quae ipsa secundum capita discripta essent eademque capita essent quae suae dispositioni fundamento erant. contra Epictetum in paucas easque maiores partes divisit et paucis capitibus adsignavit, quod etsi ad rem parum apte factum est, nobis eo utilius evasit ad pristinum ordinem recuperandum; rursus aliter in Epicteto rem gessit E qui ut verus florilegus hinc illinc sententias excerpsit et suo modo composuit. itaque Stobaeus e. g. definitiones s. 8 sqq. singulis capitibus tam convenientes praetermisit aut alia aliis adnexuit et diversissima constipavit potius quam iustam sedem quaereret. quae res ad fontes quoque Stobaei indagandos maximi est momenti. nam siquis dum sententiarum thesaurum condit Epictetum satis habuit paucis capitibus quoquo modo consignasse, ille collectionem ipse non composuit sed thesauro qui praesto erat usus paucis levi manu aliunde adiectis novam atque auctiorem tantum editionem paravit. haec igitur eiusque generis additamenta secernenda sunt, quibus secretis florilegium nanciscimur id quod Stobaeus adhibuit, nam multa fuerunt inde ab antiquissimis temporibus collecta quae iterum atque iterum describebantur, augendo minuendo transponendo nova facie induebantur. fundamenta operis ab ipso Stobaeo iacta non sunt, totam dispositionem aliunde accepit; quae male posita sunt magnam partem ei debentur, initia et exitus partium quas singulis capitibus ipse addidit non semper apte distinxit (ut in Epicteto et s. 15 et 44 una transcripsit), ita ut saepius et quae olim praecesserint et quae subiuncta fuerint aliquo modo divinare possimus (cf. de simili errore in Democratis sententiis a Stobaeo commisso de Stob. cod. Phot. p. 7[1]). prae ceteris autem caput περὶ ἀρετῆς (illuc enim omnia referri posse videbantur) ut nunc e codicibus restitutum est egregium adest Stobaei ingenii atque artis documentum. sed haec iam releganda sunt, nam de Stobaei fontibus et singulorum capitum velut c. 46 origine ac compositione et de gnomologiorum Graecorum historia universa alio loco uberius agetur. unum addam, Pythagorae et Hypsaei sententias (Flor. 13, 33—35 et 97, 30) in illo florilegio quod Stobaeus denuo edidit et Epicteteis auxit iam exstitisse, nam illarum gratia Epicteteae collectionis easdem sententias 19—20ᵃ et 25 omittendas esse censuit (cf. s. p. 6); ni fuissent, ipse Stobaeus si exscripsisset, cum s. 19—20ᵃ etiam s. 18 ibidem exhibuisset. sed neque aliis nominibus tam parva excerpta alio transferre neque in Epicteto ut Flor. 13, 34. 35 fieri videmus subsequentia lemmate τοῦ αὐτοῦ inscribere solebat (excepto tamen capite περὶ πολιτείας ubi codices nescio quo iure singulis eclogis τοῦ αὐτοῦ appingunt). utut est, ad Epicteti gnomologium redintegrandum cum s. 19—20 etiam Pythagorae s. 20ᵃ quae e Flor. 13, 35 accedit aeque utemur. nunc videamus de Stobaei partibus deperditis.

si in eis quae exstant C cum F comparamus, inde a s. 15 Stobaeus omnia plene descripsit exceptis quas modo dixi s. 19—20ᵃ. 25; quae antecedunt in F, in Florilegium non recepit. quae si in Eclogis posuit, nam sine causa nil abiciebat, fortasse similiter atque in libri III cap. 1 περὶ ἀρετῆς in libri I initio quod erat ἔπαινος φιλοσοφίας talia congregravit (praesertim cum profanarum sententiarum esset exordium), nam illud quoque multifarias eclogas comprehendit, velut Demetrii et Sosiadis easdem fere VII sapientium sententiarum collectiones quas nunc in cap. περὶ ἀρετῆς (1, 172. 173 Hense) legimus (cf. de Stob. cod. Phot. p. 67). ut in F, ita in E vix insunt quae Florilegii partibus inserere possis (cf. s. p. 5), quae restant igitur eadem cum diligentia probaliter in Eclogis paucis quidem capitibus exaravit. atque frustula quaedam Eclogarum Vaticani codicis beneficio nobis reddita sunt. quae tam parva sunt ut Epicteti quoque s. D 1—4 et 5—8 nonnisi rudera Epicteteorum capitis de deo et capitum περὶ φιλίας habenda sint. auctor enim qui philosophiam cottidianam tanta industria et verborum profusione persequitur, in sententiis de deo a quibus exorsus est non minus prolixum se praestiterat. quae in D exstant proprie non deum sed πῶς χρὴ εὔχεσθαι θεῷ spectant, multo plura sine dubio de diis et deorum cultu antecedebant in quibus illius aevi homines Pythagorici (cf. Sext. app. II) multi erant. alterum autem fragmentum de amicitia quod quem locum tenuerit ipsius Stobaei socordia (s. 44) prodidit, exile excerptum ex capitibus Stobaei deperditis esse collectione E demonstratur, in qua ex eisdem partibus nova plura accedunt.

nam cum in C 1—67 quae in E recurrant 6 sint, in iis quae inter C 27 et 28 excerpta sunt ut in Eclogis collocarentur 7 fere sunt περὶ φιλίας et quae cognatae sunt eclogae; cum D tantum 4 servaverit, plus 70 olim fuisse probabiliter conieceris, quarum specimen aliquod in D 5—8 recuperavimus. ex ceteris singulas quidem sententias ad certa capita (περὶ εὐδοξίας, περὶ φήμης sim.) facile rettuleris, sed Stobaeo hunc morem non fuisse vidimus ut sententias discerperet. ita neque s. 8 sqq. in Florilegio exscripsit neque s. 14 sim. in I cap. 6 περὶ τύχης neque s. 53 (E 6 quae cum eclogis de amicitia verisimiliter coniuncta erat) in II cap. 46 περὶ ἀχαριστίας. denique eorum quae restant E 16—25 neque numeris neque argumento abutar ad plenioris gnomologii formam refingendam, cum neque satis constet de his eclogis et si rem spectamus in Florilegium potius cadant quod integrum ad nos pervenit.

F cognovimus fragmentum esse ex gnomologii initio sumptum, Stobaeum repperimus totum gnomologium habuisse et per pauca capita distributum descripsisse (licet multa codicibus mutilatis perierint), restat ut quaeramus quo modo E et qui eiusdem est familiae Maximus in excerpendo Moschione versatus sit. atque ille quidem singulis sententiis hinc illinc delibatis et per duplicem (sive triplicem) epitomen excerptis re vera florilegium condidit et syllogen tam novam effecit, ut pristinae formae ne speciem quidem aut vestigia agnoscas. quo factum est ut e. g. E 12 = D 5, E 5 = D 8; E 8 = F 6, E 2 = F 16; E 9—11 = C 13—27, E 7 = C 36, vel ut ea quibus idem argumentum tractatur divulsa sint ut περὶ φιλίας E 11. 12 et E 3—5, E 14 et 23 (siquidem haec olim coniuncta fuerunt). nec solum paucas easque breviores elegit, sed etiam e contextu solvit velut s. 10 ex s. 8—13, ex s. 71 initium (cf. s. 44), ex s. 30 ultimam partem excerpsit, atque ut nunc in E leguntur, et E 1—12 et 13—25 omnes talem speciem prae se ferunt ut primo obtutu hae quidem ab Epicteto alienae videantur; sed breviores etiam e. g. sententiae περὶ δικαιοσύνης sunt, et formam coartatam excerptor reddidit: quid sit cur ab auctore ea abiudicemus ad s. 95 declarabitur. item verba interdum mutavit ut hac quoque re E a C longius distet quam F, cf. ad s. 18, et s. 32 cum breviatio minus cederet monstrum evasit; quamquam in ipso quoque Stobaeo haud minus differunt codices et Trincavelli editio, ubi multa consulto et audacius mutata sunt. quae si computaverimus, quidquid est cur apud Stobaeum Epicteto, in ceteris collectionibus Moschioni inscribantur, non diversae sunt syllogae, sed unius gnomologii varia exempla sive recensiones variis rationibus ex eodem fonte derivatae.

cum E coniungendus denique est Maximus, qui ubi Epicteti nomine nostras sententias affert, Stobaeanae sunt (ex collectionis Parisiensis epitome Stobaei deductae), ubi Moschionis, eiusdem est collectionis Parisiensis pars illa quam E designavimus. atque cum in Moschione E unum ducem sequeretur (cf. ad s. 29), accidit ut et excerpta eadem repeteret et verba (cf. ad s. 32) et ordinem teneret quem innovavit E, ita ut in singulis capitibus cum E congrueret, contra antiquam vero seriem peccaret, cf. Max. cap. 6 = E 3. 4. 5. 12 = s. 48. 49. 50. 45 (Max. cap. 8 = E 6. 14 = s. 53. 52; Max. cap. 12 = E 10. 23 = s. 32. 101 coll. 24 sqq.).

iam Epicteti seu Moschionis gnomologio omni ex parte ni fallor feliciter restituto, quoniam neque de unitate operis neque de ordine dubitari potest, sequitur ut de auctore atque compositione quid statuendum videatur exponamus. atque si rem spectamus e. g. in Stobaei capite περὶ ἀρετῆς varias partes facile distingui iam Henricus Schenkl (die epiktet. Fragmente p. 10) perspexit etsi universi gnomologii dispositio eum fugerat. naturam tamen atque indolem operis non plane assecutus est; certe quod esse dixit p. 13 'eine nach sachlichen Rubriken geordnete Sentenzensammlung unter dem Namen des Epiktet' quam in capita discribere conatus est, non satis apte dictum est. nam non est florilegium sententiarum undique decerptum, sed unius auctoris sunt aphorismi, neque secundum capita ab auctore distributi, sed altera sententia ex altera ducta est ut tamquam filum quo omnes inter se conectuntur cernere possis. quo ordine procedant ut summatim comprehendamus titulis Schenkeli similibus utamur, ordinem secuti quem supra indagavimus. sunt autem sententiae

1—4 περὶ θεοῦ

5 sqq. exordium sententiarum profanarum (περὶ ἀδοκήτου φαντασίας) et 14—15 περὶ τύχης

16—23 περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ σωφροσύνης

24—31 περὶ πλούτου καὶ πενίας

32—43 περὶ τρυφῆς καὶ πολυτελείας

(32—33 ὅτι τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελῶς διαφέρει

34—36 περὶ σίτου καὶ ποτοῦ

37—41 περὶ ἑστιάσεων

42—43 περὶ τῶν παρὰ πότον ὁμιλιῶν)

44—52 περὶ φίλων (καὶ χρημάτων)

53 περὶ ἀχαριστίας καὶ εὐχαριστίας

54—56 περὶ ἀληθείας καὶ δόξης
57—65 περὶ δικαιοσύνης
66—73 περὶ ἐλευθερίας καὶ δουλείας
(66—68 περὶ ψυχῆς καὶ σώματος
69—73 περὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων)
74—82 περὶ οἰκίας (καὶ φιλανθρωπίας)
83 sqq. περὶ πολιτείας.

quae tamen ab ipso auctore minime quidem tam distincte proferuntur. ut sententias περὶ θεοῦ mittamus (nam non nisi fragmenta servata sunt), qui s. 5 sqq. perlegerit, inveniet non simplices esse sententias, sed scriptorem generaliter exorsum similia similibus mirum in modum iniungere et tamquam verbo ad verbum deduci; ut voce ταράττει et ἀτρεμίζεις excitatur imago navis fluctibus agitatae, cui fortitudo in bello praestanda opponitur. deinde pergit ἀνδρεῖος γὰρ κτλ. et similiter ceteras virtutes persequitur, s. 13 autem ita concludit ut ad s. 11 et 12 tantum respicere videatur (δόξαν et τύχην), tum s. 14 relictis ambagibus pronuntiat Μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ. iam τύχη menti inhaeret et sequitur s. 15 Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ· καὶ γὰρ κτλ. cui statim apponit eadem verborum structura s. 16 Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ (cf. 13 ex.) ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ· καὶ γὰρ κτλ. vides non sententias esse florilegii in modum compositas aut secundum argumentum dispositas, sed ut dixi aphorismos qui non interrupto fere filo producuntur, atque ita ut saepius non res sed verbum quoddam proximae originem dederit. longum est singula persequi, quare infra diductis litteris verba aut notiones intermedias expressi, ut aliquo modo significarem quomodo singulae sententiae inter se cohaereant. pauca tamen nota digniora afferam, cetera in notis indicabuntur. s. 20ª etsi a Stobaeo Flor. 13, 35 inter Pythagorea exhibetur inserui, nam coniuncta est cum Flor. 13, 33. 34 = s. 19. 20, verbum autem πάθος quod incidit, ansam dedit s. 21 Κόλαζε τὰ πάθη κτλ. ut lacuna quae erat inter C 4 et 5 iam optime expleatur. post s. 22. 23 (quas genuit recordatio s. 11) novum alitum ducit et sollemniter novam rem aggreditur s. 24 Ἐξέταζε σαυτόν, πότερα πλουτεῖν θέλεις ἢ εὐδαιμονεῖν κτλ., ut post sententias de deo s. 5 inc. Παραφύλαττε σαυτὸν ἐν παντὶ τῷ βίῳ κτλ. sed harum quoque sententiarum origo inest in s. 1 Θεοῖς θῦε μὴ ἡνίκα ἂν πλουτήσῃς, ἀλλ' ἡνίκα ἂν φρονήσῃς, τὸ γὰρ.. φρονεῖν μόνον ἴδιον εὐδαιμόνων. secuntur largae sententiae περὶ πλούτου et de similibus, sed et ipsae quamvis arte inter se coniunctae sint, aphorismorum instar omnes proferuntur, ut κομματικοὶ λόγοι quos dixit Simplicius Pythagoricorum. caesura certe est inter s. 43 et 44, etsi lacunam statuere non audeo, cum Stobaeum qui post s. 44 eclogas περὶ φιλίας resecuit, ante s. 44 alia transiluisse parum probabile sit; praeterea προσομιλοῦντα fortasse cum ὁμιλίαις s. 42 conferri potest. contra plura in hac parte interciderunt ubi integra Stobaei excerpta desiderantur; nonnulla certa lacuna absumpta sunt ante s. 54, quia nexus turbatus est. in sequentibus quod s. 54—56 sententias περὶ δικαιοσύνης subiunxi, iam magis etiam apparet me recte fecisse. porro s. 66 sqq. a praecedentibus maxime quidem distant, sed verba si respicio Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν κτλ. quibus novam rem se exordiri quasi ipse profitetur, quaedam excidisse non contenderim. ceterum ut s. 54—56 et 57—65 ad s. 11 respiciunt, ita fortasse s. 66 τύχη et προαίρεσις quodammodo ad s. 12 redeunt. tum s. 82 et 83 et 84 (Stobaei περὶ ἀρετῆς ultima et περὶ πολιτείας c. 45 et 46 primae) quam bene conveniant supra exposui, in eadem autem imagine omnes versantur. ultra s. 93 Stobaei excerpta non adsunt, sed plura sine dubio fuerunt, atque E 16 etsi non ipsi s. 93 subiunctam dixerim tamen haud procul ab ea afuisse affirmaverim. quae restant qualia fuerint et quibus rebus totum gnomologium finiverit, prorsus incertum, quoniam ad hanc quaestionem solvendam E 17—25 aliqua cum probabilitatis specie uti non licet.

auctor quis fuerit difficile dictu est. ab Epicteto haec prorsus aliena esse, vix est quod moneam; quantum Epictetus personatus ab illo distet, exemplo esse possunt s. 2—4 coll. Epict. fr. 17 Schenkl (Stob. Fl. 4, 92 M.), s. 32 coll. fr. 18 (Stob. Fl. 4, 93 M.), s. 41 coll. fr. 25 (Stob. Fl. 20, 67 M.) cf. Schenkl die epictet. Fragm. p. 14 et Epict. p. 461, et magis etiam apparebit ex Schenkeli indice Epicteteo. neque de Moschionis nomine certa proferre licet (cf. Fabricius Bibl. Graec.[1] 12, 705, Bandini catal. bibl. Laur. 1, 532, Lambecii comment. bibl. Vindob.[2] 5, 338, Joecher Gelehrtenlexicon sub nomine, Meineke Ber. ü. d. Verh. d. Akad. Berlin. 1855, 239, Wachsmuth Studien p. 129). aetatem aliquo modo circumscribere liceret si quos ille fontes sive auctores adhibuerit definiri posset; velut in Sexto est ubi priorum gnomologiorum vestigia recognoscas, sed in Epicteteis mihi non contigit ut talia detegerem. certe multa habent quae apte cum Sexto et Pythagoricis conferantur, sed minime eis 'cum Sexti sententiis permulta sunt communia' nisi ad vulgaria descendas, immo alterum alteri ad manus fuisse audacter

nego. neque similibus locis undecumque ut solent corrasis abuti volui inutilibus nisi faciunt ad quaestionem de gnomologiorum origine et propagatione provehendam. alia auxilia exspectanda sunt et cetera quotquot exstant gnomologia quo decet modo recensenda et pertractanda, antequam illorum historiam perscrutari poterimus. ita de Epicteto omnis opinio dubia haerebit, dum de Pythagorae (diversi illius quidem a Sexti familiae Pythagoricis) et Hypsaei sententiis certiores fiamus et quales fuerint, unde venerint exploratum habeamus, quas non ab ipso Stobaeo appositas sed iam in antiquiore thesauro lectas fuisse supra demonstravimus, plura autem de his etiamnunc sciri posse spondeo. interim cum hanc de nostro auctore quaestionem ad finem perductam non haberem et ut perduceretur altius repetendum esset quam nunc fieri potest, suspicionibus de persona patria aetate disciplina abstinere malui. sed cum gnomologio restituendo operam dederimus et ipsas sententias infra proposituri simus, id addendum videtur ut verborum structura et compositione examinata peculiare scriptoris ingenium atque indoles paucis demonstretur.

Epictetum si cum Sexto Pythagoricisve comparaveris, et quam longe distent statim elucebit et illius naturam clarius perspicies. noster verbis abundat neque unquam verbis contentus sententiarum ieiunitatem verborum tinnitu superare, stultitiam et ineptiam celare studet; Sextus in verbis longe parcior, non semper perspicuus aut probatae sapientiae, at sobrius et modestior. ut in verbis turgidus, ita in rebus ille vulgaria profert et ad humillima delabitur, Sextus cui σοφὸς ἀνὴρ et πιστὸς continuo in ore est (apud nostrum ne semel quidem), in omnibus sapientis antiqui exemplum imitatur. Sextus sententias quidem non nullo ordine effundit neque in florilegii modum componit, sed solutior est et singula ut cuiusque rei in mentem venit libere emittuntur, ita ut qua similitudine et quo idearum nexu cohaereant divinare potius quam cernere possis. contra noster in verba proruit, verbo aliquo ductus ad nova procedit, saepe uno verbo monitus (cf. 65) alia adnectit, in concludendo a proposito aberrat, tamen ab ultimis semen accipit quo proximae fruges oriuntur (cf. 8—15 et 16 sqq.), saepe redit ad argumentum cuius memoria menti inhaeret, verba ita inflectit et detorquet ut semper novi quiddam effingat sensus nulla fere habita ratione; gliscit aliquod verbum et paullo post prosilit, quae semel dixit per ambages repetit et ubi minus feliciter opera cessit novis sententiis superimpositis emendare et amplificare conatur. multum deinde interest in sententiarum structura. Sexti praecepta brevia sunt, simplicia, verbis quae cuique sententiae conveniunt expressa, forma in rebus tam similibus semper variata. Epictetus omnia uno stilo describit, ad unam regulam exigit, tam constanter unum exemplum eandemque formam sequitur, ut si unam sententiam legeris, totum scriptoris ingenium cognitum habeas. vide e. g. s. 49 Βέλτιον πολλὰ χρήματα ἀπολέσαντα | ἕνα φίλον κτήσασθαι | ἢ ἕνα φίλον ἀπολέσαντα | πολλὰ χρήματα κτήσασθαι. antitheses sunt et antitheseon tam amans est, ut ne verbum quidem proferre queat quin alterum opponat. ita vel simplicissimas res per antithesin pronuntiat velut s. 14 Μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ, s. 17 Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον ὅτι κακὸς εἶ, cf. s. 8—12. 76 al. eandem ob causam comparationes in deliciis habet, quae egregiam praebent materiam ad talia fingenda velut s. 57 Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς | οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ | οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται, | οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς | οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται | οὔτε παρ' ἀδίκοις δικάζεται. ad hanc antitheseos formam omnia redeunt, quamquam non sine arte hac quoque in re varietatem aliquam assecutus est et antitheseon genera modo simplicia modo ampliora in classes discribere possis. verum res tam clara et perspicua ut pluribus persequi taedeat; ne verba iterum exscribam ipsas sententias adeas. sed Sexti ea non sunt similia neque apud ullum alium scriptorem tantam stili constantiam me repperisse memini. ceterum hac dementia saepius trahitur ad insulsissima effata, dum verba sequitur sententiam perdit, multa quae propter antithesin infeliciter opposuit, mox detorquet, ut aliquid dixisse videatur; est tamen ubi nisi hac consuetudine perspecta quid voluerit extricare non possis (cf. 25). exempla in notis cum cura indicavi.

item in rebus quas tractat intra angustos fines se continet. argumenta composuimus; de deo initio egit; in sequentibus raro (s. 14. 39. 50) meminit, cum Sextus et Pythagorici ad deum omnia referant. de pietate erga parentes quae in his gnomologiis cum deorum cultu sociari solet, et de matrimonio et liberis ne verbum quidem. contra multa de paupertate, multa de servis, iudicibus, viris rei publicae studiosis, multa etiam de πολυτελείᾳ in cenando et in aedificiis struendis. sed in his rebus omnibus sapientiam sequitur cottidianam et adeo vulgarem ut hominem rusticum et

philosophia leviter imbutum se praebeat. hominis singularitatem cognosces si e. g. contuleris quae περὶ τροφῆς Musonius scripsit (Stob. Fl. 17, 43 M.), nam ille quoque περὶ τροφῆς εἰώθει μὲν πολλάκις λέγειν καὶ πάνυ ἐντεταμένως ὡς οὐ περὶ μικροῦ πράγματος οὐδ' εἰς μικρὰ διαφέροντος, ᾤετο γὰρ ἀρχὴν καὶ ὑποβολὴν τοῦ σωφρονεῖν εἶναι τὴν ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς ἐγκράτειαν, et περὶ σκέπης (Stob. Flor. 1, 209 H. 1, 84 M. cf. Flor. 85, 20 M.), aut cum s. 32 sim. composueris Aristotelis fragmentum apud Stob. Flor. 3, 25 (cum Hensei adn., 3, 54 M.). neque minus in comparationibus ad humillima descendit (cf. s. 88—90), quae longe differunt e. g. a gnomicis illis homoeomatis (ut Socratis sunt apud Stobaeum) quorum multae inde ab antiquis temporibus ferebantur collectiones propediem edendae. denique in verborum delectu et compositione multa insunt quae apud alium scriptorem vix reperias. sermone saepe utitur tam depravato ut barbarum potius quam Graecum audire tibi videaris, et ni fallor linguae Graecae vulgaris exemplum nobis servatum est non commune. quibus ex rebus num quid de aetate et patria auctoris effici possit, huius rei peritioribus iudicandum relinquo; singula enumerare supersedeo quae rectius ad ipsas sententias adnotari videbantur.

sed ne intermina evadat praefatio, iam paucis de editione nostra additis concludamus. atque cum ea quae de restituendo gnomologio dicenda haberem apte explicari non posse viderem nisi ipsis sententiis adiectis, eas saltem ita edere constitui ut simul naturam atque compositionem monstrarem, et omnibus una propositis viam aperirem ad quaestionem de auctore atque disciplina definiendam. quare verba ita exprimenda curavi ut antitheseon membra pleraque in cola discripta essent quo facilius et sensus et structura perspicerentur, diductis autem litteris quantum quidem fieri potuit nexum atque argumenta sententiarum indicarem. deinde quoniam editores animadverti ad indolem scriptoris non satis attentos nonnulla minus recte peregisse et indignius visum est scriptorem qualemcumque male intellectum exhibere, operam dedi ut non solum verba accurate recenserem, sed in notis quam brevissime significarem quidquid ad sententias explicandas facere videretur — opus et laboris et taedii plenum. ne tamen fines excederem, intra scriptoris verba me continui, neve verba notarum mole obruerem, observationum corollarium cum indiculo subiunxi. — varias lectiones potiores tantum attuli. nam syllogae F lectionum farraginem satis visum est semel emisisse Schenkelium, Stobaei editio ab Henseo summa cum cura parata iam prela exercet, E cum ceteris partibus collectionis Parisiensis et Maximum (quem in E plerumque, in Stobaeo rarius adscivi) ipse propediem proferam. ceterum singulas quibus Epicteti sive Moschionis gnomologium componitur collectiones commode expressas ut dixi habes in Epicteti libris a Schenkelio edendis.

Notarum index.

D = Ἐπικτήτου sententiae ap. Stob. Ecl. fragm. 11—14. 17—21 in cod. Vat. 1144 saec. XV fol. 209v (mus. rhen. 47, 131)

C = Ἐπικτήτου sententiae ap. Stob. Flor. cap. 1. 9. 45. 46, codd. MASTr.BrL(C.Par.) lectiones plurimas O. Hense Schenkelio, alias mihi commodavit, in cap. 1 (cf. s. p. 3) Hensei editio praesto erat

F = Μοσχίωνος ὑποθῆκαι (v. Schenkl die epiktet. Fragm. p. 77, Epictet. p. 486), in codicibus
- A = Vind. iur. 1 s. XI ex. fol. 342v | Vind. theol. 289 s. XV fol. 28v | Par. 1357a s. XIV fol. 292
- B = b) Marc. 173 s. XII fol. 237v | Par. 1346 s. XI fol. 273v (336)
  - c) Arundel. 516 s. XII fol. 355 | Barocc. 173 s. XIII fol. 349
  - d) Vat. 854 s. XI fol. 264v (eius apographon Vat. 855 s. XV—XVI fol. 311v) | Par. 1356 s. XIV fol. 5v
  - e) Laur. IV 10 s. XII fol. 299v (eius apographon Barber. III 81 s. XVI fol. 97)
  - f) Ottob. 418 s. XIV fol. 72v)
  - g) nondum collati Vat. Pal. 13 s. XII fol. 346 | Leid. Voss. (Catal. p. 402, 18)
  - h) de cod. Hermolai Barbari cf. Centralblatt f. Bibliothekswiss. 1, 387

E = Μοσχίωνος γνῶμαι (C. Par. prof. 300—324) in cod. Paris. 1168 s. XIII fol. 102 et Maximo)

* * *

1a Θεοὺς δικαίᾳ καὶ μεμετρημένῃ διαθέσει τίμα,
ἀλλὰ μὴ ἀμέτροις δωρεαῖς κολάκευε·
οὔτε γὰρ κολακείᾳ χαίρει θεὸς
οὔτε ὁ κολακεύων τιμᾷ τὸ θεῖον.
b θεοῖς θῦε, μὴ ἡνίκα ἂν πλουτήσῃς,
ἀλλ' ἡνίκα ἂν φρονήσῃς·
τὸ μὲν γὰρ πλουτεῖν καὶ τῶν κακοδαιμόνων,
τὸ δὲ φρονεῖν μόνον ἴδιον εὐδαιμόνων.

2 Παρὰ θεῶν μὴ συνεχῆ αἴτει ὑγίειαν σώματος,
ἀλλὰ διηνεκῶς λάμβανε σωφροσύνην ψυχῆς, καὶ
οὔτε ῥᾳδίως νοσήσεις οὔτε νοσῶν δυσαρεστήσεις.

3a Μὴ ὧν ἐπιθυμεῖς ταῦτα παρὰ θεῶν αἴτει, ἀλ-
λ' ὅπως αὐτῆς ἀπαλλαγῇς τῆς ἐπιθυμίας τοῦτο
ζήτει παρὰ θεῶν.
b τότε σου εἰσακούουσιν οἱ θεοί,
ἡνίκα ἂν μὴ περὶ τῶν ἡδέων, ἀλλὰ περὶ τῶν κα-
λῶν εὔχῃ,
καὶ τότε σοι δώσουσι τὰ καλά,
ἡνίκα μὴ ἡδονῇ, ἀλλ' ἀρετῇ χαίρεις.

4 Μέμνησο παρὰ τῶν μεγάλων αἰτεῖν τὰ μεγάλα,
μικρὰ γὰρ οὐκ ἂν δοῖεν·
οὐδὲν θεοῦ μεῖζον καὶ ὑψηλότερον·
εὐχόμενος τοιγαροῦν θεοῖς αἴτει τὰ θεῖα,
ὧν οὐδὲν σάρκινον καὶ γήινον ψαύει πάθος.
1—4 = D 1—4 (Stob. fr. 11—14)

* *

5 Παραφύλαττε σαυτὸν ἐν παντὶ τῷ βίῳ,
μὴ λάθῃ σε συναρπάσασα ἀδόκητος φαντασία
ἢ φόβῳ καταπληξαμένη ἢ ἡδονῇ γοητεύσασα
ἢ ἐπιθυμίᾳ παραλογισαμένη ἢ λύπῃ ἐξαλλοιώσασα
ἢ ὀργῇ ἐξοιστρήσασα ἢ δόξῃ ἐκθυελλώσασα·
6 ἔπειτα πράττειν ἀναγκάσῃ οἷς ἐγχειρῶν μὲν οὐ
παρακολουθεῖς, παυόμενος δὲ μετανοεῖς,
ταράττῃ δὲ τὰ πλείονα καὶ ἀτρεμίζεις ἥκιστα,
δίκην ἀκυβερνήτου νεὼς ἐν χειμερίῳ κλύδωνι
ἢ ὑπ' ἀντιπάλων ῥιπιζομένης ἀνέμων ζόφῳ.
7 Ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐν πολέμῳ τινὶ χρώμενος ὅπλῳ τῷ
λόγῳ πρὸς τὴν κακίαν καὶ σκοπῶν τὸ καλὸν καὶ
προβαλλόμενος, διατέλει ὑπάρχων
τὸ μὲν ἦθος εὐσταθής, τὴν δὲ γνώμην εὐσθενής,
τὸν δὲ λόγον ἐμβριθής, τὴν δὲ πρᾶξιν εὐπρεπής·
καὶ τὴν μὲν ὄψιν σεμνός, τὴν δὲ ὁμιλίαν ἤπιος,
τὸν δὲ τρόπον ἥμερος·
εὐγνώμων δὲ τὴν διάνοιαν, τὸν δὲ βίον χρηστός·
μὴ θρασὺς καὶ ὀργίλος, ἀλλὰ θαρσαλέος καὶ πρᾶος.
8 Ἀνδρεῖος γὰρ οὐχ ὁ τύπτων καὶ καταβάλλων τὰ
σώματα,
ἀλλ' ὁ ἀνεξικακῶν καὶ πάντῃ ἑστὼς τῇ διανοίᾳ·

de deo et deorum cultu plura initio exciderunt cf. p. 7, si minus, inciperet θεοὺς τίμα κτλ.; nunc praeter 1—4 de deo fere nihil cf. 14. 39. 50 ‖ 1 θεοὺς θεὸς θεῖον cf. 4 ‖ δικαίᾳ (cf. 43 ex.) καὶ μεμετρημένῃ διαθέσει propter ἀμέτροις δωρεαῖς ‖ ἡνίκα ἂν manifesto sensu finali coll. 2—4 et 24; cf. coroll. ‖ καὶ τῶν κακοδαιμόνων, contra μόνον ἴδιον (sine τῶν) εὐδαιμόνων apte ‖ 2 συνεχῆ αἴτει, contra διηνεκῶς λάμβανε ob penuriam verborum cf. 3 αἴτει — ζήτει ‖ αἰτεῖν 2—4 cf. 91—92 ‖ καὶ οὔτε ῥᾳδίως (cf. 50) νοσήσεις κτλ. mira conclusio ‖ de clausula καὶ . . νοσήσεις κτλ. cf. coroll. ‖ 3 τότε σου εἰσακούουσιν (non futuro), ἡνίκα ἂν περὶ τῶν καλῶν εὔχῃ, καὶ τότε σοι δώσουσι τὰ καλά κτλ. progressio est ‖ cf. 43 ἡνίκ' ἂν — τότε μὴ ἔα κτλ. ‖ ἡνίκα ἂν . . εὔχῃ — ἡνίκα . . χαίρεις (cf. 1) ‖ εὔχῃ περὶ ‖ ad ἀρετὴν omnia tendunt ut 13 ‖ 4 μέμνησο, ὅτι 37. 41 ‖ περὶ τῶν μεγάλων (cf. 3) cod.: corr. Schenkl, cf. 79 ‖ εὐχόμενος τοιγαροῦν κτλ. cf. 31 κτησάμενος τοιγαροῦν κτλ. cf. 38. 77. 32. 43 ‖ γήινον cf. 51 ‖ ψαύει cf. 66 ‖ 5 παραφύλαττε σαυτὸν novum exordium (et hinc F incipit) cf. 24 ἐξέταζε σαυτόν ‖ ἢ φόβῳ κτλ. similis abundantia ut 7. 8—12 (cf. ad 15/16), ordo nullus ‖ καταπληξαμένη cf. 26. 90 ‖ γοητεύσασα cf. 75. 93 ‖ ἐξοιστρώσασα A ‖ 6 ἀναγκάσῃ scripsi (cum Par. 1356) cf. 35: Ἔπειτα πρ. ἀναγκάσει ut novam sent. rell.; 5/6 φαντασία — πράττειν ‖ ἐπιχειρῶν A ‖ ταράττῃ δὲ τὰ πλείονα καὶ ἀτρεμίζεις ἥκιστα adiectum propter 5 ἐκθυελλώσασα, inde δίκην ἀκυβερνήτου νεὼς κτλ. ‖ ἢ et ζόφῳ delenda vid. (καὶ ζόφῳ c) ‖ ῥαπιζομένης A ‖ 7 ἀλλὰ γὰρ cf. 87 ‖ πολέμῳ] πόλει B ‖ τινὶ] de pronomine in comparationibus addito cf. Usener der h. Theodosios p 114 ‖ ὡς ἐν πολέμῳ χρώμενος ὅπλῳ cf. 13 ὡς ἀλ. δυνάμει χρώμενος ‖ προβαλλόμενος διατέλει· ὑπάρχων Schenkl: corr. Brinkmann; διατέλει cf. 61 ‖ ὑπάρχων frequentissimum cf. 28. 40. 41. 43. 46. 66. 70. 71. 73 ‖ τὸν δὲ λόγον post χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ ‖ 8—13 numerorum inconcinnitatem (coll. 46) pro-

9 καὶ ἐγκρατὴς οὐχ ὁ τῶν ἀπόντων ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ τῶν παρόντων μὴ ἁπτόμενος·

5—9 = F 1—5

10 καὶ σώφρων οὐχ ὁ τῶν κωλυομένων μὴ ἁπτόμενος, ἀλλ' ὁ τῶν συγχωρουμένων φειδόμενος·

10 = F 6 = E 8 (Max. c. 3)

11 καὶ δίκαιος οὐχ ὁ διὰ δόξαν τι νείμας, ἀλλ' ὁ δι' ἀλήθειαν·

12 καὶ φρόνιμος οὐχ ὁ διὰ τύχην τι ποιήσας, ἀλλ' ὁ διὰ προαίρεσιν.

13 Ἵν' οὖν δόξῃ μὲν ᾖς ἀχείρωτος, τύχῃ δὲ ἐλεύθερος, κακίᾳ δὲ ἀπολιόρκητος, μὴ ὡς κειμηλίους δεξάμενος ἀπόθῃ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὡς ἀλεξικάκῳ δυνάμει χρώμενος ἴθι ἐπὶ θύρας ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονήσεις.

14 Μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ.

11—14 = F 7—10

15 Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ·
καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ δυσέμβατος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγοχρόνιος.

16 Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ·
καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλεθρον.

17 Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι,
πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ.

15—17 = F 11—13 = C 1—3 (Stob. Fl. 1, 125—127 H.)

18 Βέλτιον ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα
σωφρονεῖν πλεονάκις
ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτάνειν λέγοντα
πλημμελεῖν πολλάκις.

18 = C 4 (St. 1, 128) = E 1 (Max. c. 26)

19 Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις.

20 Οὐχ οὕτως χαλεπὸν τὸ ἁμαρτάνειν,
ὡς τὸ ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.

19—20 = F 14—15

20a Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται,
οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.

19—20a = Stob. Fl. 13, 33—35 M. (Πυθαγόρου)

21 Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.

22 Μὴ οὕτως τὸ ἐκ τῆς δόξης αἰσχύνου,
ὡς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε.

21—22 = C 5—6 (St. 1, 129—130)

pter F relictam excusaveris ‖ ἀνδρεῖος ex 7 explicatur, tamen 9—12 similiter adnectuntur ‖ πάντῃ cf. 24. 28. 42 ‖ ἑστὼς τῇ διανοίᾳ propter καταβάλλων τὰ σώματα ‖ 9/10 μὴ ἁπτόμενος non male repetitum ‖ 10 ex 8—13 solam excerpsit E quare non mirum quod Σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ E Max., cf. 30 et coroll. ‖ 11 τι languide, nec multo aptius 12 ‖ νείμας et 12 ποιήσας post τύπτων κτλ. cf. 47 ‖ 12 διὰ τύχην.. διὰ προαίρεσιν propter 11 ‖ 13 mirum effatum: conclusio 11/12 (distant 8—10) respicit etsi minime convenit, κακία adiecta est, ἀλλ' ὡς ἀλεξικάκῳ δυνάμει χρώμενος (τοῖς λόγοις) cfd. cum 7 χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ, et pervenit feliciter ad portas virtutis (cf. 3. 16 sqq.) et εὐδαιμονίαν (cf. 1. 24) ‖ τύχῃ — ἀπολιόρκητος om. A ‖ τύχῃ δὲ ἐλεύθερος propter concinnitatem cf. coroll. ‖ ἀποδεξάμενος A ‖ 13/14 καὶ εὐδαιμονήσεις — καὶ πιστεύσεις ‖ 15/16 non satis bene sibi respondent, cf. 33. 46 ‖ 16 ὁμιλήσασα F ‖ καθαρὸν κτλ. de ὕδατι cogitat, et spectant 15/16 aquam potius quam vitam et animam ‖ 17 tamquam propositio s. 18—23 ‖ εἰ βούλει ... πρῶτον πίστευσον cf. 85 εἰ πρόκειταί σοι ... πρῶτον ἀνάθες, aliter πρότερον 59. 71 ‖ πίστευσον cf. 14 ‖ 18 βέλτιον ὀλιγάκις ὁμολ. κατορθοῦν σωφρονεῖν πολλάκις ἢ κτλ. E (qui ab ea incipit) et Max. e coniectura, male ut sententiarum nexu demonstratur ‖ ἁμαρτεῖν Tr. ‖ 19—20 (= F 14—15) quibus accedit 20a apud Stobaeum leguntur cap. περὶ παρρησίας (Flor. 13, 33—35 Mein., 13, 53—55 Hense), sed 19 Πυθαγόρου, non Ἐπικτήτου nomine, 20. 20a τοῦ αὐτοῦ inscriptae. videtur in cap. περὶ ἀρετῆς omisisse (non tamen s. 18) utpote cap. 13 iam exstantes cf. p. 6; 20a quo 20 et 21 inter se conectuntur, necessario inserendum erat cf. p. 7. 9 ‖ 19 sententia distorta, exspectaveris ἀλλ' ἔα θεραπεύειν ἐλέγχοις (τὰ ἁμαρτήματά σου) sed cf. 20 ‖ πειρῶ cf. 23. 69 ‖ καλύπτειν A Stobaei ‖ 20 de forma cf. 22 ‖ οὕτως B: οὕτω A et Stob. cf. 22 ‖ τὸ prius om. Stob. ‖ ὡς τὸν in Stob. A e coni. propter τὸ prius om. ‖ 20a θεραπεύεται cf. 19 ‖ ἐπαινούμενον propter συναγορευομένη ‖ κακῶς (καλῶς L) brevius dictum cf. 38 ‖ 21 κόλαζε τὰ πάθη hac forma propter 20a etsi πάθος ibi alio sensu ‖ 22 sq. propius ad 18—20a recedunt quam ad 21 quae incidente v. πάθος adiecta est ‖ οὕτω Tr. cf. 20 ‖ τὸ ἐκ τῆς δόξης tamquam πάθος (cf. 20a. 21, ut 46 οἱ κόλακες, οἱ φθονεροί, οἱ χρηστοί scil. φίλοι) sive ἁμαρτεῖν, non accurate dictum, sed ex proximis explicandum: αἰσχρὸν add. Buecheler Wachsmuth; τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας propter meram concinnitatem (ἐκ post. om. Tr.,

* * *

1a Θεοὺς δικαίᾳ καὶ μεμετρημένῃ διαθέσει τίμα,
ἀλλὰ μὴ ἀμέτροις δωρεαῖς κολάκευε·
οὔτε γὰρ κολακείᾳ χαίρει θεὸς
οὔτε ὁ κολακεύων τιμᾷ τὸ θεῖον.
b θεοῖς θῦε, μὴ ἡνίκα ἂν πλουτήσῃς,
ἀλλ' ἡνίκα ἂν φρονήσῃς·
τὸ μὲν γὰρ πλουτεῖν καὶ τῶν κακοδαιμόνων,
τὸ δὲ φρονεῖν μόνον ἴδιον εὐδαιμόνων.

2 Παρὰ θεῶν μὴ συνεχῆ αἴτει ὑγίειαν σώματος,
ἀλλὰ διηνεκῶς λάμβανε σωφροσύνην ψυχῆς, καὶ
οὔτε ῥᾳδίως νοσήσεις οὔτε νοσῶν δυσαρεστήσεις.

3a Μὴ ὧν ἐπιθυμεῖς ταῦτα παρὰ θεῶν αἴτει, ἀλ-
λ' ὅπως αὐτῆς ἀπαλλαγῆς τῆς ἐπιθυμίας τοῦτο
ζήτει παρὰ θεῶν.
b τότε σου εἰσακούουσιν οἱ θεοί,
ἡνίκα ἂν μὴ περὶ τῶν ἡδέων, ἀλλὰ περὶ τῶν κα-
λῶν εὔχῃ,
καὶ τότε σοι δώσουσι τὰ καλά,
ἡνίκα μὴ ἡδονῇ, ἀλλ' ἀρετῇ χαίρεις.

4 Μέμνησο παρὰ τῶν μεγάλων αἰτεῖν τὰ μεγάλα,
μικρὰ γὰρ οὐκ ἂν δοῖεν·
οὐδὲν θεοῦ μεῖζον καὶ ὑψηλότερον·
εὐχόμενος τοιγαροῦν θεοῖς αἴτει τὰ θεῖα,
ὧν οὐδὲν σάρκινον καὶ γήινον ψαύει πάθος.

1—4 = D 1—4 (Stob. fr. 11—14)

* *

5 Παραφύλαττε σαυτὸν ἐν παντὶ τῷ βίῳ,
μὴ λάθῃ σε συναρπάσασα ἀδόκητος φαντασία
ἢ φόβῳ καταπληξαμένη ἢ ἡδονῇ γοητεύσασα
ἢ ἐπιθυμίᾳ παραλογισαμένη ἢ λύπῃ ἐξαλλοιώσασα
ἢ ὀργῇ ἐξοιστρήσασα ἢ δόξῃ ἐκθυελλώσασα·
6 ἔπειτα πράττειν ἀναγκάσῃ οἷς ἐγχειρῶν μὲν οὐ
παρακολουθεῖς, παυόμενος δὲ μετανοεῖς,
ταράττῃ δὲ τὰ πλείονα καὶ ἀτρεμίζεις ἥκιστα,
δίκην ἀκυβερνήτου νεὼς ἐν χειμερίῳ κλύδωνι
ἢ ὑπ' ἀντιπάλων ῥιπιζομένης ἀνέμων ζόφῳ.
7 Ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐν πολέμῳ τινὶ χρώμενος ὅπλῳ τῷ
λόγῳ πρὸς τὴν κακίαν καὶ σκοπῶν τὸ καλὸν καὶ
προβαλλόμενος, διατέλει ὑπάρχων
τὸ μὲν ἦθος εὐσταθής, τὴν δὲ γνώμην εὐσθενής,
τὸν δὲ λόγον ἐμβριθής, τὴν δὲ πρᾶξιν εὐπρεπής·
καὶ τὴν μὲν ὄψιν σεμνός, τὴν δὲ ὁμιλίαν ἤπιος,
τὸν δὲ τρόπον ἥμερος·
εὐγνώμων δὲ τὴν διάνοιαν, τὸν δὲ βίον χρηστός·
μὴ θρασὺς καὶ ὀργίλος, ἀλλὰ θαρσαλέος καὶ πρᾶος.
8 Ἀνδρεῖος γὰρ οὐχ ὁ τύπτων καὶ καταβάλλων τὰ
σώματα,
ἀλλ' ὁ ἀνεξικακῶν καὶ πάντῃ ἑστὼς τῇ διανοίᾳ·

de deo et deorum cultu plura initio exciderunt cf. p. 7, si minus, inciperet θεοὺς τίμα κτλ.; nunc praeter 1—4 de deo fere nihil cf. 14. 39. 50 ‖ 1 θεοὺς θεὸς θεῖον cf. 4 ‖ δικαίᾳ (cf. 43 ex.) καὶ μεμετρημένῃ διαθέσει propter ἀμέτροις δωρεαῖς ‖ ἡνίκα ἂν manifesto sensu finali coll. 2—4 et 24; cf. coroll. ‖ καὶ τῶν κακοδαιμόνων, contra μόνον ἴδιον (sine τῶν) εὐδαιμόνων apte ‖ 2 συνεχῆ αἴτει, contra διηνεκῶς λάμβανε ob penuriam verborum cf. 3 αἴτει — ζήτει ‖ αἰτεῖν 2—4 cf. 91—92 ‖ καὶ οὔτε ῥᾳδίως (cf. 50) νοσήσεις κτλ. mira conclusio ‖ de clausula καὶ .. νοσήσεις κτλ. cf. coroll. ‖ 3 τότε σου εἰσακούουσιν (non futuro), ἡνίκα ἂν περὶ τῶν καλῶν εὔχῃ, καὶ τότε σοι δώσουσι τὰ καλά κτλ. progressio est ‖ cf. 43 ἡνίκ' ἂν — τότε μὴ ἔα κτλ. ‖ ἡνίκα ἂν .. εὔχῃ — ἡνίκα .. χαίρεις (cf. 1) ‖ εὔχῃ περὶ ‖ ad ἀρετὴν omnia tendunt ut 13 ‖ 4 μέμνησο, ὅτι 37. 41 ‖ περὶ τῶν μεγάλων (cf. 3) cod.: corr. Schenkl, cf. 79 ‖ εὐχόμενος τοιγαροῦν κτλ. cf. 31 κτησάμενος τοιγαροῦν κτλ. cf. 38. 77. 32. 43 ‖ γήινον cf. 51 ‖ ψαύει cf. 66 ‖ 5 παραφύλαττε σαυτὸν novum exordium (et hinc F incipit) cf. 24 ἐξέταζε σαυτόν ‖ ἢ φόβῳ κτλ. similis abundantia ut 7. 8—12 (cf. ad 15/16), ordo nullus ‖ καταπληξαμένη cf. 26. 90 ‖ γοητεύσασα cf. 75. 93 ‖ ἐξοιστρώσασα A ‖ 6 ἀναγκάσῃ scripsi (cum Par. 1356) cf. 35: Ἔπειτα πρ. ἀναγκάσει ut novam sent. rell.; 5/6 φαντασία — πράττειν ‖ ἐπιχειρῶν A ‖ ταράττῃ δὲ τὰ πλείονα καὶ ἀτρεμίζεις ἥκιστα adiectum propter 5 ἐκθυελλώσασα, inde δίκην ἀκυβερνήτου νεὼς κτλ. ‖ ἢ et ζόφῳ delenda vid. (καὶ ζόφῳ c) ‖ ῥαπιζομένης A ‖ 7 ἀλλὰ γὰρ cf. 87 ‖ πολέμῳ] πόλει B ‖ τινὶ] de pronomine in comparationibus addito cf. Usener der h. Theodosios p 114 ‖ ὡς ἐν πολέμῳ χρώμενος ὅπλῳ cf. 13 ὡς ἀλ. δυνάμει χρώμενος ‖ προβαλλόμενος διατέλει· ὑπάρχων Schenkl: corr. Brinkmann; διατέλει cf. 61 ‖ ὑπάρχων frequentissimum cf. 28. 40. 41. 43. 46. 66. 70. 71. 73 ‖ τὸν δὲ λόγον post χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ ‖ 8—13 numerorum inconcinnitatem (coll. 46) pro-

9 καὶ ἐγκρατὴς οὐχ ὁ τῶν ἀπόντων ἀπεχόμενος,
ἀλλ' ὁ τῶν παρόντων μὴ ἁπτόμενος·
5—9 = F 1—5

10 καὶ σώφρων οὐχ ὁ τῶν κωλυομένων μὴ ἁπτόμενος, ἀλλ' ὁ τῶν συγχωρουμένων φειδόμενος·
10 = F 6 = E 8 (Max. c. 3)

11 καὶ δίκαιος οὐχ ὁ διὰ δόξαν τι νείμας,
ἀλλ' ὁ δι' ἀλήθειαν·

12 καὶ φρόνιμος οὐχ ὁ διὰ τύχην τι ποιήσας,
ἀλλ' ὁ διὰ προαίρεσιν.

13 Ἵν' οὖν δόξῃ μὲν ᾖς ἀχείρωτος,
τύχῃ δὲ ἐλεύθερος, κακίᾳ δὲ ἀπολιόρκητος,
μὴ ὡς κειμηλίους δεξάμενος ἀπόθῃ τοὺς λόγους,
ἀλλ' ὡς ἀλεξικάκῳ δυνάμει χρώμενος ἴθι ἐπὶ θύρας ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονήσεις.

14 Μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ.
11—14 = F 7—10

15 Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ·
καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ δυσέμβατος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγοχρόνιος.

16 Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ·
καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλεθρον.

17 Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι,
πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ.
15—17 = F 11—13 = C 1—3 (Stob. Fl. 1, 125—127 H.)

18 Βέλτιον ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα
σωφρονεῖν πλεονάκις
ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτάνειν λέγοντα
πλημμελεῖν πολλάκις.
18 = C 4 (St. 1, 128) = E 1 (Max. c. 26)

19 Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις.

20 Οὐχ οὕτως χαλεπὸν τὸ ἁμαρτάνειν,
ὡς τὸ ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.
19—20 = F 14—15

20a Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον
οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται,
οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.
19—20a = Stob. Fl. 13, 33—35 M. (Πυθαγόρου)

21 Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.

22 Μὴ οὕτως τὸ ἐκ τῆς δόξης αἰσχύνου,
ὡς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε.
21—22 = C 5—6 (St. 1, 129—130)

pter F relictam excusaveris ‖ ἀνδρεῖος ex 7 explicatur, tamen 9—12 similiter adnectuntur ‖ πάντῃ cf. 24. 28. 42 ‖ ἑστὼς τῇ διανοίᾳ propter καταβάλλων τὰ σώματα ‖ 9/10 μὴ ἁπτόμενος non male repetitum ‖ 10 ex 8—13 solam excerpsit E quare non mirum quod Σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ E Max., cf. 30 et coroll. ‖ 11 τι languide, nec multo aptius 12 ‖ νείμας et 12 ποιήσας post τύπτων κτλ. cf. 47 ‖ 12 διὰ τύχην . . διὰ προαίρεσιν propter 11 ‖ 13 mirum effatum: conclusio 11/12 (distant 8—10) respicit etsi minime convenit, κακία adiecta est, ἀλλ' ὡς ἀλεξικάκῳ δυνάμει χρώμενος (τοῖς λόγοις) cfd. cum 7 χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ, et pervenit feliciter ad portas virtutis (cf. 3. 16 sqq.) et εὐδαιμονίαν (cf. 1. 24) ‖ τύχῃ — ἀπολιόρκητος om. A ‖ τύχῃ δὲ ἐλεύθερος propter concinnitatem cf. coroll. ‖ ἀποδεξάμενος A ‖ 13/14 καὶ εὐδαιμονήσεις — καὶ πιστεύσεις ‖ 15/16 non satis bene sibi respondent, cf. 33. 46 ‖ 16 ὁμιλήσασα F ‖ καθαρὸν κτλ. de ὕδατι cogitat, et spectant 15/16 aquam potius quam vitam et animam ‖ 17 tamquam propositio s. 18—23 ‖ εἰ βούλει . . . πρῶτον πίστευσον cf. 85 εἰ πρόκειταί σοι . . . πρῶτον ἀνάθες, aliter πρότερον 59. 71 ‖ πίστευσον cf. 14 ‖ 18 βέλτιον ὀλιγάκις ὁμολ. κατορθοῦν σωφρονεῖν πολλάκις ἢ κτλ. E (qui ab ea incipit) et Max. e coniectura, male ut sententiarum nexu demonstratur ‖ ἁμαρτεῖν Tr. ‖ 19—20 (= F 14—15) quibus accedit 20a apud Stobaeum leguntur cap. περὶ παρρησίας (Flor. 13, 33—35 Mein., 13, 53—55 Hense), sed 19 Πυθαγόρου, non Ἐπικτήτου nomine, 20. 20a τοῦ αὐτοῦ inscriptae. videtur in cap. περὶ ἀρετῆς omisisse (non tamen s. 18) utpote cap. 13 iam exstantes cf. p. 6; 20a quo 20 et 21 inter se conectuntur, necessario inserendum erat cf. p. 7. 9 ‖ 19 sententia distorta, exspectaveris ἀλλ' ἔα θεραπεύειν ἐλέγχοις (τὰ ἁμαρτήματά σου) sed cf. 20 ‖ πειρῶ cf. 23. 69 ‖ καλύπτειν A Stobaei ‖ 20 de forma cf. 22 ‖ οὕτως B: οὕτω A et Stob. cf. 22 ‖ τὸ prius om. Stob. ‖ ὡς τὸν in Stob. A e coni. propter τὸ prius om. ‖ 20a θεραπεύεται cf. 19 ‖ ἐπαινούμενον propter συναγορευομένη ‖ κακῶς (καλῶς L) brevius dictum cf. 38 ‖ 21 κόλαζε τὰ πάθη hac forma propter 20a etsi πάθος ibi alio sensu ‖ 22 sq. propius ad 18—20a recedunt quam ad 21 quae incidente v. πάθος adiecta est ‖ οὕτω Tr. cf. 20 ‖ τὸ ἐκ τῆς δόξης tamquam πάθος (cf. 20a. 21, ut 46 οἱ κόλακες, οἱ φθονεροί, οἱ χρηστοὶ scil. φίλοι) sive ἁμαρτεῖν, non accurate dictum, sed ex proximis explicandum: αἰσχρὸν add. Buecheler Wachsmuth; τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας propter meram concinnitatem (ἐκ post. om. Tr.,

34 Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ ποτοῦ ἡ πρώτη τῆς ὀρέξεως ἔμπλησις, ὄψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτὴ ἡ ὄρεξις,
καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ οὔτε ὀψοποιῶν δεηθήσῃ ποτῷ τε τῷ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

35 Τὰς σιτήσεις ποιοῦ
μὴ πολυτελεῖς καὶ σκυθρωπάς,
ἀλλὰ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς,
ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικὰ αἱ ψυχαὶ ταράττωνται,
μήτε φενακιζόμεναι πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν,
ἔπειτα βλάπτωνται τρυφῶντα μὲν παραυτίκα,
νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις τὰ σώματα.

36 Φρόντιζε, ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία ἐπαινῇ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία, ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος, ἡ δέ, κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ, διὰ παντὸς ἀκήρατος μένει.

37 Ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μέμνησο, ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν,
καὶ ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς, τοῦτο εὐθὺς ἐξέχεας,
ὅ τι δ' ἂν τῇ ψυχῇ, διὰ παντὸς τηρεῖς.

38 Μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ προσενέγκῃς·
πολυτέλεια μὲν ἐμπηδήσασα τῷ σώματι μετ' οὐ πολὺ οἴχεται,
ἡ δὲ ὀργὴ ἐνδῦσα τῇ ψυχῇ ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει·
σκόπει τοιγαροῦν, ὅπως μὴ ὑπ' ὀργῆς ἐξαχθεὶς τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς ὑβρίσῃς, ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡμερότητος εὐτελῶς εὐφράνῃς.

39 Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον πικράζειν, τὸν λόγον, τῇ κακίᾳ.

40 Μελέτω σοι ἐν τοῖς σιτίοις, ὅπως σοι οἱ ὑπουργοῦντες μὴ πλείους τῶν ὑπουργουμένων ὑπάρχωσιν· ἄτοπον γὰρ ὀλίγαις στιβάσι πολλὰς δουλεύειν ψυχάς.

41 Ἄριστον μέν, εἰ κἂν ταῖς παρασκευαῖς χειρουργῶν κἂν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος κοινωνεῖς τοῖς θεραπεύουσι τῶν παρόντων·
εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς τῷ καιρῷ ὑπάρχοι,
μέμνησο, ὅτι μὴ κάμνων ὑπὸ καμνόντων ὑπουργῇ,
ἐσθίων ὑπὸ μὴ ἐσθιόντων, πίνων ὑπὸ μὴ πινόντων,
λαλῶν ὑπὸ σιωπώντων,
ἀνειμένος ὑπὸ συνεσταλμένων,
καὶ οὔτε αὐτὸς φλεγμήνας ἄτοπον πείσῃ
οὐθ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν ἐργάσῃ.

statim autem redit ad μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι (unde gignitur 36 ἐπαινῇ) et confundit μετὰ πολυτελείας ζῆν et ἐπὶ πολυτελείᾳ ἐπαινεῖσθαι, ita v. ἔπαινος propter 32 et 33 in. turbata omnia; quanto simplicior sententia fuisset εἰ βούλει καλῶς ἐπαινεῖσθαι, μὴ ζήτει μετὰ πολυτελείας ζῆν | 34 μέτρον ἔστω σοι cf. 46[d]. 40 ‖ ἔκπλησις Hier. Wolf, certe ἔμπλησις non apte dictum, sed non aptius ὄψον αὐτὴ ἡ ὄρεξις ‖ δεήσῃ Tr. ‖ ποτῷ τε τῷ π. ἀ. liberius additum | 35 πολυτελεῖς] ἀνειμένας Tr. cf. 41 ‖ ἡδονῶν cf. 34 ‖ βλάπτωνται M[2]: βλάπτονται ATr.; de ἔπειτα cf. 6 (et eadem structura idem verbum ταράττεσθαι recurrit), voluit ἵνα μήτε αἱ ψυχαὶ ταράττωνται, μήτε τὰ σώματα βλάπτωνται; cum aliud interposuerit, hoc amplificavit nova neque aptissima antithesi τρυφῶντα μὲν παραυτίκα — νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις; ἐπεί τοι βλάπτονται Iacobs quod a sermone nostri abhorret); similis sapientia ut 2 | 36 σιτία] μόνον consulto Tr. ‖ ἐπαινῇ ridicule dictum, sed non temptandum, agitur περὶ τοῦ ἐπὶ τροφῇ ὑψοῦσθαι (32) et respicitur ad 33 μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι, ceterum sequitur συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος ... ἡ δὲ .. μένει (i. e. τέλος .. ἔπαινος ἀληθής cf. 33): πιαίνῃ cum Max. edd. male, ut eadem ratione pro ὁ ἔπαινος] ὡς ὁ ῥοῦς Tr. ‖ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία propter ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία cf. 22. 41 ‖ εὐφρασία cf. 35 λαμπρὰς ‖ κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ dixit ut aliquid opponeret (tolerabile si dixisset ἡ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ εὐτέλεια καὶ σωφροσύνη ἔπαινος ἀληθής) et concludit διὰ παντὸς μένει ut de gloria aeterna tamquam fuerit κἂν ἡ ψ. τοῦ σώματος χωρισθῇ, ἀκήρατος autem iterum ut de εὐφροσύνῃ (inde 38 μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ πρ.). sed ipse cum senserit se aberrasse, 37 adicit. vix enim interpretandum ἡ δέ, κἂν ἡ ψυχὴ (sc. conviva cf. 40) ἀποχωρήσῃ, καὶ παραυτίκα καὶ εἰσαῦθις (cf. 35) ἀκήρατος μένει ‖ μενεῖ A, cf. 38. 29 | 37 ἐξέχεας (cf. 52) cf. 36 συνεκρεῖ ‖ διὰ παντὸς (cf. εὐθὺς) τηρεῖς nunc rectius quam 36 κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ | 38 conieceris μὴ συγκερασάμενος (i. e. convivatus) ὀργὴν κτλ., sed relinquenda est auctoris insulsa imago et cum προσενέγκῃς (sc. convivis) cfd. 34 προσοίσῃ et 36 τὰ ἐν τῇ γαστρί, deinde μετ' οὐ πολὺ οἴχεται cum 36 συνεκρεῖ et 37 ἐξέχεας, cf. etiam ἐμπηδήσασα et ἐνδῦσα ‖ ὀργὴν cf. 41 ex. 42 ‖ πηδήσασα codd.: corr. Halm ‖ ἣν δὲ ὀργὴν ἐνδῦς (om. τῇ ψυχῇ) Tr. ‖ ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει vide quantum inde a 36 recedat ‖ τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς brevius dictum (propter εὐτελῶς) cf. 20[a] ‖ εὐφράνῃς cf. 36 ‖ ceterum 35—38 περὶ ψυχῆς καὶ σώματος ut 66—68 | 39 δωρήμασι γλυκάζοντα — δῶρον πικράζειν verborum antithesin utcumque efficit ‖ τὸν λόγον cf. 28 | 40 pronomine σοι abutitur cf. 86 εὐποιήσεις σὺ post 85 εἰ πρόκειταί σοι ‖ πλείους] πλουσιώτεροι Tr. | 41 Tr. solus exhibet (et S rec.), inde plura emendanda ‖ ἐν ταῖς τρο-

42 Ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν πάντη μὲν ἀνοίκειον, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς παρὰ πότον ὁμιλίαις ἀπρεπές·
οὔτε γὰρ ἂν μεθύων νήφοντα διδάξειέ τις
οὔτ' αὖ μεθύων πρὸς νήφοντος πεισθείη,
ἔνθα δ' ἂν μὴ παρῇ πειθοῦς τέλος, εἰκῇ σε παρέχεις διατείνεσθαι.

43 Οἱ τέττιγες μουσικοί, οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι, χαίρουσι δὲ οἱ μὲν ὑγραινόμενοι, οἱ δὲ ἀλεαινόμενοι,
ἔπειτα προκαλεῖται τοὺς μὲν ἡ δρόσος
καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσι.
τοὺς δ' αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος
καὶ ἐπ' αὐτῷ ᾄδουσι·
τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνήρ,
ἡνίκ' ἂν ἐν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχή, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι,
ἀλλ' ἡνίκ' ἂν ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια.

33—43 = C 16—26 (St. 1, 140—150)

44 Τὸν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοποῦ,
ἢ ὡς ἀμείνονα ἢ ὡς ἥττονα ἢ ὡς ἴσον·
καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, εἰ δὲ ἥττονα, πείθειν, εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν, καὶ οὔποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας.

44 = C 27 (St. 1, 151) = E 11 (Max. c. 15)

45 Ὥσπερ μέλιτταν οὐ διὰ τὸ κέντρον μισεῖς,
ἀλλὰ διὰ τὸν καρπὸν τημελεῖς,
οὕτω καὶ φίλον μὴ δι' ἐπίπληξιν ἀποστραφῇς,
ἀλλὰ διὰ τὴν εὔνοιαν ἀγάπα.

45 = D 5 (St. fr. 17) = E 12 (Max. c. 6)

46ª Ἐοίκασιν
οἱ κόλακες κηφῆσι, καὶ γὰρ ἀργοὶ καὶ ἄκεντροι
καὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἀναλίσκοντες καμάτους·
ᵇ οἱ φθονεροὶ σφηξί, καὶ γὰρ πληκτικοὶ καὶ ἄποροι
καὶ ἀμετάδοτοι καὶ ἄχρειοι·
ᶜ οἱ χρηστοὶ μελίτταις, καὶ γὰρ φιλόπονοι καὶ αὐτουργοὶ καὶ οἰκονομικοὶ καὶ εὔποροι καὶ πρᾷοι καὶ ἐπιπληκτικοὶ καὶ κοινωνικοί·
ᵈ ὥστ' εἰ βούλει φίλος ὑπάρχων μετὰ πολλῶν διάγειν φίλων, μιμοῦ τὴν μέλιτταν· καθαρὸν ἔστω σοι τὸ σμῆνος κηφήνων καὶ σφηκῶν.

47 Τοὺς εἰς φιλίαν σοι καθιέντας δοκίμαζε μὴ ἐξ ὧν σοι δωροῦνται, ἀλλ' ἐξ ὧν ἑαυτοῖς μνῶνται καὶ χαρίζονται καὶ κατεπηγγείλαντο καὶ διέθεσαν.

46—47 = D 6—7 (St. fr. 18—20ª)

48 Φίλον ἐκεῖνον νόμιζε, ὅστις αὐτὸν σέ,
ἀλλὰ μὴ τὰ περὶ σὲ ἀγαπᾷ.

φαῖς ἑστιώμενος propter aequalitatem (de praepos. cf. 22. 30. 36) etsi cum χειρουργῶν scriberet, aliud obversabatur; dicendum erat aut συγχειρουργεῖς aut ἐν ταῖς τροφαῖς (ἑστιάσεσι) μεταδιδοὺς κτλ., sed postquam dixit ἐν τ. τρ. ἑστιώμενος, illud sequentibus expressit ‖ κοινωνεῖς Gesner: κυβερνᾷς Tr. ‖ θεράπουσι S rec., cf. 40 ὑπουργοῦντες ‖ ὑπ' ὀκνούντων Tr.: ὑπὸ καμνόντων Epict. ed. Basil. ‖ ante λαλῶν iterat ἐσθίων Tr.: del. Gesner ‖ οὐδέτερον Tr. (οὐδ' ἕτ. Gesner): corr. Meineke ‖ 42 ἀνοίκειον] ἄτοπον Tr. cf. 40. 41 ‖ διδάξει codd.: corr. Schweighaeuser ‖ τις] altera persona non utitur propter μεθύων, pergit tamen ut solet εἰκῇ σε παρέχεις διατείν. ‖ οὔτ' αὖ ATr.: οὔτ' ἂν M, illud tenendum propter iteratum μεθύων cf. 67. 43 (cf. 1ª οὔτε γὰρ — οὔτε sine αὖ) ‖ πειθοῦς] νῆψις Tr. ‖ 43 ἄφωνοι] ξηροὶ Tr. glossema vocis ἀλεαινόμενοι ‖ δρόσος] δρῦς Tr. ‖ προκαλεῖται τοὺς μὲν — τοὺς δ' αὖ διεγείρει ‖ ἐπ' αὐτῷ A: ἐν αὐτῷ rell. ‖ μουσικὸς propter comparationem, καὶ εὐάρμοστος propter rem ‖ ἡνίκ' ἂν ἐν pr. Iacobs: ἡνίκα μὲν codd. (ἡ. ἐν M) cf. 3 ‖ τότε αὐτὴν μὴ ἔα κτλ. claudicant siquidem οἱ κοχλίαι ἄφωνοι (ἄμουσοι Buecheler), quare rem alio vertit μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι scribens ‖ a conviviis recte deflectit ad ἐν τοῖς συνεδρίοις, unde sponte deducitur ad 44 τὸν προσομιλοῦντα et 45 sqq. φίλον cf. p. 9 ‖ ἀνυδρίοις A[1] ‖ κέλευε — μὴ ἔα ‖ 44 de Stobaeo cf. p. 6 ‖ προσομιλοῦντα cf. ὁμιλίαις 42 ‖ ὡς ἄμεινον E et Max. (pro masc.) ‖ πείθειν E: ἀπειθεῖν C ‖ φιλονεικίας recordatur priora cf. 42; quare καὶ οὔποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας om. E ut a suo proposito aliena ‖ 45 μέλιτταν cf. 39 ‖ διὰ τὴν (sc. ἐν ἐπιπλήξει) εὔνοιαν cf. 46ᶜ ‖ 46 agitur de προσομιλοῦσι sive φίλοις unde simpliciter οἱ χρηστοὶ ‖ ad formam cf. 8—13 et 15/16 ‖ καὶ γὰρ φιλόπονοι (opp. ἀργοὶ) καὶ αὐτουργοὶ (τοὺς ἀλλοτρίους ἀναλ. κ.) καὶ οἰκονομικοὶ (ἄχρειοι?) καὶ εὔποροι (ἄποροι) καὶ κοινωνικοί (ἀμετάδοτοι), quare quod et ἄκεντροι ut πληκτικοὶ epithetis respondeat, non relinquitur nisi καὶ πρᾷοι καὶ ἐπιπληκτικοὶ quod explicandum καὶ πρᾷοι κἂν ἐπιπληκτικοὶ (cf. 45). neglegentius igitur καί, nam κἂν media serie ponere insolitum, cf. ad 47 ‖ πολλῶν] exspectaveris ἀληθῶν sim. sed cf. 76 ‖ μιμοῦ τὴν μέλιτταν et καθαρὸν ἔστω σοι κτλ. mirum consilium pro μιμεῖσθε τὰς μελίττας καὶ καθαρὸν κτλ. ‖ 47 cum 46 propius accedit ad 44; post 46 propter κόλακες cf. 1 μὴ δωρεαῖς κολάκευε ‖ quod verbis μὴ ἐξ ὧν σοι (non σοὶ) δωροῦνται (cf. 46ª) responderet cum non invenerit, verbis abutitur; καὶ κατεπηγγείλαντο καὶ δ. ut 46, rectius καὶ ἐξ ὧν ⟨ἄλλοις⟩ κατεπαγγειλάμενοι διέθεσαν (cf. 1 διαθέσει) sive ἀπέδοσαν sim. ‖ 48. 49 hic inserendas esse ipsa

49 Βέλτιον πολλὰ χρήματα ἀπολέσαντα
ἕνα φίλον κτήσασθαι
ἢ ἕνα φίλον ἀπολέσαντα
πολλὰ χρήματα κτήσασθαι.
48—49 = E 3—4 (Max. c. 6)

50 Οὐ τὰ χρήματα φίλοι. ἀλλ' ὁ φίλος χρήματα,
καὶ χρήματα μὲν φιλίαν οὐδέποτ' ἂν ἐργάσαιντο,
ὥσπερ οὐδὲ γῆ θεόν,
φιλία δὲ χρήματα ῥᾳδίως ἂν κτήσαιτο,
καθάπερ θεὸς γῆν.
50 = D 8 (St. fr. 21) = E 5 (Max. c. 6)

51 Αἱροῦ πάντα τὰ θνητὰ καὶ γήινα ἀπολέσαντα
ἕνα ἀθάνατον καὶ οὐράνιον κτήσασθαι.

52 Ὁ πλουσίῳ χορηγῶν οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰς θάλασσαν ὕδωρ ἐκχέοντος.
51—52 = E 13 (Max. c. 53) —14 (Max. c. 8)

53 Τὸ μὲν εἰς ἀχάριστον ἀναλῶσαι ἐπιζήμιον,
τὸ δὲ εἰς εὐχάριστον μὴ ἀναλῶσαι βλαβερόν.
53 = E 6 (Max. c. 8)

* *

54 Ἄμεινον
τῇ ἀληθείᾳ συγχωρήσαντα τὴν δόξαν νικᾶν
ἢ τῇ δόξῃ συγχωρήσαντα πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι.

55 Ζητῶν τὴν ἀλήθειαν οὐ ζητήσεις τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν,
καὶ εὑρὼν τὴν ἀλήθειαν ἕξεις τὸ μὴ νικᾶσθαι.

56 Ἡ ἀλήθεια παρ' αὐτῇ νικᾷ,
ἡ δὲ δόξα παρὰ τοῖς ἔξω.
54—56 = C 28—30 (St. 1, 152—154)

57 Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς
οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ
οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται,
οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς
οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται
οὔτε παρ' ἀδίκοις δικάζεται.

58 Ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται,
οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίου.

59 Μὴ πρότερον ἐν ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς.
πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῇς.

60 Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίγνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

61 Ἥκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν,
ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῇς.
57—61 = C 48—52 (St. Fl. 9, 40—44 M.)

62 Ἄμεινον δικαίως κρίναντα
πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι
ἢ ἀδίκως κρίναντα
παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.
62 = C 53 (St. 9, 45) = E 15 (Max. c. 5)

63 Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος
οὐκέτι καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται,
οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων.

res demonstrat ‖ ἀγαπᾷ cf. 45 | 50 prius enuntiatum om. et Χρήματα μὲν φιλίαν inc. D ‖ ὁ φίλος sc. εἷς φίλος cf. 49 ‖ ἐργάσαιτο E Max. (ἐργάσαιντο Max. cod. 1169) ‖ φιλία δὲ χρήματα . . . κτήσαιτο (cf. 49) καθάπερ θεὸς γῆν verba sibi respondent, res insulsa, etsi ῥᾳδίως adiecit (opp. οὐδέποτ' ἂν) ‖ ῥᾳδίως (cf. 2)] καὶ ἄλλως D (vid. intell. καὶ ἄλλ' ὅσ' ἂν κτ.) ‖ καθάπερ καὶ θεὸς γῆν Max. | 51. 52 quin huc referendae sint vix dubium; minus probabiliter 51 initio (περὶ θεοῦ) dederis, 52 cum 24 sqq. (περὶ πλούτου) similis, sed non eiusdem argumenti; ad rei similitudinem accedit verborum solita repetitio: ἀπολέσαντα 49/51 (praeterea nusquam), κτήσασθαι 49/50/51 (et 31), cf. χρήματα 49/50 (et 68), quare 51 ἕνα quoque (cf. 49/50) servavi, licet extra nexum propter κτήσασθαι aptius videatur ἓν ‖ 51 cf. 49, sed post 50 (θεὸς γῆν) paullo variatum | 52 cf. 47 ‖ χορηγεῖν inde ab his temporibus usitatissimum cf. Usener der h. Theodosios in indice | 53 hoc fere loco ponenda videbatur propter affinitatem cum eclogis περὶ φιλίας, cf. Stob. Ecl. II cap. 32—46; plura his partibus deesse cum Stobaei capp. deperdita exposui p. 7 sq. | 54 sqq. quomodo cum antecedentibus cohaereant incertum, ceterum cf. 11. 22 et ad 57; Stobaei περὶ ἀληθείας est Flor. c. 11 (cf. Ecl. II c. 17. 18) ‖ πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι propter concinnitatem, sensu fere nullo; iisdem verbis ludit 55 paullulum immutata sententia (τὴν δόξαν νικᾶν — τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν) | 57—65 cur huc rettulerim dixi p. 5. 6; manifesto cohaereut cum 54—56 praesertim collata s. 11 καὶ δίκαιος οὐχ ὁ διὰ δόξαν τι νείμας, ἀλλ' ὁ δι' ἀλήθειαν, ubi argumentum quasi delineatum est, nam superiorum memoria menti inhaerens novas deinceps sententias procreat. ceterum quam bene 56 (St. 1, 154) cum 57 (St. 9, 40) coeat apertum (sc. ἀληθὴς ζυγὸς οὐ παρὰ τοῖς ἔξω εὐθύνεται ἀλλὰ παρ' αὑτῷ) | 57 notandus usus praepositionum πρὸς ὑπὸ — ὑπὸ παρὰ promiscuus cf. coroll. | 58 εὐθὺ cf. 57 εὐθύνεται | 59 intell. ἑτέρῳ ἐν δικ. cf. 61. 64 | 62 κρίναντα utrobique E Max.: κρίνοντα C cf. eiusdem formae 54. 49; 18. 70. 30 ‖ ἀδίκως μεμφθῆναι] ἀξίως μεμφθ. Tr. temere | 63 cf. 57 ‖ οὕτως οὐκέθ' vel οὕτως οὐδὲ Hense ‖ ὁ

64 Αἰσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἑτέρων δικάζεσθαι.

65 Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον,
οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.
63—65 = C 54—56 (St. 9, 46—48)

66 Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα, τὸ δὲ κακίας, ἄμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα, οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· τύχη δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος καὶ ὅσα τῶν ἀμφὶ σῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα· οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

67 Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχη,
ψυχῆς δὲ κακία·
ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος,
τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος δοῦλος,
ὁ δ' αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος,
τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος ἐλεύθερος.

68 Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει
καὶ φύσις διὰ θανάτου καὶ κακία διὰ χρημάτων,
τὸν δὲ τῆς ψυχῆς
ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

69 Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι σύμπαντας ἀγαθοὺς ἔχειν· ἕξεις δὲ ἀγαθούς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις, τοὺς δὲ ἄκοντας ἔπειτα κεχειρωμένους ἀπολύοις· συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ δουλεία, συναπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

70 Βέλτιον μετὰ ἑνὸς ἐλευθέρου ζῶντα ἄφοβον
καὶ ἐλεύθερον ὑπάρχειν
ἢ μετὰ πολλῶν δουλεύειν.
66—70 = C 31—35 (St. 1, 155—159)

71[a] Ὅπερ φεύγεις παθεῖν, τοῦτο μὴ ἐπιχείρει διατιθέναι·
[b] φεύγεις δὲ δουλείαν, φυλάσσου τὸ δουλεύεσθαι.
ὑπομένων γὰρ δουλεύεσθαι αὐτὸς ὑπάρχειν πρότερον ἔοικας δοῦλος·
οὔτε γὰρ κακίᾳ ἀρετὴ κοινωνεῖ
οὔτε ἐλευθερία δουλείᾳ.
71 = C 36 (St. 1, 160); 71[a] = E 7

72 Ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσούντων βούλοιτο θεραπεύεσθαι
οὐδὲ τοὺς συνοικοῦντας ἑαυτῷ νοσεῖν,
οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἂν ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι
ἢ τοὺς συμβιοῦντας ἑαυτῷ δουλεύειν.

73 Εἰ βούλει δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δ' ἐλεύθερος, ἐὰν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας· οὔτε γὰρ Ἀριστείδης οὔτε Ἐπαμεινώνδας οὔτε Λυκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι ὁ μὲν δίκαιος, ὁ δὲ σωτήρ, ὁ δὲ θεὸς ἀνηγορεύθησαν, ἀλλ' ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον.

τὸ κριτήριον ἔχων ὀρθόν Br pessime | 64 cf. Sext. 184 | 65 cf. 58 | inter 65 et 66 alia intercidisse non putaverim, nam ut 66 exorditur ipse ad novam rem se transire declarat. deinde ut 54—56 et 57—65 repetunt argumentum s. 11 propositum, ita 66 ἐλευθερία et προαίρεσις et τύχη recordantur s. 12 et 13 καὶ φρόνιμος οὐχ ὁ διὰ τύχην τι ποιήσας, ἀλλ' ὁ διὰ προαίρεσιν. Ἵν' οὖν δόξῃ μὲν ᾗς ἀχείρωτος, τύχῃ δὲ ἐλεύθερος, κακίᾳ δὲ ἀπολιόρκητος . . ἴθι ἐπὶ θύρας ἀρετῆς κτλ. ‖ ἄμφω δὲ usque ad fin. om. Tr. ‖ τύχη scripsi: ψυχὴ codd. solito errore; illud sensus postulat et s. 12 comprobatur, nam ἐ. καὶ δ. προαιρέσεως ἔργα, οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων τύχη δεσπόζειν εἴωθε sc. σώματος κτλ., οὗ δὲ τύχη δεσπόζει οὐ δοῦλος, οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑ. ἐλ.; ad γὰρ fort. cfd. 69, sed praestat οὐδεὶς ἄρα quod coni. Brinkmann cf. similis structurae s. 27. ceterum cf. 67, nam δεσμὸς σώματος est δουλεία quae habetur, sed τύχης non προαιρέσεως | 67 κακὸς δεσμὸς σώματος quia vulgo κακὸν creditur et δουλεία κακίας ὄνομα. quamquam κακὸς ad ψυχῆς δὲ κακία male aptum (ψυχῆς δὲ ⟨κακίων⟩ κακία coni. Schenkl), cf. 68 | 68 καὶ κακία διὰ χρημάτων male appositum coll. 66. 67, sed cum quae verbis καὶ φύσις διὰ θανάτου responderent non essent, illud adiecit (cogitat autem de captivis qui corruptis custodibus liberantur), inconcinnitatem deinde alterius membri verborum numero obtegit ‖ ἐμπειρίας] μεγαλοψυχίας Tr. | 69 vide quo artificio paullatim ad servos deveniat (cf. 40/41), περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων autem est Stob. Flor. c. 62 ‖ πάντας A quo de personis noster non utitur cf. 93 ‖ ἕξεις δὲ cf. 71. 73 ‖ εἰ . . ἀπολύοις. συμφεύξεται γὰρ κτλ. consilium ingeniosum, ceterum cf. 71 sqq. ‖ ἔπειτα κεχειρωμένους quid voluerit cognosces ex 89 ‖ φεύγουσιν Hense ap. Schenkelium ‖ δουλεία] κακία Tr. ‖ συνυπολειφθήσεται edd. cum Max. c. 55 falso; ceterum ut ineditum Romyli Wachsmuth Studien p. 129[1] | 70 βέλτιον Tr.: ἄριστον MA ‖ ἢ μετὰ πολλῶν ⟨δούλων περίφοβον⟩ δουλεύειν Hense, sed ζῶντα ἄφοβον cum ad 69 respiciat, illud 71 uberius explicatur | 71 ὅπερ] ὃ Tr. ‖ πρότερον 'potius', aliter 59 ‖ κακίας δοῦλος Hirschig male ‖ κακία ἀρετῇ edd., cf. 66 | 72 συνοικοῦντας cf. 69 ‖ οὔτε — οὔτε codd.: corr. Meineke | 73 cf. 69; εἰ βούλει — ἐπιθυμίας C. Par. prof. 554 (ex Stobaeo) excer-

74 Εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ
τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· ὃν γὰρ τρόπον
οὗτος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν,
ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε
καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν,
οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περίβαλλε καὶ
πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα,
ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ
στήριζε,
καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν. οὐ-
δ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος.

75 Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περί-
βαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ κατάγραφε·
τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιν ἐπίκαι-
ρος γοητεία,
τὸ δὲ σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ ἀίδιος οἰ-
κίας κόσμος.

76 Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης πειρῶ
φίλων ἀγέλας ἐναγελάζεσθαί σου τῇ οἰκίᾳ.

77 Ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνί, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ
μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιον φίλῳ· πρόσεχε τοι-
γαροῦν, μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς λυμεῶνας
εἰσδεχόμενος λύκους.

78 Τὸ μὲν γύψῳ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμά-
ζεσθαι τὴν οἰκίαν ἀπειροκάλου,
τὸ δὲ ἦθος χρηστότητι κοινωνίας λαμπρύνειν φι-
λοκάλου ἅμα τε καὶ φιλανθρώπου.

psit ‖ δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν propter antecedentia — ἀπολύθητι δουλείας i. e. ἐπιθυμίας — οὔτε γὰρ δουλευόμενοι — ἀλλ' ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον uno verbo ductus tam diversa commiscuit; propter ἀπολύθητι δουλείας Aristidis Epaminondae Lycurgi in mentem venit qui 'τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον', cetera utut potuit huic loco aptavit, ineptissimum illud δουλευόμενοι, quare πλουτοῦντες et πενόμενοι addidit, sed ne ita quidem omnia quadrant e. g. in Lycurgum. quod Epaminondas dicitur Graeciam liberavisse cf. Nep. Ep. 8, 4, Plut. apophth. p. 194 B et Aelian. v. h. 13, 42, epigr. ap. Paus. 9, 15, 6; de eius paupertate e. g. Plut. Fab. Max. 27, Pelop. 3; Aristides Lycurgus Solon Epaminondas similiter coniuncti ap. Dion. Chrys. 22 p. 510; de Lycurgo θεῷ cf. Gelzer mus. rhen. 28 (1873) 31; ceterum ὁ δὲ θεὸς ὁ δὲ σωτήρ codd.: corr. A[2] ‖ 73 ὅστις θέλει et 74 εἰ θέλεις inc. Tr. male cf. 72 βούλοιτο, cf. 23 ‖ 74 tantum Lycurgi Spartani exemplo monitus a servis ad alteram partem oeconomicorum transit (contra fastum in aedificiis struendis) verbis εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι ut solet initio positis. propter 73 interim cum civitate domum comparat, et de domo plura persequitur, deinde ultimis de domo sententiis ad civitatem reductus primum his similia proponit, tum nostris de quibus agimus prorsus aequalia profert 86 sqq.; Stobaei est οἰκονομικός Flor. c. 85, sed quamvis s. 74—93 et rebus et verbis cohaererent, priores in c. περὶ ἀρετῆς reliquit, contra s. 83 sqq. in c. 45. 46 περὶ πολιτείας detulit. — iam 74 cum exemplum totum pendeat e 73, res longissime discedat, ut nexum aliquo modo resarciat addit καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν (cf. 37) ἐλευθέραν τὴν πόλιν (supra dixit τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον), hinc etiam τὴν πόλιν (quod om. L) male repetitum; additamento respondet longior conclusio ‖ res de Spartanis notissima ad Agesilaum plerumque refertur cf. Plut. apophth. Lac. p. 210 E (alia apud Schenkel. ad C 39 p. 472) οὐ λίθοις δεῖ καὶ ξύλοις (haec ad 87 reponit) τετειχίσθαι τὰς πόλεις, ταῖς δὲ τῶν ἐνοικούντων ἀρεταῖς. noster autem τοὺς ἐνοικοῦντας retinuit et infra repetit quia respicit semper τοὺς συνοικοῦντας (69. 72) ‖ περιβάλλου ML (cf. Muson. Stob. Flor. 1, 84 M.) cf. 75; subest τῇ οἰκίᾳ qua de agitur cf. i. εἰς αὐτὴν et 75 ex. οἰκίας κόσμος ‖ ad extrema cf. 7 ὡς ἐν πολέμῳ . . πρὸς τὴν κακίαν . . καὶ προβαλλόμενος ‖ 75 περίβαλλε post 74 mire dictum, sed voluit μὴ κατάγραφε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ περίβαλλε, nunc imagines confudit; igitur neque frontem domorum putaverim intellegendam esse neque πίναξι καὶ γραφαῖς magis inter se differre quam e. g. Theodor. h. e. 11 ζωγράφοι μὲν σανίσι καὶ τοίχοις τὰς παλαιὰς ἐγγράφοντες ἱστορίας (cf. Boissonade ad Aristaenet. 2, 5 p. 646), nam de γλυφαῖς vix cogitandum cf. Dio Chrys. 7 p. 262 ἔτι δὲ ἐν οἰκιῶν ὀροφαῖς καὶ τοίχοις καὶ ἐδάφει τὰ μὲν χρώμασι, τὰ δὲ λίθοις, τὰ δὲ χρυσῷ, τὰ δ' ἐλέφαντι ποικιλλόντων, τὰ δὲ αὐτῶν τοίχων γλυφαῖς (cf. Th. Schreiber Wiener Brunnenreliefs aus Pal. Grimani 1888 p. 73) ‖ ἀλλοῖον ⟨ὂν⟩ Meineke, sed cf. 28. 39 et 24 ἐπεὶ τὸ μέν, τύχης ἐπίκαιρον δάνειον· τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, προαιρέσεως. inde etiam ἐστιν, nam copula noster non utitur cf. coroll. ‖ τὸ μὲν — τὸ δὲ (sc. σωφροσύνη) ‖ ἀνεξάλειπτος ut γραφαί ‖ οἰκίας propter ὀφθαλμῶν et τὴν οἰκίαν exordii, melius abesset, sed pedetemptim procedit cf. 78 τὴν οἰκίαν — τὸ δὲ ἦθος ‖ 76 ad ἐνοικοῦντας revertitur cf. 74, sed servi iam missi sunt, agit de recipiendis amicis cf. 44 sqq. (cf. 74 φιλίᾳ) et de liberalitate ‖ αὐλίζεσθαι cod. Par. suppl. 608 ex 82 ‖ 77 concludendum erat μὴ ἀντὶ φίλων — κόλακας κτλ. quod cum inane esset, μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων (quod om. A[1]) — λυμεῶνας λύκους dixit, nam simplex μὴ ἀντὶ κυνῶν — λύκους stare non poterat ‖ ἀντὶ 76 et 77 tantum ‖ εἰσδεχόμενος λυμεῶνας λύκους AL cf. coroll. ‖ 78 redit ad 75, sed voce κοινωνίας ad χρηστότητι adiecta (ἤθους χρηστ. καὶ κοινων. L) et clausula ἅμα τε καὶ φιλανθρώπου (cf. 81) contextus reparatur; ἅμα τε A: τε ἅμα Tr.: τε om. ML cf. 69 (aliter 38) ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ δουλεία (non ἡ δουλεία ἅμα τε καὶ ἡ μοχθηρία), hic ad φιλοκάλου (opp. ἀπειροκάλου) alterum addit quod persequitur 80. 81 ‖ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμάζεσθαι ‖

79 Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων, καταφρονήσῃ,
ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν μεγάλως, θαυμασθήσῃ.

80 Οὐδὲν μικρότερον φιλοκερδείας καὶ φιληδονίας καὶ ἀλαζονείας,
οὐδὲ κρεῖσσον μεγαλοφροσύνης καὶ ἡμερότητος καὶ φιλανθρωπίας καὶ εὐποιίας.

81 Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

82 Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηὶ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι,
οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι.
72—82 = C 37—47 (St. 1, 161—171)

83 Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ
δι' ὀλίγων φρυγάνων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα
ταῖς ἀλωμέναις ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν
ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν,
οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένῃ
αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος
μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.
83 = C 57 (St. Fl. 45, 19 M.)

84 Ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην, ...
ἐξέσται γάρ σοι, ὥσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν,
οὕτω κἀνθάδε πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.

85 Εἰ πρόκειταί σοι τὴν πόλιν ἀναθήμασι κοσμεῖν,
σεαυτῷ πρῶτον ἀνάθες τὸ κάλλιστον ἡμερότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας ἀνάθημα.

86 Εὐποιήσεις σὺ τὰ μέγιστα τὴν πόλιν,
εἰ μὴ τοὺς ὀρόφους ὑψώσεις,
ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐξήσεις· ἄμεινον γὰρ
ἐν μικροῖς οἰκήμασι μεγάλας οἰκεῖν ψυχὰς
ἢ ἐν μεγάλαις οἰκίαις ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα.

87 Μὴ τοῖς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις τοὺς τοίχους τῇ κατασκευῇ ποίκιλλε,
ἀλλὰ γὰρ τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει·
'γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις',
ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

88 Ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν,
οὐκ ἄν σοι τῆς πολυτελείας τῶν ζωγρίων ἔμελεν,
ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ζῴων,
οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προΐστασθαι,
μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναστημάτων φρόντιζε,
ὁπόσον τῆς ἀνδρείας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

79 ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ secundum 78 putaveris de tectorum ornamentis dici, mox 80 μικρότερον de novis rebus loquitur; ad μικρὰ et μεγάλα cf. 4 || θαυμάζῃς — καταφρονήσῃς || δὲ om. MTr. || πρὸ om. M, itaque intellexit τῶν μεγάλων καταφρονήσεις || καταφρονήσῃ] ἀξιωθήσῃ Tr. e coni., intellexit 'si parvis contentus eris', deinde 'sin etiam parva vilipenderis'; πρὸς τῶν μεγάλων καταφρονήσῃ (et μεγάλως θαυμασθήσῃ) Gaisford verisimiliter, πρὸ noster non utitur, πρὸς saepissime || δὲ om. MTr. || μεγάλως vix aliter eadem voce antithesin efficere poterat ‖ 79. 80 cf. 4 || φιληδονίας καὶ φιλοκερδίας Tr. male, nam φιλοκερδείας vinculo cum 79 cohaeret (ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρά), cf. 76. 74. 73 et 81 || οὐδὲ] οὐδὲν Tr. cf. 31 || μεγαλοψυχίας (cf. 59) καὶ πρᾳότητος καὶ φιλ. (om. καὶ εὐποιίας) Tr. cf. 83 et 85 ‖ 81 cf. Pyth 117 || φιλόδοξος cf. 80 ἀλαζονείας cf. 74 sqq. || φιλόκαλος cf. 78 ‖ 82 in priora relabitur, cf. 30 || ἐν νηὶ μικρᾷ Tr. || καὶ γλαφυρᾷ om. Tr.L, 'verborum concinnitatem non ubique curat gnomologus' Hense || αὐλιζόμενος] καθήμενος Tr. ‖ 82 et 83 apud Stobaeum tam longe distractae tandem rursus coniunguntur cf. p. 5 et 9 || ἀνὴρ λαμπρὸς ut πυρσός || χειμαζομένῃ cf. 82 || αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος (pro ὀλίγοις μεγάλα εὐεργετεῖ) post δι' ὀλίγων φρυγάνων ridiculum nisi antecederet 82 commendatio εὐτελείας || μεγάλα — πολλὴν || εὐεργετεῖ magis etiam quam navium et tempestatis exemplum id indicat quo 83 cum prioribus cohaeret, φιλανθρωπίαν καὶ εὐποιίαν cf. 80. 85/86. 93. 32 ‖ 83/84 (Stob. Flor. cap. 45 et 46) non minus cohaerere quam 82/83 (Stob. Flor. cap. 1 et 45) tam luculentum est ut demonstratione non egeat || 84 structura 28 simillima, idem anacoluthon, inde ἐξέσται γάρ σοι κτλ. et alterum ὥσπερ explicanda, durius videtur ὥσπερ ἐκεῖσε — οὕτω κἀνθάδε, sed facilius 28 propter negationem; ἐκεῖσε — κἀνθάδε = 28 ἐκεῖ — ἐνταῦθα nullo discrimine (cf. Usener der h. Theodosios p. 129), an voluit esse 'in portum' post 83? || πᾶσαν ⟨τὴν ναῦν⟩ Gesner, non necessario cf. 74 || κυβερνᾶν πᾶσαν μέλλων πόλιν A ‖ 85 quae supra de domo dixit, iam in civitatem convertit cf. 75 || ἡμερότητος καὶ εὐποιίας cf. 80, de δικαιοσύνῃ plura proferre non omitteret nisi antea iam dixisset ‖ 86 cf. 74 || οἰκήμασι — οἰκίαις cf. 39 δωρήμασι — δῶρον || ἀνδράποδα cf. 66 sqq. ‖ 87 cf. 75 || de marmoribus tunc celeberrimis cf. Pauly Real-Enc. s. v. || τῆς κατασκευῆς Meineke || γὰρ om. Br. cf. 7 || ἐκ τῆς Ἑλλάδος — ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης || γνώμαις γὰρ κτλ. Eur. fr. 200 (Stob. Flor. 54, 5) || ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις cf. ad 74 ‖

89 Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης οὐ τῶν πώλων
τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τρέφει,
τοὺς δὲ δυσηνίους λιμώττειν ἐᾷ,
ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω,
κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει,
οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως τῶν πολιτῶν
τοὺς μὲν εὐγνώμονας ποιεῖν ἐπιχειρεῖ,
τοὺς δὲ ἔμπαλιν οὐ καθάπαξ διαφθείρεσθαι,
ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥκιστα φθονεῖ,
παιδεύει δὲ καὶ σφοδρότερον ἐπισπέρχει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

90 Καθάπερ οὔτε κλαγγῇ χὴν οὔτε βληχῇ καταπλήσσεται πρόβατον, οὕτω μηδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή.

91 Ὥσπερ πλῆθος ἀκρίτως αἰτοῦν τί σε τῶν ἰδίων οὐ δυσωπεῖ,
οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα διατραπῇς.

92 Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἴσφερε φθάνων, καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

93 Ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας, ἵν' ἀνατείλῃ,
ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ πρὸς ἁπάντων ἀσπάζεται,
οὕτω μηδὲ σὺ περίμενε κρότους καὶ ψόφους καὶ ἐπαίνους, ἵν' εὐποιήσῃς,
ἀλλ' ἑκοντὴς εὐεργέτει καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

84—93 = C 58—67 (St. Fl. 46, 79—88 M.)

94 Τὸ ὑπὸ πολλῶν διαβάλλεσθαι κακῶν
οὔτε ἀληθὲς οὔτε βλαβερόν,
τὸ δὲ ὑφ' ἑνὸς ἀγαθοῦ ψέγεσθαι
καὶ ἀληθὲς καὶ λυσιτελές.

95 Ἀρχῆς καταβληθείσης κακῆς καὶ τὸ τέλος παρέπεται ὅμοιον.

96 Ταῖς νόσοις ὁ θάνατος ἀλλήλαις ἐπικαταλαμβανούσαις οὐδ' αὐτὸς παρεῖναι ἀναβάλλεται.

97 Ὃν ἡ τύχη προπηλακίζει, καὶ παρὰ τῶν πρᾴων οὗτος μάστιγας εὑρίσκει.

98 Ἐν οἷς πλήττειν ἄλλους ἐθέλεις, ἐν τούτοις βλάβην ἔλπιζε τὴν μείζονα.

99 Ἀπαλλαγεὶς εἵνεκα ὀχλήσεως κέρδος ἡγεῖται ὁ ἄνθρωπος τὴν ζημίαν.

100 Ἕπεσθαι τοῖς τερπνοῖς εἴωθε καὶ τὰ λυπηρά.

101 Τὴν πενίαν ὁ σώφρων καρτερίᾳ καὶ γενναιότητι τιμῶν πλούτου τιμιωτέραν ἀποφαίνει.

102 Γελᾶν ὁ θέλων μετὰ μειρακίου αἰσχρὰς ὕβρεις κερδήσει καὶ μέμψιν.

103 Πολλοὺς φαρακλοὺς εἶδον τούτου καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐξῆλθεν.

94—103 = E 16 (Max. c. 10). 17. 18 (c. 36). 19 (c. 18). 20 (c. 66). 21 (c. 21). 22 (c. 28). 23 (c. 12). 24 (c. 64). 25

88 ἀναστημάτων cf. ἐνδιατριβόντων, sed 85 ἀναθήμασι || ἀνδρείας propter leonum similitudinem, rectius propter 87/89 παιδείας ‖ 89 ἀγαθὸς πωλοδάμνης — τοὺς μὲν ἀγαθοὺς (pro εὐηνίους) || ἐπίσης — ἐξισοῦν || καὶ om. A || ⟨εὖ⟩ ποιεῖν cum Hier. Wolf edd. speciose, sed nexu sententiarum non perspecto, cfd. 87 ἀλλὰ τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν διακόσμει. γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν κτλ (cf. ad 88) et in simili re 69 εἰ τοὺς μὲν (ἑκόντας) παιδεύοις, τοὺς δὲ (ἄκοντας) ἔπειτα κεχειρωμένους ἀπολύοις. itaque τοὺς μέν, εὐγνώμονας ποιεῖν ἐπιχειρεῖ i. e. παιδείᾳ τρέφει, τοὺς δὲ ἔμπαλιν (si aliter, dixisset τοὺς δὲ ἔμπαλιν ἀντιστρέφοντας cf. sqq.) οὐ καθάπαξ διαφθείρεσθαι (ἐᾷ add. Meineke), ἀλλὰ τροφῆς — iam ut solet verborum significatum non retinet integrum, nam praestabat παιδείας, quare pergit παιδεύει δὲ καὶ pro simplici ἐπισπέρχει δὲ σφοδρότερον κτλ. contra εὖ ποιεῖν si scribis, propter τροφῆς μὲν ἀμφοῖν — παιδεύει δὲ τὸν ἀντιβ. κτλ. sententia ridicula, τρέφει κτλ. autem orta ex 88 solita verborum concatenatione ‖ 90 a leonibus 88 ad equos 89, iam ad anseres ovesque descendimus; scite mehercule suadet ut tamquam anser inter anseres, ovis inter oves incedas ‖ 91. 92 περὶ αἰτημάτων comparaveris cum 1—4 ‖ 94 fortasse a superioribus non procul afuit; forma sollemnis. quae restant peculiarem quandam speciem praebent, eiusdem auctoris ea esse vix a me impetro ut credam. nam etsi breviatoris manu in E omnia deformata sunt (v. Schenkl p. 481 ubi seiuncta leguntur), tamen tam breves atque perfectae sententiae apud Epictetum non exstant. Epictetus semper allocutione aut comparatione aut indicio (αἰσχρὸν βέλτιον sim.) utitur, hic praeter sententias generales 95. 96. 100 subiecta sunt 99 ὁ ἄνθρωπος, 101 ὁ σώφρων, 102 γελᾶν ὁ θέλων, 97 οὗτος, talia apud Epictetum inaudita; res porro et verba diversa. quo referenda sint incertum ‖ 96 ἀλλήλαις et E et Max. ‖ neque 97 post 14 neque 101 (cf. E 14 = 52) post 31 inserere ausus sum ‖ 103 obscurissima verba non expedio neque Maximus describere voluit — sane πολλοὺς μὲν φαλακροὺς εἶδον, τούτου δὲ (sc. nostri auctoris) καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐξῆλθεν.

Bonnae typis Caroli Georgi typ. acad.

Corollarium adnotationis

(*ex ind. schol. hib. 1892/3*)

ad s. 10 καὶ σώφρων οὐχ ὁ κτλ.] σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ κτλ. E et Max., item 30 βέλτιόν ἐστιν ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ κτλ. E et Max.; *copula* noster nunquam utitur cf. 4. 8—12. 18. 20. 24. 25. 27 etc. excepta 75 τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον, τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιν ἐπίκαιρος γοητεία cf. adn.

---

de collocatione verborum: s. 77 λυμεῶνας εἰσδεχόμενος λύκους MTr : εἰσδεχόμενος λυμεῶνας λύκους AL; illius collocationis praesertim in fine amantissimus est, cf. 6 ex. ὑπ' ἀντιπάλων ῥιπιζομένης ἀνέμων, 26 ἐν χρυσῇ θεώμενος κίστῃ, 46ᵃ ex. τοὺς ἀλλοτρίους ἀναλίσκοντες καμάτους, 89 ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει, 83 πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα — ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν, 84 ex. πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν, 40 πολλὰς δουλεύειν ψυχάς, 94 ὑπὸ πολλῶν διαβάλλεσθαι κακῶν (ὑφ' ἑνὸς ἀγαθοῦ ψέγεσθαι), 46 μετὰ πολλῶν διάγειν φίλων, 43 εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνήρ, 86 ex. μεγάλας οἰκεῖν ψυχὰς — ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα, 2 μὴ συνεχῆ αἴτει ὑγίειαν, 89 πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως, 4 ex. γήινον ψαύει πάθος, 57 ὑπ' ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ. 84 τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην, cf. 43 ex. ᾆδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια, 74 ex. καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος, 15 ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος

de εἰ βούλει sim. c. inf. seq. in fine cf. ad 23 et ind. verb. et init.

rhythmi quandam speciem efficiunt verborum antitheses et membrorum symmetria, nulla tamen in colis inest numerorum regula.

---

de compositione verborum. sollemnis duplicatio:

26 ἐν ἐλεφαντίνῃ ἢ χρυσῇ κίστῃ — ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις — ἐκτρέπῃ καὶ μυσάττῃ — ἐν πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης cf. adn. 32 ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ κτλ. 51 πάντα τὰ θνητὰ καὶ γήινα — ἕνα ἀθάνατον καὶ οὐράνιον. 4 σάρκινον καὶ γήινον πάθος. 43 μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ἀνήρ. 69 ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν. 4 μεῖζον καὶ ὑψηλότερον. 35 μὴ πολυτελεῖς καὶ σκυθρωπάς, ἀλλὰ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς. 82 ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ. 89 τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ. 34 σίτου καὶ ποτοῦ — ὄψον καὶ ἡδονή. 75 πίναξι καὶ γραφαῖς. 87 ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης — λίθοις καὶ ξύλοις. 90 οὔτε χὴν οὔτε πρόβατον. 93 λιτὰς καὶ γοητείας. 42 ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν. 43 θεσπίζειν καὶ ᾄδειν. 28 ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης. 20ᵃ φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη. 8 τύπτων καὶ καταβάλλων. — 1ᵃ δικαίᾳ καὶ μεμετρημένῃ διαθέσει. 28 φυσικὸν καὶ συγγενές cf. adn. — 87 τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων. 60 τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων. — 101 καρτερίᾳ καὶ γενναιότητι. 102 ὕβρεις καὶ μέμψιν

triplex compositio (saepius initio, sequente duplici; 26 ἔχιν ἢ ἀσπίδα ἢ σκορπίον. 32 ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν. cf. 68. 73. 74. 75. 77. 81. 82. 85. 93: vides in posteriore parte quantopere malum crescat eundo.

verborum dissoluta abundantia: (post ἔοικε — καὶ γὰρ) 15. 16. 46; 5-7. 41. cf. 33. 47. 80

---

inconcinnitatis formarum exempla:

1ᵃ θεοὺς — θεὸς — θεῖον. 2 μὴ συνεχῆ αἴτει — διηνεκῶς λάμβανε. 72 οὐδὲ — ἤ. 3ᵇ εἰσακούουσιν, ἡνίκα ἂν — δώσουσι, ἡνίκα cf. ad 29. 8-12 τύπτων κτλ. — νείμας κτλ. 37 ἐξέχεας — τηρεῖς. 62 μεμφθῆναι — ψέγεσθαι. 79 θαυμάζῃς — καταφρονήσῃ; cf. 47

res inversae in comparationibus 15. 16. 26. anacoluthon 28. 84. responsio truncata 63. 70. cf. 24. 75

responsio in pluribus non perfecta 15. 16. 33. 46. 47

sententiae distortae (cf. adn.) 19. 25. 27. 33. 35. 43. 68. 69. 83. 89, insulsae 34. 36. 50. 73. 75. 77. 90, mirae conclusiones 2. 13. 46

male coniuncta 67 κακὸς δεσμὸς — κακία. 7 χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ διατέλει ὑπάρχων — τὸν λόγον ἐμβριθής; cf. 30 τυγχάνοντα δυστυχεῖν. 76 ἀγέλας ἐναγελάζεσθαι. cf. 78 λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμάζεσθαι

chiasmi 35. 43. 71. 94; cf. etiam 39 δωρήμασι — δῶρον et 86 οἰκήμασι — οἰκίαις

propter concinnitatem: 13 δόξῃ μὲν ἀχείρωτος, τύχῃ δὲ ἐλεύθερος. 75 τὸ μὲν — τὸ δὲ (σωφροσύνη) cf. 77. cf. i. praepos. ἐκ ἐν et 54 πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι

---

de structura sententiarum:

clausula καὶ c. fut. μὴ πίστευε τύχῃ καὶ πιστεύσεις θεῷ 13. cf. 14. 93. καὶ οὕτω 23. καὶ οὐδὲν 74. καὶ οὔποτε 44. καὶ οὐδέποτε 92. καὶ οὔτε — οὔτε 2. 34. 41

conclusio: ἄρα 27. 66 cf. adn. — ἵν' οὖν 13. οὐκ οὖν 25. ὅπερ οὖν 28. — εὐχόμενος τοιγαροῦν 4 cf. adn. κτησάμενος τοιγαροῦν 31. σκόπει τοιγαροῦν 38. πρόσεχε τοιγαροῦν 77. καὶ σὺ τοιγαροῦν 32. τοιγαροῦν εἰ βούλει 43. εἰ τοίνυν βούλει 33. ὥστ' εἰ βούλει 46. — syllogismus 4

correlatio: ὧν — ταῦτα, ὅπως — τοῦτο 3ª. οἷς — τούτων 66. ὃν — οὗτος 97. ἐν οἷς — τούτοις 98. ὅ τι ἂν — τοῦτο 37. ὅπερ — τοῦτο 28 c. adn. 71ª. 92; οὕτως — ὡς 20. 22; τοσοῦτον — ὁπόσον 88; τότε — ἡνίκα 3ᵇ. 43

dispositio: ὁ μὲν — ὁ δ' αὖ 67. τοὺς δ' αὖ 43. οὔτ' αὖ 42 c. adn.; οὔτε — οὔτε — τε 34; ἅμα τε καὶ 78 c. adn. de 46 cf. add.; μὲν — δὲ — δὲ 13. 66 cf. 6. 27

exordium: παραφύλαττε σαυτόν 5. ἐξέταζε σαυτόν 24

progressio: εἰ βούλει — πειρῶ ἔχειν, ἕξεις δὲ 69 cf. 71. 73. — δὲ altero membro conclusionis 23. 27. 66

structurae aequalitas: e. g. post ἄμεινον et βέλτιον ut 49 βέλτιον..ἀπολέσαντα..κτήσασθαι ἢ v. i. ind. init. cf. 30 et ad 62

appositio: ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενές, ὁ λόγος, τοῦτο 28 et τὸ τῶν θεῶν δῶρον πικράζειν, τὸν λόγον, τῇ κακίᾳ 39

cf. τοῦτο οἰκεῖον ἡγησάμενος τούτου ἐπιμελοῦ 28 c. adn. brevius dicta cf. ad 20ª. 33. 38

restrictiones: ῥᾳδίως ἂν 49 cf. 2. ἐπὶ τὸ μήκιστον 38 c adn. οὐ τὰ ἐκ παντὸς τρόπου 55 cf. 69

---

coniunctiones sim.: 3 τότε σου εἰσακούουσιν οἱ θεοί, ἡνίκα ἂν . . εὔχῃ, καὶ τότε σοι δώσουσι . . ἡνίκα . . χαίρεις cf. 43 ἡνίκ' ἂν δροσισθῇ ἡ ψυχή, τότε μὴ ἔα . . ἀλλ' ἡνίκ' ἂν διαπυρωθῇ, τότε κέλευε, et sensu finali 1 θεοῖς θῦε, μὴ ἡνίκα ἂν πλουτήσῃς, ἀλλ' ἡνίκα ἂν φρονήσῃς.

59 μὴ πρότερον δικάσῃς, πρὶν (ἂν add. Nauck) αὐτὸς κριθῇς.

79 ἐὰν θαυμάζῃς καταφρονήσῃ, ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς θαυμασθήσῃ, 61 ἥκιστα πταίσεις, ἐὰν διατελῇς, 73 ἔσῃ δὲ ἐλ., ἐὰν ἀπολυθῇς. 36 κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ, μένει, 74 οὐδὲν εἰσελεύσεται, οὐδ' ἂν παρατάξηται. 26 ἐπειδὰν θεάσῃ, μὴ καταπλαγῇς. 42 ἔνθα δ' ἂν μὴ παρῇ, εἰκῇ σε παρέχεις. — 37 ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς, ἐξέχεας . . τηρεῖς.

εἰ βούλει (θέλεις) cf. ad 23; 85 εἰ πρόκειταί σοι, ἀνάθες, 41 ἄριστον εἰ κοινωνεῖς, εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς ὑπάρχοι μέμνησο, 69 ἕξεις δὲ ἀγαθούς, εἰ παιδεύοις . . ἀπολύοις (cf. s. 73), 86 εὐποιήσεις, εἰ μὴ ὑψώσεις . . αὐξήσεις.

28 ὥσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης, οὐκ ἂν ἔσπευδες et 29 ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς οὐκ (ἂν add. Schweighaeuser) ἔσπευδες, ἐν πενίᾳ δὲ γενν. τί σπεύδεις, 84 ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν ἐξεμάνθανες, 88 ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὐκ ἄν σοι ἔμελεν. 82 ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηὶ . . οὕτω μηδὲ αἱροῦ. 72 ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν βούλοιτο, οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἄν.

4 μικρὰ γὰρ οὐκ ἂν δοῖεν, 42 οὔτε γὰρ ἂν διδάξειέ τις οὔτ' αὖ πεισθείη, 50 χρήματα μὲν φιλίαν οὐδέποτ' ἂν ἐργάσαιντο, φιλία δὲ χρήματα ῥᾳδίως ἂν κτήσαιτο.

13 ἵν' οὖν δόξῃ μὲν ἧς ἀχείρωτος, μὴ ἀπόθῃ, 21 κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ τιμωρῇ, 35 τὰς σιτήσεις ποιοῦ, ἵνα μήτε αἱ ψυχαὶ ταράττωνται . . ὀλιγωρῶσιν . . ἔπειτα βλάπτωνται, 93 ἥλιος οὐ περιμένει ἵν' ἀνατείλῃ, μηδὲ σὺ ἵν' εὐποιήσῃς.

3 ὅπως ἀπαλλαγῆς, τοῦτο ζήτει, 36 φρόντιζε, ὅπως σε μὴ ἐπαινῇ, 38 σκόπει, ὅπως μὴ ὑβρίσῃς . . εὐφράνῃς, 40 μελέτω σοι, ὅπως ὑπάρχωσιν.

5 παραφύλαττε σαυτόν, μὴ λάθῃ σε συναρπάσασα . . ἔπειτα ἀναγκάσῃ (cf. s. 35) et 77 πρόσεχε, μὴ λάθῃς εἰσδεχόμενος.

ὅτι 25. 26. 73; 17 (πίστευσον). 37 et 41 (μέμνησο). 24 (ἴσθι). — ἐπεί 24. 36. — ἐξέταζε σαυτόν, πότερα (πότερον) πλουτεῖν θέλεις ἢ 24

---

praepositiones: desunt ἀπὸ κατὰ σὺν ὑπὲρ

τῶν ἀμφὶ σῶμα 66

ἀνὰ τὸ πέλαγος 83

ἀντὶ βοῶν 76 et ἀντὶ κυνῶν φυλάκων 77

διὰ c. gen. 68. 83. c. acc. 11. 12. 26. 35. 45. διὰ παντὸς (μένει) 36. (τηρεῖς) 37. (ἐτήρησεν) 74

εἵνεκα ὀχλήσεως 99

εἰς: τοὺς εἰς φιλίαν σοι καθιέντας 47 et τοῦ εἰς θάλασσαν ὕδωρ ἐκχέοντος 52, 53. 74

ἐκ: τὸ ἐκ τῆς δόξης (πάθος) — τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας 22. 33. 47. τοῖς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις — τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ 87. — δούλων ἐκτὸς 73

ἐν 5, 6, 7. 26, 28, 29, 30. 36, 37. 40, 41, 42, 43. 59, 61. 82, 83, 86. 98. e. g. ἐν παντὶ τῷ βίῳ 5. ἐν ταῖς κρίσεσιν — ἐν τῷ βίῳ 61. ἐν δικαστηρίῳ 39. τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας 26. ἐν Πέρσαις — ἐν πενίᾳ γεννηθεὶς 29. ἐν μεγάλῃ (περιουσίᾳ) τυγχάνοντα 30. τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία — ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία 36. ἐν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος 41 c. adn.

ἐπὶ σκίμποδος — κλίνης 30. οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοί 83. — ἐπὶ σοί 24. ἐπὶ φάτνῃ κτλ. ὑψοῦται 32. ἐπὶ ταύτῃ (δρόσῳ) ἐκδύνουσι 43 cf. adn. — ἴθι ἐπὶ θύρας ἀρετῆς 13. καλεῖ ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν 27. ἐπὶ τὸ μήκιστον 38

μετὰ c. gen. 46a. 70. 102. 38. μετὰ πολυτελείας (voluit ζῶν) ἐπαινεῖσθαι 36. — μετ' οὐ πολύ 38

παρὰ c. gen.: π. θεῶν αἴτει — ζήτει 2, 3, 4. cf. παρὰ τῶν πρῴων 97 cf. i. 57. 59. 62. — c. dat. παρ' αὐτῇ νικᾷ 56 cf. i. 57. 59. 62. — ἐν ταῖς παρὰ πότον (πότῳ?) ὁμιλίαις 42

περὶ τῶν ἡδέων εὔχῃ 3. τὰ περὶ σέ 48

πρὸ: ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων, καταφρονήσῃ, probabilius scr. ἐὰν θ. τὰ μικρά, πρὸς τῶν μεγάλων καταφρονήσῃ 79 cf. adn.

πρὸς c. gen. 35. 42. 54 (ἡττᾶσθαι), 57, 62, 63, 64. 93. c. acc. 7

ὑπὸ 6. 21. 38, 41, 43. 57. 72 94

promiscue: πρὸς ἀληθοῦς — ὑπὸ ψευδοῦς, ὑπὸ δικαίων — παρ' ἀδίκοις 57. ἐν δικαστηρίῳ — παρὰ τῇ δίκῃ 59. πρὸς τοῦ καταδικασθέντος — παρὰ τῇ φύσει 62 (cf. ἐπὶ — ἐν 30. 89. ὑπὸ — μετὰ 38)

ceterum his quoque rebus, cum similia similibus soleant vicina esse, s. 54—65 recte coniunctas esse comprobatur.

comparationes et exempla:

15 ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ, καὶ γὰρ κτλ.
16 ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετὴ ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ, καὶ γὰρ κτλ.
46 ἐοίκασιν οἱ κόλακες κηφῆσι, καὶ γὰρ κτλ.
45 ὥσπερ μέλιτταν οὐ διὰ τὸ κέντρον μισεῖς, οὕτω καὶ φίλον
77 ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνί, οὕτω καὶ κόλαξ κτλ. φίλῳ
88 ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὕτως εἰ πολιτῶν
89 καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης, οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνήρ
90 καθάπερ οὔτε χὴν οὔτε πρόβατον καταπλήσσεται, οὕτω μηδὲ πλήθους σε δεδιττέσθω φωνή
26 καθάπερ ἔχιν ἢ ἀσπίδα ἢ σκορπίον ἐν χρυσῇ θεώμενος κίστῃ, οὕτω καὶ ἐν πλούτῳ κακίαν
43 οἱ τέττιγες μουσικοί, οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι . . τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς ὑπάρχειν
32 οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ ὑψοῦται . . καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ
76 ἀντὶ βοῶν πειρῶ φίλων ἀγέλας cf. 77
13 μὴ ὡς κειμηλίους ἀπόθῃ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὡς ἀλεξικάκῳ δυνάμει χρώμενος
7 ὡς ἐν πολέμῳ τινὶ χρώμενος ὅπλῳ τῷ λόγῳ
6 ταράττῃ δίκην ἀκυβερνήτου νεώς
82 ὥσπερ οὐκ ἂν ἐν νηὶ βαπτίζεσθαι, οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ
83 ὥσπερ οἱ πυρσοὶ ναυσὶ βοήθειαν, οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρός
84 ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν, οὕτω πόλιν
28 ὥσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης, οὐ φύσει ἡ ναῦς οὔτε πλοῦτος
58 ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον
65 καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου
57 ὥσπερ ἀληθὴς ζυγός, οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτής
63 καθάπερ ἡ δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι καὶ αὐτὴ δοκιμάζεται, οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων
93 ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει, οὕτω μηδὲ σύ. ἵν' εὐποιήσῃς
72 ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐχ ὑπὸ νοσούντων, οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι
20 ὥσπερ σωματικὸν πάθος κρυπτόμενον, οὕτως οὐδὲ ψυχή
30 ὥσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος ὑγιαίνειν, οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ εὐθυμεῖν
(91 ὥσπερ πλῆθος αἰτοῦν τί σε, οὕτω μηδὲ ὄχλον δυσωποῦντα)
50 χρήματα φιλίαν οὐκ ἂν ἐργάσαιντο, ὥσπερ οὐδὲ γῇ θεόν . . καθάπερ θεὸς γῆν
52 ὁ πλουσίῳ χορηγῶν οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰς θάλασσαν ὕδωρ ἐκχέοντος
74 ὃν γὰρ τρόπον Λυκοῦργος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν, οὕτω καὶ σὺ μὴ αὐλήν
73 οὔτε γὰρ Ἀριστείδης οὔτε Ἐπαμεινώνδας οὔτε Λουκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι
29 ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθείς, ἐν πενίᾳ δέ
de forma similitudinum cf. ad 32

Addenda

ad p. 11: collectionis D interim mihi alterum exemplum innotuit cod. Leid. Voss. Gr. in Qu. 18 saec. XV, cum Vaticano plane consentiens nisi quod s. 46_a τε καὶ σφηκῶν legit non recte ut videtur (cf. 78); cf. mus. rhen. 47 extr.

collectionis F addendi sunt codices Escorial. X—III—7 saec. XII fol. 264 quem mihi contulit E. Bethe, ex genere Fd, et Leid. Voss. haered. misc. 18 (catal. p. 402) ab Is. Vossio (fort. ex Arundeliano ut suspicatur S. G. de Vries) descriptus

ad s. 41 exspectaveris οὔτε αὐτὸς φλεγμῆνας ἄτοπον ἐργάσῃ οὔθ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν πείσῃ

ad s. 42 πότῳ? cf. ind. praepositionum

ad s. 79 adn. 4 'δὲ om. MTr.' dele cf. l. 9

ad s. 89 de marmore Laconico cfd. erat Mueller ad geogr. Graec. min. 2 p. 523

Indiculus verborum.

huuc indicem scriptoris contracti τριχῇ διασκοποῦ, continet 1. verba potiora aut usus et compositionis verborum modos rariores; 2. multas voces nonnisi intra paucos versus repetitas, concatenationis et lentae inventionis testimonia; 3. summam rerum et quae restant adnotationum. — singulorum verborum ubi attuli exempla indicavi omnia.